

18^e BLOAVEZ

GENVER 1944

N^o 1

AR VUHEZ



KRISTEN

N^o P. C. 411

KELAOUENN VIZIEK

ADKOUMANANCHOU

Koumanant ordinal : **20** lur

Koumanant a enor (gant perz e 365 oferenn) :
25 lur

Taolit evez mat !

« KENTELIOU SANT FRANSEZ » ne vezont mui moulet distag diouz « Ar Vuhez Kristen ». War ar peder bajenn ziweza eus « Ar Vuhez Kristen », e kavot bep miz, kelennadurez an Drede-Urz.

KOUMANANCHOU

1^o Evit koumananti a-nevez, roit atao hoc'h adress evel ma oa war an niverenn ziweza, ha ma vez ret, goulennit da-c'houde chench anezi.

2^o Ma tegasit asambles koumananchou hag adkoumananchou, dispartiit mat ar re-man diouz ar re-se war ho lizer.

3^o Skrivit pep tra fraez^{*} aes da lenn ha da intent.

SKRIVA DA :

Monsieur le Directeur de « Ar Vuhez Kristen »
Couvent des Capucins
C. C. 209-81 Nantes ROSCOFF (Finistère)

Taolenn Miz Genver

	PAJENN
Bloavez mat	3
Beva : Donezon Doue	4
Sorc'hennou Yann Digredenn : An iliz	7
Ar marc'had-kuz	9
Uziri Annaig ha Jobig	11
An Aotrou Perrot	14
Santez Anna ha Nikolazig	15
Fátima	17
Ar maeziou	20
Emaint d'eomp	21
Ar veihadeg	24
Linette	25
Na spontez ket, Herodez kriz	28

— 3 —

Bloavez mat !

Tec'het eo kuit ar bloaz koz !

Eur bloaz kalet e vezoo bet, eur bloaz a hir-c'hortoz. Pegen pouunenn bennak eo bet koulskouade ar samm da zougen, ar poanioù, bremañ, a zo tremenet, ha m'hon eus gouezet o degemerout gant feiz, e c'hellomp lavarout hirio anezo :

« Poaniou eürus hag o deus talvezet d'eomp meritouken bras ! »

Ha setu ni krog er bloaz nevez !

Petra' vezoo evidomp ? Den n'eo gouest da lavarout. Met eun dra a zo sur : holl, bras ha bihan, e c'hedomp dioutañ ma tegaso d'eomp ar peoc'h ; ar peoc'h a lakaio eun termen d'hon trubuilhou ; ar peoc'h a dorro liammou hor breudeur harluet, hag a unano adarre kement a galonou dispartiet...

Peur' ta ec'h anavezo an dud priz ha talvoudegez ar peoc'h gwirion, eo diskennet Mab Doue da zegas d'ezo eus an Neñv ?

Plijet ganeoc'h, o Doue mat, e teufe hon esperañs da veza, hep dale, sevenet, evit ma c'hellimp benniga ar bloaz a c'hras-mañ, dreist an holl bloavezioù all !

Da c'hortoz deiz laouen ar peoc'h, etre ar broiou, ar « Vuhez Kristen », e-tal ar bloaz nevez-mañ, a fell d'ez i reketi peoc'h an ene

d'he c'henlabourerien,
d'he skoazellourien, ha dreist-holl d'ar veleien
a labour da skigna ar gelouenn en o farrez,
d'he lennerien.

D'ezo holl e lavar « Bloavez mat ».

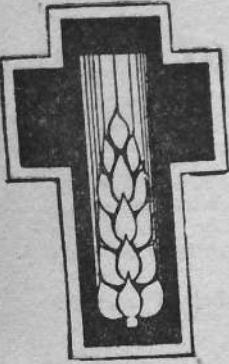
Hon tud koz, gwechall, hag a oa muioe'h distag o c'halon diouz traou ar bed-mañ, a lavare e c'helle an den beva eürus war an douar gant daou dra : bara ha karantez. Ya, migonnez ker, ar pez a c'houlenomp evidoc'h, e-pad ar bloaz-nevez, eo bara, ar bara pemdezic'h ; hag ives karantez, ar garantez evit Doue, karet dreist-pep tra, ar garantez evit an nesa, karet abalamour da Zone :

« Gant Jezuz hag e Vamm Santel
Mat eo beva, douz eo mervel. »

AR V. K.

BEVA

KENTSKRID



Beva ! Petra eo evit meur a hini ? Beza eurus war an douar, hag evit-se, bernia danvez, debri mat, ha kutuilh plijadur dre ma kerzer... « Peogwir, eme darn, e red ken dillo ar bloavezou, an eil warler'h egile, ne dalv ket d'an den kermerout poan. Gwella a zo, da ober eo mont gant an hent bras, an hent frank, han hini a vo kavet warnañ kement a blij d'ar c'horf. »

« Gra da benn da unan ! » a seblant beza ger-stur eur c'halz eus an dud, er mare-mañ. Ha n'eo ket ar pez a lavar re all e galleg : « Il faut vivre sa vie ! » ?

« Beva », ha « beva » a zo ! Beva evit ar c'horf, heva evit ar bed-mañ hepken, pe dreist-holl, n'eo ket beva eo, e gwirionez. Lennieren aketus ar « Vuhez Kristen » a oar mat an dra-mañ, ha pell'zo.

N'eo ket d'ezo e ranker degas da soñj ez eus, en den, eun dra hep ment, na liou, na pouez, eun dra trec'h d'ar c'horf, n'eo ket graet a dammou; eun dra na c'hell disparti ebet dont ennañ; eun dra hag a chomo beo-buhezek a-us da zismantrou ar c'horf; an dra-se eo an ene.

Hogen, an ene en deus, iveau, gwir da veva e vuhez, hag, evit-se, hervez ar gredenn gristen, e tie beza buhezezaet gant gras Doue, ar c'hras a ro ar santelez.

Eur gouleñn a c'had eur respont. Pehini eo ar respont mat d'ar gouleñ-mañ neuze : « Petra eo beza e stad a c'hras ? » Darn a lavaro : « Beva, hep pec'had marvel war an ene. » Ya, gwir eo, mat ar respont en doare-se, n'eo ket klok a-walc'h, dre ma ne ziskouez ket splann petra eo ar c'hras. Ar c'hras a zo buhez Doue en ene. Dre an donezon, anvet ar c'hras a ro ar santelez, e teu an ene badezet da veva eus buhez Doue.

« Met ne welez ket ar c'hras », eme unan bennak. Ha neuze?.. Ar spered, ar volontez, an ene, daoust ha gwelet e vezont ? Beva a reont, koulksoude. Mat ! ar c'hras a zo anez, iveau, en ene; eun dra eo, nemet n'hell ket beza gwelet gant an daoulagad.

« Klask gouzout sklaeroe'h petra eo ar c'hras a ro ar santelez, netra gwelloc'h ! eme unan bennak c'hoaz, met lezomp ar studi-

se gant ar veleien, ar venec'h, an dud gouiziek war gement a sell ouz traou ar relijon. »

D'ar re a gomz en doare-mañ, aes eo respont. An abostol sant Paol a veze ano gantañ alies eus ar c'hras, en e brezegennou, el liziri a skrive d'ar gristenien genta. Hogen, piou a veze an dud-se ? Tud hep galloud, hep deskadurez, stag mat o c'halon c'hoaz ouz traou ar bed-mañ, tud nevez gounezet d'ar feiz katolik... Hag an dud-mañ a gompren. Daoust ha berroc'h, pounneroc'h e veze ho spered d'eoc'h-c'houi hag a soñj, bremañ, ne dalvez ket klask tizout gwirioneziou a zo ?

Gwazed, merc'hed, bugale Breiz, lennit gant evez ar pennadoù-mañ : evidoc'h int bet savet. Hep dale, e teuoc'h da gomprent traou eus ar re gaera. Hep dale, e weloc'h petra eo beva a-unan gant Doue, o virout en hoc'h ene gras dispar an Aotrou Doue. Diwar neuze, c'houi a vovo, e gwirionez, er géz, er park, er stal-labour, ha ne vez ket hepken evit ar paour-kaez bed-mañ, ken leun a drubuilh, a anken, met, iveau, evit ar bed all, bed an eürusted digemmesk. Ho puhez neuze, a vezoz dispar, evidoc'h, evit ar re all, evit gloar hon Tad a zo en Nefñ.

Lennit eta, hag e weloc'h pehini eo, evit ar c'hristen, ar gwiruvez.

Ra blijo gant ar Werc'hez gloriis Vari, ar Vamm leum a c'hras, ha mamm an holl c'hrasou, rei d'an Iiz ha da Vreiz, bemedz muioch-mui, kristenien aketus da veva e stad a c'hras, dre m'o deus soñjet erval er c'homzou-mañ lavaret gant Hor Salver : « An neb en deus karantez eidolon, a zalc'h o d'am c'homzou, a vezoz karet gant va Zad, hag ennañ e teuimp da chom. »

I. DONEZON DOUE

An DOUR BEO.

O klevout oa bet taolet Yann-ar-Badezour en eur prizon, hag o welout pegeñ bras e oa kounnar ar Farizianed, d'ar mare-se, Jezuz a gavas e oa gwelloc'h d'ezañ distrei d'ar Galile. Evit-se, e oa ret d'ezañ tremen dre ar Samari..

Edo, eta, o tremen dirak unan eus keriadennou ar vro-niañ, hag a veze graet Sikar anez. Kreisteiz bennak a c'helle beza, p'en em gavas e-kichenik ar puñs a oa bet toulet gwechall, gant Jakob. Unan eus tadou koz pobl Israël e oa hemañ.

Skuizet gant an hent, Jezuz a gavas mat chom a-sav el lec'h-mañ, ha mont da azeza e-tai ar puñs. E-unanik edo eno, trec'h e soñjit beza d'hon tad Jakob, en deus roet d'eomp ar ma voe ar vaouez tost d'ezañ, e klevas Jezuz o lavarout d'ez : « Ro d'in da eva »... Ar Samaritanez a respondas raktal : « Penaos e kredit, c'houi hag a zo Yuzeo, gouleñn dour da eva diganen-me hag a zo Samaritanez ? N'eus ket a zarempred etre ar Yuzevien ha tud ar Samari. »

— « Ma vije te, eme Jezuz, an hini a c'helleñ anaout donezon Doue ha gouzout piou an hini a lavar d'it : ro d'in da eva, martez, ez piye graet an hevelañ gouleñn outañ, hag en dije roet d'it dour beo. »

— « Aotrou, eme ar vaouez, n'hoc'h eus netra evit tenna dour ha don eo ar puñs. Eus pelec'h ho pefe an dour beo-se ? Ha trec'h e soñjit beza d'hon tad Jakob, en deus roet d'eomp ar puñs-mañ, hag evet dour anezañ, hen, e vugale hag e chatal ? »

Jezuz a respondas : « Da gement hini a ev eus dour ar puñs-mañ e teu sec'ched adarre. An hini, avat, a evo eus an dour roet d'ezañ ganen-me, biken mui ne savo sec'ched gantañ. Rak, an dour a roin me d'ezañ a zeuio da veza ennañ eun eienenn hag a strinko an dour anezzi da viken. » — « Aotrou, eme ar vaouez, roit d'in eus an dour-se, evit n'am bezo mui tamñ sec'ched ebet nag ezomm da zont amañ da denna dour. »

Eus peseurt dour e komz Jezuz, evel-se, dirak ar Samaritanez ? Diwar-benn daou seurt dour : an hini a dorr ar sec'ched evit eur pennad hepken, hag an hini a dorr ar sec'ched da vat.

Eun dour a zo ha n'hell tenna e sec'ched digant an den, nemet e-doug eun tachad. Sec'ched a savo adarre gant an hini a gemer eus an dour-mañ. Ha setu perak e ranke plac'h ar Samari dont bemdez betek puñs Jakob. Dour naturel eo an dour-mañ, eus an douar eo e tarz.

Eun dour all a zo c'hoaz : an hini a dorr ar sec'ched da viken. Ma teu da eva eus an dour-mañ, an den, ne grogo mui ar sec'ched ennañ. Eur vammenn a vez ennañ hag a strinko he dour betek ar vuhez a bado da virviken.

Ha setu pehini eo an donezon wirion, kinniget gant Jezuz da bep kristen : gwir zonezon Doue : eun dour divin eo, a zo dreist natur an den, hag a zeu, war eeün, eus an Neñv. Penaos komz sklaeroc'h diwar-benn ar c'hras a ro ar santelez ?

Rak, petra eo ar c'hras a ro ar santelez ?... Eun donezon, dreist natur an den, a zo hag a chom en ene, a vez roet d'an dud, dre veritou Jezuz-Krist, evit o skoazella war hent ar silvidigez, hent ar baradoz.

Ya, eun donezon dreist-naturel eo ar c'hras-mañ. Dreist natur an den emañ, dreist kement a zo dileet d'an den dre natur, dreist kement a zo e galloud an natur-mañ, dreist kement a c'helife beza gounezet ganti.

Eur c'horf hag eun ene, setu petra eo an den dre natur. Eur c'horf, eun ene hag ar c'hras ouspenn, setu an den hervez e stad dreist-natur.

An donezon-man a zo en ene. Ne vez roet nemet d'an ene. Hag en ene eo e chom, en ene eo e chomo, ken pell ha ma vez er stad a c'hras, da lavarout eo, hep pec'ched marvel.

Pa vez yac'h unan bennak, pa vez diglefived, e lavarer e vez an den-mañ e stad a yec'ched.

Pa vez yac'h eun ene, pa vez dinamm, dibec'ched, e c'heller lavarout ken gwir all emañ an ene-se, e stad a c'hras. Ha ne vezoo ket er stad-mañ, e-doug eur pennad hepken, evel ma vije tremen eul luc'hedenn, nann, chom a ray ar c'hras en ene, en evn doare padus, evel eun heol ha ne ehanfe mui da skedi. Setu petra eo ar c'hras a ro ar santelez.

Met, piou a c'hell rei ar c'hras-mañ d'an den ? Doue ha Doue hepken. An aelez, ar sent, ar Werc'hez-Vari n'hellfent ket rei ar c'hras-mañ ? Nann, he goulen hag he reseo a c'hellont evit an dud, met n'eus nemet Doue hag a ve gouest d'he rei.

Gant piou eo bet gounezet evidomp ? Gant Hor Salver Jezuz-Krist. Kollet dre bec'ched Adam, dre veritou Jezuz e teu d'eomp adarre. Evit-se, holl bedennou an Iliz a vez klozet dre ar poz-mañ : dre Jezuz-Krist, hon Aotrou.

Perak e vez roet an donezon-mañ d'an dud ?... Evit ma vezint barrek d'en em savetei, da c'hounit ar baradoz. War hent ar c'hras eo e ranker bale, er stad a c'hras eo e ranker beza, a-benn kaout dor zigor ha degemier er baradoz.

Darn eus an donezonou dreist-naturel a vez roet d'ar gristenien evit silvidigez an nesa, en o zouez e kavomp ; donezonou ar burzudou, hini ar yezou, hini ar diouganou (profesiou). Donezonou kaer ar re-mañ ; n'int ket par, koulskoude, d'an donezon a anver ar c'hras a ro ar santelez, an hini a zeu d'an den, dre veritou Jezuz-Krist, evit e skoazella, e zerc'hel war hent ar vuhez a bado da viken, e gloar ar baradoz.

(Da genderc'hel).

Sorc'hennou Yann Digredenn.

AN ILIZ



« An Iliz a ro tro d'an dud da bec'hi dre ma ro ar pardon eus ar pec'hejou ken aes ha tra. »

Setu Yann, hep gouzout d'ezan, oc'h ober d'an Iliz ar rebech a rae gwechall ar Farizianed da Jezuz:

« Perak, emeo, ez a da zebri gant ar bec'herien ? O kaout darempred ganto, e ra anezo e vignoned hag e ro da gredi ez int tud onest. Daoust he ne veje ket gwelloc'h d'ezan o goudrouz hag o c'has da bournmen diwar e dro, gant komzou dichek, evit diskouez d'ezo n'int nemet tud divergont ? »

Gant Yann e klevomp an hevelep son:

« Sellit 'ta pegen aes eo kaout ar pardon eus ar pec'hejou, eus an torfejou ! Eun akt a geuz da lavarout; an absolvenn war ar marc'had, ha mat pell'zo ! Traou evel-se n'int mat nemet da rei hardisegez d'an droug. Perak, neuze, o defe aon at laeron, al lamponed, an dorfetourien ? N'eo ket evel ar gouarnamant ! Hennez avat n'eo ket c'hoari a ra ganto : ar prizon, ar galeou, an dibennerez ! E-lech an Iliz a zo atao gant he fardon. »

Hag eur Yann all a sav e vouez evit kaout abeg hag a lavar:

« Ma n'eo ket eun druez ! lakaat eun den war e zaoulin evit anzav e bec'hejou ha goulenn pardon; spontus eo, evelato, ha n'eo an Iliz nemet eur bourreo digernez ! »

Klevet mat hoc'h eus? Evit unan, eo re varc'had-mat ar pardon, hag evit egile, eo re ger!

Piou da gredi? Gant pehini eus an daou Yann emañ ar skiant? Gant hini ebet anezo. Ken gaouiad int an eil hag egile; ha, siouaz, kaout a reont tud diskiant da rei skouarn d'ezo, daoust ma reont daou damall disheñvel.

**

Da genta, Yann, ne ro ket an Iliz ar pardon, ken aes ha ma lavarit. Ne ro ket an absolvenn da n'eus forz piou, na n'eus forz penaos.

Evit beza pardonet, e ranker kofes, kaout keuz ha kaout ar mennad da wellaat pe da cheñch buhez. Ha ken aes-se eo ?

An Iliz, o pardoni ar pec'hejou, a ra eun dra vat, rak an den kablus en deus muioch'a ezomm a druez eget a rustoni.

N'eo ket gant gwinegr eo e vez paket kelienn, gant mel kentoc'h. N'eo ket hepken o kastiza ar re a ra droug eo e c'heller o lakaat da cheñch.

N'eo ket ar prizon nag ar galeou eo a wella koustiañs an dorfetourien; o zrenka marteze eo a reont.

Ar gouarnamant, o skei, o kastiza an dorfetourien, a ra eun dra hag a sell outañ. An Iliz iveau a ro eur binijenn. Ne lavar ket d'ar pec'her: « Mat eo ar pez hoc'h eus graet, kendalc'hit, ha pep tro e roin d'ec'h ar pardon. » Nann, lavarout a ra: « Fall hoc'h eus graet, met peogwir hoc'h eus keuz, savit ha bezit gwelloc'h hiviziken. »

N'emañ ket an Iliz, dre he zrugarez, o klask rei tro da gouezar pech'ed. Ne glask nemet distrei an den fall diouz e falla-griez hag e lakaat war hent ar furnez.

**

D'an eil Yann, eur ger hepken: N'eo ket ken spontus ha ma lavar, mont war an daoulin hag anzav ar pec'ched. N'eo ket dirak eur, den eo e taouliner, met dirak Doue e-unan. N'eus mez ebet o plega da Zoue. Ar pez a anzaver ne vez gouezet gant den, mut eo ar beleg.

Daoust ha n'eo ket bihan ar boan, e-skoaz brasder an torfed?

O pardoni ar pec'hejou, e sakramant ar binijenn, ne ro ket eta an Iliz tro d'an droug d'en em leda, derc'hel a ra, avat, an urz vat e-touez an dud.

Evit eul labour ken dudius, meuleudi ha bennoz d'ez!

MELEGAN.

Furnez ar re goz.

Diouz ar vamm kemerit ar verc'h,
Ha n'ho pezo ket keuz war-lec'h.

**Didamall e kavomp
Faziou ar re a garomp.**

Ar "marc'had-kuz"

Setu amañ eun tammig katekiz diwar-benn ar marc'had-kuz, ar « marché noir ».

Petra n'eo ket ar marc'had-kuz ?

1° Ne raer ket marc'had-kuz, o prena ar pez a zo ret evit beva ha gwiska ar familh. Sklaer eo, n'hell den ebet beva diwar e dikedou... Peurvuia, da genta poent, ne gaver netra evito.

2° Ne raer ket marc'had-kuz, o terc'hel evidor an-unan, evit ar familh, ar gerent, ar servijeren, an dud hon eus anaoudegez evito, ar pez a zo ret evit en em vaga hag en em wiska.

3° Ne raer ket marc'had-kuz, o werza ker d'ar re a werz ker d'eomp an traou n'helliomp ket ober hepdo. Gwerza ker an amann d'ar re a werz ker d'eomp an dour-tan (essence) evit ober an eost, n'eo ket ober marc'had-kuz eo.

4° Ne raer ket marc'had-kuz, oc'h ober trok..., da skouer, o rei amann evit dilhad, evit bouteier... gant ma ne vez ket klasket bernia dilhad en armel, pe bernia bouteier er c'hrignol.

Petra eo ar marc'had-kuz ?

1° Ober a raer marc'had kuz, o werza d'an estren, hep n'o defe na tiked na paper eus an ti-kér, hag o werza d'ezo, evit priou dreist-muzul, ar pez a vez nachet ouz tud ar vro, evit eur priz ordinal.

2° Ober a raer marc'had-kuz, o werza, evit priou dreist-muzul, d'an diavezidi. Ar re-mañ a lavar emaint o prena evito c-unan, ha, peurliesa, e vezont o prena evit trafikerien digous-tiañs ar marc'had-kuz.

3° Ober a raer marc'had-kuz, o werza, evit priou dreist-muzul, zoken d'an dud a asant lakaat ar priou uhel-se. Oc'h ober kemend-all, e lakaer keraouez war bep tra hag ar paour eo a rank chom hep.

Tud a gaver da lakaat 200 lur en eul lur amann. Met penaos e c'hello neuze ar micherour kaout amann evit hag evit e vugale ?

4° Ober a raer marc'had-kuz o nac'h gwerza d'ar paour, evit ar priz ordinal, ar pez a soñjer gwerza kalz keroc'h d'ar pinvidig.

Evelato, taolit evez mat !

Pa gomzer eus ar « priz ordinal », ne gomzer ket eus ar priz merket gant al lezenn, eus an « taxe » evel ma laverer. Ar priz merket gant al lezenn n'eo ket bet graet, siouaz, diwar priz ordinal ar vuhez, en dervez hirio.

Ma rankfe al labourer-douar gwerza evit ar priz-se, e labourfe war goll.

Ar priz ordinal eo ar priz onest, ar priz a ro tro d'al labourer da werza war-c'hounid, evel ma rae er bloaveziou ma veze priziou mat war an traou.

Taolit evez ! Taolit evez !

Tud a zo, ha stank int, hag a guz, dindan eur bern digarezou, eun avaristed euzus !

Tud a zo, ha stank int, hag a zo speget enno kleñved kriz ar rastellat-arc'hant.

A bep seurt rastellerien-arc'hant a gaver.

Rastellerien diwar ar brezel.

Rastellerien diwar an dienez.

Rastellerien diwar an naonegez.

Taolit evez, rastellerien !

Pa vezont du gant an naon, e-kreiz ar c'hoajou don, e teu ar bleizi war ar maeziou, da glask o boued.

Er c'hériou, ez eus dija kalz bleizi a zo lemmet o skilfou gant an naon.

Taolit evez !

Tad YVON.

« Petra 'dalo d'an den gounit ar bed holl,
ma teu da goll e ene ? »

H. S. Jezuz-Krist.

Lizer Annaig d'he c'henderv Jobig

Prad al lann, 4/11/43.

Va c'henderv ker,



Hirio, ma karez, ec'h ehanimp gant hon tabut, peogwir ez eus aet eur bloaz gant Doue hag e tigor eun all.

Dont a ran da heti d'it ha d'an holl e Koad-fao :

« Bloavez mat, yec'hed ha prosperite
« Hag ar baradoz da fin ho puhe. »

evel m'eo chomet ar c'his-vrao da lavarout amañ. Eur bloavez nevez digonfort ha doanis hon eus adarre er bloaz-mañ, ar pevare bloaz-nevez abaoe an arsao-brezel, hag ar brizonerien geiz och ober o fevare goafivez ! Ma vefe ano eus echui c'hoaz, pelloch !

Va breur Herve a zeu atao keleier mat digantañ, ne glemm ket re, nag eus ar bevañs, nag eus ar labour. Och ober ar mestr emañ en eun atant, peogwir emañ an ozach er brezel : nemet e kav hir an amzer.

Mantrus eo, memes tra, gwelout seurt traou, bremañ p'eo deuet an dud da veza desket ha « civilizet » war o meno ! Draïh ha freuz a bep ju, etre ar broiou ! Hag al lazadeg och astenn bemdez, ar freuz o vont war gresk etre kenvroiz, laeroñsiou ha muntrerez, da gredi e vefe deuet gouez an dud ! N'heller ket beza dinech e neblech' ken...

N'hon eus graet pred bras ebet er bloaz-mañ adarre, gant ar bloaz nevez. Va zad ne fell ket d'ezaf e vefe re a laouenedigez en ti, e-keit ha m'emañ ar mab hena en harlu, ha ma 'z eus kement a dristidigez e-touez an dud.

Mac'hariid a zo deuet d'hor gwelout, gant he bugale. Gant ar « satoz » (1) int deuet, abalamour d'ar re vihan, Paol ha Chan a zo deuet iveau gant o re. Koantik kenañ ha savet mat eo ar vugale ; va zad a zo sot ganto hag int-i ken sot all gant o zad koz. Ne daent ket an ell diouz egile, ha marvailhou bras ganto, m'hel lavar d'it. Ewel just ez eus bet keusturenn vat kouliskoude, hag ar vugale o deus bet eun tamm lip-e-bao war ar marc'had, hag a bep seurt choariellou : tintin Annaig a zo eun dintin vat, daoust ma n'emañ ket he soñj chom da dintina nemetken re hir amzer.

Pa rankan lavarout pep tra d'it, neketa — ha c'hoaz pep tra... n'eo ket gwir — e ousez em eus kavet war siminal an ti, deiz ar

(1) Seurt karr bras gant rejou kaotchou.

bloaz nevez, diouz ar mintin, eur mell skouren gwezen, gant eun tamm paper skrivet warnañ « Per ». Anzav a ran em befe kavet diaes ma ne vefe bet netra ; souezet our avat o defe gallet stleja eur seurt skouren ken uhel, hep m'en befe klevet seurt, ha me war evez, diwezat a-walch en noz ! Mat, plijadur en deus graet d'in memes tra, ha me ken diseblant outañ eur pennad 'zo.

Katell ar Rouz ne oa boked ebet war siminal he zi ; emañ o vont da goza ar plach paour... ha neuze re zichek e vez gant an holl, kaer 'zo !

Peilgrent hon eus bet adarre e Langundu, er bloaz-mañ. Kaer eo bet an traou, ne oa fin ebet da gomunia an dud ! Ha kantikou bra evel hon eus bet ! An Aotrou Kure nevez a zo eur pabor da gana ha da zeskia kana.

Deiz ar bloaz-nevez hon eus klevet hor « cheu » gant an Aotrou Person. Troet eo da c'hourdrouz, met n'eo ket atao hep abeg. War ar yaouankizou eo en deus skeot, ha, gwir eo int aet war o ch'hemend-all. Ne glaskan ket zoken disamma ar merched, hag an Ykamiañez o-unan n'int ket didamall. Dizurz a zo bet gant ar goueliou adarre, man deo eur vez !

Emichañs ne ri ket ar « fier » warnomp, evel warlene, hag e teui betek an ti, a-raok ma vez re goz ar bloaz. Petra eo sez leu d'eur paotr yaouank war e varc'h-houarn ? Va zad a vez e blijadur diskouez d'it an ebeulez vihan diwar « Steredenn », e lorzh eo. Ha me gonto d'it traou na gredan ket skriwa.

Eur wech all c'hoaz, bloavez mat, ha gras d'it da gas da embannou en hafñv a zeu. Poent eo d'it loch, te ives, ha va biz bihan en deus lavaret d'in piou ne c'houellen ket gwelloc'h !

Eur pok d'it hirio, p'emañ ar bloaz nevez.

ANNAIG.

Respong Jobig d'e geniterv Annaig

Koad-fao, 8/1/44.

Geniterv Annaig,

Plijadur vras en deus graet da lizer d'eomp.

Bennoz Doue d'eoñh holl evit ho « ploavez mat », ha d'eoñh-chouli kemend-all, pep a zaou, ma karit, zoken.

Ni n'hon eus ket bet a belgent, ha neuze n'eo ket aes d'ar belez e-unan, met kaer eo bet an oferenn-bred. Ni, Ykamiz, hor boa desket eur c'hantig nevez eus ar re gaera :

E-kreiz an noz euzus,
Parit, stereadenn lugernus ;
Deuit, Salver Jezuz.

Gant ar goueliou, omp chomet didrouz da veilha, diwezatoc'h eget kustum. Tro ar c'halter a vez graet evel-se, eur veihadenn e pep ti, ar merc'hed gant o c'chartou ha ni gant an dominolou. Ne gavan ne tra ken plijadur hag an dominoiou, koz ha yaouank o c'hoari asambles, netra braoc'h. Pa vezet skuiz o c'hoari, eun tamm askoan ha... marvailhou.

Eun nebeud zo, omp staget, Ykamiz ha Ykamiadezed, da zistaga eur bomm-sor bennak, met, evit c'hoaz, marvailhat eo a bli ar muia, kaketerez diwar-benn kant tra... hag an holl d'ar gér a-vandennadou. Buhez ar Sent a vez lennet hag ar grasou lavaret, e pep tiegez, a-raok mont da veilha.

An Aotrou Person a zo bet er gador, deiz ar bloaz nevez. Warlene e oa bet rust an tamm anezaf, met, er bloaz-mañ, eo torret warnañ.

Truezi en deus graet war poaniou hon amzer, ha plantet kaol ganeomp evit an doare m'hon eus heuillet ar misson bras. Gwir eo, n'eus ket manket koulz lavarout den, da vohana eus tud ar barrez. Eun nebeud repuidi a zo ganeomp e Lanvaodez, tec'hent kuit diouz Brest, lod anezo ginidik eus ar barrez. Pa oant nevez erruet, an darn-vvia anezo ne oa ano ebet ganto eus an oferenn, tud bet savet kristen koulskoude... Fae a oa ganto mont d'an iliz, mardouen, hag eul lastez goap a raent a-ch'hanomp.

O bugale koulskoude, nemet daou, a zo bet lakaet er skol gristen, war zigarez ma teskent gweiloc'h eno. An Aotrou Person a zo deuet a-benn d'o dese, nebeut-ha-nebeut, — gouzout a ra tremen ouz an holl ! — ha skouer vat an amezeien, bet hegarat ha mat evito, si-kouret gant aer yach' hor c'hoajou, en deus kaset da vale o ardiou. N'eoa ket feiz eo a vanke d'ezo, nemet e oant kouezet e-touez tud diffeiz pe lezirek, hag o doa graet eveldo. Yach'och' eo hor maeziou d'an ene eget mogidellou ar c'hérou, nemet ar feiz ne vez ket roet mui a-walch'a bri d'ez gant an dud... Gant ma vezo plijadur hag arc'hant eo !

Ha te, peur e teui d'ar C'hoad-fao ? Liz ha Mari o deus eur bern traou da gonta d'it diwar-benn an tiegez a zo o vont da weza degaset chefichamant vrás ennañ.

Daoust ha friko a vez diouzit, er bloaz-mañ ? Arabat eo d'it lezel Per da zisec'ha war e dreid evel-se.

Daou bok evit unan d'it, gant ar bloaz nevez.

Pedomp evit ma echuo pelloc'h an dispac'h-mañ.

JOBIG.

Ma lavar unan bennak e kar Doue, ha m'en deus kas ouz e nesa, n'eoa nemet eur gaouiad. »

SANT YANN.

An Aotrou Perrot, Doue e bardono !

D'ar mare m'emaomp o lakaat dindan ar wask an niverenn-mañ eus hor c'helaouenn, setu ma tegouez ganeomp kelou gla'harus maro an Aotrou Yann-Vari Perrot, person Skrignag, rener « Feiz ha Breiz », tad ar Bleun-Brug.

E gerent, e vignoned, e barrezianiz a zo e kaoñv. Kollet o deus eur mignon eus an dibab, eun tad leun a vadelez.

An aotrou Perrot en doa eur galon aour.

Met Breiz a-bez a zo iveau e kaoñv. Kollet he deus unan eus he gwella mibien :

Eur stourmer kalonek a yae eeun gant e ero, d'ezan eur yon hepken : Breiz hag ar brezoneg;

Eur prezeger helavar n'en doa ket e bar evit mont eeun da galon e genvroiz, gant e vrezoneg flour ha nerzus;

Eur skrivagner ampart, a zo bemdez miliadou a Vretoned o klast magadurez o spered hag o c'halon en e skridou santel, dreist-holl en e levr « Buhez ar Zent »;

Eur beleg gredus, n'en deus bet biskoaz en e galon nemet eur c'hoant : lakaat ar Vretoned da gémorout adarre an heñichou santel, bet digoret evito gant Sent Breiz.

Eur maro kriz en deus bet an Aotrou Perrot, ha diwar grizder ar maro-se e kresk c'hoaz hor gla'har. Met ne fell ket d'eomp ober kaoñv d'ezan, evel ma rafe payaned. Gant hon daelou e veskimp hor pendennou.

Ra blijo gant Sent Breiz, karet kement gant an Aotrou Perrot,

Ra blijo gant Itron Varia Koat-Keo, kanet kement gantañ, digeri d'ezan dor an Neñvou !

Hag eus lein ho paradoz, Aotrou Perrot karet, c'houi hor skoazello, ni holl hag a fell d'eomp kenederc'hel da stourm, evit hor Feiz hag hor Breiz.

AR VUHEZ KRISTEN.

Santez Anna ha Nikolazig

Amañ e welot penaos
eo deuet Santez-Anna
Wened, pe Keranna, da
veza eul lec'h ken brudet.

(Diwar levr an Aotroned
BULEON HA GARREC)

PENNAD XIII

NIKOLAZIG O KAS EN-DRO
LABOURIOU AR CHAPEL

Santez Anna oc'h en em ziskouez da Nikolazig a c'houennas
daou dra digantañ :

Mont da lavarout d'an Aotrou Person e felle d'ezí kaout eur
chapel, e Park ar Bosenno.

Gourc'hennet he doa ouspenn : « C'houi, hoc'h-unan,
emezi, a gaso en-dro labouriou ar chapel. »

Kalonekaet gant komzou e « Vestrez Vat » hag harpet war
aotre an Aotrou'n Eskob, Nikolazig, en desped da bep skoilh, da
bep trubuilh ha da bep goaperez, a gaso al labouriou da benn.

Chom a raer souezet maro, pa soñjer en eul labour ken bras,
ken koustus ha ken diaes, kaset da vat gant eur c'houer paour,
na ouie na lenn na skriva.

Ret eo anzav, eo bet skoazellec gant ar baradoz, en eun
doare burzudus. An Aotrou Doue, dre eno, a verk d'emp n'en
deus ezomm ebet eus gouziegez na deskadurez an dud, evit
seveni e vennoziou.

Fellout a rae da Nikolazig sevel da Santez Anna eur chapel
vras, ken bras hag eun illz-veur, hag evit-se en em gargas
e-unan da zastum an aluzenou. E gomzou ken karantezus ha
ken gredus, e galon vat, e vadelez hag ar garantez start a zis-
koueze kaout evit Santez Anna, a c'houenez an holl galonou,
hag a rae d'an holl beza brokus.

Kement gwenneg a reseve a oa evit ar chapel. Morse ne
asantas denc'hel evitañ pe evit e familh, donezonou hag a ginni-
ged d'ezañ e-unan.

War e c'houenn, e-leiz a dud a volontez vat a zirede d'e
sikour, evit charreat ar vein, ar c'hoad pe ar raz.

Eun drugar e oa gwelout an holl dud a youl vat-se o labourat
a-zevri, sentus ouz Nikolazig, hag hini ebet anezo ne c'hortoze
netra evit paea mant, nemet eur « Bennoz Doue » evit ar bed-
mañ, hag ar Baradoz evit ar bed all.

V. S.



Levriou nevez

Prezegennou war Drede-Urz

S. Fransez a Asiz

(he natur, he zalvoudegez)

Priz al levrig : 25 lur.

Skriva da : Ar Vuhez Kristen, Rosko.

Le Vannetais unifié

gant Roperzh ar Mason

Skriva da : G. Berthou, 72, str. Oberthür

Roazhon

La Littérature Bretonne

depuis les Origines, jusqu'au XX^e siècle
suivie d'extraits traduits des meilleurs auteurs

par Loeiz Herrieu

Skriva da : Editions de Dihunamb
Hennebont, Morbihan

Fátima !!!

Da c'hortoz ma vezo embannet al levr kaer emaer oc'h aza diwar-benn Fátima, setu amañ eun nebeudig sklerijenn diwar-benn gweledigeziou burzudus Lusia, Fañchig ha Jasinta.

I. — Ar pez a ouzomp sur diwar-benn Fátima

Nebeudig amzer a-raok gouellou 25vet deiz-ha-bloaz ar gweledigeziou, Aotrou 'n Eskob Leiria a c'houlennas ouz Lusia konta, dre skrid, ar gweledigeziou, « hep lezel a-gostez netra eus ar pez a c'hell bremañ beza dizoloet ».

Er bloavez 1942, da geñver ar goueliou-se, Eskibien ar Portugal, evit mad an eneou, a embannas eul levrig, a gaver ennañ eun diverra mat eus an holl draou bet skrivet betek-hen gant Lusia.

Aotreet eo bet moula al levr-se gant Hon Tad Santel ar Pab e-unan, ha moulet eo bet end-eun war gwaskerellou ar Vatikan.

Diouz e du, ar C'hardinal Schuster, unan eus mignoned bras ar Pab Pl XII, en eul lizer a bistor, e miz mae 1942, a ziskouez e oa deuet da wir lavariou ar Werc'hez d'an tri fastor bihan.

« Ma reomp ar pez a c'houlenn ouzomp, emezañ en e lizer, Itron-Varia Fátima a bromet ec'h ehano ar brezel, e tistroio ar Rusia d'an Iliz Katolik, hag e tevio eun amzervez neverz a abostolerez hag a c'hounid evit an Iliz Katolik. »

II. — An tri zra goulennet gant an Itron-Varia

DA GENTA : Ret eo d'an dud cheñch buhez ha goulenn pardon evit o fec'hejou. (Komzou ar Werc'hez d'an 13 a viz here 1917).

Diwar-benn ar goulenn-se, he deus Lusia skrivet kement-mañ: « Ar pez a zo chomet merket an donna em c'halon (eus gweledigez an 13 a viz here) eo pedenn Hor Mamm Santel eus an Neñv, o c'houlenn na veje mui ofañset Doue Hor Salver, dija ken ofañset. Pebez klemmadenn leun a garantez, pebez pedenn dener ! O, nag e karfen o lakaat da dregerni dre ar bed a-bez, evit o rei da glevout da holl vugale hor Mamm eus an Neñv ! »

E miz c'houevrer 1920, Jasinta a zisklerie da Superiorez Ti-Emzivated Lisbon: « O, ma oufe an dud petra eo an eternite,

nag a boan a gemerfent holl evit cheñch buhez ! Maeronez garet, (an ano-se a roe d'ar Superiorez) ar binijenn hag ar sakrifisou a ra kalz plijadur d'Hor Salver !...

...Re vrás eo pec'hejou ar bed ! Ar pec'hejou a gas ar muia eneou d'an ifern eo ar pec'hejou enep ar burentez ! O, nag eo ret ober pinitjenn ! Ma teu an dud da cheñch buhez, Hor Salver a bardono c'hoaz d'ar bed; met ma ne zegasont ket guellaenn en o buhez, neuze e teuio ar c'hastiz ! »

D'AN EIL : Ret eo lavarout bemdez ar chapeled.

Graet eo bet ar goulenn-se ouz ar vugale, gant ar Werc'hez, d'an 13 a viz Gouere, d'an 19 a viz Eost, d'an 13 a viz Gwengolo, d'an 13 a viz here, er bloavez 1917. D'an 13 a viz here, e lavaras: « Me eo Itron-Varia ar Rozera. »

E Lourd dija, he doa ar Werc'hez goulennet ouz Bernadeta lavarout ar chapeled. E Fátima, e pouez muioc'h c'hoaz war ar goulenn-se: lavarout ar chapeled bemdez, o kaout eur soñj spisiaal evit ma tistroio ar bed ouz Doue. Goulenn a ra ouspenn ma vezo lavaret, e fin pep dizenez: « O va Jezuz, pardonit d'eomp hor pec'hejou, hon diwallit diour tan an ifern, ha kasit d'ar baradoz an holl eneou, dreist-holl ar re o deus ar muia ezomm eus ho trugarez ! »

D'AN TREDE : « Evit savetei eneou ar bec'herien, e fell d'Hor Salver sevel er bed an devosion d'am C'halon Dinamm. »

(Komzou ar Werc'hez, d'an 13 a viz Gouere 1917).

Hag ar Werc'hez a lavare c'hoaz: « Dont a rin en-dro da c'houlenn kensakri ar bed d'am C'halon Dinamm, ha komunia evit rapari, pep sadorn kenta eus ar miz. Ma vez selaouet va goulennou, e vez pellaet ar walenn... pe ne vez ket ken kriz... anez... »

« Met, en diwez, va C'halon Dinamm eo a drech'ho. »

Ha Jasinta, diwar-benn ar gomz diweza-mañ, a lavare: « Ret eo goulenn ar peoch dre Galon Dinamm Mari, rak e Kalon Dinamm Mari eo bet fiziet ar peoch gant Hor Salver. »

DRADEM.

KLEVIT 'TA BUGALE !

Er miz a zeu, e kavoc'h amañ an eil ledenn eus Kenstrivadeg ar C'hatekiz.



AR MAEZIOU

Ne glever ken a gan e donder ar maeziou.
Kouerien hon amzer, mibien gourinerien,
O deus nac'het o foan ouz an tiegeziou.
Pelec'h emai hirio gwir ouenn ar goueren ?

Ret eo d'ar re goz eur park hag eun alar,
An avel o sourral war dal aour ar gwiniz.
Lezet 'deus o mibien an alar en dalar
Ha klasket, er c'hériou, plijaduriou iskiz.

Kaer e oa an tadoù dindan bannou an heol,
O gwad ruz o redek en o gwazied reiz.
Glaz eo dremm ar mibien, repuet en disheol :
Loariet he deus an noz tud ganet 'vit an dez.

En douar digoret gant soc'h kriz an alar,
Ha n'eo ket diwanet greun pouunner an hader ?
Daoust hag ar winizenn, en he mantell a c'hloar,
A zo bet he ludu kemmet gant an dommder ?

Nann, n'eus kemmet netra. Du-hont ar melchon-ruz
A sked a-hed an ed hag a-hed geot ar prad.
Ar melchon, dindan pok ha gor an heol skedus,
Er blennenn entanet a lak' eul lenn a wad.

Ya, bepred ar maeziou 'zo pinyidik a c'hloar.
Met, na ped labour e'houek, na ped eured seder,
Ma tistrofe d'ar gér ha d'al labour douar
Ar wazed tec'het kuit, ar baotred dibreder !

A ! tec'her, chom a-sav ! Distro da di da dad,
D'ah tiegez e-lec'h m'eo maro da dud koz !
D'ar vicher disoñjet distro a galon vat !
Mouse'hoarz ar parkeier a zo ouz da c'hortoz.

Emaint d'ecomp !



Taoi Mussolini a oa o paouez degouezout. Kaout a rae da galz a dud edo ar peoc'h o tont. Tro a oa martez teza soñjal...

« Emaint d'ecomp ! »

Paol ar c'higer eo a daole d'in ar youc'hadenn-se, gant eur genou ken ledan ha m'eo striz e spered. Diouz an ton goapaus a gemere, e welen ervat e klaske va flemma.
Rak gouezout a rit penaos emai an traou bremañ. Skuilhet ho peus ho kwad war an dachenn-brezel; savet ho peus eun torrad bugale;

dillojet oc'h bet, diou pe deir gwech, en tri bloaz diwemañ, evit lezel ho ti gant... ar re-all;

hag e soñj d'ec'h, marteze, ho peus poaniet a-walc'h evit ar vro?

Fazia 'rit ha fazia kalz.

Ma kavit mat e veve roet tro d'al labourerien-douar da ren o-unan o micher;

ma kavit leal e veve roet aotre d'al leaned ha d'al leanized da zougen o gwiskamant;

ma kavit onest ar gouarnamant pa ro eun tammig pae d'ar vistri-skol kristen;

ha, dreist-holl, ma ne gredit ket, evel komzou Aviel, kement tra a zislonk bemdez « Radio Bro-Saoz »; n'oc'h nemet eun enebour.

A-vec'h ma talvezit ar gordenn a servijo d'ho krouga kent ha ma vez tro d'hen ober, pe an alumetezenn a lakaio an tan warnoc'h!

**

Komzit d'in eus ar « re-all » ! Setu aze gwazed neuze ! N'eus bet morse, marteze, fuzuilh ebet en o daouarn; n'o deus ken familih — evel va c'higer — nemet eur pennherig lipet ha moumounet;

kalz anezo a frailho o c'halon gant ar c'heuz hag ar c'herse, pa ehano ar brezel... hag ar marc'had-kuz;

prest int da lakaat an tan war o amezeien pe da denna
warne evit senti ouz « Yann Saoz »;
penn-kaoz int m'emañ ar vro en he angoni, rak dalc'humat
o deus skoazellet an hailhoned o deus he c'haset war he fenn...
Mat! Setu aze, en dervez hirio, ar vrogarourien, ar re a gan
hag a ziskan int « patriotes »!

Diou wech bemdez, d'an nebeuta, e teu ar « viktor » ganto;
ken alies gwech ma vezont bet o stoui dirak an doue T.S.F.
Rak, hiviziken, n'eo ket soudarded pe vartoloded eo a c'houinit
ar brezelou.

Ar selaouerien « radiotachou », ne lavaran ket.

« Emaint d'eomp !

Ar groaz a vrezel a vezoz ret gouleñn evito!

Da soñj e tegasont d'in eus eur mevel koz a laboure e-kichen
du-mañ, gwechall. Eun tammig e oa berr a spered.

Diouz e glevout, holl draou e vestr a oa d'ezan.

Saout e vestr a oa « va » saout.

Kezeg e vestr a oa « va » c'hezeg.

Parkeier e vestr a oa « va » farkeier.

Eun dervez, cheñchet ti gantañ, eun teodeg bennak a lavaras
d'ezan: — « Sell, n'emaout ket ken el lec'h-mañ-lec'h? »

— Nann, savet ez eus bet trouz ganeomp, hag oun aet kuit.

— Out aet kuit? Ha « da » saout? Ha « da » gezeg? E pelec'h
int chomet?

Ar mevel difin n'ouzon ket ha santout a reas ar flipad.

**

Va c'higer, ha kalz re all eveldañ, a lakaan kein ouz kein
gant ar mevel-se.

« Emaint d'eomp ! Emaint d'eomp ! »

Ha da biou 'ta, mar plij?

D'eoc'h c'houri, « rouaned » ar marc'had-kuz?

D'eoc'h c'houri, « chaokerien » an ostaleriou?

D'eoc'h c'houri, « begou bras » ar plasennou?

Ma ne veje nemet tud eus ho seurt-c'houri evit sevel ar vro!

« Emaint d'eomp ! »

Eun tammig skiant vat, en an' Doue!

N'hon eus nag eur vatimant, nag eur c'harr-nij, nag eur

c'harr-brezel, ha, gwasa ' zo, emaomp, en hor bro, kenetrezomp
evel ki ha kaz, prest da sailha an eil war egile.
Ya, ya, emaint d'eomp !! !

**

Kenta ma welin va c'higer, e rankin gouleñn outañ petra
'soñj eus prezegenn ar jeneral Smuts. Peseurt fri a raio?

N'ouzon ket, gwir eo, hag eun dra bennak en devo komprenet
enni !

Pa vezor leue eo evit bloaz.

Pa vezor sot eo da viskoaz.

DIR-ENNAN.

||| AR VEILHADEG |||

Pa vez yen an avel ha bouillenn en hent kleuz,
Brao eo beza kludet en eur harz pe er c'bleuz.
Braoc'h beza azezet ouz eun oaled tan,
Ouz an noz, goude koan, da selaou tonton Lan.

War an oaled, tan flamm a zo o flamminat;
Gwelit e deod ruz, oc'h astenn, da lipat
Kov du ar pod gwelien hag uzuilh ar voger;
Pokat a ra zoken, ar pez ma c'hell ober,
D'an anduilh mogedet e touli ar siminal.
Ha war ar c'hef dero e c'hoarz en eur fringal.
Pega ' ra didruez gant e skillfou garo
Er skodou keuneud teo, hag er bleñchou tano,
Ma klemmont truezus, astennet en oaled
Evel tud er brezel, o c'horfou gwall c'hloazet.
Strinka ' ra e sklerder betek lost an ti koz,
Ma lintr, eve! sterred, tachou ar gweleou kloz.

An tad, war e bilgoz, tostig d'an tan, er c'horn,
Azezet, en e vleud, a sach war e gorn,
A oar divogedi ken gwaz ha siminal.
Pa start war e c'harrenn e vuzellou ingal.
Bodet en e gichen, e vugale a c'hoarz.

Eus o c'halon laouen, al levezenez a darz.
Yannig, ar gwidoroc'h, puchet war al leur-zï,
A c'hoari gant ar c'hañ, a sach war lost at c'hi;
Ha Maodez, an doktor, kerkent ha debret koan,
A dap eur pikol leor, diwar eur stalig voan:
Leor sakr « Buhez ar Sent », duet e bajennou,
A vez lennet bemdez, a-raok ar pedennou.
Al leor-se d'ar Breizad, a zo santeñ meurbet;
Goude an Aviel, santeñoc'h n'en deus ket.

Dre an nor-borz diskloz, e c'houez an avel put
A rofe korfadur d'ar c'hreñva eus an dud.
War an oaled, dalc'hmat, e koroll eun tan flamm:
« Lavaromp ar grasou » eme neuze ar vamm.
An holl war o daoulin a dosta ouz an tan:
« En Hano an Tad, ar Mab hag ar Spered Glan.
« M'Hoc'h ador va Doue, Krouer, salver an den,
« Hirio, warc'hoaz, bemdez ho karimp, c'houi hepken...
« Klevit hor pedennou, kreñvait ennomp ar feiz,
« Diouz an droug, ar peched, hon diouallit noz-deiz. »
Eun tiegez unanet, o pedi a vouez kreñv,
Kaeroc'h taolenn n'eus ket a-zindan bolz an Neñv.
O! eurus ar familh, a zalc'h start en he c'hreiz
Giziou koz hon Tadou, giziou santeñ hor Breiz.
A-raok mont da gousket, e stlako war an daol
Kartou pe domino: daou wenneg eo an taoi.
Ha cholori en ti, ha levezenez dre holl;
Ar c'hoari 'ya en-dro, ha den n'en deus c'hoant koll.
— A'hanta ! eme Ber, eun taol bide partout !
— Ar maout a zo ganez, an tri all a zo boud !
Rannet e daou-hanter, ar pevar imoret,
Hep diskrog, a c'hoari betek nav eur sonet.

*

— Paouezit bremañ 'vat, war al ludu aze,
Evit an holl ez eus bep a vanne kafe.
Gounezet mat eo bet, war-lerc'h eun dervez poan,
Da gloza beilhadeg, plijadur eun askoan.
— Bolennou 'ta, Soazig, ha kafe tomm d'an dud !
A-raok mont da c'hourvez, pep hini en e glud.

LAOUENANIG BREIZ.

Linette... o vont d'ar bal !



Bal a oa e Kerlutig, en abadaevez-se.
A-raok ar brezel, ne veze bal nemet er saliou-dañs. Hirio, bep sul, e vez dañset en eur c'horn pe gorn eus ar barrez.

Tro Kerlutig a zo hirio.

Ha Linette he deus graet he soñj mont d'ar bal. Linette a zo eun amezogez d'in. Eur plac'hig yaouank, nevez kroget en he naontek vloaz.

En em gavet oun a-benn ganti, dres pa gemere hent Kerlutig.

N'eo ket bale eo a rae, redek ne lavaran ket.
Linette a zo skañv he zroad, ha siouaz, skañv he fenn. Gwall skañv eo iveau he dilhad... N'eus anezi nemet skañvadurez. Eun ano skañv he deus iveau, ne gavit ket?

E gwirionez, n'hellifent ket lavarout deoc'h hec'h ano mat. Rak Linette n'eo ket hec'h anobadeziant; eun distresadenn anezañ n'eo ken. N'eus santez Linette ebet war roll ar Sent.

En dro genta ma welin ar plac'hig, e c'houennin diganti pe ano he deus he fatronez er baradoz... Hag e lavarin d'eoc'h.

— Da belec'h ez it, Linette?

— Da Gertulig, da sellout dañsal, emezi en eur ruzia.

— Ha marteze iveau da zañsal? emeze.

— O, marteze a-walc'h, ya... Evit ar brizonerien eo graet ar bal.

— A, evit ar brizonerien ez eus bal ganeoc'h? Eun deiz bennak, moarvat, e vez graet bal iveau evit Anaon ar Purgator!

Ar brizonerien, Linette, o deus ezomm pakadou. Ar baotred yaouank, bet kaset da labourat d'an Alamagn, o deus ezomm pakadou. Goulenn a reont bevañs, dilhad, levriou, liziri... traou hag a ro nerz d'ar c'horf, d'an ene, d'ar galon. N'em eus ket klevet lavarout o defe goulenet ma vefe dañset evito.

— O, petra 'ra an dra-se d'ezo ? Gant ma vez graet ar ch'ant evito !

— An arc'hant-se, Linette, dastumet diwar ar baliou, a zo gantañ c'houez fall an dizurz. A-dreñv an orjal dreinek, o labourat a-laz-korf, er mangleuziou-glaou teñval, er staliou-labour leun a drouz hag a boul tren, er parkeler, dindan n'eus forz peseurt amzer, gwisket a druilhou, harluet ouspenn hanterkant miz a zo, ar brizonerien, pa glevont e vez graet baliou, war zigarez dont war o sikour, a soñj enno o-unan : *M'o deus an dud-se arc'hant da zispign, n'eo ket evidomp-ni eo, met evit o flijadur ha netra ken. Ni, ar brizonerien, n'omp nemet eun digarez evito da glask o flijadur. N'o deus truez ebet ou-zomp-ni...*

— Neuze 'ta, eme Linette oc'h heja he fennad bleo rodellet, neuze 'to, n'heller mui kemer plijadur?

— Eo, plijadur a c'heller kemer... plijadur yaç'h, plijadur onest. Pa vezit aze o fringal, paotred ha merc'hed yaouank mesk-ha-mesk, daoust ha ne glevit ket mouez an dud a zo e-kreiz ar boan, a lavarout d'eoc'h: Nann, nann, arabat dañsal war beziou ar re a zo maro evit ho tifenn. Arabat dañsal pa 'z eus milionou eus ho kenvroiz e-kreiz eur vizer a ya bemdez war gresk.

— Neuze 'ta e rankomp beza holl e kaoñv ? Daoust ha n'omp ket libr ?

— Eo, Linette, libr oc'h. Libr da veva eur vuhez vat, nann avat da veva eur vuhez fall na da ober an droug.

— Beva eur vuhez fall ? Ober an droug ? Biskoaz kemend-all ! Peseurt droug a raer oc'h ober eun dro-zañs gant kama-laded ? Setu aze eun torfed avat !

Hag ar verc'hig skañv-benn a c'hoarze leiz he c'hoant.

— Selaouit, Linette... ha na glaskit ket ober an azen. Gouzout a rit re vat petra eo an dañsou, hirio. Pa vez paotred ha merc'hed, an eil e diyrec'h egile, boudinellet o fenn gant eur muzikerez c'houez, gant ar youchadennou ha gant an evajou, n'hell ket o youlou fall dhom da gousket... Buan e tihunont, e krog an tan enno hag e teu d'o heul soñjou, komzou, c'hoantou, oberou... na gomz ket an dud onest diwar o fenn, hep ruzia gant ar vez.

An dañs a-vremañ eo skol al luksur, hag ar sal-dañs an nor vrás war hent an ifern. N' helloc'h ket lavarout ar c'hontrol d'in, rak anaout a rit, koulz ha me, anoiou ar baotred hag ar merc'hed yaouank, kollet ganto brud hag enor, o tarempredi ar baliou...

E-lec'h beza bemdez, a-hed ar sizun, o klask gouzout da belec'h mont a-benn ar sul a zeu, da glask eur bal-kuz bennak, soñjat 'ta e poan hag e gwalleuriou ar re-all.

— Bah, eme an dañserez, c'hoant d'ezi c'hoaz derc'hel penn d'in, ma veje ranket soñjal bepred er re-all, e vefer dalchmat o klemm hag o leñva !... Pep hini evitañ e-unan !

— Ar re o deus roet o buhez evit ho tifenn ne gomzent ket evel-se. Kerent ha bugale ar re a zo chomet war dachenn ar brezel ne gomzont ket evel-se. Petra lavarfent, ma klevfent ac'hanoñ ? Goulennit 'ta outo ha c'hoant dañsal o deus ? Grit 'ta ar memes goulenñ ouz ar re a zo bet dismantret o zi, pulluc'het o danvez, lazet o bugale... en Orian, e Sant-Nazer, e Naoned, e Brest, e Montroulez... Hag o klevout respont glac'harus an dud keiz-se, marteze, e tremeno ganeoc'h ar c'hoant dañsal.

Linette, bremañ, a blege he fenn.

— En oferenn oc'h bet er mintin-mañi ?

— Kredabl 'vat. En oferenn e vezan bep sul.

— Mat, Linette... An iliz eo hent ar baradoz. Ar sal-dañs hini an ifern. Dibab a rankoc'h, abred pe ziwezat. Gwelloc'h eo hen ober hirio eget gortoz warc'hoaz.

Warc'hoaz a c'hell beza re ziwezat...

PETROMIK.

Ha galleg-saout adarre !

— Bonjour d'ac'h, Otro Kure...

— Bonjour, mamm-goz. E pelec'h emañ ho pôtr bihan ?

— Yfig ! Yfig !... Ous-que tu es t'allé ?

— Dans le liorz que je suis été à jouer poloton...

— Viens-t-en ici donc à torcher ton fri lous, pour faire un pok à 'n Otro Kure.

(Klevet Gwirbater Bro-Dreger).

|| Na spontez ket, Herodez kriz ||



Na spontez ket, Herodez kriz
Rak donedigez hor Roue !
Ne skrapo ket madou dibriz
An hini zo gwir vab Doue.

Setu Jezuz o'n em ziskouez
Da sklerijenn d'an holl;
E c'halloud hag e vadelez
A bar warnomp 'n e vurzudou.

At Vajed, war heul ar sterenn,
O deus kavet ar sklerijenn
Hag azeulet o deus Doue
Gant prof ha pedenn o ene.

Jezuz gant Yann zo badezet
Da gelenn d'imp ar binijenn;
Bennoz an Tad hag ar spered
A-well d'an holl warnam 'ziskenn.

Hag e Kana, burzud nevez,
Pa vanke ar gwin en eured,
An dour e gwin zo bet kemmet
Diwar bedenn vat ar Werc'hez.

Jezuz, Mab Doue benniget
En em ziskouez d'an holl boblou;
D'eoc'h ha d'an Tad ha d'ar Spered
Klod en amzer an amzeriou.

Amen.

M. GLANNDOUR.

Ra vezò meulet Jesuz-Krist !... Bepred t



Kenteliou Sant Fransez

pe

Kelennadurez an Drede-Urz

BLOAZ NEVEZ... BUHEZ NEVEZ !

Va Breudeur ha va C'hoarezed ker,

E penn kenta ar bloaz 1943 e sonje d'eomp holl e vije bet bloaz ar peoc'h. N'eo ket bet, ha kenderc'hel a ra an dud, siouaz ! d'en em daga gwasoc'h eget aneveda.

Ma tistrofe Hon Tad sant Fransez war an douar, petra a rafe dirak eur seurt follentez ?... Eün ar pez a reas gwechall : prezeg ar peoc'h, skigna ar garantez en-dro d'ezan, pedi, ober pinijenn evit pec'hejou an dud, beva rik diouz an aviel.

Setu aze iveauz ar pez a die ober pep-hini ac'h-anomp. N'omp ket holl misionerien, met holl e tleomp hada unvaniez en-dro d'eomp, dispenn ar gasoni diaolek a zo en em silet en hon touez hag a glask ober he neuz muic'h-mui, pedi kalonek an Aotrou Doue da gaout truez ouzomp, kinnig d'ezan sakrifizou evit hen digoll diouz fallagriez ar bec'herien, ha dreist-holl ren eur vuhez santel.

Hogen, va Breudeur ha va C'hoarezed ker, evit kas da benn al labour-se, penaos en em gemer ?... O ! Na dit ket da derri ho penn evit her gouzout. Kemerit hepken ho Reolenn, lennit anezi piz hag heuilhuit anezi poent dre boent; pedennou, pinijennou, oberou mat, ne vank netra enni evit skigna ar garantez en-dro d'eoc'h, digoll an Aotrou Doue ha tenna warnomp e wella bennoziou.

Bloaz nevez... buhez nevez !... Ya, a-hed 1944 penn-da-benn plijet gant hon Tad sant Fransez rei d'eoc'h ar c'hras da heulia gwelloc'h c'hoaz pep pennad eus ho Reolenn ! Ra vezoc'h dreist-holl tud a beoc'h, tud a bedenn (oferezh, ofis, pedennou a-raok ha goudre ar prejou, enklask a goustians), tud a binijenn aketus da ginnig da Zoue ho poaniou a gorf, a galon hag a spered !

Ra vez eur vuhez nevez e ene pep-hini ac'hano'h... ra vez eur vuhez nevez iveau e pep-hini eus ho Preuriezou !... Bep miz d'ar vodadeg; bep bodadeg, kan, prezegenn ha pedennou nerzus. Pep-hini en e blas ha mat d'ober aketus ar pez a zo merket d'ezan. Neket gant Tredeidi pe Breuriezou kousket eo e vez saveteet ar bed !

Ya, bloaz nevez... buhez nevez... hervez ho Reolenn, hag evit ma vez 1944 eur bloaz mat evidoc'h, evit ho Preuriezou hag ar veleien galonek a zo ouz o ren bennoziou an Aotrou Doue, ar Werc'h Vari ha sant Fransez !

SANT FRANSEZ... SANT AL LEVENEZ !

Evel m'hon eus her gwelet er miz tremenet, sant Fransez a veze dalc'hmat leun a levezenez, met ne vire ket evitan e-unan eun tenzor ken prizius; e lodenna a rae gant ar re-all muia ma c'helle.

« Fransez, eme Tomaz a Celano, en em lakaas da brezeg d'an holl ar binijenn gant eun ene laouen ».

Evel-se eo e skigne al levezenez en-dro d'ezan; p'en em gave en eur gériadenn bennak, e veze degemeret gant ar veleien : ar c'hleier a sone a vole vann, ar wazed a dride, ar merc'hed a gémere perz en o levezenez; ar vugale a youc'h d'ezan o c'harantez hag a drouc'h e bodigou glas diouz ar gwez evit mont d'e ziam-broug.

Evit Fransez, al levezenez a zo eur vertuz, hag an dristidigez eun tech fall :

« Tech fall Babilon eo an tech-se, emezan; pa vez deuet an diaoul a-benn da lemel digant eur servijer Doue levezenez e ene, e vez eürus-meurbet,... met pa vez karget a levezenez ene ar servijer, neuze e skulih en aner e velim. N'en deus galloud ebet war eur servijer Doue, pa vev en eul levezenez santel ».

Abalamour da se e c'hourc'hemenne ar Sant d'e Vreudeur kaout atao eun aer laouen, ha war an dachenn-se e oa striz ar traou gantan.

En e Reolenn genta e lennomp ar C'homzou-man :

« Arabat d'ar Vreudeur kaout eun aer trist ha tenval evel ar bilpoused; ra vezint afao laouen en Aotrou Doue, gant eun gremm seder hag hegarat ».

Pa gave an tu da rei d'ezo kenteliou war ar poent-se, ne chome ket da varc'hata. Eun dervez edo en hent gant Breur Leon. Edont o vont da zebri o lein e skeud eur wezenn, pa glevjont eun eostig o kana. Trida a reas kalon ar Sant en e greiz :

« Selaou 'ta, Breur Leon, emezan; an eostig-se a gan meuleu-diou an Aotrou Doue. Ret eo d'it diskana outan :

— Va Zad kaez, a respondas Breur Leon, gouzout a rit n'ouzoun ket kana, rak faos eo va mouez.

— Me a ranko hen ober neuze », eme Fransez.

Hag hen o tiskana ouz an eostig. Adalek lein betek an noz e chomjont e-daou evel-se, pep-hini d'e dro, an eostig da fringoli ha Fransez da respond d'ezan o kana kantikou da Zoue.

Kelennet en doare-se, ar Vreudeur a renas atao evel o Zad eur vuhez a leveznez santel.

Pa 'z aent da brezeg, e teskent d'an dud beza laouen e Doue :

« Ni a zo, emezo, evel an Aelez a-zioc'h kraouig Betleem, degas a reomp d'eo'h eur c'helou mat, da lavarout eo, hoc'h eus er Baradoz eun Tad madelezus hag a zo prest da bardoni d'eo'h, ma fell d'eo'h distrei outan hag e servija a-greiz kalon. A-unan ganeomp eta, bezit laouen e Doue ha kanit dalc'hmat e veuleudiou. »

Ha dre o c'homzou, o skoueriou hag o c'hantikou, e skignent e pep lec'h eul laouenidigez santel.

Pa zistroent d'o c'houenchou ha dreist-holl p'en em gavent 'er Borsionkul evit ar bodadegou bras, e vezent ken eürus oc'h en welout m'en em lakaent holl asambles da gana kantikou.

Evel sant Fransez hag e ziskibien, bezomp laouen; skignomp al levezenez en-dro d'eomp,... hag, evit-se, renomp eur vuhez santel.

Buhez santel,... buhez laouen !

TAOL-LAGAD WAR VA BUHEZ : diwar-benn ar bloaz oc'h echui.

1° Tremen a ra an amzer, a vez lavaret. Ni eo a dremen !... Ha sonjet mat em eus e kement-se ?

2° Eur bloaz muioc'h war an douar,... eur bloaz nebeutoc'h da chom er bed-man... Pegeit em eus c'hoaz da veva a-raok mont dirak Doue ?... Gwirioneziou talvoudus-kenan ! Ha sonjal a ran enno ken lies hâ ma vefe ret ?

3° 1943 a zo tremenet evidoun... Peseurt talvoudegez en de-vezo dirak Doue ?

4° A hed ar bloaz-man, ha klasket em eus beza gwelloc'h kristen o heulia mat va Reolenn ?

5° Peseurt poent eus va Reolenn am eus dilezet ar muia... va Ofis ?... va Oferenn ?... va c'hofesion ?... va c'homunion ?... va benedicite ha va grasou ?... va bodadeg viziek ?... va eksamin a goustians... ?

6° E penn kenta ar bloaz 1943 em boa prometet beza fidei d'am Reolenn. Penaos em eus dalc'het d'ar bromesa-se ?

7° Hag hirio, e penn kenta eur bloaz nevez, e pe stad emaoun? Ha laket em eus em spered staga da vat da heulia va Reolenn evit ma vez 1944 eur bloavez mat ?... Poent bras eo !... O va Doue, pardonit d'in evit ar bloaz tremen et ha roit d'in ho skoazell evit ma vez 1944 eur bloaz nevez eur bloaz santel !

HON OFERENN AR MIZ a vez 1944 lavaret e kouent Rosko d'ar gwener kenta eus ar miz 7 Genver. Ni a bedo ar Galon-Sakr da gaout truez ouz ar bed ha da rei d'ezan eur peoc'h padus; ni a c'houenne dreist-holl an eil evit egile eur bloavez mat ha santel.

TAOLENN AN INDULJANSOU. — GENVER 1944

Deiz	GOUELIOU	Indulj.
1 S.	Gouel ar Sirkision pe Enwad H. S. . .	I. L. A. J.
2 S.	Ano santel Jezuz.....	I. L.
4 M.	Santez Anjela a Foligno (T. U.).....	I. L.
6 Y.	Gouel ar Rouaned.....	I. L. A. J.
	O nevezi ar brofession.....	I. L.
16 S.	S. Berard hag e geneiled.....	I. L.
19 M.	D. E. Bernez a Gorleon.....	I. L.
28 G.	D. E. Odorig a Bordenone.....	I. L.
30 S.	Santez Hiasinta Mariskotti (T. U.).....	I. L.
31 L.	P. E. Loeiza Albertoni (T. U.).....	I. L.
	Da zeiz ar vodadeg ha tri dervez d'ho choaz :	I. L.

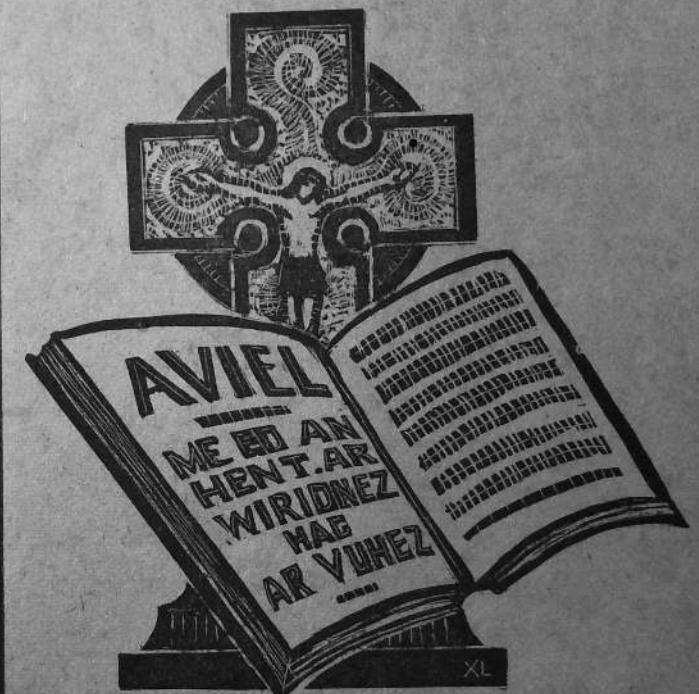
A.J. = Absolvenn jeneral; I.L. = Induljans leun.

18^{es} BLOAVEZ

CHOUEVREUR 1944

N^o 2

AR VUHEZ



KRISTEN

N^o P. C. 411

KELAOUENN VIZIEK

Imprimerie Commerciale de la « Dépêche de Brest »

25, rue Jean Macé, Brest

Le Gérant : G. LEQUÉAU

(Cum permisso superiorum)

ADKOUMANANCHOU

Koumanant ordinal : **20** lur

Koumanant a enor (gant perz e 365 oferenn) :
25 lur

Taolit evez mat !

« KENTELIOU SANT FRANSEZ » ne vezont mui moulet distag diouz « Ar Vuhez Kristen ». War ar peder benn ziveza eus « Ar Vuhez Kristen », e kavot, bep miz, kelennadurez an Drede-Urz.

KOUMANANCHOU

1º Evit koumananti a-nevez, roit atao hoc'h adress *evel ma oa war an niverenn ziweza*, ha ma vez ret, goulenit da-choude chenchi anezi.

2º Ma tegasit asambles koumananchou hag adkoumananchou, dispartiit mat ar re-man diouz ar re-se war holizer.

3º Skrivit pep tra fraez, aes da lenn ha da intent.

SKRIVA DA :

Monsieur le Directeur de « Ar Vuhez Kristen »
Couvent des Capucins
C. C. 209-81 Nantes ROSCOFF (Finistère)

Taolenn Miz Chouevrur

	PAJENN
Beva	35
Glac'hars eo	38
Deiz Sant Kaourintin, war gribenn Menez Are	40
Piou a zo kaoz d'ar brezel ?	43
Breiz o kana meuleudi d'Ar Werc'hez	45
H. S. J. K. en em ginnig evidomp da Zoue e Dad	48
Kenstrivadeg ar chatekiz	50
Liziri Annaig ha Jobig	51
Santez Anna ha Nikolazig	55
Marjanig Sakoch	58



BIEVA

II. Ar vuhez dreist natur.

1. Tennet eus an dour.

Douget e oa bet al lezenn-mañ gant mestre bras an Ejipt, a anver du-se ar Faraon : « Kement paotr a vez bet ganet e-touez Israeliz, a ranko beza stlapet er ster ».

GANT MERC'H AR FARAON

Hogen, setu eur mabig o tont en eur familh Israelat. E vamm a gavas an tu d'e guzat e-pad tri miz. Met, pa welas n'helle mui e zerc'hel dre guz en e zi, e kemeras eur baner-broenn, ha goude beza lakaet eur gwiskad ter-douar (1) ha peg en-dro d'ar baner, e c'hourvezas he mab enni, hag hen lezas, e-mesk ar raoskl, war ribl ar ster.

Mari, c'hoar ar paotrig koant, en em guzas demdost d'ar baner, evit gouzout petra zegouezfe gant he breur.

Merc'h ar Faraon a zeus da neuñ, en dervez-se, ha dal ma welas ar baner war an dour, e-mešk ar raoskl, e kemennas da unan eus he flac'hed mont da gregi enni. Leñva a rae ar paotrig, ha merc'h ar roue a gemeras truez outañ... Ar c'hoar a zeus, raktal, daved merc'h ar Faraon : « Ma karit, emezi, e klaskin eur vagerez d'ar paotrig-mañ, e-touez merc'hed Israeliz. » — « Ya, it da glask eur vaouez », eme ar plac'h yaouank.

Ha Mari da gaout he mamm.

« Kemer ar paotr-mañ, eme merc'h ar Faraon d'ar vamm, gra gwella ma c'helli war e dro, ha ma da zigollo. » Ar vamm a zougas he mab d'he zi, hag a entatas outañ. Pa gavas e oa bras a-walc'h, e kasas anezzañ da lez ar Faraon. Ha, diwar neuze, e voe savet gant merc'h ar Faraon, koulz ha ma vije bet he mab.

« Moizez », da lavarout eo « tennet eus an dour », e voe anvet ganti. (Ex. II. 1-10).

Ar paotrig, barnet da vervel war an Nil, ster veur an Ejipt, a greske dibredre e lez ar Faraon. Ma vije bet aotreet, hepken, da veva e ti e vamm, ranket en dije, evel holl dud e ouenin, en em rei d'al labouriou gwasa. E soñjou, e oberou, e labouriou a vije bet, neuze, re eur sklavour. Bremañ avat, peogwir e veve e

(1) Bitume.

lez ar roue, Moizez a oa eun den dieub, ha, zoken, eun den a lignez uhel.

Dre an deskadurez roet d'ezan, eno, e teue e spered da zigeri, e vez da veza seven, e zoareou da veza plijus. A nebeudou, e sav da eur vuhez nevez, hag a vez eun tamm mat dreist ar vuhez a dlefe beza bet e vuhez d'ezan, hervez stad reuzeudik e dud.

Evel-se, iveau, dre ar c'hras a ro santelez, a vez savet da eur vuhez dreist natur, doueul (1). Ma c'houennfen : « Pet buhez hoc'h eus ? » e vefe meur a hini o respont : « Teir, buhez ar c'horf, hon tosta ouz ar plantennou; buhez ar skiantou, hon tosta ouz an aneved; ha buhez ar spered, n'eus anezi nemet en dud. »

Daoust ha n'eus ket gwelloc'h evit an den ? Teir buhez hon eus, gwir eo, hag o zeir e roont d'eomp eur vuhez, hepken, ar vuhez a denn d'hon natur-den. Er c'christen, avat, ma vev e stad a c'hras, e kavimp, ouspenn, ar vuhez dreist natur.

Petra eo ar vuhez dreist-natur-mañ ? Eun dra bennak en tu all d'ar vuhez naturel. An dra bennak-se eo a garfen displega, bremañ.

AN AZENEZ O KOMZ

Ar profed Balaam, kemennet d'ezan, gant roue ar Moab, mont da deurel e valloz war Iraeliz, a savas war gein eun azenez hag en em lakaas en hent. Hogen, eun ael en em bostas war an hent. An azenez a chomas krenn a-zav. Hag ar profed, eun tamm kounnar ennañ, da skei warni gant e vaz. An azenez a lavaras, neuze : « Peseurt droug am eus me graet d'it ? » (Num. XXII).

Eun azenez hag a gomz, pebez souezenn !

Hag e vefe bet gloazet gant an taoliou baz, n'eo ket eston : kizidik e c'helle beza, dre natur. Met, dre natur avat, n'helle ket komz. An dra-mañ a voe, eviti, eun dra en tu-all d'he natur, eun dra dreist-natur.

Doue, pa grouas an den a roas d'ezan eur c'horf hag eun ene. An ene unanet gant ar c'horf a ro ar vuhez, ar vuhez naturel, ar vuhez dleet, dre e natur, da bep den. Ha kement-mañ a zo kaer !

Doue, koulskoude, a venn rei eun dra all c'hoaz d'an den, e grouadur : eun dra bennak eus e vuhez d'ezan e-unan, eus e vuhez a Zoue.

An tamm eus buhez Doue roet da natur an den eo ar c'hras. Dre ar c'hras a ro santelez, daoust d'eomp kenderc'hel da veva hervez hor buhez a zen, pep hini ac'hanomp a c'hell, hed hon tremen war an douar, beva hervez buhez an Aotrou Doue. Ar vuhez-mañ, avat, n'eo ket naturel da zen ebet; roet eo da bep den war e natur, ouspenn e natur : eur vuhez dreist-natur eo houmañ.

(1) .Divin.

AR WEZENNIG ROZ GOUZEZ

Setu eur wezennig roz gouez. Dre natur, diwar he bleuniou ne savo nemet roz gouez. Met imboudit (1) warni eul lagad roz llorz, ha gortozit. Dirak an imboud, an avoultrenn a resevo eur seo nevez, eun nerz nevez, eur vuhez nevez, hag a ray d'ezil dougen roz kaer. Hag an dra-mañ n'eo ket naturel d'ar wezennig roz gouez. Eun dra bennak lakaet war he natur, en he buhez, eun dra dreist-natur e vez eviti.

Petra eo, evit an den, kenlodenna natur ha buhez Doue ? Daoust ha roet e vez d'hon ene natur Doue, dre ar c'hras ? Ne vez ket, a-dra-sur, rak Doue e vefemp neuze.

Petra 'ta lavarout a-hend-all ?

Ar c'hras a ro santelez a sil en ene eur vuhez dreist-natur, ha n'eo na par, nag heyelep hini, gant buhez Doue; heñvel outi ne lavaran ket.

Dre ar c'hras ne vezimp ket Doue, met heñvel ouz Doue.

HENVEL OUZ DOUE

Penaos e teu buhez ar c'hras da veza heñvel ouz buhez Doue ? Buhez Doue a zo evitañ en em anaout hag en em garout, hep kemm na ment. Er baradoz e vevimp heyelep buhez gant Doue : anaout a ralimp Doue evel m'en em anavez hen e-unan, e garout a ralimp evel m'en em gar hen e-unan; perz a gemerimp, eno, gant kemm ha ment, gwir eo, e buhez an Aotrou Doue.

Hogen, a-vremañ, war an douar, en eun doare disteroc'h, dre ar c'hras a ro santelez, e kenlodennomp ar vuhez-mañ.

Gant skoazell ar c'hras a ro santelez, barrek eo an ene da anaout Doue evel m'en em anavez, d'e garout evel m'en em gar, da veva hervez e vuhez d'ezan. Gant eun den a soñje, a gare, a oberie hervez doare an den, ar c'hras a ra eun den, daoust ma talc'h e natur, a soñje, a garo, a oberio, hervez doare Doue.

Ar c'hras a ro santelez ha klor (gloar) ar baradoz a zo heyelep tra. Ar c'hras eo an tammiq mezenn, gloar ar baradoz eo an derwenn savet diwarni; mezenn n'eo ket derwenn, met derwenn e vez, enni emañ.

Ar c'hras eo ar vroñsenn, gloar ar baradoz eo ar vleunien.

Ar c'hras eo tarz an deiz, gloar ar baradoz eo kreisteiz.

Ar c'hras a ro santelez, eme Sant Yann, eo had-Doue. Gloar ar baradoz n'eo nemet gras an douar en he dispak, en he c'haera. « Gras ha gloar, eme Sant Tomaz, a zo kenseurt », eus ar memes rumm int.

(Da genderc'hel).

(1) .Greffe.

Glac'harus eo !

Leun a draou glac'harus a zo d'ar mare-mañ e Breiz, siouaz! Setu amañ eun dra koulskoude, glac'harus meurbet, ne vije ket gwelet e Breiz, ma ne vije ket ken diahelet, lavaromp dallet — ar sperejou.

Ya, glac'harus eo, na c'hellfe mui eur Breizad, e Breiz, sevel e vouez da goms brezoneg — dreist-holl d'hen difenn — hep na gouezfe raktal dindan ar rebech a emrenerez (en em ren an unan — *autonomisme*).

Glac'harus eo e vije kement a dud, spered d'ezo war o meno, na gomprent ket e c'hellfed, war eun dro, karout ar Frañs ha stourm da virout da Vreiz he yez hag he leveou speredel.

Mall eo hem embann: karout ar Frañs evit ar Vretoned, ne dle ket mont betek en em nac'h o-unan ha distruja o leveou breizek, evel o yez.

Karout ar Frañs, evit ar Vretoned, ne dle ket mont betek kaout mat ha plijus kement dislealded a vez graet d'ezo gant ar gouarnaman!

Karout ar Frañs, evit ar Vretoned, ne dle ket mont betek kemerout diwar ar C'hallaoued o holl skoueriou a vuhez, fall ha mat!

An droug a zo da veza diarbennet ha goude ma teufe e galleg.

Sot eo an den — pe volontez fall en deus — ma kred emañ an holl vrezonegerien o klask an disparti etre Breiz ha Bro-C'hall.

En tiegeziou unvana, kristena, e sav, a vare da vare, eun tamm koumoul, eun tamm yenienn, zoken a-wechou etre ar priejou. An den a zo ken aes da feuka!

Daoust ha kement-se a zo mont betek an divors pe an disparti?

Lakomp ar bec'h e-kreiz ar c'havaz!

Gant ma vezimp Frañsizien leal, gant ma raimp, e koustiañs, hon deveriou e-keñver ar Frañs, m'oufen ket perak e vije ret d'eomp-ni, Bretoned, devi, war aoteriou Bro-C'hall, kement karantez vreizek a zo ennomp, kement teñzor speredel a zo deuet d'eomp digant hon tud, hag o deus graet, evit ar wech, brud, talvoudegez, enor ar Vretoned.

Daoust hag ar C'hallaoued a zo holl direbech e-keñver ar Vretoned?

Daoust hag atao o devez evidomp ar resped a dlefent? Daoust hag atao e kavomp, eus o ferz, an onestiz a c'hortozomp?

A-benn m'o devo ar Vrezonegerien strinket kement a fank ouz ar C'hallaoued ha m'o deus ar re-mañ stlapet outo, e c'hellont ...sevel abred!

Gweilloc'h o deus da ober. Hag ar briz-Vretoned a fell d'ezo gwelout e pep brezoneger ken alies a enebour d'ar Frañs, a vefe gweilloc'h d'ezo diger brasoc'h o daoulagad ha bihanoc'h o genou, hag espern o rebechou flemmus ha c'houero evit sklabezerien Breiz.

Nebutoc'h a wad a vefe war o daouarn !

Petra a c'hedont evit klask trabas ouz « Becassine » ? Teodou milliget !

Ha petra 'reont evit ar Frañs, muioc'h eget ar vrezonegerien ?

Daoust ha diou wech ouz unan d'ar re-mañ, o deus skuilhet o gwad eviti ?

Daoust ha daou vugel a savont ouz unan d'ezo ?

Daoust ha daou vil lur tailhou a baeont ouz unan d'ar re-all ?

Daoust ha daou zevez aner a reont pa ne ra ar vrezonegerien nemet unan ?

Ma n'eo ket mez klevout tud a zo !

Ar vrezonegerien da vihana a boagn, dre o skridou, dre o c'homzou, gant o holl nerz ha gouziegez, da zerc'hel Breiziz war an hent mat.

E-serr labourat evit Breiz, e reont, evit ar Frañs, al labour a zo en o c'harg hag en-o galloud.

Ar re all, enebourien ar brezoneg petra 'reont, eur c'halz anezo ?

Abegi !

Tamall !

Glaouri !

Distruja !

Eun doare souezus da sevel ar Frañs, diskar Breiz !

Bretoned fall ha Fransizien didalvez, setu petra 'ziwan war o glaouenn !

Derc'hel war o zeod lous, da vihana.

Tamall e gaou a zo pec'hi, gwall bec'hi, d'ar mare-mañ.

DIR-ENNAN.

Deiz Sant Kaourintin, war gribenn Menez-Are...



Aet eo diouzomp, hag en eun doare dic'hortozet, an Aotrou PERROT, ken anavezet e Breiz. Aet eo d'eur vro welloch', o lezel war e lerc'h kalonou gwasket ha mantret gant an torfed euzus en deus e ziskaret...

Labouret en deus a

laz-korf, e Skrignag, war gribenn Menez-Are, e-pad trizek vloaz, deiz evit deiz. Ma n'eo ket deuet a-benn da c'houmit d'ar feiz kristen holl galonou e barrezianiz, e chomo, da vihana, er barrez glepiet gant e chouezenn ha ruziet gant e wad, roudou an abostol entanet hag ar prezeger helavar m'eo bet an Aotrou Perrot.

Adsavet en deus eno, gant milvet bloaz adsavidigez Breiz, eur chapelig eus ar re goanta, en enor d'ar Werc'hez, Rouanez ar Menez, ha savet eur bez kaer, e-keñver ar chapel-se, d'an Aotrou Jegou, beleg, bet merzeriet eveldañ, war zuar Skrignag, e-pad an Dispac'h bras.

Nevezet en deus iveau, er barrez, eur chapel goz da Sant Kaourintin, a oa war-nes kouenza en he foul. An holl a oar erva, en doa an Aotrou PERROT eur garantez vrás evit Sent koz Breiz-Izel, ha, tra souezus, oferenn Sant Kaourintin eo bet e oferenn genta e Skrignag hag e oferenn ziweza.

D'an 12 viz Kerzu 1943, abredik diouz ar beure, an Aotrou PERROT a guitaas e bresipital, goude beza lakaet en e c'hodell eun tamm bara sec'h. En aner eo e klaskas ar vatez, e lakaat da gemerout war e vara eun tammiig amann pe eun tamm kig. Eun tamm bara sec'h ha netra ken eo a felle d'ezañ.

Mont a reas en hent gant e gurust bihan, en eur bedi, betek chapel Sant Kaourintin, diou leo vale diouz ar Bourk.

Eno e lavaras an oferenn dirak tri waz ha peder maouez hepken. Daoust da-se, e reas d'ezo eur brezegenn gaer. Lavarout a reas e ranngalon, o welout an nebeud a gristenien a oa deuet d'an oferenn:

« ...Deuet oun, emezañ, gant va c'hurst bihan, en despet d'an amzer ha da hirder an hent, da lávarout d'eo'h an oferenn. Poanis eo, avat, na vije ket amañ muioch'a dud... Gouzout a rit erva, koulskoude, emaomp en eun amzer m'eo ret pedi muioch' eget biskoaz. Ne glever ano, dre holl, nemet eus dizurz, freuz ha lazerez, hag emezañ ar spont o ren betek e-kreiz hor maeziou. Ret eo pedi, pedi zoken evit an dud-se hag a had ar strafuill dre ma 'z eont... »

Setu aze darn eus komzou diweza an Ao. PERROT d'e barrezianiz.

Echu gantañ e oferenn, e tebras eun tamm hag e kemerias hent ar gér. E oa neuze war-dro unnek eur hanter.

Mont a rae sioulik dre an hent skornet, en eur lávarout e chapeled. N'ouzon ket ha gwelout a reas neuze, a-dreñv ar girzher, eur skeud o vont d'e heul, ouz e spia dre ma 'z ae, evel eur sparfell prest da blava war eul labousig dinoaz.

Goude eun eur vat a vale, echu gantañ e chapeled, e lavaras ar beleg d'ar bugel:

« Ha gouzout a rez, va faotrig, ez eus hirio trizek vloaz, deiz evit deiz, m'emeaoun en da barrez ? Va oferenn genta, emezañ, eo bet oferenn sant Kaourintin. »

Edo c'hoaz ano paeron Kerne war e vuzellou, pa chomas evel sounnet e-kreiz an hent: eun tenn a oa deuet eus ar c'harz. Ar paotrig spontet, a glaskas tec'hout.

« Chom em c'hichen 'ta, eme d'ezañ an Aotrou Person, diniec'h kaer, ha n'ez ket da gaout aon. » Hag o trei ouz ar c'harz, e lavaras: « Piou a zo aze ? »

Gant ar geriou diweza-se, eun eil tenn a ziskaras ar paour-kaez Aotrou PERROT e-kreiz an hent, treuzet e empenn eus eun tu d'egile.

Ar c'hurst, dirak e berson santel beuzet en e wad, a zeus warnañ eur fallaenn hag-a gouezas iveau e-kreiz an hent. Pa zeus ennañ e-unan eo evit tec'hout.

Gwelet en doa er-maez eus ar c'harz beg eur « revolver » hag e klaske pignat war ar c'hleuz, en tu-eneb, evit mont da guzat pe da c'houlenn sikour. Met, o nerz o vankout d'ezañ, eun eil gwech e kollas e anaoudegez.

E-keit-se edo ar muntrer, eun den war-dro tregont vloaz,

gantañ dilhad glas eur micherour, o tec'hout a-dreuz ar parkeier. Eur chaseour her gwelas, hag a redas war e lerc'h. Spontet e chomas, avat, ha buan e teuas war e c'his, pa welas hemañ o trei outañ hag o c'hourdrouz tenna warnañ.

Ar chaseour a zeuas neuze war an hent hag e kavas eno korf an Aotrou PERROT. Soñjal a reas e oa maro, hag e redas buan betek ar presbital.

Pa zigouezas an Aotrou Kure gant eur c'harr-dre-dan, an Aotrou Person a veve c'hoaz, met hanter skornet e oa gant ar yenienn, rak eun eur bennak e oa bet chomet astennet war an hent.

Betek an noz e chomas beo, hep diskouez tamm anaou-degez ebet. War-dro-seiz eur, e laoskas diou glemmadenn hag e tremenas.

Mantell gañvus an noz-du a oa en em astennet dija war ar meneziou, pa redas dre ar vro kelou mantrus maro ar stourmer kalonek, trec'het goude sez eur angoni, gant an Ankou didruez.

Sant Kaourintin, moarvat, ha sent koz Breiz-Izel, gant Sant Erwan ha santez Anna, o devezo graet d'ezañ, en Neñv, eun digemer laouen, hag e ambrouget betek tron ar Wer'hez Vari ha tron an Dreinded Santel.

Breiz a-bez a ouel hirio an den madelezus, ar mestr doujet, ar stourmer didrec'hus hag ar beleg santel m'eo bet an Aotrou PERROT. Evidomp, e vuhez a vo eur skouer, hag e varo eun nerz dispar.

An Aotrou'n Eskob DUPARC e-unan, en despet d'e oad ha d'an amzer, a fellas d'ezañ dont d'e vezia, ha da lavarout eur gerig a frealzidigez d'ar c'halonou gwasket, diredet da Skrignag, ken niverus, da genver an deiz-se.

Evit ar wech diweza, e tiskennas an Ao. PERROT daved an draoñienn-se ma weler enni e chapelig karet, evel eur braoig e-kreiz ar glaster: chapel Itron Varia Koat-Keo. E-keñver ar chapelig-se, brudet-kaer dija, eo e fellas d'ezañ kousket e gousk diweza.

Endra ma leñve, a-us d'hor penn, e tourig ar chapel, an tri gloch'hig: Ronan, Divi ha Gwenael, o veska o hirvoud gant hiboud an doureier e goueled an draoñien, na fromus e oa lavarout eno, dirak ar bez digor, eun diweza kenavo d'an hini a chomo evidomp bepred eur skouer dispar a nerz-kalon hag a zalc'husted, e-kreiz trubuilhou ar vuhez-mañ.

V. S.,

Diskibl feal d'an Ao. PERROT.

Piou a zo kaoz d'ar brezel ? ||

Gwaziennet don eo an imor fall e kalon Yann Digredenn. Hag, en delz all, p'en em gavas ganen, n'edo ket adarre ar moc'h gantañ er gear hag e taolas d'in ouz va genou :

— Evelato, ma vije bet eun Doue, ne veve ket bet gwelet dre ar bed kemend-all a reuz, a freuz hag a zizurz.

Selaou 'ta, Yann, an tammig istor-mañ : e-pad ar brezel 1914-18, e oan, eun dervez, o koania e maner Martinsar (er Sômme), ouz taol eur c'horonal dizoue... E-kreiz ar gaoz, hemañ iveau a daolas d'in ouz va genou ar flipad digristen-mañ, eus orin da flipadou d'it te Yann :

— Ma vije bet eun Doue, daoust hag e vije brezelioù ?

Respontet em eus d'ezañ :

— Koronal, ha pa veve Doue penn-kaoz ar brezel n'ho peus netra da rebech d'ezañ. Ar c'hontrol eo, bennoz a rankit lavarout d'ezañ. Ho micher d'eo'h c'houli, Koronal, eo ober ar brezel; diwar ar brezel eo e c'hounezit ho para, hag hini ho famili. Mar d'eo an Aotrou Doue penn-kaoz d'ar brezel, trugarekait eta anezañ da rei tro d'eo'h da c'hounit ho para.

Met, bezit dinec'h, koronal, n'eo ket Doue eo a daol ar brezel liou e-touez an dud.

Dirazomp, e sal-debri ar maner, e oa eun horolaj eus ar seurt a zo rouez. Merka a rae an horolaj-se n'eo ket hepken an eilvedennou (segondennou), ar munutennou hag an euriou, met c'hoaz an dervezioù, ar miziou, ar bloavezioù, eur ar sav-heol hag eur ar c'huz-heol... ma oa eur souez.

Hogen, eun dervez, eur c'harr-nij a stlapas eur vombezenn war ar maner. Kouenza a reas war an horolaj ha setu aet ar werenn e mil damm, torret ha burzunet ar rojou, koaget an nadoziou.

— Sellit 'ta ouz an horolaj-se, Koronal, e pe stuj emañ... Sklaer eo n'eus bet biskoaz horolajer ebet war he zro... pe, da vohana, ma 'z eus bet unan ne oa nemet eur c'halkenner labour. Gwellit 'ta penaos emañ e horolaj.

— Met, eme ar C'horonal o sevel e vouez, n'eo ket an horolajer eo a zo da damall. Graet en doa e labour piz ha kempenn hag eur micherour eus an dibab a ranke beza evit sevel eur seurt pez-labour. Ar vombezenn stlapet gant an enebour eo a zo da damall; hi eo he dens freuzet labour kaer an horolajer gouiziek.

— Brao brao e komzit, aotrou Koronal. En taol-mañ emañ a-grenn a-du ganeoc'h. Ar bed a zo iveau eun horolaj vrás, hag unan gaer, kalz souezusoc'h eget hini ar maner-mañ. Doue eo

an horolajer gouziek en deus lakaet da vont en-dro horolaj vras ar bed.

Met siouaz, deuet eo iveauz an enebour, taolet en deus eur vombezenn, diou vombezenn.. kant bombezenn, da lavarout eo ar pec'hejou, ha war o lerc'h n'eus deuet nemet dizurz, reuz ha freuz.

An dek gourc'hemenn a Zoue eo an dek rod a laka horolaj bras ar bed da drei klok ha kompez. Kammet ha digammet, torret ha koaget int bet gant pec'hejou an dud.

Hag e kavit souezus, Koronal, hag e kavit souezus, Yann Digredenn, na dafe ket mat an horolaj en-dro ? Ha mar da fall en-dro, daoust hag an horolaj bras eo a zo da damall ?

Ehanit 'ta da derri rojou e horolaj hag e verko d'eoc'h raktal eur ar peoc'h.

**

— Met perak neuze, eme c'hoaz Yann Digredenn, poan d'ezai o'ch anzav e oa bet kaset da chouka gant e flipad, perak Doue ne ro ket taol ar maro d'an dud a laka tan ar brezel da gregi er bed ?

Met, Yann, ma rankfe rei taol ar maro d'ar re a zo penn-kaoz d'ar brezel, perak ne diefe ket iveauz laza kement den a ra brezel d'nesa ?

Perak ne diefe ket Doue laza iveauz kement tad ha kement mamm a laz o bugale pa n'eo c'hoaz ar re-mañ nemet eur yeo-tennig nevez diwanet e park ar vuhez ?

Perak ne diefe ket Doue laza iveauz kement hini a laz ene e nesa dre eur skouer fall ?

Perak ne diefe ket Doue laza iveauz kement hini a laz enor ha brud vat an nesa dre an drouk-prezegerez pe an tamall e gaou ?

Ha ma c'houlennit taol ar maro evit eur rummad torfetouren a zo, ar re a zo, d'ho meno, penn-kaoz d'ar brezel, perak e fell d'eoc'h e veze damantet d'ar rummad-all ?

Justiz Doue n'eo ket kamm, Yann. Pa sko e sko ingal war gement hini a zo kablus, ha ma ne sko ket hirio e skoio warc'hoaz.

Gwelloc'h eo, Yann, na veze skoet den ebet hag e teufe an holl da blega, gant doujañs, da lezennou an Aotrou Doue..

Neuze horolaj bras ar bed a grogfe adarre da drei resis ha difazi, hag an dud warnañs da veva divrezel, en eur peoc'h padus.

TAD YVON.



RANN-VRO KEMPER

10) ITRON VARIA KERINEG

(Poulann)

Eur chapel gaer kenaf, savet e-kerz an XIIIvet, XVvet ha XVIvet kantved ; e-kreiz ar maeziou emañi, kuzet gant ar gwez; tri c'hart leo diouz bourch Poulann, pell diouz pep hent-bras. En dro d'ez, o ficha al leur-gér, ez eus eur chalvar, eur feunteun hag eun ospital bihan, hanter zismantret.

Ar chalvar n'eus anezai nemet eur groaz e mein greunek ar vro, mestr hag uhel, hep nikun eus ar skeudennoigou a, wele peurvua. E-harz ar groaz, teir fazenn uheloch eget al leur-gér tro-war-dro, ez eus eur blasennig vihan rond, en-dro d'ez eur balustr mein kizellet. War ar balustr, diouz eun tu, eur march-levr (pupitre), diazezet war benn eun den hag a seblant selaou gant evez ar prezegenn. Ar gador-brezegez-se e maen, savet er maez eus an illz, a ziskouez sklaer e veze gwechall engroez bras e pardon L. V. Kerineg.

Ar feunteun : 80 metr pe war-dro diouz an illz, e tu ar sav-heol, e skeud teñval gwez kistin ha dero, emañi ar feunteun burzudus. Eus ar XVIvet kantved eo, adkempennet war-dro 1656-1657. Kae-roch' egeti a zo en eskopti, met koantik-tre eo, daoust d'ez bez a hep kinklerez.

An ospital. Tost-tre d'an illz, ez eus eun tiig-bihan, hanter

gouezet en e boull ; n'eo nemet ar pez a chom eus ospital ar chapel, anezaf e paperiou eus ar 5 a viz even 1513.

Er Grenn-Amzer (Moyen-Age) e oa troet kenafi hon tud koz da vont da bardona. Dont a ra ar c'hiz vat adarre en dro. Tud a feiz a ouie staga leve ouz ar chapellou hag e lakaent sevel e-kichen ar chapel eun ti, e-lec'h ma veze lakaet eun nebeud gweleou. 'Eno e veze roet bod d'an dud vachagnet pe glafiv a zeus da ober o devosionou. Ar profou graet er chapel a servije d'ar perc'henn evit kempenn ha rapari ar chapel hag an ospital, pa veze ezomm. E penn-kenta ar XVIvet kantved, e veze c'hoaz darempredet kalz ospital I. V. Kerineg. War-dro hanter pe fin ar c'hangved-se e voe dilezet.

Gwelet hon eus, e-kichen chapel I. V. Ti-Mamm-Doue, eun hevelep tiig, moarvat eun ospital iveau.

Ar pardon a vez lidet d'an trede sul a viz Gouere ; anvet eo « pardon ar c'hignez brein ».

11) ITRON-VARIA-GONFORS

(Meillars)

Eur chapel goant, savet er bloaz 1528, kempennet ar c'hostez kleiz anezi er bloavez 1651. An tour, beget mestr ha skañv, a zo eus ar bloavez 1736. Chapelig ar c'heur, gant tri frenestr, a zo kaer meurbet.

Harp ouz ar chapel, eur c'halvar brao. An diazez anezaf a zo koz ; abaoe ar bloavez 1870 emañ warnaf delwennou an daouzek abostol.

Eun dra a gaver e iliz Konfors hag a zo bremañ dibaoet er vro, eur rod gant kleierigou, anvet *Rod ar fortun*. Eur rod goad daou vetr treuz d'ez i pe dost, tro-war-dro d'ez i kleierigou a bep seurt ment hag a bep seurt pouez-son. Lakaet e vez da drei gant eur gordenn troidellet en-dro d'eur ganell, staget war beg an anel. Da zervez ar pardon e teu ar mammou, gant o bugale, da lakaat tro er rod. Ar gredenn a zo e teu gwellaenn, gant trei ar rod, d'ar vugale a zo diwezat ar prezeg o tont d'ezo.

I. V. Gonfors a oa gwechall eur chapel eus parrez Meillars ; abaoe 1910 eo deut da vez iliz-parrez e-lec'h iliz Meillars.

Mikael an Nobletz en em ziskouez d'an Tad Maner.

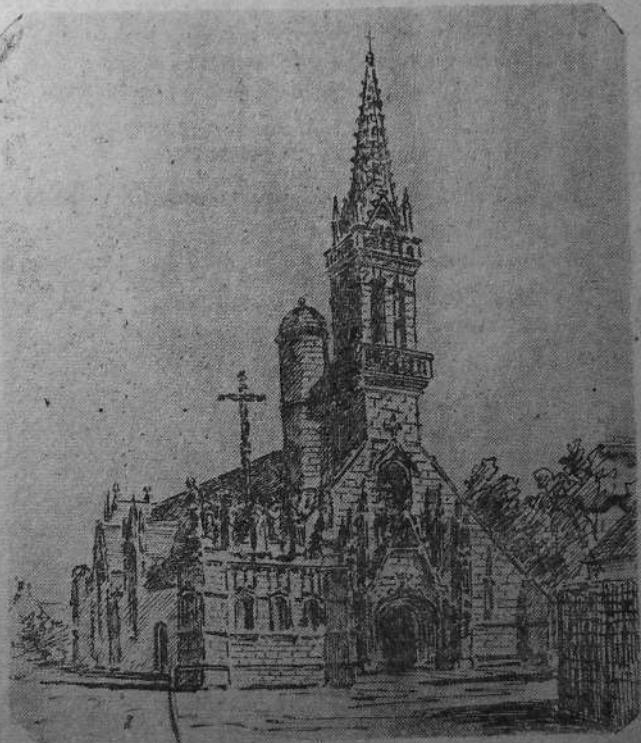
War dro 1637, an Tad santel Mikael an Nobletz a vœu anvet da berson e Meillars. Setu amañ petra 'zo bet kontet, 58 vloaz diwezatoc'h diwar e benn :

Eun dervez eus ar bloavez 1675, edo an Tad Maner hag an aotrou Galern, person Mur, o vont o-daou war varc'h gant hent ar Pont. Pa voent degouezet war douar parrez Meillars, tost da chapel I. V. Koñfors, setu m'en em ziskouezas d'ezo Dom Mikael an Nobletz (maro d'ar 5 a viz Mae 1652). E chupiliz a oa warnañ. An daou

varc'heg a ziskennas diwar o c'hezeg hag a zaoulinas war dreuzou ar chapel. Alc'houeziet e oa an nor, met, d'an ampoent, e tigoras daoust da-se. Eur sklerijenn skedus a vezas, en eun taol, ar chapel. War-su ar c'heur-uhel, en aer, edo ar Wer'hez Vari, kaer dreist da tréldout, ovel azezet war eun tron. Aelez eus an Neñv a oa en he c'hichen. E-harz he zreid, edo Mikael an Nobletz. An Tad Maner a oa degouezet tre betek an aoter ha Mikael hen diskouezas d'ar Wer'hez gant komzou hegarat. Rouanez an Neñvou a stouas war an Tad mat he daoulagad leun a vadelez, her bennigas gant kantarez, ha, kerkent, e vœu fin d'ar weledigez. »

Pardon I. V. Gonfors a zegouez d'ar sul kenta a viz Gouere. (Bep bloaz, da fin-miz Mae, skolaerien kloardi bihan Pont-e-Kroaz a ya da Gonfors da bardona. Eur breszegenn aozet gant eur skolaer eus ar c'has kenta, en enor d'ar Wer'hez, a vez lennet er gador).

Eun niver bras a dud a dremen bep bloaz dre Gonfors, da welout ar chapel hag ar c'halvar kaer.



Hor Salver Jezuz-Krist en em ginning evidomp da Zoue e Dad

Dar Yaou-Gamblit,
d'ar goan-sakr.

Da Wener ar Groaz,
war ar groaz.
= = =

Bemdez, en oferenn
war an aoter.

I. A-RAOK AR SAKRIFIZ

Hor Salver Jezuz-Krist a sikour e Ebestel da gempenn:

- o c'halon : dre ar bedenn,
dre zeski d'ezo en em garout, o walch'i d'ezo
o zreid.
- o spered : dre gelenn d'ezo beza izel a galon,
dre zispiega d'ezo komzou ar Brofeded.

II. E-PAD AR SAKRIFIZ

1° Hor Salver Jezuz-Krist a gemeras bara ha gwin, hag o c'hinnigas da Zoue e Dad.

2° Jezuz a vennigas ar bara hag ar gwin, hag o cheñchas en e gorf hag en e wad,

en eur lavarout:

- an dra-mañ eo va c'horf,
- an dra-mañ eo va gwad.

Kuzet dindan speziou ar bara hag ar gwin, Hor Salver Jezuz-Krist en em ginnigas e sakrifiz, evel ma tlie hen ober en deiz war-lerc'h... war ar Groaz.

3° An ebestel a resevas ar gomunion.

III. GOUDE AR SAKRIFIZ

An ebestel a lavaras eur bedenn evit trugarekaat.

Sakrifiz santel an oferenn eo sakrifiz santel ar Groaz. War an aoter evel war ar Groaz, an hevelep Jezuz-Krist a ginnig d'an hevelep Doue an Tad, an hevelep korf hag an hevelep gwad evit an hevelep pec'hejou.

Bemdez, en oferenn
war an aoter.

I. A-RAOK AR SAKRIFIZ

Ar beleg hag ar gristenien a gempenn:

- o c'halon : dre ar bedenn (o lavarout Confiteor, Kyrie, Gloria).
- o spered : o selau kenteliou lizer an Abostol ha re an Aviel; hag e kanont o feiz dre ar Gredo.

II. E-PAD AR SAKRIFIZ

1° Ar beleg, unanet gant ar gristenien, a gemit bara ha gwin hag o c'hinnig da Zoue, Hon Tad.

2° Ar beleg a cheñch ar bara hag ar gwin e korf hag e gwad Jezuz-Krist,
en eur lavarout eveldañ:

- an dra-mañ eo va c'horf,
- an dra-mañ eo va gwad.

Kuzet dindan speziou ar bara hag ar gwin, Hor Salver Jezuz-Krist en em ginnig e sakrifiz, evel m'en em ginnigas gwechall... war ar Groaz.

3° Ar beleg hag ar gristenien a resev ar gomunion.

III. GOUDE AR SAKRIFIZ

Ar beleg hag ar gristenien a lavar bennoz ha trugarez.

Evidoc'h bugale

Kenstrivadeg ar c'hatkiz brezonek

Éil lodenn.

I

Sellit piz ouz taolennou ar pajennou 29 ha 30 eus « VA CHATEKIZ BIHAN ».

Lavarit petra 'zo war an taolennou ha displegit, fraez ha berr, kement tra à ouzoc'h diwar-benn sakramant ar BINIJENN. (Kontrision ha Kofeson).

20 poent.

II

Ar garantez Petra eo ? Petra sinifi ar ger : NESA ? Penaos diskouez hor c'harantez d'an nesa ?

Petra eo an aluzen ? Piou a dle ober aluzen ? Da biou e tleer ober aluzen ?

Pere eo an oberou a drugarez a sell ouz ar c'horf ?

Daou eus an oberou-se a zo ret dreist ar re all en amzer vremañ. Pere ha perak ?

20 poent.

III

Pehini eo ar sakramant kenta a ranker da reseou ? Perak ? Petra ra ar sakramant-se ?

Daoust hag an holl a c'hell badezi ? Peur ?

Ma vefe ret d'eoc'h rei ar vadeziant, da belec'h e rankfec'h mont da gerc'hat an danvez ?

10 poent.

Ar respoñchou a ranko en em gaout gant aotrou person LAMBER A-BENN AN 20 A VIZ MEURZ 1944.

Monsieur le Recteur de LAMBER, par Saint-Renan, Finistère.

Ar re n'o defe ket graet al lodenn genta (Gwelit « Ar Vuhez Kristen » miz Du, p. 386) a-benn an amzer merket, a c'hell he degas a-unan gant an eil lodenn.

BEC'H D'AL LABOUR, BUGALE !

*Lizer Annaig
d'he c'henderv Jobig*

Prad al lann, 20/1/44.

Kenderv Jobig,



Gwelout a ran n'eo ket sod a-bez ar baotred yaouank, hag e teu an Ykam a-benn da zigeri d'eoc'h ho taoulagad hag ho spered; n'eo ket re abred ! N'oun ket nec'het eta e vo gwellaenn e stad ar merc'hed, war ar maez, pa zeulo ho tro d'eoc'h-c'houi da ren eun tiegez.

Ne fizian ket re c'hoaz koulskoude :

Kant larvar ne daivezont ket eun ober.

Paotr yaouank gant promesaou a dro allies da c'haou.

Ha neuze, ne reer ket atao ar pez a garer pa vezet e penn eun tiegez ! Kalet e vez ar blanedenn a-wechou hag e ranker reuzzi pe derri.

Lavaret em boa eun tamm ano d'it eus ar c'hramppeier; setu aze eun abadenn — eur gempenn all evel ma larvar tintin Seza — hag a ranko beza aozet ha diaozet meur a wech moarvat, a-raok beza kavet mat gant ar wazed. Ar gweleou-kloz a vez gwerzet an eil war lerc'h egile, pe kaset d'ar c'hrignol — n'eo ket me am bo keuz d'ezo ! — hag en o flas e rankfed kaout krampeier... met ne lavarin ket hiroc'h war ar poent-se.

Em c'hrampig vihan eo emaoun o skriva d'it. Gouzout a rez n'eo ket frank, a-us da gramp al laez emañ; a-walc'h eo. Evit eur plac'h yaouank na pebez dudi kaout he c'hramp d'ez i hec'h-unan !

End emañ ganti hec'h-unan hag an dra-se a bliij d'ez, muioch eget d'ar wazed, a vefe lavaret.

Me a bliij d'in beza em c'hramp abalamour ma kay d'in beza eno em zi va-unan ; eno emañ va rouantelez. Ar pez a zo en ti a-hend-all a zo d'an holl ; ar pez a zo em c'hramp a zo d'in. Pep tra a zegas pe soñj d'in eus tra pe dra, laouen pe zoanius : ar poltrejou, ar bravigou, al levriou... N'hellan ket chañch plas dia netra en ti ; amañ avat e tigollan. A-wechou, eur gamaladez ha

me, e klaskomp an doare brava da renka pep tra, ha setu, e berr amzer, lakaet ar gwele e plas an arbell, an arbell e plas ar gwele... da welout ; evel ma vez fullhet ar bieo war du dehou ar penn, goude-se war an tu kieiz da welout penaos e kouezont ar gwella evit disheolia ar fri. An taolennou a vez speget ha dispeget... ha trouz ganeomp !

« Emañ adarre Annaig o c'hoari an tiegezig », a lavar va mamm.

Goude-se e vo dispeget an dilhad kaer, al dienaj... « Sell'ta Chanig ! Hag ar c'hoef-mañ ? Hag an tavañjer-mañ ? — Ne vank netra d'it evit fortunia ! » — « Ne vank nemet eun aotrou ! » — « O ! eun aotrou a zo kavet... » Hag an teodou en dro.

Eun daol vihan am eus evit skriva...

Eur stalgic evit lakaat va levriou...

Petra ran em c'hramph ?

Lenn a-wechou. Ma choman er gegin, e teu atao unan pe unan da dremen : « Ata, Annaig, o lenn petra emaout aze ? » Hag ar fri war va levr. Kasaüs e kavan kement-se. Ha neuze n'hellan ket beza re ziseven hag e choman da ranellat diwar seurt ha netra.

A-wechou all e lefvian. Kalon ar plac'h yaouank a zo evel eur feunteun, uhel an dour enni asidu; kizidik eo ouspenn, ha pront da zic'hlanne ; gant an dra-se, an nervennou a zo prim da labourat. Eur ger rust gant ar vamm, eur ger goaperez c'houero gant an tad pe ar breur... da genta e rebarban eun tammig ha goude-se, mar doum bet re wasket, eur redadenn d'am c'hramph, eun abedennig gouela ha laouen ar plac'h en dro, evel an heol goudre ar glao.

A-wechou all ez an d'am c'hrampig da hunvreal, da lezel va spered da chaloupat amaf ha a-hont.

A-wechou all da bedi. Eur Werchez vrao am eus, e koad kizellet; epad an hafiv e vez dalc'mat bleuniou fresk dirazi ; Hi eo a bli d'in pedi.

Setu aze ranellerez ha reverez avat ; a lavari moarvat. Petra fell d'it, kant tra a zo evel-se ha n'oc'h ket evit entent mat a-walc'h, choui ar baotred hag allies e rit poan d'emp hep gouzout d'eo'c'h.

Poent eo d'in mont da ziskuiza pelioch. Lavaret eo bet ar grasou ha n'em eus dale ebet. Kenavo !

ANNAIG.

Repons Jobig d'e geniterv Annaig

Koad-fao, 25/1/44.

Geniterv Annaig,

Hen anzao a rankan d'it, eun tammig ranell em eus kavet da lizer diweza gant da grampig ha te ! Ne lavaran ket e ve diskiant koulskoude ar pez a lavarez. Meur a dra a-wefe da renka ha da gempenn e diabarz an tiegeziou. Du-mañ, emaer o vont a-zrevi d'ez ; da c'hoari an tiegezig, met n'eo ket diwar c'hoari eo avat ! Ma vefez bet amaf e vefez bet en da vleud.

Gouzout a rez pegen bras tiegez a zo er C'hoad-fao : eur renkennad gweleou-kloz koad koaret a bep tu, pa zigouezer en ti, eur gwele-kloz all en apotiz-taol ; Iod anezo a zo koz, 1764 a zo merket war unan, eur sakramant kizellet war unan all... Mat, emaint o vont da veza freuzet. Eur rann-galon eo evidomp; va mamm hag a zo bet da genta ar sofij-se en he fenn o veza gwelet ober kemend-all e Kernaoc'h, ne ra nemet konta ano bremafi eus he zud koz — hi a zo ganet e Koad-fao — n'he deus soñj nemet da veza gwelet an traou evel m'emaient hag he mamm-goz a gonte n'oa ket bet biskoaz tiegez ken brao ebet a-dro er chanton. Va zad ne lavar netra.

Met arabat eo d'it kaout aon; ne vezint ket gwerzet na d'ar pilhaouer na d'ar varchadourien arrebeuri a vez gwelet o chaloupat hor maeziou evit rastellat a-stok-varc'had hor gweleou dero. Tud sod a-walc'h a zo bet evit troki o gweleou-kloz ouz gweleou-reas sapr ! Bremañ eo brao o zievez avat ! mogeriou lous, gweleou distrantell, netra zereat war o zro. Ha neuze, diaoust ha dereat eo beza evel-se, pemp pe chouech o kousket e gweleou-reas er memes kramp ? Ar gweleou-kloz a oa kaiz rebechou da ober d'ezo, nebeutoc'h marteze eget na lavarer ; gweleou modest oant da vihana : gant ar gweleou-kloz en devoa pep himi evel eur grampig d'ezaf. e-uman, evit an noz.

E penn an ti e vo eur gegin vrás, frank a-walc'h evit sevel enni eun daol, plas outi da zek pe zaouzek. An apotiz-taol a zeulo da veza eur grampig evit ar vatez. E traon an ti, eur sal evit degemer an dud pe evit preja pa vo leinou bras pe tud a « galité » ganeomp. Etre an daou benn, kramp al laez. Er solier eo e vez ar muia a gemm ; ar gwiniz hag an avalou-douar eo a veze gorennet er solier betek-hen, mont a rainh da glask plas er c'hrañj nevez. Peder grampig a vo aez ober e solier an ti : unan d'am zad ha d'am mamm, unan all d'in-me ha d'am breur Paol, unan all da Liz ha da Vari ; Jakez

a chomo el lastez kramp a zo bet savet d'ezañ er marchosi a-us d'ar c'hezeg — hag ouspenn ne garfe ket, a briz ebet, diloja. Eur gramp all a chomo c'hoaz, gant daou wele e-barz ; n'eus fors piou a zeufe d'hor gwelout a vo aes e loja.

Gant ar gweleou-kloz n'ouzon ket a-walc'h petra ' vo graet ; an diaraok hag an noriou a vo en em vataet anezo e doare pe zoare. Hervez ma lavar d'omp ar chalvez, e vo gellet ober traou kaer ganto : eul listrier evit ar sal, eur bufed, eur stal-levriou, ha me oar me ! freuza ha difreuza soñjou a reomp... Va zad ne ra nemet heja e ziskoaz : « N'ouzon ket a-walc'h petra 'zo c'hoari gant ar merc'hed, emezañ ! Ne glevan nemet an diskant-mañ : e Kernaoc'h emañ an traou evel-hen, e Kreac'h-Kelen emaint evel-hont... aes eo freuza ! Mall am eus da welout peseurt labous a zinodo eus ar vi-se ! »

Ar pez a zo sur eo, ma 'z peus c'hoant gwelout ar gweleou-kloz en o flas, eo poent bras d'il dont da ober eun droiad d'ar C'hoad-fao. Liz ha Mari a veze laouen ouz da welout.

Kenavo eta ar c'henta r'grella.

JOBIG.

Hor prizonerien

Dalc'homp soñj anezo.

Pedomp kalz evito.

Kasomp pakadou d'ezo.

Komzomp alies anezo.

Kasomp keleier d'ezo.

Greomp pinijenn evito.

Santez Anna ha Nikolazig

Amañ e welot penaos eo deuet Santez-Anna-Wened, pe Keranna, da veza eul lec'h ken brudet.

(Diwar levr an Aotroned
BULEON HA GARREC)

PENNAD XIV

MARO NIKOLAZIG

A-raok mervel, Nikolazig en devoe an eurvad da welout sevenet holl bromesaou Santez Anna. Tud e-leiz, a-unanou, a-vandennou, a vagadou, a oa deuet hag a gendalc'h da zont da bardona. Arc'hant a oa n'eus forz pegement, evit herzel ouz an dispignou. Ar Chapel a oa en he-sav, hag enni e c'hoarveze konversionou ha burzudou diniver.

Keranna a oa deuet da veza kér holl-vrudet Santez Anna, n'eo ket hepken e Breiz, met er bed a-bez.

Echu e oa gant Nikolazig e labour santel. Mont a c'helle bremañ e peoc'h ha leun a levenez, da reseou ar gurunenn gaer, aozet d'ezan en Neñv gant e « Vestrez vat ».

Evit gellout beva siouloc'h, e oa en em dennet en eur vereuri a oa d'ezañ, e hourc'h Pluneret.

Eno eo e klañvas eun deiz.

Renerien ar Pire'hiriñaj, o c'houzout e c'hoantae beza sebeliet e Chapel Santez Anna, a reas e zougenn da Geranna, war eur c'hravaz, e Dad kofesour ouz e heulia, skoaz-haskoaz gantañ, penn-da-benn an hent.

Lakaet e voe en eur gambr a zalc'hed evitañ e kouent al leaned, e-kichen ar Chapel. E-pad ar c'houec'h dervez ma vevas c'hoaz, an holl, en ti, a voe skoet kenañ o welout ar garantez a lakaet da c'houzañ, an dousder, ar basianted a ziskouez e-kreiz e boaniou, an anaoudegez vat a zouge da bep-hini evit an distera servij, ha dreist holl al levenez

peoc'hus a leunie e ene. Dale'hmat e veze war e vuzellou, ar c'homzou santed en doa lavaret ken alies, a-hed e vuhez: « Bolontez Doue bezet graet! Bolontez Doue bezet graet! »

Kofes a reas meur a-wech ha komunia. Pa santas ar c'hleñved o wasaat, e c'houennas beza nouet p'edo c'hoaz e anaoudegez gantan.

Pinvidikaet e ene gant gras Doue, e kouezas war e dremenvan, hep gellout mui komz.

En-dro d'e wele, daou pe dri Dad a bede. Unan a lavare d'ezan pedennou berr, enno anoiou Jezuz, ar Werc'hez ha Santez Anna. Ar re-añ a lavare pedennou, da erbedi e ene ouz Doue. Eno, daoulinet dirak e wele, ha doaniel kenañ, edo iveau e vab, Silvestr Nikolazig, oajet neuze a seitek vloaz.

A greiz-holl, dremm ar c'hlañvour, diskempennet gant ar boan, a zeuas da veza kaer-dreist ha leun-barr a laouenedigez. E zaoulagad, bremaik hanter-varo, a luc'he bremañ, leun a vuhez hag a zudi, ouz eun dra hag a seblante diskenn eus an uhel.

— « Ouz petra e sellit evel-se? » a c'houennas eun Tad.

Nikolazig, dilavar a-raok ar weledigez, a respondas, plen ha fraez:

— « Gwelout a ran ar Werc'hez Vari hag an Itron Santez Anna, Va Mestrez Vat! »

Hag e tavas.

O klevout ano Santez Anna, ar c'hofesour a redas buan da gemer skeudenn ar santez, hag ouz he diskouez da Nikolazig e lavaras:

— « Ha gwir eo hoc'h eus kavet ar skeudenn-mañ, en eun doare burzodus, evel m'hoc'h eus diskleriet meur a-wech ?

— Ya, eme ar c'hlañvour.

— Ha ken bras eo atao ho fiziañs e Santez Anna? Ha laouen oc'h o verval e-harz he zreib?

— Ya, emezañ adarre.

— Ac'hanta! deuet eo evidoc'h an eur da vont dirak Doue, pokit d'ar Skeudenn santed. »

Pokat a reas d'ar Skeudenn gant teneredigez ha doujañs, hag e teuas adarre da veza dilavar. Prestig goude e varyas,

dirak holl leaned ar gouent bet galvet da zont eno, gant mouez ar c'hloc'h.

Evel-se e varvas Nikolazig, servijer mat Santez Anna, oajet a dri bloaz ha tri-ugent, d'an 13 a viz Mae 1645.

En deiz war-lerc'h, e gorf a voe douaret e Chapel e « Vestrez Vat », el lec'h end-eeun m'en doa dizoloet, dre surzud, ugant vloaz a-raok, skeudenn venniget an Itron Santez Anna.

Itron Santez Anna,
Mirit ho Pretoned,
Gouennit dreist pep tra
Ma vint fidel bepred.

V. S.

Gant ar pennad-mañ eo echu istor Santez Anna ha Nikolazig.

Klevit mat ! Klevit mat !

1°) Skignit Ar Vuhez Kristen e-touez ho mignoned. Gouennit diganeomp niverennou da ingala. Evit netra e vezint kaset d'eoc'h.

2°) Pa vez deuet ar mare, paeit hoc'h adkoumanant, ha paeit raktal, gant aon da ankounac'haat.

3°) M'ho peus paeet ho koumanant ha ma ne resevit ket Ar Vuhez Kristen, skrivit d'eomp raktal.

Marjanig Sakoch



Marjanig Sakoch he deus eur pikol fri kamm.

Marjanig Sakoch he deus daou lagadig du sellou a-dreuz d'ezo.

• Marjanig Sakoch he deus eur goustañs gamm.

Ha Marjanig Sakoch he deus... eur sakoch... eur sach'ig ler du, a-ispilh ouz daou lasig ler du, frank e c'henou, don ha ledan e gof.

Met n'eo ket seurt tra souezus gwelout eur sakoch gant eur vaouez.

An holl verc'hed, koz ha yaouank, a vez ganto eur sakoch. Ha kaout a reer ennañ a bep seurt traou: traou da suna, traou da vleuda, traou da liva... ha zoken traou « d'en em santifia »... A-wechou e kaver ennañ eun tamm chapeled bennak e-touez ar braoigou-se.

Gouzout a rit, ar merc'hed a soñj d'ezo n'int ket bet krouet koant a-walch' gant an Aotrou Doue, a glask ober eun tamm kempenn d'ar poltred o deus bet, en eur zont er bed, digant o mamm... Ha setu perak e kaver en o sakoch eur melezourig, eur podig bleud, eur vazig ruz... ha me oar me !

E sakoch Marjanig avat ne weler ket seurt braoigou.

Petra 'ta neuze a gaver ennañ? N'eo ket aes her gouzout, rak ne ziskrog ket Marjan diouz he sakoch. Mont a ran gantañ d'ar marc'had, d'ar foar, d'ar friko, d'an iliz, da gichen ar ster ha zoken d'ar park...

Stag eo ouz he sakoch evel m'eo stag he c'hroc'henn ouz he c'hein. Hag an Aotrou Doue hepken a oar pegen stag mat eo ar c'hroc'henn-se ouz kein hon itronig.

Hag ar sakoch eo mevel bras he fizoni hag he avaristed.

Ma kav Marjan eun tamm paper war an hent... yao er sakoch! Mat da c'houza an tan, emezi outi hec'h unan.

Ma kav eun tamm houarn koz... yao iveauz er sakoch! D'ar pilhaouer e talvezo pemp gwenneg.

Met n'eo ket hepken war an heñchou e kav ar sakoch labour.

Dreist ar c'hleuziou e rank mont a-wechou da heul e vestrez, dreist-holl da vare ar frouez. Spezard, per, prun, kerez... a bep seurt kofajou e rank ar sach'ig du ober. Warlene, war a gonter, kofadig amañ, kofadig a-hont ez eus bet deuet gantañ d'ar ger peadra da ober eur varikennad sistre.

Pa vez pedet d'eur friko bennak, Marjan ne lez ket he sakoch er gêr. Ouz taol ne goll ket he amzer, nag ar sakoch kennebeut.

Pa gav d'ezo ne vez lagad ebet o para-warni, ne vez ket pell Marjan evit flippa a-gil-dorn... eur gontell... eun asied... eul loa... eun tamm kouign.

Hag o tont d'ar gêr eus ar friko e vez leun e gof gant ar sakoch.

Pa weloc'h Marjan o tont en ho ti evit prena tra pe dra, digorit mat ho taoulagad... taolit evez ouz ar sakoch!

Ma troit ho kein, amzer hepken da lavarout bennoz Doue... flip!... setu eun tamm soavon er sakoch...; flip!... setu eur pakad neud o vont war-lerc'h an tamm soavon; ha flip!... ha setu c'hoaz eun dra bennak-all. Hag adarre reut e gof gant ar sakoch o vont d'ar ger.

Pa 'z a Marjan d'an iliz, ne chom ket ar sakoch e-kichen pisin an dour benniget. Hennez a zo eur sakoch devot. Brao ha kempenn e vez lakaet war barlenn e vestrez vat...

Pa dremen ar gesterien gant o fladou melen, buan e tenn Marjan eur pezig 10 gwenneg eus he sakoch. E lakaat a ra e plad Sant Per, hag e skrab e-touez ar mouneiz, war zigarez klask 5 gwenneg evit plad an Anaon a zo o tont war-lerc'h... met pevar real eo a chach ganti! Ha setu pinvidikaet ar sakoch o'ch ober e dro en oferenn.

Da di Varjan em eus bet tro da vont, en deiz-all.

— Ar vestrez a zo er c'hrañch, eme d'in ar vatez.

Ha me d'ar c'hrañch... Met, en eur dremen dirak dor ar sal-debri e wellis eno daou aotroulig. Ne oa ket an daou aotrou-se pilet eus lost ar c'harr, met pilet e oant eus lost an tren, an hini diweza deuet eus Pariz, evit dont da di Varjan da brena bevañs.

Daou aotrou ha ne oa ket warno liou ar vizer na liou ar strisaduriou... Daou aotrou en em lardet diwar ar marc'had kuz.

Er c'hrañch, eur pikol pimoc'h, digor dre an hanter a oa a-istrabilh.

— Penaos, Marjan, emeve, n'hellfec'h ket gwerza d'in eul lur bennak eus ar pimoc'h-se?

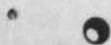
— Pegement, eme Varjan, e werzer al lur kig-moch en ho pro?

— 45 lur... 50 lur...

— A... ya...? Mat, me ne werzan ket kig. Ni n'hon eus ket re evidomp hon-unan.

— N'eo ket gwir, Marjan... Evidoc'h ho peus re, nann avat evit an daou bimoc'h lard a zo du-hont en ti ouz ho kortoz hag a baeo d'eoc'h daou c'chant lur...

Hag, en dervez-se, e voe reut ar sakoch gant ar bilheji-bank.



Enk ha striz eo hent ar baradoz, a lavarer. Evit mont gantañ eo arabat en em stroba gant re a vraoigou.

Marjanig a varvo gant he sakoch. En he arched e vez ranket e lakaat... Ma klask kemer hent ar baradoz, aon am eus na chomfe ar sakoch speget, en tu pe du, war ribl an hent... ha da heul ar sakoch e chomo speget e vestrez, war an hent iveau, pell diouz ar Baradoz graet hepken evit an dud a zo paour a galon.

PETROMIK.

Ha gallet-saout adarre !

- Comme tu as l'air fatigué, Marjan ! D'où que tu viens ?
- Au marché que je suis entré, et j'ai pas pu trapper le train et je suis entré obligé de venir tout sur mon pied à la maison... et sammet comme je suis !

Gwirbater.

Ra vezoe meulet Jesuz-Krist !... Bepred !



Kenteliou Sant Fransez

pe

Kelennadurez an Drede-Urz

SANT FRANZEZ... SANT ÅL LEVENEZ !

Va Breudeur ha va C'hoarezed ker,

Betek-hen hon eus lavaret pegen laouen e veze atao sant Fransez ha pegement e poagne da skigna al levenez-se en-dro d'ezan. Eun dra vat e vefe d'eomp breman klask iveau a-belec'h e teue d'ezan ar galloud da veza bepred ken dreo-se?

Pa veze e-touez e Vreudeur, hen eo a veze al laouena. Eun dudi e veze gweleoutt anezan o vont eus an eil degile hag o rei da bep-hini kalon, da garout ha da servija Doue.

Ha koulskoude, n'eo ket poaniou na rann-galon a vankas d'ezan... Daoust da-se, penaos e c'hellas kaout atao eun drempken seder?... A-belec'h eta e teue d'ezan eun hevelep laoueni-digez?... N'eo ket digant ar bed a dra-sur.

« Levenez tud ar bed, emezan, a zo goulo; o c'hoarزادeg, o c'homzou dilavez hag o farserez diskiant n'int nemet moged ha follentez... Eurus ar manac'h na glask e blijadur nemet er c'homzou sanctel hag en oberou an Aotrou Doue. »

Evel-se e rae Fransez, eus an Aotrou Doue hepken e teue d'ezan e levenez hep muzul; ar baourentez, ar binijenn ha dreist-holl e garantez entanet evit e Grouer, setu aze an teir vertuz vrás a reas d'ezan tanva eun eürusted ken drant ha tremen war an douar-man en eur gana.

Da heul madiou an douar e vez atao poan ha trubuilh: gant paourentez an Aviel avat e vez kavet ar frankiz, ar frealzidigez hag ar wir levenez.

Petra e oa Rivo-Torto, nemet eun tamm lochenn digor da bep avel?

...Ha, koulskoude, e peseurt palez ez eus bet tanvaet ken bras eürusted hag eno?

« El lochenn-se, eme Tomaz a Celano, e oa unanet ar Vreudeur e dudi hag e levenez hep muzul ar Spered-Santel. Dre n'o

doa tregas ebet gant madou an douar, ne glaskent o levezenez nemet e frealzidigez an Aotrou Doue. »

Hag an Tri Genell a lavar iveauz:

« N'o doa ar Vreudeur netra nemet ar Baourenteuz uhelmeurbet, hag abalamour da-se n'o doa kennebeut aon ebet da goll netra... Trida a raent gant al levezenez, evel p'o dije kavet eun tenzor dispar e park an Itron Paouenteuz. »

« *Paupertas cum laetitia* » : « paouenteuz ha levezenez », setu ger sant Fransez; kana laouen en dienez, evel ma ra an alc'houeder, labourat laouen da c'houunit ar bara pemdeziek, mont laouen da gesta, distrei laouen d'ar gouent ha ranna laouen etrezo madou an Aotrou Doue, setu ar pez a c'hourc'hennenne dalc'hmat d'e Vreudeur.

Da heul ar Baouenteuz-se, gwir eo, e vez meur a dra da c'houzanv; gwell-a-se, rak, o ren eur vuhez a binijenn evel Hor Salver Jezuz, e vez kavet iveauz laouenidigez!... Eno zoken eman ar wir levezenez, al levezenez leun, al levezenez peurvrat, evel ma tisklerias Fransez eun deiz da Vreuer Leon:

« *Bremaik, emezan, pa zegouezimp er Borsionkul, ma lavar ar Breur porzier d'eomp : c'houi n'och ket daou vanac'h, met daou laer, ma sarr an nor ouzomp, ma ra d'eomp chom er-maez dindan ar glao yen ha den ebet da gaout truez ouzomp, ma c'houzanvomp pep tra gant habasketed, eno eman al levezenez peurvrat.* »

Ma tistroomp neuze da c'houlenn digor ha ma sko warnomp betek beza skuiz, ma ruilh ac'h'anomp en erc'h hag er pri, ha ma c'houzanvomp pep tra laouen dre garantez evit Jezuz-Krist, selaou mat, Breur Leon, eno eman al levezenez peurvrat... Rak, dreist an holl c'hasou a ro ar Christ d'e vignoned, eman ar c'has da veza trec'h d'ez o-unan ha da c'houzanvomp dre garantez evit Jezuz ar poaniou, an dismeganson hag an trubuilhou. »

Fransez-hen a oa trec'h mat d'ezan e-unan... ha karantez Doue a oa iveauz leiz e galon. Pa sonje en e Grouer hag en e vadelez en hor c'henver, en em lakae kerkent da youch'hal d'ezan e garantez.

War daolennou a zo, e vez gwelet o ouela, daoulagad du hag eun dremm tenval d'ezan, ha penn eun den maro e-harz e dreid!... Pebez gaou!

Fransez, gwir eo, en deus skuilhet daelou, renet eur vuhez a binijenn ha sonjet ervat en e finveziou diweza. Met, e-kreiz e boaniou ha dirak ar maro e-unan, en deus kavet atao an tu da danva eul levezenez divent.

Eur baouenteuz laouen eo bet e hini; eur binijenn laouen eo bet e binijenn, ha, goud e beza bevet en eur gana, ez eo marvet iveauz en eur gana...

Eun delenn etre e zaouarn hag o kana a-bouez penn meu-leudiou an Aotrou Doue... setu penaos e tlefe beza skeudennet !!

O Fransez, mignon bras Hor Salver Jezuz-Krist, deskit d'eomp kerzout war ho roudou; roit d'eomp ar c'has da ren evel doc'h eur vuhez a baouenteuz, a binijenn hag a garantez ha da gaout evel-se eun tanva eus levezenez gwirion an Aviel !

EVIT KAOUT EUR MARO SANTEL...

En unan eus hor Breuriezou e oa, e penn kenta ar c'chantvedman, eur C'hoar devot-kenan. Bemdez e veze o komunia, ha bemdez, goude komunia, e lavare ar bedenn-man:

« Va Doue, ma tlean meravel hirio pe meravel en eun taol, e kurfen reseo ar gomunion-man evel va c'homunion diweza. Ra vezor korf ha gwad va Salver ha va Dasener va magadurez diweza; ra vezor anoiou Jezuz, Mari ha Jozef va c'homzou diweza; ra vezor eun akt a garantez Doue hag a gontrision an diweza eus va aktou; ra vezor va diweza frealzidigez ar c'has da verville en ho karantez santel. Evel-se bezet graet ! »

Pebez pedenn gaer!... An dredeadez santel-se a zo aet kult eus ar bed-man. Selaouet eo bet he fedenn gant Doue hag eur maro dudius he deus bet.

Evelti, sonjomp alies en hor finveziou diweza, hag, evit kaout eur maro mat, renomp eur vuhez santel!

Gouel Itron Varia Lourd (11 C'houevr)

D'an deiz-man, holl vugale sant Fransez a nevezo o devosion e-kenver ar Werc'hez konsevet hep pec'ched hag a brometo d'ez heulia piz ar c'heneliou talvoudus a roas da santez Bernadet er c'heo burzudus.

« Pinijenn, pinijenn, pinijenn !... Pedit kalz evit ar bec'herien... Ne lavarant ket d'eo'ch e rezoch eürus er bed-man, met er Baradoz ho pezo eun digoll kaer. »

Evit senti ouz ar Werc'hez ha ren eur vuhez a bedenn hag a binijenn, bevit diouz skoueriou sant Fransez hag heuilhit mat ho Reolenn.

Gouel S. Matiaz (24 C'houevr)

D'ar 24 a viz C'houevr edo sant Fransez e chapel ar Borsionkul, o selaou an oferenn. O klevout lenn an Aviel, e teuas da anaout skaer bolontez Doue en e genver ha da gomprent e oa galvet da ren eur vuhez a baouenteuz.

En aviel iveauz a kavoc'h sklerijenn ha nerz; lennit anezan gant feiz ha gant doujans.

EUN TAOL-LAGAD WAR VA BUHEZ : diwar-benn va doare da gemer perz en oberou mat.

1°. — M'emaoun e Trede-Urz S. Fransez, n'eo ket hepken evit en em santelaat va-unan, met iveau evit santelaat ar re-all o kemer perz en oberou mat hervez va galloud. Ha komprenet mat em eus kement-se? Ha n'oun ket douget da sonjal re ennoum va-unan ha re nebeut er re-all?

2°. — En oberou mat, gant peseurt spered eo e labouran, ...evidoun pe evit Doue ? ...gant izelevez pe gant ourgouilh ? ...gant sentidigez ha doujans pe gant ar c'hoant da drec'h'i war ar re-all ? ... gant karantez gwirion evit an nesa pe gentoc'h dre garantez evidoun va-unan?

3°. — Ma poagnan evit Doue, e roio d'in eun digoll kaer er baradoz; a-hend-all e vezin kentoc'h tamallet. Ha sonjet mat em eus e kement-se?

4°. — Em oberou mat e tlean, ...dreist pep tra, ...diskouez doujans d'ar veleien, evel ma rae sant Fransez. Ha n'em eus netra da rebech d'in va-unan war an dachenn-se?

5°. — Ha rei a ran d'an oberou mat ar pez a c'hellan: eus va amzer, eus va madou, eus va galloud, eus va fedennou?

TAOLENN AN INDULJANSOU. — C'HOUEVERRER 1944

Deiz	GOUELIOU	Indulj.
1 M.	P. E. Viridiana (T. U.)	LL.
2 M.	Gouel ar Chandelier	LL. A.J.
4 G.	S. Jozef a Leonis	LL.
5 S.	S. Per Badezour hag e geneiled	LL.
14 L.	D. E. Andra a Sagni	LL.
19 S.	S. Konrad (T. U.)	LL.
22 M.	Sanitez Marcharid a Gorton	LL.
25 G.	P. E. Izabel	LL.
	Da seiz bodadeg ar Vreuriez ha tri dervez d'ho choaz:	

LL. = Induljans leun; A.J. = Absolvenn jeneral.

HON OFERENN AR MIZ a vezò lavaret e kouent Rosko d'ar gwener kenta eus ar miz 4 C'houevrre. Ni a bedo dreist-holl evit H. T. S. ar Fab, an eskibien hag ar veleien.

HON ANAON — Sizun : An I. Mari Olivié, an I. J. Baron. Brieg : M. A. Le Goff. Kernilis : Filomen ar Rous, mamm an Ao. beleien Per ha Yann Loaec.

Imprimerie Commerciale de la « Dépêche de Brest »
26, rue Jean Massé, Brest. Le Gérant : G. LEQUÉAU.
(C'est permis au superlumen)

18^e BLOAVEZ

MEURZ 1944

N^o 3

ARVUHEZ



KRISTEN

N^o P. C. 411

KELAOUENN VIZIEK

ADKOUMANANCHOU

Koumanant ordinal : **25** lur
 Koumanant a enor (gant perz e 365 oferenn) .
30 lur

Taolit evez mat !

« KENTELIOU SANT FRANSEZ » ne vezont mui moulet distag diouz « Ar Vuhez Kristen ». War ar peder bajenn ziweza eus « Ar Vuhez Kristen », e kavot, bep miz, kelennadurez an Drede-Urz.

KOUMANANCHOU

1^e Evit koumananti a-nevez, roit atao hoc'h adress *evel ma oa war an niverenn ziweza*, ha ma vez ret, goulen-nit da-choue chench anez.

2^e Ma tegasit asambles koumananchou hag adkoumananchou, dispartit mat ar re-man diouz ar re-se war holizer.

3^e Skrivit pep tra fraez, aes da lenn ha da intent.

SKRIVA DA :

Monsieur le Directeur de « Ar Vuhez Kristen »
 Couvent des Capucins
 C. C. 209-81 Nantes ROSCOFF (Finistère)

Taolen Miz Meurz

	PAJENN
Na gollomp ket fizian...	67
Beva : ar vuhez gwirion...	68
Eugen Conort	71
An hent koz	74
Sorc'hennou Yann Digredenn...	75
Ilizou ha chapeliou (ar Pont)...	78
Liziri Jobig hag Annaig.....	80
Fâtimha. An itron gaer.....	84
Liza an ti all a zo o vont e koef.....	88
C'hoarzomp eun tammig.....	92

Na gollomp ket fizians...

Ma ne sellemp ouz doare ar bed, nemet gant daoulagad ar c'horf hepken, hor befe, hep mar ebet, peadra da fallgaloni, o welout ne da an traou e tu ebet.

Met abalamour ma 'z omp kristenien, ni a dle, dreist-holl, sellout ouz ar pez a dremen, gant daoulagad an ene, daoulagad hor feiz..

Doue a zalc'h bepred, e-tre e zaouarn, kalon, bolontez ha spered an dud. E berr amzer, e c'hell dispenner ha kas da netra ar pez a seblante beza ijinet ar gwella ganto.

E zaoulagad a zo o para warnomp, ha, d'an eur merket en e drugarez, pa gavo d'ezañ hor bezo pedet ha gouzañvet a-walc'h, e c'houezo war ar c'houmoull teñval, hag e tispako adarre an oabl glas.

Hon Tad a zo en Neñv a gemer soursi ac'hanomp, hor ren a ra, n'eo ket atao en doare ma soñjomp-ni eo ar gwella, met en doare ma oar Hen...

E heñchou a zo dishenvel diouz hon re.

Evel ma tesk d'eomp an abostol Sant Paol : « D'AR RE A GAR DOUE, PEP TRA A DRO BEPRED EVIT O MAD. »

Na pegen alies n'hor beus ket gwelet an dra-se, ni hon unan !

Kendalc'homp eta da boania, da bedi, da veza madelezus e keñver hon nesa.

Hor pedennou hag hor poaniou, kinniget da Zoue bemedez, a vez ovel an had a vez taolet, en deiziou-mañ, er parkeier. Wanno e savo, a-barz pell, gant gliz ha bennoz an Neñv, eun eost a beoc'h hag a vuhez nevez evit hor bro.

AR V. K.



BIEVA

2. AR VUHEZ GWIRION

1. — Ar vuhez dreist-natur eo ar wella.

N'eus ken ano, en amzer vremañ, nemet diwar-benn kudennou da zi-rouestla.

— Amañ e kavit kudenn an doare-beva, kudenn ar peoc'h etre ar pobloù, du-hont kudenn an darempredou-ken-werz, ha nouspet kudenn all. Kemerout

predr ganto a zo mat, gant na vo ket ankounac'haet an hini talvoudusa: *kudenn ar vuhez*.

Gwelit penaos e krog, pep mintin, ar vuhez en-dro d'eoc'h. Emañ deuet an deiz. Ha setu an dud o vont, tiz warno, d'ar staliou-labour, d'ar bureviou. Gweturiou a bap ment a gavit hed an hent, berniou tud enno. Al labourer-douar a zo en e bark, en e goad, en e foenneg. Eur gouleñn: e-touez an dud-mañ, pet a glask gouzout: « *Da betra e talvez va labour, va Joan ? Pehini eo pal gwirion va buhez ? An douar-mañ pe ar baradoz ? Ar c'horf pe an ene ? Ar bed-mañ pe ar bed all ?* » Ha koulskoude, hen anzav a rankit, eno emañ an dalc'h, houmañ eo ar guden an zirouestla.

Petra eo ar vuhez naturel, an hini a anver ar vuhez? « Deuit ha garmit. Setu ar vuhez. Garmit hag it kuit. Ha setu ar maro. »

Petra eo ar vuhez naturel? « Nebeudik a dra eo ar vuhez: eun tamm karantez, eun tamm kasoni, ha salud d'eoc'h! Berrik eo ar vuhez. Eun tamm spi, eun tamm huñvire, ha kenavo! » Hervez ar Skritur Sakr, ar vuhez a zo eur skeud, eun avel o tremen, eur vogidell o teuzi, eur geotenn a falc'her, a gouez d'an douar, hag a zizec'h.

Diojen, an divez, en devoa savet eun ti-gwerz kaer, e kichen marc'hallac'h Aten, ha lakaet skriva warnañ: « *Amañ e kaver furnez da brena.* » Unan eus tud pinvidik kér a lakaas gouleñn pegelementad furnez a vije roet d'ezañ evit tri bez arc'hant. Diojen a gemeras an arc'hant hag a roas evitañ ar c'homzou-mañ: « E kement a reot, soñjit petra a zeuio goude. » Al lezenn a blijas kement d'an den pinvidik, ma lakaas he skriva, war e di, gant lizerennou aour. Evit netra e larvomp d'al lenner: sonjitet petra zeuio goude ar vuhez: ar maro.

Ha goude ar vuhez dreist-natur? N'eus goude ebet, da viken e pado. Ma varver e stad a c'hras, ar maro n'eo ket ar pez a

gred darn. Rak, pa varner eeün, n'hell beza nemet diweza tammik plijadur ar bed-mañ. Perak? Arvarus, bremañ, diarvar e vezoz ho puhez, neuze; ken aes da gall, bremañ, kollet n'hello ket beza, neuze; buhez ar c'hras, bremañ, buhez ar c'hoar e vezoz, neuze. Ar vuhez dreist-natur eo ar wella, ar vuhez n'eus nemeti, ar « vuhez » eo, hervez ger an Aviel.

En toull-bac'h edo, d'ar mare, Thomas MORUS, kañseller Bro-Zaoz. Peogwir e talc'h start d'feiz katolik ne zalefe ket da veza lakaet d'ar maro. E wreg a zeusas d'e welout: « *Perak, emezañ e c'hellin chom, c'hoaz, war an douar?* — *Eun ugent vloaz, bennak, da nebeuta — Gwel eta, neuze, pegen diskiant eo ar pez a ginnigez d'in : rei va buhez peurbadus evit chom ugent vloaz muioch, war an douar !* » Setu eun den hag a ouie talvoudegez ar vuhez dreist-natur. Kollomp kement hon eus, na gollomp ket ar vuhez-se.

2. — Ar vuhez dreist-natur a zigor gant ar vadiziant.

Chouï a zo bet badezet. Ha gouzout a rit mat petra eo eum den badezet? Sant Visant Ferrier, hag a brezegas gant kement a aked e Breiz, a lide, pep bloaz, betek e varo, deiz e vadiziant: eun dervez gouel e veze, evitañ. Hag evit trugarekaat an Aotrou Doue, e lakae eun oferenn da veza lavaret e chapel e vadiziant, rak eno en doa kavel ar vuhez dreist-natur.

Sant Loiz a gare sina war ar paperiou, n'eo ket: Roue Bro-C'hall, met « Loiz eus Poissy ». E kerig Poissy oa bet badezet. Eno en doa resevet ar gwir vuhez. Alles e veze klevet o lavarout: « *Eun dra, hepken, a ra aon d'in : ar pec'hed marvel.* » Ha pa c'houlenned perak, e responte: « *Dre ar pec'hed marvel e kollfen ar vuhez am eus resevet e Poissy, ha n'eus nemeti o kaout talvoudegez evidon-me.* »

Eun jen koz, bet badezet wardro e bevar-ugent vloaz, a lavare, pa glasked gouzout e oad: « *Daou vloaz n'em eus ken, rak n'eus nemet daou vloaz abaoe m'oun bet badezet.* »

Pebez dervez kaer eo deiz ar vadiziant! Ha soñjal a rit en dervez-se gant anaoudegez vat?

Nag a Yugale a varv hep badiziant, hep kaout, eta, ar vuhez dreist-natur! Nag a balaned dre holl, ha betek en hor bro, zoken. Eur millard tud divadez a zo c'hoaz: eun druez eo!

Dre ar vadiziant hoc'h eus resevet ar vuhez dreist-natur. Daoust ha diskouez a rit eun tamm anaoudegez vat da Zoue?

3. — E galloud an holl emañ kaout ar vuhez dreist-natur.

An den eürus Jilez, eur manac'hig n'oa ken, met ken izel a galon ma krede beza re zizesk evit karout ervat an Aotrou Doue. Sant Bonavantur a ziskouezas d'e vreurlig pegen bras oa e fazi. « *Petra, eme ar manac'hig, eun den n'oar na lenn na skriva a c'hell karout Doue koulz hag an den desket bras !* —

« Ya, eme sant Bonavantur, an distera plac'hig a zo gouest da garout Doue gwelloc'h eget an desketa doktor e kement a sell ouz ar relijion. » Ar manac'h paour a red, kerkent, er-méz, hag, evel eun den douget war diouaskell al levenez, e lavar, dre ma kerz: « Tudigou kér, selaouit, merc'het daoubleget dindan ho labouriou, tud dizesk, selaouit : holl e c'hellit karout Doue muioc'h c'hoaz eget hon tad mat Bonavantur ! »

Hogen, an hini emañ karantez Doue en e galon, emañ, iveau, ar c'hras a ro ar santelez en e ene.

E galloud pep den emañ kaout ar vuhez dreist-natur. Eur c'hemm divent a zo etre eur mondian, kollet gantañ ar c'hras a ro ar santelez, hag eur paour-kez labourer-douar a vev e stad a c'hras. Ha gant al labourer emañ an trec'h. Hep ar vuhez dreist-natur, ar pinvidig a zo eur paour, gant ar vuhez-mañ en e ene, ar paour a zo pinvidik-mor; ar paour a zo beobuhezez, ar pinvidig a zo maro.

4. — Ar vuhez dreist-natur a zo aes da virout.

Evit beva e stad a c'hras, petra a zo ret? Beva hervez gourc'hennou Doue. Ha diaes eo kement-mañ? N'eo ket. Nann, n'eo ket tenn plega d'e chourc'hennou, eme S^e Yann.

Samm ar pec'her avat a zo pounner. O hirvoudou, ar re a zeu betek ennomp dre ar Skritur Sakr: « En em skuiza hon eus graet war hentou an dislealded hag ar fallagriez, hag hentou diaes hon eus darempredet. » (Furnez 5. 7.)

« Goulennit digant an den douget d'an arc'hant. Emañ dalc'hmat o tiouerout tra pe dra, emañ e tailh da goll e vuhez ken allies ha bemdez, emañ bepred o klask an tu da c'hounit muioc'h-mui. Pa goll e kav kalet, pa c'hounit e kav re zister c'hoaz e c'hounidegez.

Goulennit digant an den douget d'an traou louz. Gwelout a ra o kouezaenor, korf, ene. Gant broudou e goustañs e vez krignet warlerc'h pep pec'het vil. Ar rebechou a ya d'e heul, evel eur skeud.

Goulennit digant an den a gemer gwarisi. Na diaes e kav gwelout unan bennak eürus en-dro d'ezañ. Seulvui e kresk o eürusted, seulvui e kresk e boan.

Dre hentou kalet e kerz ar pec'her. Selaouit rebech flemmus al levr brudet « Jezuz skouer ar gristenien » pe an « Imitation »: Labourat ha c'houezi a vez graet noz-deiz evit an distera tra, evit eur gerig didalvez. Met — o dallentez! — evit eur mad n'en deus na kemm na ment (ar c'hras a ro ar santelez), evit eun eürusted a bado da viken, n'heller ket gouzañv ar boan vihana (3. 3.). »

**

Eur goulenn. Daoust ha c'houi a zo beo?

Lavaromp an traou didroidell: Ha c'houi a zo e stad a c'hras? Mar emañ ennoc'h ar vuhez, ra blijo gant Doue he mirout

ennoc'h. E stad a bec'het marvel emañ hoc'h ene? en em^dennit prim eus ar stad-se. Grit, a-raok mont pelloc'h, eun akt a geuz a-greiz ho kalon, roit ho ker da gofes kenta ma c'helloc'h ho pec'hejou. Ar gwir vuhez, neuze, a vez gant hoc'h ene.

(Da genderc'hel.)

Sorc'hennou Yann Digredenn

Diwar-benn an Iliz

Ken dallet eo Yann gant e fallagriez, ma teu gantañ pik ha bran, en e damallou gaouiat.

— An Iliz, emezañ, eo enebourez ar gouarnamant, rak avi he deus ouz e c'halloud.

An Iliz, emezañ iveau, a zo a-du gant ar gouarnamant, evit beza krenvoc'h da lakaat an dud da blega.

Tamallou koz, Yann, a zeu ganeoc'h. Tamallou astommet. Gwêchall iveau e veze tamallet ar C'hrist da veza a-du gant Sezar, dre ma c'hourc'hennou « rei da Sezar ar pez a zo da Sezar, ha da Zoue ar pez a zo da Zoue ». Nebeut goude setu m'eo tamallet, dirak Pilat, da veza enebour da Sezar, da glask laerez digantañ e blas hag e c'halloud, evit diskar impalaerd Rom.

Eur wech muioc'h, e weler penaos ec'h en em drouc'h an tamallou-se. Ar fals-testou ive, dirak lez-varn ar Sanedrin, e-pad Pasion Hor-Salver, en em drouc'h en doare-se; n'oant ket evit en em glevout, unan a lavare eun dra, eun all a lavare kontrol-beo. Ar pez a ziskouez splann n'helled tamall netra da Jezuz, nemet dre c'hevier ha dre zislealded.

An hevelep tamallou a zo bet graet d'an Iliz e-doug ar c'chantvedou.

**

A. — E mare pe vare, e bro pe vro, e vez tamallet an Iliz da veza enebourez da Sezar (ar gouarnamant):

— « Diwallit ouz an Iliz — eme Yann digredenn — diwallit, c'houi, impalaered, rouaned, mistri ar boblou. Laerez a ra ar c'halonou hag an eneo. Ober a ra eus an dud ar pez a gar, o lakaat a ray da sevel enep d'eo'h pa garo. N'oc'h ket eta ar vistri penn-da-benn. »

Ha Sezar a selaou, droug a ya ennañ hag e respont:

— « N'eus ha ne die beza ken mestr nemedon ha kement hini a glask mirout ouzin da veza mestr a zo da veza flastred. »

Eur c'halz eus ar brezel hag eus an keskinerez graet d'an Iliz gant ar gouarnamant a zo bet diwanet diwar an tamall euzus-se. Sezar en em veñj, hiset m'eo gant flatreren ha pil-pouzed. — « Ra varvo an Iliz gant ma vevo Sezar. Ra vreino an Iliz er prizoniou gant ma chomo Sezar divrall war e drom. » Evel-se eo bet hag evel-se e vez.

*

**

B. — Ha setu amañ an diskan all:

E mare pe vare, e bro pe vro e vez tamallet an Iliz da veza re a-du gant Sezar, enep ar Bobl.

— « Taolit evez, tudou keiz — eme Yann Digredenn — an Iliz eo archer ar gouarnamant. O daou emaint enep d'eoc'h. Sellit 'ta pegen brao ec'h en em glevont. Sezar a oar mat en deus ezomm anez. Ho kwaska a reont, dorn ha dorn. Keit ha ma chomint a-du an eil gant egile e c'hellint ho mouga dire-bech. Kousket oc'h; dihunit 'ta ! »

Hag ar bobl a ro skouarn da selaou, dihuna 'ra; kounnar a sav ennañ, krozal a ra evel ar gurun ha diwar ar gurun-se e vo c'houezet an tan, e vo skuilhet gwad, e vo lakaet merzerien d'ar maro.

*

Ha setu aze perak he deus an Iliz daou seurt merzerien. Lod a vez lazet gant Sezar, aon d'ezañ rak levezon an Iliz; lod all a vez lazet gant ar bobl, aon d'ezí rak galloud an Iliz unanet gant hini ar gouarnamant.

Ar Verzerien lazet gant Neron a vœ Bourrevet dre ma kave d'ezañ edont war e hent.

Ar Verzerien lazet gant paotred an Dispac'h a ro o buhez dre ma kav d'ar bobl emaint war o hent.

Kompenrit mar gellit!

N'eus forz peseurt digarez a zo mat evit an droug.

Eun dra a zo sur evit an Iliz. Pe ez eo tamallet da veza a-du gant Sezar evit gwaska ar bobl, pe ez eo tamallet da veza a-du gant ar bobl evit stroba Sezar, atao e teu diwar an tamallou kontrol-beo-se, keskinerez ha gwaskerez.

Er Miz a zeu e respontin d'ar rebechou diskiant-se.

MELEGAN.

====

|| AN HENT KOZ ||

Mar fell d'eoc'h mont da Boull-ar-Stang,
Kemerit hent Kerliviri;
M'en deus, er goañv, lagenn ha fank,
E-kreiz an hañv eo eun dudi.

Eun dudi eo tremen eno,
En-dra ma kras ar pennou ed;
A-enep gwrez an heol bero,
Distanoc'h lee'h ne gavoc'h ket.

Mont ha dont a ra goustadik,
Gwech euen tenn, ha gwech a-dreuz;
War-sao amañ eur pennadig,
Aze war-draoñ, moan ha kleuz.

Marellet kaer a vleunvennou,
E leurenn ' zo eur flourenn c'hlas;
Eno ez eus disheolennou :
O c'haout en hañv a zo eur c'hras.

Kleuziou ledan, glas-marellet,
A ra d'ezañ diou vevenn vroa;
War o c'herniou, gwellit mesket,
Gwez kraoñ-kelvez, haleg ha fao.

Piltosou koz, teo o fennou,
A grib o bleo uhel er vann,
Dreist ar brug ruz, ar geotennou,
Ar balan aour, ar bodou lann.

Da zistana ho kourlanchenn,
An drez a ginnig mouar du;
Hag en deliou, hag er c'hlazenn,
Kaniri laouen a bep tu.

C'houi a walo war ar bodou,
A bep tu d'eoc'h, a-hed an hent,
Laboused drant a viliadou,
A bep seurt liou, a bep seurt ment.

Diriskl atao, c'houi ' c'hell gourvez

Eno, dinoc'h, didrouz, divrud,

A-hed an deiz hag hep paonez,

C'houi vevo pell diouz trouz an dud.

Pa zeu an noz, n'it ket, avat,

Da vont war hent Kerliviri;

Bez e vefec'h kelc'hiet timat,

Gant korred fall, liou ar brini.

LAOUENANIG BREIZ.



E-kreiz an drubuilh

Moudros, Even 1915.

Traez ha mein, dindan eun heol a dan.

En aner e klaskfe an daoulagad eur bod glazvez, an distera banne dour red; an heol en deus devet pep tra... ar gwez ne devont ket amañ e brò ar maro...

Koulskoude, pa n'eus ket gwelloc'h, an enezenn noaz a zo repu arme an Oriant a stourm aze e-kichen, en Dardanella. N'eus ket c'hoaz eur miz abaoe m'o bet savet warni an teltou kenta hag e tegaser soudarded gouliet, a-vagadou.

Paour-kaez tud ! Emaint aze, ledet war an douar, dre zaouzek pe dre bemzek, war eur c'houziadenn golo saotret hag astuzet...

Devi a reont gant an derzienn, ha n'o deus ket zoken eun dakenn zour da eva, nemet eur wech an amzer... Edou kelien a zeu da neizia en o daoulagad ha betek en o genou damzigor...

Met setu gwelet ganto dreumm karet eur martolod yaouank, war dreuzou an telt. An holl sellou a zo warnañ... er c'halonou e trid eun esperañs.

Diseblant ouz ar c'houez fall a sav diwar ar c'hléñvejou spe-gus, mont a ra, eus an ell klapivour d'egile, da ober ganto eur pennad-kaoz, laouen ha seder, evel eur mignon a-viskoaz.

E gomzou a laka da bara war o dreummou, disliv ha disec'het, eur bann fiziañs, an hini kenta abaoe eun tachad, an hini na vezo nemetañ a-hed an derivez...

Pa o deus bet an holl an tañva eus e galon, p'en deus an abostol yaouank rannet etrezo e frouez, e vutun, e baper-lizer, e gazetennou hag an holl vadigou en doa degaset evito, e tec'h kuit, hep zoken lavarout e ano.

Redek a ra d'an teltou-all da hada konfort ha skoazell.

A-wechou, rak ar red-kof (1) hag an dersienn a zeu buan

(1) La diarrhée.

a-benn eus an den, e tegouez, eeun hag eeun, evit degemer hu-nad diweza eur c'hláñvour hag a varv etre e zivrec'h, en eur lavarout anioù karet eur vamm, eur pried, bugale na welo ket ken... Hag an ene, reizet, a njî e peoc'h.

Deuet eo an noz.

War ar « Suffren » eoriet er pleg-mor, emañ stok-ha-stok ar brañsellou, er c'hamprou teñval.

N'eus nemet ar gedourien war-sav.

N'eus nemeto ? Geo.

Eur c'harter-mestr bihan, kluchet war ar pont e-kichen eul letern, a skriv dek, pemzek, ugant lizer... Tremen a ra an euriou hag e skriv atao...

Skriva a ra evit ar re n'ouzont ket skriva, evit e vreudeur, soudarded ar c'hlafivdi, ken a gouez ar bluenn eus e zorn, da unnek eur, da hanternoz hag a-wechou diwezatoc'h c'hoaz.

Ha bemdez, e-pad sizunveziou ha miziou, keit ha ma chom ar « Suffren » e Moudros, e pad ar vuhez kalonek-se.

Netra n'hell terri aked ar c'harter-mestr bihan, naontek vloaz, netra, zoken hegou ha goaperez eun toullad kamaladed avius na gwall-zegemer eur c'hlafivour bennak trenket e galon gant ar boan...

C'houezek miz diwezatoc'h, ar « Suffren », toulligofet gant eur boled a yae da strad ar mor, mordéidi hag all...

Ar vordeidi o deus anavezet Eujen Conort, ar re o deus bevet hag a vev c'hoaz e vuhez, ar re o deus kemeret perz en e fiziañs hag en e boan, a gavo, er pajennou-mañ, kalon entanet o mignon...

Met da holl vartoloded ar vro, ha dreist-holl da vartoloded Breiz, e kinnigan anezo.

Eujen Conort en deus o c'haret kement !

(Da genderc'hel).





RANN-VRO KEMPER

12) ITRON VARIA ROZKUDON

(Pont-e-Kroaz)

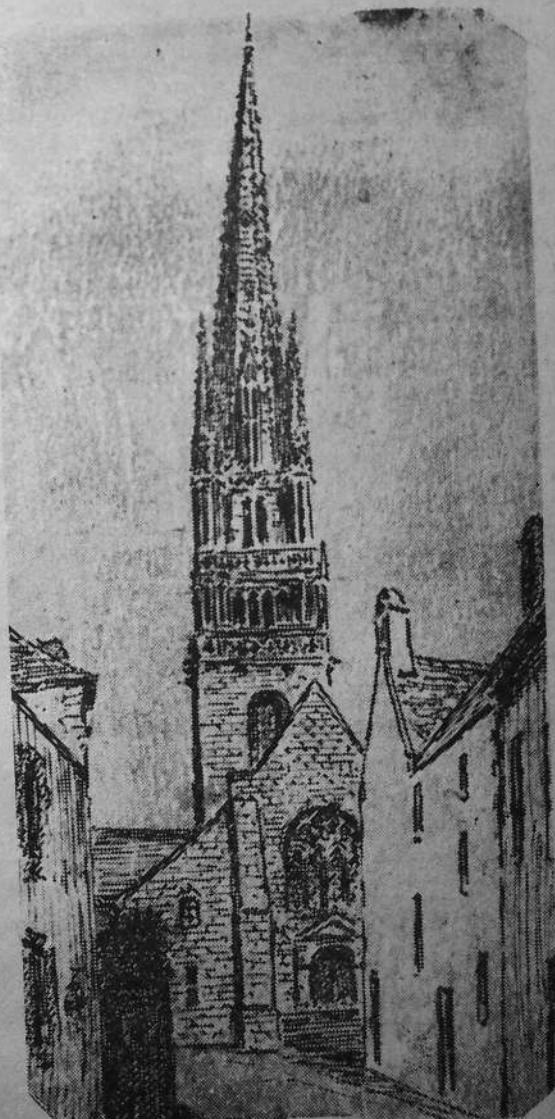
Goude Koñfors, an hent-bras a ziskenn betek traoniennig Lo-krist ha goude ez a eun tamm war bign betek Kêrig koz ar Pont.

Eur pont a zo war ar sterig Goyen, evit mont war zouar Plouhineg; ac'hano moarvat eo bet savet ano ar gêr.

Iliz ar Pont, bet gwechall chapel chalonied, a zo unan eus ar gaera eus an Eskopti. Dedit eo da I. V. Rozkudon. Lod a gred d'ezo kavout amañ ar ger « Kudon » : dube gouez, lod all ano sant Kudon pe sant Kuzon, unan eus sent koz Breiz, patron iliz Pluguen.

Al lodenn vrás eus an iliz a zo romanek (bloaveziou 1160-1170). An dalbenn, diouz tu ar c'hreisteiz, a zo eus ar XIVvet, XVvet ha XVIvet kantved. Ar porched, eus ar XIVvet kantved a zo kaer dreist. An tour eus ar XVvet kantved, savet e-kreiz an iliz, en deus 67 metr a uhelder, beg hag all. Touriou sant Kaourin-tin Kemper a zo beget diwar batrom tour ar Pont.

Da c'houel Maria Hanter-Eost eo e vez graet ar pardon, eur pardon devot eo ha gant ar re zarempredeta eus ar vro.



Tour hag iliz ar Pont

Feunteun an Itron Varia, dismantret e-pad an Dispac'h bras, a zo savet en-dro er bloavez 1850. Dalc'hmat, koulz lavarout, e vez pardonnerien war he zro.

« Gwarem ar Vilienn »

En eun draonienn c'houez, hanter hent etre Koñfors ha bourc'h Poulann, anvet « Gwarem ar Vilienn » ez eus bet kavet, 40 bloaz' zo pe war-dro, tri fez maen greunek, benet gant dorn an den. An ao. Rolland, person Konfors-Meilars, a lakaas o degas, d'an 2 a viz Du 1914, war bord hent bras Douarnenez, eun daou pe dri c'chant metr bennak diouz boñr'h Koñfors. Prest goude e voent kaset da virdi Penmarc'h. Unan eus an tammou, karrezek diouz an traof, gant 4 droated ledander, a zeu goude d'ezañ furm eun hanter-voull gant 4 droatad uhelder; war gorre, ez eus eun toull e furm eur grogenn. An daou damm-all o deus furm eur vi hir, gant 4 droatad hed ha 2 droated treuz.

N'eus ket a vein greunek a vihanoc'h eget eul leo ac'hano; da gredi eo ez oa, amañ eun templ pagan gant lidou lous, heñvel a-walc'h ouz al lidou brein d'an doueou-faos a oa ar c'hiz anezo gwechall e broiou ar Sav-heol, en-dro da vein sakr savet war an uhelennou, hag a zo kondaonet en Testament Koz.

Ar memes orin o deus moarvat ar vein a gaver e Priveilh, furm eur voull d'ezo, e-kichen Sant-Tujan, war gosteñ dehou an hent a gas da Veg ar Raz. Eur maen demm-heñvel a zo bet degaset never' zo diwar douar Plogoneg da virdi Kemper.



Keraat a ra pep tra.

Hag « Ar Vuhez Kristen » a zo ret d'ez i kreski priz he c'hou-manañchou.

HIVIZIKEN,

ar c'houmanant ordinal a vez 25 LUR.

ar c'houmanant a enor a vez 30 LUR.

***Lizer Annaig
d'he c'henderv Jobig***

Prad al lann, 28/2/44.

Kendero Jobig,



Eun tammig aon a zo kroget ennou, o lenn da lizer diweza; o vont da cheñch doare d'an tiegez emaez eta e Koad-Fao; Ken alies all a cheñchamafchou iskiz am eus gwelet ober a-benn bremañ en tiegeziou ! Lod tud a zo ha n'eus nemet eur soñj en o fenn : degas cheñchamant... rei avel d'gemant a zo eus amzer o zud koz pe o zud zoken : arrebeuri, gwiskamañchou, yez, boazamañchou ha kement 'zo... « Eus o amzer e rankont bezza » emezo, nemet eo ret gouzout e ranker ober estreget lakaat eur gwele reas e-lec'h eur gwele kloz, distripa brizgalleg e-lec'h brezoneg c'houek... evit beza « eus an amzer » ! N'emaoun ket o klask difenn ar gweleou kloz; kala tralou a zo da gemmañ e doare-buhez hon tud hag hen ober a rankimp; kemma evit-se n'eo ket hepken freuza — aes eo freuza ! — met ouspenn sevel, renka a-nevez hag en eun doare pilijus, seven ha sasun. Fizlañs am eus e spred hag e ijin da vamm, koulz hag en hini Liz ha Mari. Kaer 'zo, ne vezin ket kontant na disoursi a-raok ma vezin bet betek du-se. Ar merc'hed a zo evel-se, petra 'ri !

Mat eo klask degas gwellaenn en traou a zo en tr ha war e dro, gwelloc'h e veze c'hoaz staga gant degas gwellaenn ennor an-unan da genta. O ! ne gomzan ket eus ar spred hag eus ar galon — n'emaoun ket e tro da zifulha ar gudemñ-hirio — met netra nemet eus an naet hag an dilastez ma tlefed denc'hel ar c'horf.

Gouzout mat a rez n'hon eus ket brud gwall vat, war ar poent-se, ni maezidi Breiz. Ha n'eo ket tre hep abeg, e vez rebechet d'eomp beza lous. A-wechou, e vez goulennet perak eo troet merc'hed ar maezou da vont e kér; setu aze eun digarez e-touez kant all : n'eo ket dilastez a-walc'h ar wazed, nag ar baotred yaouank zoken, warno o-unan.

Pet gwech ar sizun ez a dour ha soavon ouz o dreñm hag ouz o gouzoug ? Ouz o daouarn zoken ! Te a gav d'it eo plijadurus, gwellout ar wazed o tont ouz taol, gant daouarn ha n'int ket bet gwalch'het abaoe ar sul a-raok ? N'ouñ ket deuet a-benn da lakaat ar mevel koz da soubé e zaouarn en dour a-raok ar prejou. Digareziou a gav ar pez a garer :

— « Ma walch'han va daouarn ken alies-se, emezañ, e teuñt da veza re dener hag e pakin moc'h bihan, re wenn ha re ruz ! Hop ala ! n'eo ket ker a-walc'h ar moc'h bihan er poent-mañi ar bloaz ! »

— « N'eo ket te eo a zebro gant va daouarn... »

— « Ne vez ampoezonet kas ebet gant e baviou... »

Lavaret e vele en depe aon rak an dour evit en em walch'i, koueskoude arabat eo kinnig dour d'ezaf' da breja : « Brao, brao, merc'hig, emezaf', an dour a zo graet evit en em walch'i ! »

Kae da glask da rest gant ar seurt-se !

Va breur YANNIG a c'hoarz, en eur wilcha ouz ar mevel koz; nemet Yannig a rank plega evit c'hoaz.

Evit e ivinou em bevez poan o tont a-benn eus Yannig zoken. « N'ez peus ket a vez gant ivinou lous evel-se ! » eme-ve. « O ! emezaf' d'in, raktal, n'eus nemet ar feneante Hag a vez naet o ivinou ; te, sur, n'eo ket diaes d'it, n'ez peus netra da ober nemet kempenn da ivinou ha da vioe, e-pad an diez. » Eur gentel desket gant ar mevel koz, sur a-walch'h. Ma rankfed mont diouz an dra-se, n'eus riskl ebet e vele kemeret ar mevel koz evit eur feneant !

« Lez da drouz 'ta, Annaig, a lavare d'in en dervez all c'hoaz, eul labourer mat a lonk e garrad douar hag e garrad tell bep bloaz. »

Labour lous hoc'h eus sur a-walch'h, her goût a ran; met er ch'ériou, ez eus labouriou lous iveau, lod anezo zoken lousoch' eget labouriou ar chouer, war-dro a bep seurt eolaj pe larderez. Met pa vez echu o labour, eech en em walch'ho, e chefichont dilhad hag e vezont dilastez o'ch erruout er gér. Te a gav d'it eo brao mont d'ar gwele hep gwalc'hia daouarn na penn, da vohana pa vezet bet war-dro tell hag hanvoeza ? Setu aze eur friko d'ar wreg avat !

C'houi a zo aze gant hoc'h YKAM, o tisplega paribolennou kaer diwar-benn tud ar maeziou, tud a-zoare war ho meno, nerz ar vro, enor ar vro, ar re a savetelo pep tra... !

Skei a rit war ar re all, o vez ne vez ket a-walch'a zoujañs evit doc'h. Chomit er gér da c'houennat 'ta e-lec'h mont da glask laou e penn ar re all. Ma teuit a-benn da lakaat muioch'a breder, e-touez an dud yaouank, gant an naet ha dilastez ma tieont derchel o'chort, ho po graet muioch'a vat eget na rit gant prezegennou helavar, o kana meuleudi d'al labourer douar.

Bez dinoc'h, n'eo ket deuet ar ribotadenn er maez en he fez, chom a ra c'hoaz ! ha kenta m'am bezo eur pennad amzer vag, e teulio ar peur-rest a-raok ma vo trenket.

Gra va gourch'hennou d'az tad, d'az mamm, da Liz ha da Vari. Kenavo.

ANNAIG.

Kresket eo priz ar c'houmanañchou

evit « Ar Vuhez Kristen ».

Lennit piz ar pez a zo skrivet e traom ar bajenn 78.

Taolit evez mat !

Respong Jobig d'e geniterv Annaig

Koad-fao, 4/3/44.

Geniterv Annaig,

Ha bec'h d'ar wazed adarre avat, war zigarez n'int ket dibikouz na dilastez a-walch'h evit hor merc'hedigou, o klask dont da veza dimezzed ! Gwaz a-ze d'it, met arabat eo beza re amsellus ouz meur a dra, pa vezet o chom war ar maez. Alies e vezomp e-touez ar pri, an teil, ar voulhenn pe c'hoaz en douar blot, ha poan a-walch'h a vez oc'h en em zerc'hel prop.

Anzao a rankan e c'helliemp koulskoude degas gwellaenn war ar poent-se. Gant an Ykam, e studiomp ar gudenn-se, er biaoaz-mañ, ha da gredi eo e taolo eur frouez bennak hor studiadennou.

En derivez all, o baodadenn du-mañ, evit skoadrenn va c'charter. Lennet e oo bet buhez ar Sent ha lavaret ar gråsou, a-raok ma tegouezas va c'hamaladed. Setu ma troas ar gont war ar rebechou a ra d'emp ar merc'hed, dindan effivor pe dost e teus ganen da lizer, ne ziskleiris ket avat e pelec'h oan bet o pennaoui an holl rebechou-se. Dioustu e savas you war ar merc'hed d'o zro.

Te a gav d'it, a lavar unan, eo kalz dilastesoc'h ar merc'hed ? Ya da welout ! Pa vezont en o'chaer da sul pe e pardoniou, e vele lavaret : na pebez plac'h dilastez ! poultr a-hardi war an drempm ha war ar fri evit ma ne lugerno ket evel eun tour-tan, ha dindan ar poultr eur gwiskad yod pe « fard », ha dindan ar yod-se, petra 'vez ? N'eo ket lavaret e vele bet gwalc'h et ar c'roc'henn zoken a-raok e yoda.

Perak, a lavare eun all, e vez kavet e galleg an hevelep ger « farder », pa vez kont eus kinkla eur c'harrad pe eur banerad legumaj ha pa vez uno eus yoda ha liva eun drempm ? Kinkla eur banerad legumaj a zo lakaat ar re vrava war c'horre evit rei da gredi eo kaer ha mat ar banerad a-bez, ha padal ez eus kalz rabad gant an eil hag an trede gwiskad. Petra hoc'h eus eta da gurat ma rankit evel-se, merc'hed yaouank, liva ha yoda ho kroc'henn ? martele loustoni pe roufennou, pe eur c'roc'henn hanter zebret hag hanter zevet, gant al louzeier a bep seurt a lakk warnañ ?

Gwelet a ran va-unan Liz ha Mari. Poent eo mont d'an oferenno, setu an eil son o sini hag hir an hent. Amzer d'en em walch'i n'eus ket ! Alo, buan eur gwiskad poulit ha faro ar plac'h !

Ho pleviou a vez brao... rodellet gant tredan evel re eun danvadig. Diaes eo o gwalc'h piz evel-se moarvat. Gwelloc'h ganen bleo dirodell ha naet, eget neiziadou laou !

Ni, paotred yaouank, pa vezomp lous a vez lous — re alies siouaz ! — met pa vezomp dilastez e vezomp naet da welout ha da c'houzout. Koulskoude, ar rebechou graet eomp hon eus kavet kasus ha divizet hon eus kenetrezomp e poagnifemp war ar poent-se. Evel-se, n'ho po ket kollet hoc'h amzer. Gouzout a ran eo troetoch'h micherou-

rien' ar c'hérou d'en em walch'it. Bet oun oc'h ober va c'hoñje ganto ha bemes diouz an noz — daoust ma n'oa ket gwall lous al labour a raemp — ech en em walch'ent, dremm kein ha bruched, dirak eul laouerad dour. Ni, kouerien, a chome da sellout, dreist-holl er goafiv; unan bennak achanomp koulskoude a stagas da ober eveldo.

Pouezza kalz a ra an YKAM, er bioaz-mañ, war an naetadurez ha dont a raimp a-benn, a gav d'in, da zegas boazamafichou mat war ar maez.

P'emaomp a-zevri o chefich penn e-lec'h penn d'an tiegez, e ve mat d'eomp sofijal iakaat dour-red en ti ha kiask an tu zoken da gaout d'orn pe gorn eus an ti e-lec'h ma vefe aes en em walch'hi penn-dakorn. Pa zeui d'ar C'hoad-Fao ez pezo peadra da guzuliata gant Liz benn. Pa Mari.

Mall am eus da welout o tont er maez al lodenn ziweza eus ar ribo-tadenn. Kaer ez po ober, em eus aon e vefe c'houez an trenk ganti. Deus atao, ni n'omp ket kizidik !

Da chortoz kaout ar blijadur da lenn da lizer, e rankan lavarout d'it e vez kavet atao saourus ha beo, gant an holl amañ, kement a skrivelz d'eomp, Annaig avat ne da ket da glask pemp troad d'ar maout, nemet lavarout didroidek ha soñj.

Kenavo ar chenta !

JOBIG.

Setu miz meurz !

Miz meurz eo **miz Sant Jozef**,
diwaller ar familh **santel**.

Pedomp anezañ

evit ar familhou ankeniet glac'haret,
ha gwasket gant ar brezel.

Pedomp anezañ

evit familhou ar brizonerien.

Diwar-benn Fâtimia

Setu amañ eur bajennig bennak, tennet eus al levr « Fâtimia » a vezò embannet hep dale...

An itron gaer

Kreisteiz eo. An heol a sko a bik.

A greiz pep kreiz, setu ma tarz eul luc'hedenn dirak daoulagad ar vugale. Spontet holl e sellont ouz an oabl. Digoumoul kaer eo.

« *Petra an dra-mañ ?* » a c'houlenn Fanchig.

Lusia he deus klevet lavarout e ranker teur evez ouz barrou-arne miz Mae. Eur barrad amzer fall a c'hellfe diroll war ar menez.

« *D'eomp d'ar gér,* » emezi.

Buan e voe diarbennet ha dastumet an deñved, ha yao d'ar gér.

Degouezet e hanter-sao an dorgenn, dirak eur vrás a zervenn-zu, a wele hirio c'hoaz, setu eul luc'hedenn all, skedusoc'h c'hoaz... strafuilhet holl, ar vugale a gemer tiz...

Diskennet en draonienn, e chomont a-sav, mantret-holl. Daou gammé dirazo, aze war an dervenn-zu vihan, ez eus eun itron gaer, eur metr a uehelder d'ez, sklerijennet holl, skedusoc'h eget an heol.

Gant eur vouezig flour ha karantezus, an « Dimezell », evel ma lavare Lusia er penn kenta, a c'halv anezo hag a lavar d'ez:

« *Arabat d'eo'h kaout aon, me ne rin droug ebet d'eo'h.* »

War o lentig neuze, e tosta ar vugale ouz ar wezenn hag e chomont da estlammi ouz an « Dimezell ».

Triouech' vloaz bennak a vefe roet d'ez. N'eo heñvel ouz hini ebet eus ar skeudennou (re ar Wer'hez pe re ar Sent) bet gwelet gant ar vugale betek-hen. Skedi a ra he dremm, flour ha koant, evel en eur gurunenn heol. Mousc'hoarzin a ra gant karantez; en he mousc'hoarz e lenner evelato eun tammig tristidigez.

Juntet eo ganti he daouarn war he c'halon. En he dorn dehou ez eus eur chapeled lintrus ar greun anezañ evel mein prizius.

He lostenn, gwenn-erch, a ziskenn betek he zreid. Dalc'het eo en-dro d'he gouzoug gant eur gordennig alaouret a gouez an daou benn anezí betek he dargreiz. Eur ouel gwenn, brodet

alaouret ar vevenn anezañ, a c'holo he fenn, he diouskoaz, hag a ziskenn ken izel hag he lostenn.

Divoutou eo, hag he zreid a zo evel war eur gounoullenn wenn a-rez skourrou glas ar wezennig.

Pa vezo goulenet digant Lusia dispiega penaos edo ar weledigez, ne ouezo lavarout nemet eur ger: sklerijenn!

« Sklerijenn e oa, emez, sklerijenn, sklerijenn ! ! »

Hag 20 vloaz diwezatoc'h, diwar-benn eun daolenn eus Itron Varia Fátima ha ne bijl tamm ebet d'ez, e skrivo kement-man da Aotrou 'n Eskob Leiria:

« Me a soñj d'in, m'am bije bet gouezet liva — n'heller ket, a dra sur, liva anez i evel m'emañ na zoken laveret gant geriou an douar penaos e oa — em befe lakaet d'ez eul lostenn gwenn-kann hag eur ouel o tiskenn diwar gern ar penn betek traon an treid. Ha peogwir n'hellfen ket liva ar sklerijenn dispar ma oa beuzet enni, n'em befe lezet nemet eun neudennig alaouret a-hed bevenn ar ouel. An neudennig a lufre war he dilhad evel pa vije bet eur bann heol skedusoc'h eget an holl draou all... »

An Itron a sell ouz ar vugale. Lusia a glev he c'halon o lavarout d'ez ēo ar Werc'hez Vari, met aon he deus o kredi kemend-all...

Nebeut-ha-nebeut e teu fiziañs d'ez — hi peurvuia ken lent all — hag e komz ouz ar weledigez.

« Eus pelec'h oc'h-chouï, Itron ?

— Eus ar baradoz.

— Ha d'ober petra e teuit amañ ?

— Da c'houenn diganeoc'h dont amañ c'houec'h gwech diouz renk, d'an eur-mañ, d'an 13 eus pep miz. Da viz here e lavarin d'ec'h piou oun ha petra a c'hortozan diganeoc'h.

— Hag e teuit eus ar baradoz ! ... Ha me, ha mont a rin d'ar baradoz ?

— Ya, mont a ri d'ar baradoz.

— Ha Jasinta ?

— Jasinta iveauz.

— Ha Fanchig ? »

An Itron a ra neuze eur sell ouz ar paotrig, gant truez ha madelez eur vamm.

« Fanchig a zeuio iveauz, met kalz chapeledou a ranko lavarout a-raok. »

Hag e kendeñhas an tri bugel hag an Itron vorzudus da varvaihat evel-se.

Birviken ne ankounac'lao an tri mesaer ar pez o deus klevet, met den ebet moarvat ne ouezo Morse penn-da-benn ar pez a zo bet laveret d'ez, peogwir en em glevint evit chom sioul diwar-benn eul lodenn eus an traou diskulhet d'ez.

Kontet o deus he doa an Itron laveret d'ez beza dinoc'h diwar-benn silvidigez diou verc'hig nevez marvet er barrez.

Unan anezo a oa dija er Baradoz hag eben er Purgator.

Diwar an deiz-se, meur a dra, e buhez an tri bugel, a lakae souezet o c'herent, o amezeien hag an dud a zeue d'o goullennata... Ha perak 'ta? Pevar bloaz a zo, Lusia he deus hen diskleriet. War goulenet Aotrou'n Eskob Leiria he deus skrivet hec'h envorennou ha diskulhet ar bromesa graet ganti en deiz-se.

« Ha kontant oc'h, eme an Itron, d'en em ginnig da Zoue evit ober sakrifisou ha degemer a galon vat an holl boaniou a blijo gantañ degas d'ec'h, evit rapari ar pec'hejou a zismegañs graet enep e Veurdred doueul ? Ha kontant oc'h da c'houzañv evit distro ar bec'herien ouz Doue, evit rapari al leou-douet koulz hag an holl zismegañsou graet da Galon Dinamm Mari ? »

An Itron a ouie eta e oa kalonek a-walc'h an tri bugel evit derc'hel d'eur bromesa ken kalet.

Lusia, en o ano o-zri, a respontas hep marc'hata:

« Ya, ya, kontant omp. »

Gant eur mousc'houarz leun a vadelez, an Itron a lavaras c'hoaz:

« Bez' ho pezo eta kalz da c'houzañv, met gras an Aotrou Doue ho sikouro hag ho skoazello bepred. »

O lavarout ar c'homzou-mañ, e tigoras he daouarn juntet betek neuze hag e skuilhas war ar vugale eur barr sklerijenn dudius, « eur sklerijenn, eme Lusia, hag a yeas betek en hon ene hag a lakaas ac'hantomp d'en em welout hon-unan e Doue gwelloc'h eget er sklaera mellezour... »

An tri bugel a gouezas neuze d'an daoulin en eur lavarout gant nerz:

« O Treinded Santel, me hoc'h ador ! ... Va Doue, va Doue, me ho kar ! ... »

Eur pennadig goude, e c'houennas an Itron diganto laverout bemdez ar chapeled gant devosion evit gounit ar peoc'h d'ar bed.

Hag ez eas kult evel en eur rikla, hep finval he zreid, war-du ar sav-heol, hag e steuzias e sklerijenn an deiz.

GOUDE AR WELEDIGEZ.

Deuet enno o-unan, Lusia, Fanchig ha Jasinta a sell an eil ouz egile hep lavarout ger, souezet hag eun tammig tenval o fenn. En-dro d'ez, ar gwez hag ar meneziou n'o deus ket finvet. An heol a gendalc'h da skuill gor. En e blén emañ pep tra war ar meneziou sioul.

An deñved avat a zo aet amañ hag ahont, lod zoken da laerez piz-logod e park an amezog. Ar vugale a red d'o diarben. Mall bras eo, rak digoll a vez o ranket perchenn ar park ouz an droug o devezo graet.

— Eürusamant, eme Lusia, en eur gonta an danevell, ne oa anat e nep lech e oant bet o peuri.

Fanchig, e-pad m'edo an Itron dirazo, en doa gwelet mat an deñved o vont da laerez hag a oa bet o soñjal mont d'o diar-benn. Met an Itron he doa lavaret da Lusia:

« Lavar da Fanchig chom aze, an deñved ne reont droug ebet. »

Hag e gwirionez, o burzud! ne weler e nep lec'h e vefent bet o laerez.

Bremañ p'int dastumet ganto, e c'hell ar vesaerien komz an eil gant egile eus o gweledigez. N'he deus kaozeet an Itron nemet gant Lusia. Jasinta he deus klevet ar gouennou hag ar responchou. Fanchig avat n'en deus klevet nemet mouez he geniterv, daoust ma wele fraez edo an Itron iveau o kaozeal. Dek munutenn bennak eo padet ar weledigez, « tost amzer a-walch' da lavarout eur chapeled ».

Ken souezet eo ar vugale, ma chomont dilavar, o tañva an eürusted c'houek a zo bremen leuñ o c'halon.

— O pebez Itron gaer ! O pebez Itron gaer ! » a lavar Jasinta bep an amzer.

Hag e chomont bamet da sellout etrezek ar Sav-heol, o klask gwelout en oabl glas hent sklerijenn an Itron lagernus a zo o paouez mont kuit.

Hag e klever c'hoaz Jasinta o lavarout :
« O pebez Itron gaer ! O pebez Itron gaer ! »

CHOMOMP SIOUL.

Eun tammig nec'het eo bremañ Lusia. Disonjet naet he deus goulenn ouz an Itron petra lavarout d'o c'herent. Hag an Itron kennebeut n'he deus lavaret ger ebet. Petra ober : komz pe chom sioul? Lusia a soñj d'ezí eo gwelloc'h chom sioul, da vihana betek gwelout.

« Klevout a rit, emezi d'he mignon, ne lavarimp ger ebet da zen ebet.

— Nann, nann, eme ar vugale. »

An eur eo bremañ da gemerout heñt ar gér. Tregernei a ra c'hoaz eur pennadik hekleo ar menez gant kleier al loenedigou gloanek ha galvadennou ar vesaerien. A-benn serr-noz emaint degouezet er gér ha kraouiet ganto an deñved.

A-raok kimiada an eil diou egile, Lusia a lavar c'hoaz :

« Ha stoul, klevet mat eo ! »

Jasinta, he c'halonig atao o tridal, a lavar c'hoaz :

« O, na pebez Itron gaer! O, na pebez Itron gaer! »

— Sell, eme Lusia, gwelout a ran... Te a gonto an dra-se da unan bennak.

— Ne rin ket, bez dinez'h, ne lavarin ger ebet. »

TAD M.



Liza an ti all a zo o vont e koef

Ya, ya zud vat, o vont e koef emañ.

Piou 'ta ?

Liza an ti-all. Eur goantenn a blac'h yaouank, eur ganfar-tez... ha pebez merc'h vat ! Laouen ouz an holl, prest da renta servij da n'eus forz piou, mat da labourant en ti koulz hag er park... Eur berlezenn a verc'h... !

— Hag emañ o vont e koef ?

— Pa lavarlan d'eoc'h.. Ya, ya, o vont e koef emañ. Ne laran ket o vont e tok, nann, met brao ha kempenn o vont e koef.

Biskoaz n'eus bet na klevet na gwelet kemend-all.

Ken alies ha bemdez, hag aliesoc'h zoken, e weler tud o vont e tok... hag a-bell-zo...

N'eo ket stank ar parreziou, dreist-holl e Bro-Leon, a veze kavet enno diou zousenn merc'het yaouank dalc'het ganto d'o ch'hoef.

Speget eo bet enno holl kleñved an digoef.

Hag eur c'hliefived spegus eo ar c'hliefived-se.

Spega a ra er merc'het yaouank ha zoken er merc'het koz...

Va maeronez vat, tostoch' d'he zri-ugent vloaz eget d'he hanter-kant, a zo nevez aet e tok, war zigarez na gave mui ampezh evit he c'hoefou...

Plac'h ar presbital hec'h-unan a zo aet e tok.

Ya, plac'h ar presbital... !

An Aotrou Person en deus klasket ober eun tamm skol d'e

vatez vat... ha lavaret d'ezzi, en han' Doue, gant ar vez, derc'hel d'he c'hoef... !

Rok ha dickek eo bet respontet d'ezzi, gant e garabasenn :
— « C'houi ho peus eun tok, daoust ha falloc'h eo d'in-me kaout unan ? »

Petra ho pefe respontet d'ezzi ?

Ha plac'h ar presbital he deus prenet eun tok, unan rous, heñvel-mik ouz eun duriadenn c'hoz, gant eur pikol pluenn vran war e gern.

Betek-hen, a-wechou, e klemme an Aotrou Person pa gave, en e soubenn, eur vlevenn bennak... petra ralo pa gavo enni pluenn vran tok e garabaseim ?

Gwelout a rit pegen spiegus eo kleñved an digoefa, peogwir e spieg betek e karabasenned ar presbitaliou.

An holl a oar koulskoude, e vezont, peurvua, merc'hed a skiant hag a benn, mouzet a-grenn ouz ar c'hoz, hag iveau... mouzet ar c'hoz outo. Mat, kaer 'zo, plega o deus ranket d'ezzi ha digoefet int bet ganti.

An holl a ranke plega d'ar c'hoz. Ha malloz d'an hini a grede enebi...

Ar merc'hed yaouank a zalc'h e'o c'hoef a veze graet goap outo, kemeret evit merc'hed a c'hoz koz, merc'hed diwar-lec'h, merc'hed « plouk ».

Ne veze klevet dre ar vro nemet an diskant-mañ : « Emañ o vont e tok, emañ o vont e tok... »

Ha setu digoefet ar merc'hed hag aet holl da c'hoari cheñch tok bep tri miz.

O welout ar reuz a rae kleñved an digoefa, kalz tud a soñjas e oa deuet an eur da gana al libera da goefou ar Vretonezed.

— A-benn 10 vloaz, amañ, a lavare lod, ne vez koef ebet ken e-touez ar merc'hed yaouank...

— A-benn 30 vloaz amañ, a lavare lod-all, ne vez koef ebet ken er barrez... hag a-benn 50 vloaz, hini ebet ken er vro.

Asa, tudou, gwall vuan ez it !

Re abred e kanit al « Libera » war bez koefou Breiz.

N'hoc'h eus ket 'ta klevet ar c'helou ?

Emañ Liza an ti-all o vont e koef.

Eür ganfartez, 22 vloaz d'ezzi, a zo o vont da zilezel he zok, pe gentoc'h he zokou — rak sur oun he deus eun dousenn — ha da gemer he c'hoef.

Penaos 'ta eo bet graet ar burzud-se ?

Selaouit..



Diskoliet ha deuet da veza krennardez ha plac'hig yaouank, e reas Liza evel ar re-all... mont da heul ar c'hoz ha mont e tok.

Evel ar re-all, he doa mez o vale war roudou he mamm, ha mez oc'h en em wiska eveldi... Met, gant an oad, ez eus deuet eun tammig ploum e penn Liza... zoken dindan he zok.

Pevar bloaz a zo emañ o labourat hag o stourn en Y.K.A.M. (er J.A.C.F. evel ma lavar c'hoaz eur beg-sut bennak diwarlerc'hiet).

Eno he deus desket, ha gwelet drezi hec'h-unan, pegen diskiant eo merc'hed yaouank Breiz o tilezel yez, giziou ha gwiskamañchou o bro evit mont da glask o doare komz, o doare en em wiska, o doare beva, digant truilhenned ha pennou brell ar c'hériou. Lorc'h a zo deuet da Liza o veza m'eo koueriadez ha plac'h diwar ar maez.

Lorc'h a zo deuet d'ezzi iveau, o veza m'eo Breizadez.

Karout a ra — hag a-greiz kalon — kement a zo war ar maeziou : labouriou, doareou beva, giziou...

Karout a ra — hag a-greiz kalon — kement a zo eus Breiz : yez, giziou ha... gwiskamañchou.

Ha, meur a wech, o varvallhat gant he c'hamaladezed, eo bet c'hoarvezet ganti keuzi da wiskamañchou he mamm, keuzi d'he c'hoef...

Met Liza a oar re vat n'eo ket a-walc'h chom da geuzi ha da glemm.

Anez labour, prezeg aner.

Kenta prezeg a zo ober.

Lavaret mat a zo eun dra.

Hag ober a zo ar gwella.

Ha setu graet ar stal.

En em glevet eo Liza gant merc'hed yaouank ar strollad.

Adkregi a raio gant gwiskamañchou kaer he mamm hag he bro.

Emañ o vont e koef.

Eur sulvez bennak, er barrez, e tispourbello an dud o daou-

lagad hag e lavarint :

« Chê, na pegen koant eo evel-se ! »

Ha Liza a zalc'ho d'he c'hoef...

Merc'hed yaouank-all, d'he heul, en em lakaio e koef.

Dizale, a bep tu, dre ar vro, e vezou klevet eun disk'an nevez :

« Emañ o vont e koef, emañ o vont e koef ! »

Ha maeziou Breiz a vleunio skedus, gant koefou dantelez hor merc'hed yaouank, evel ma teu hor projeier da vleunia, d'an nevez amzer, gant bokedou kaer an Aotrou Doue.

Hag an tokou, neuze, petra a vezou graet ganto ? Eun tantad, mar karit, ma vezou devet ha rostet ar falz-mez, en deus lakaet hor yaouankizou da vont da glask o doare-buhez e skol parizianezed diboell.



Taolit anezo — ne lavaran ket ar Barizianezed met an tokou — e sac'h ar pilhaouer.

Pe, mar karit, dalc'hit anezo ganeoc'h... Mat e vezint da vont da c'houennat ha da c'hor ar saout, d'ho tiwall diouz an heol... ha diouz lost ar vioc'h, ha, ma 'z eus warno eur « violette », ho tiwallint ouspenn diouz ar c'houibu hag ar c'helien.

Mat e vezent iveauz da vont d'ar foar ha d'ar marc'had... Ha ma chomit re nec'het gant ho tokou... kinnigit 't anezo d'ar baotred...

Nec'het maro eo ar re-mañ gant ar brini a zeu da skrabat an douarou nevez hadet...

Ret eo lakaat spontailhou d'al laboused lontek-se.

Ho tokou, merc'hed, a rafe mat ar « jeu » !

PETROMIK.



C'HOARZOMP EUN TAMMIG...

AR MERC'HED KENETREZO.

— Petra ho peus roet d'an ozac'h evit e galanna?

— Eur pakad butun...

— Eur pakad butun hoc'h eus kavet? E pelec'h ta?

— O, n' em eus ket bet da vont da bell... Bemdez e laeren eun tammig digantañ, hag, a-benn fin ar bloaz, em boa eur pakad mat.

— Klevet ho peus ar c'helou? Eman Karolin o vont da zimezi. N'eo ket re abred! Da... 52 vloaz!

— Ha petra ra he gwaz?

— Trafika traouechou koz.

— Hoc'h amezogez he deus lavaret d'in ho poa lavaret d'ezi ar sekred am boa lavaret d'eoc'h arabat lavarout d'ezi.

— N'eo ket possabl! Ha koulskoud e em boa lavaret d'ezi arabat lavarout d'eoc'h.

— Mat, kement-se ne ra netra: me am eus lavaret d'ezi na lavarfen ket d'eoc'h he doa hel lavaret d'in... Nemet neuze... arabat d'eoc'h lavarout d'ezi em eus hel lavaret d'eoc'h.

GWREG HAG OZAC'H KENETREZO.

AR WREG, droug enni. — Pa laverer eun dra bennak d'ar wazed, e klevont an dra-se gant eur skouarn hag ez a er-maez dre ar skouarn-all.

AN OZAC'H, hegarat. — Hag ar merc'hed, pa laverer eun dra bennak d'ezo, a glev an dra-se gant ho diouskouarn hag ez a er-maez dre o genou.

AR WREG. — Piou ar mestr amañ? Piou, nemet me, en deus degaset en ti-mañ kement a zo e-barz; dilhad, arrebeuri hag all... Petra ho poa c'houi a-raok dimezi?

AN OZAC'H. — Ar peoc'h da vihana.

AR WREG d'he ozac'h lonker. — Sell, Yann, gouzout a rez peseurt kemmi a zo etre eur c'hañval ha te?

YANN AL LONKER. — N'ouzon ket avat... Lavar d'in ta.

AR WREG. — Eur c'hañval, war a gonter, a c'hell labourat eiz dervez, hep eva banne ebet... ha te a c'hell eva e-pad eiz dervez hep labourat tamm ebet.

TAD YVON.

Lennomp brezoneg !

Skignomp ar brezoneg !

AR VUHEZ KRISTEN

a c'hell kas d'eoc'h

(ar mizou-kas a zo ouspenn)

Buhez sant Fransez a Asiz

nevez-deuet eus ar wask,	464 pajenn,	50 lur
ouspenn 200, skeudenn.....		
Buhez Hor Salver Jezuz-Krist	60 lur	
Buhez Ar Werc'hez Vari	30 lur	
Prezegennou war an Drede-Urz	25 lur	
Buhez an Tad Maner. Ao. Uguen..	22 lur	



Evit skigna

"Ar Vuhez Kristen"

goulennit diganeomp
niverennou da rei
evit netra.

Ma plij d'eoc'h

"AR VUHEZ KRISTEN"

ma kavit anezi plijadurus da lenn, kinnig
git d'ho mignonned kemer eur c'houmanant
d'"Ar Vuhez Kristen".

Koumanant ordinal : 25 lur

Koumanant a enor : 30 lur

Meulet ra vezo Jesuz-Krist !... Bepred t



Kenteliou Sant Fransez

pe

Kelennadurez an Drede-Urz

EVEL SANT JOZEF...

Va Breudeur ha va C'hoarezet ker,

D'an 19 eus ar miz-mañ emañ gouel sant Jozef.
Arabat d'eoc'h hel lezel da dremen hep enori Tad mager ar Familh Santel hag hep tenna ho mad eus eun devosion ken kaer. Bugale sant Fransez o deus a-viskoaz poagnet d'he skigna dre ar bed holl..., ha n'eo ket hep abeg; goude an devosion da Jezuz ha da Vari, n'eus hini ebet ken talvoudus !

Taolit eur sell war buhez sant Jozef...

N'eus hini evet ken izel, ken dister !... Eur micherour paour, eur c'halvez kaledet e zaouarn, a-wechou o labourat en e stalig e-unan, a-wechou all o vont eus an eil ti d'egile, e-lec'h ma vez roet labour d'ezañ...

N'eus karg ebet ken uhel hag e hini !... Heñ eo pried ar Werc'hez Vari; karget eo da ziwall ha da vaga Mab Doue ha Mamm Doue..., Salver ar bed hag ar Vaouez santel a die rei skoazell d'ezañ da zasprena an eneou... Noz-deiz e vovo dindan an hevelep toenn ganto !... Pa vezo ret, e teuio an Aelez d'eaout, da lavarout d'ezañ petra ober : degemer ar Werc'hez en e di, tec'hout d'an Ejipt pe zistrei da Nazared !...

Hag atao, e pep derivez eus e vuhez, e kasos e labour tre da benn; da c'houzañ en devezo; gwasket e vezo e pep doare; ne vanko d'ezañ na poan gorf, na poan spered, na poan galon; met n'eus forz, en desped da bap tra, e vezo bepred fidel da volontez santel an Aotrou Doue.

Eun den izel dirak ar bed..., eun den uhel dirak Doue !...

Eun den dic'halloud dirak ar bed..., eun den galloudus-kenañ dirak Doue !...

Perak kement-se ?... Eus pelec'h e teu da sant Jozef kement a nerz hag a c'halloud ?...

Eus ar bedenn..., hag eus ar bedenn hepken !

E ti bihan Nazared, dindan daoulagad Jezuz ha Mari, Jozef a bede dalc'hmat; pedi a rae en eur labourat, ha labourat a rae en eur bedi. Evel ar Werc'hez santel, e soñje bepred er misteriou souezus a c'hoarvez en-dro d'ezan; en e galon, ne oa karanterez ebet nemet hini Jezuz ha Mari; en e spered, ne oa soñj ebet nemet hini Mab Doue hag e Vamm santel. Atao hag e pep lech, Jozef a bede, a bede hag a bede... dalc'hmad troet war-du Doue, evel an nadoz-vor war-du steredenn an hanternoz.

Va Breudeur ha va C'hoarezed ker, grit evel sant Jozef : bezit tud a bedenn !

A-wechou marteze e seblant d'eoc'h ren eur vuhez didalvez, goullo; lakin enni eur bedenn entanet..., hag e vez o pinvidik ha talvoudus-bras.

Ho Reolenn a c'houlenn diganeoc'h mont d'an Oferenn, pa c'hellit mont, lavarout ho pedennou a-raok ha goude ho prejou hag hoc'h ofis (12 Pater, Ave, Gloria Patri). Ma vefec'h fidel bimdez d'an tri boent-hepken, na kaer e veze ho puhez dija dirak Doue !... Met it pelloc'h c'hoaz, ha grit evel sant Jozef : ra vez o puhez a-bez eur vuhez a bedenn !... Bevit dalc'hmat e serr an Aotrou Doue !... Kasit pell diouzoc'h sotoniou, follenteziou ha traou didalvez ar bed !... E sioulder hag e peoc'h hoc'h ene, soñjet alies e Jezuz ha Mari..., lavarit o anoiou santel gant karantez ha teneridigez;... Pedit en eur labourat..., ha labourit en eur bedi !

E-pelec'h emañ an ene kristen ha n'hell ket ober kemend-all !...

E-pelec'h emañ dreist-holl ar gwir vugel da sant Fransez ha n'hell ket, meur a wech bemdez, kas da Zoue eur bedennig entanet evit kinnig d'ezan e labour, e boaniou, trugarekaat anezan ha goulenn digantañ, gant ar pardon eus e bec'hejou. Kement bras en deus ezomm da gaout.

Hirio, muioc'h eget biskoaz, evit savetei eur bed klanv ha dirollet eus ezomm eus tud a bedenn. E-pelec'h e vezint kavet, ma n'eo ket e Trede-Urz sant Fransez ?

Va Breudeur ha va C'hoarezed ker, grit eta evel sant Jozef, ha kemerit skouer diwar sant Fransez, ho Tad; bevit dalc'hmat e serr an Aotrou Doue !... Karit ar bedenn !

BUHEZ NEVEZ SANT FRANSEZ A SIZ

a zo deuet er-maez eus ar wask !

Na chomit ket da ware'hata,
prenit anezl raktal !

464 pajenn — ouspenn 200 skeudenn.

Priz : 50 lur; dre ar post :

AR SANTELEZ EN URZ S. FRANSEZ

32 Sant pe Den-Eürus e 25 vloaz :

E Rom, ken lies gwech ma vez savet eur Sant pe eun Den-Eürus war an Aoteriou, e vez graet goueliou bras-meurbet, ha war ar c'hazetennou e vez savet pennadou skrid da veuli e vertuziou ha da alia ar gristenien da gemer skouer diwarnañ ha d'en em lakaat dindan e skoazell.

An Iliz a ra neuze evel eur vamm a familh, pa vez lor'enn gant hini pe hini eus he bugale. Lavarout a ra d'ar re-all.

« Sellit ouz ar bugel-se, na santel ha galloudus eo !... Grit eveltañ ha goulennit sikour digantañ ».

Eun dra all a ra c'hoaz : diskouez a ra d'ar bed he Sent hag he Zud-Eürus evel eun testeni eus he santelez hec'h-unan hag eus talvoudegez ar Reolenn o deus heuliet :

« Dre nerz ar Spered-santel, a zo o chom ennoun, emezi, eo ez int savet ken uhel war skeul ar santelez, ha m'o deus graet eul labour ken talvoudus, eo abalamour m'o deus heuliet eur Reolenn santel bet aotreet ha benniget ganin ».

Taolomp eur sell war familh sant Fransez : abaoe 25 vloaz ez eus bet laket 32 eus he bugale war an Aoteriou, 7 e-touez an Sent, 25 e-touez an Dud-Eürus; 19 anezo a zo eus ar Genta Urz, 3 eus an Ell, 9 eus an Drede, 1 eus Breuriez ar Gorden.

Setu amañ an 9 a zo eus an Drede-Urz :

Sant Benead-Jozef Cottolengo (1786-1842), laket e renk ar Sent gant Pi XI d'ar 19 a viz Meurg 1934.

Ar D. E. Yann Pellingotto (1240-1304), laket war roll an Dud-Eürus d'an 13 a viz Du 1918 gant Benead XV.

Ar D. E. Jozef Cafasso (1811-1860), laket war roll an Dud-Eürus gant Pi XI d'ar 3 a viz Mae 1925.

Santez Mari-Madalen Postel (1756-1846) laket war roll ar Sent gant Pi XI d'ar 24 a viz 1925.

Sant Yann-Vari Vianney (1786-1859) laket war roll ar Sent gant Pi XI d'ar 31 a viz Mae 1925.

Ar P. E. Vincente Gerosa (1784-1837), laket war an aoteriou gant Pi XI d'ar 7 a viz Mae 1933.

Ar P. E. Mari-Jozefa Rossello (1811-1880) laket war an aoteriou gant Pi XI d'ar 6 a viz Du 1938.

Ar P. E. Emilia de Vialar (1797-1856) laket war an aoteriou gant Pi XII d'ar 18 a Vezeven 1939.

Ar P. E. Severin Girault, eus an Trede-Urz Reizat, laket war an aoteriou gant Pi XI d'ar 17 a viz Here 1926.

EUN TAOL-LAGAD WAR VA BUHEZ : diwar-benn ar garantez e-keñver an nesa.

1° Ar garantez e-keñver an nesa eo merk ar gristenien..., ha muioch' c'hoaz merk bugale S. Fransez. Ha laket em eus ar wirionez-se douz a-walch' em spered evit kaout atao soñj mat anezi ?

2° Ha karout a ran va nesa eveldoun va-unan dre garantez evit Doue ?

3° Ma ne garan ket anezañ a-walch', perak ne ranket ?... Dre ma 'z oun dievez, digalon, re droet da soñjal ennouvaunyan?... dre ma 'z oun lorc'huz ?... dre m'am eus aon rak ar boan ?

4° Pehini eo va si ar muia kontrol d'ar garantez ?... Ar vuanegez ?... An drouk-prezegerez ?... An avi ?...

5° E-pad an amzer-mañ ken poanies ha ken garo d'an holl, dreist-holl d'an dud paour, d'ar repuidi, petra a c'hellan ober evit heulia lezenn ar garantez ?... Petra a ran e gwirionez ?

TAOLENN AN INDULJANSOU. — MEURZ 1944

Deiz	GOUELIOU	Indulj.
3 G.	Evit gouel Hent ar Groaz.....	A. J. I. L.
5 S.	S. Yann-Jozef ar Groaz.....	I. L.
6 L.	Santez Koletta	I. L.
9 Y.	Santez Katell a Vologn.....	I. L.
18 S.	S. Salvador	A. J. I. L.
19 S.	S. JOZEF	I. L.
22 M.	S. Benvenuto	A. J. I. L.
25 S.	GOUEL-MARIA-VEURZ	I. L.
26 S.	D. E. Diégo a Gadiz.....	I. L.
28 M.	S. Yann a Gapistran.....	I. L.
30 Y.	S. Per Ragalat.....	I. L.

Da zeiz ar vodadeg ha tri dervez d'ho choaz...

A. J. = Absolvenn jeneral; I. L. = Induljans leun.

HON OFFERENN AR MIZ a vez lavaret e kouent Rosko d'ar gwener kenta eus ar miz 3 Meurz. Ni a bedo dreist-holl ar Galon-Sakr da sklerijenna ha da gennenza ar bec'herien, evit ma tis-troint ouz Doue e-pad ar c'horai.

HON ANAON. — Enez-Vaz : an I. Le Borgne; Gwitalmeze : Franzeza Goulou, Franzeza Vigouroux; Enez-Sun : M. M. Hervis; Plouescat : Itr. Brochec.

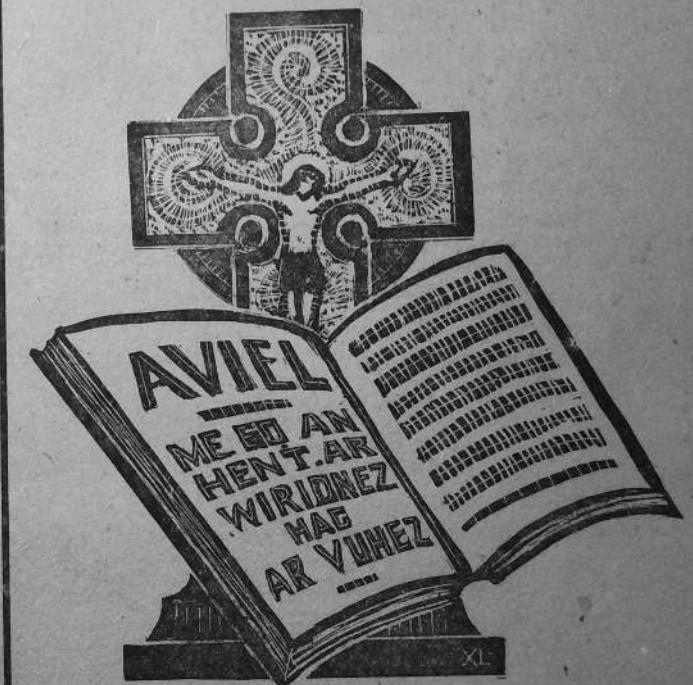
Imprimerie Commerciale de la « Dépêche de Brest »
25, rue Jean Macé, Brest
Le Gérant : G. LEQUEAU.
(Cum permisso superiorum)

18st BLOAVEZ

EBREL 1944

N^o 4

AR VUHEZ



KRISTEN

N^o P. C. 411

KELAOUENN VIZIEK

ADKOUMANANCHOU

Koumanant ordinal : **25** lur

Koumanant a enor (gant perz e 365 oferenn) :
30 lur

Taolit evez mat !

« KENTELIOU SANT FRANSEZ » ne vezont mui moulet distag diouz « Ar Vuhez Kristen ». War ar peder bajenn ziweza eus « Ar Vuhez Kristen », e kavot, bep miz, keleñnadurez an Drede-Urz.

KOUMANANCHOU

1^o Evit koumananti a-nevez, roit atao hoc'h adress evel ma oa war an niverenn ziweza, ha ma vez ret, goulennit da-c'houde chench anez.

2^o Ma tegasit asambles koumananchou hag adkoumananchou, dispartiit mat ar re-man diouz ar re-se war ho lizer.

3^o Skrivit pep tra fraez, aes da lenn ha da intent.

SKRIVA DA :

Monsieur le Directeur de « Ar Vuhez Kristen »
Couvent des Capucins
C. C. 209-81 Nantes ROSCOFF (Finistère)

Taolenn Miz Ebrel

PAJENN

Ar peoc'h ra vezog ganeoc'h.....	99
Beva	100
Sore'hennou Yann Digredenn. An Iliz.....	103
Eugen Conort	105
Evit ar re a oar konta	108
Ilizou ha chapeliou. I. V. Gelou mat.....	109
Liztri Jobig hag Annaig.....	111
Sklerijenn ha nerz : Doujañs ar bed.....	115
Jakez Morzolig, e zaoud hag e amezeien.....	117
Krusifi al lean.....	119
Kalon ha kalon gant ar Werc'hez.....	120
Mision an diaoul e Lanlutig.....	122

Ar peoc'h ra vezog ganeoc'h

SONET o deus adarre kleier Pask a-us d'hor maeziou. Sonet o deus, evel pep bloaz, evit embann d'ar bed, levezha ha peoc'h Hor Salver savet a varo da veo.

Ha, siouaz, n'eus na peoc'h na levezha war an douar.

Biskoaz, marteze, n'eo bet an dud keiz ken dispennet gant ar gasoni hag an drubuilh.

Ha koulskoude, hirio evel gwechall da vintin skedus Pask, mouez Jezuz a dregern, dreist trouz ar brezelioù, evit lavarout d'emp ar c'homzou c'houek-mañ :

« Ar peoc'h ra vezog ganeoc'h ! »

N'hellomp c'hoaz bremañ nemet huanadi war-du deiz benniget ar peoc'h etre ar broiou hag e c'hervel dre hor pedennou birvidik.

Met eur peoc'h a zo hag a c'hellomp bepred, dre c'hras Doue, diazeza gwelloc'h e diabarz ennomp.

Ar peoc'h-se eo peoc'h an ene, gounezet d'emp gant Hor Salver dre e viktor war ar pec'hed ha war ar maro.

Peoc'h an ene ! N'hellomp ket, eme an Abostol Sant Paol, kompreñ pegen bras eo priz an teñzorse.

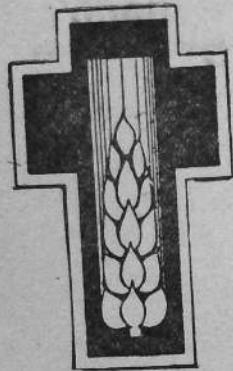
Kalz a zo ouz e glask, nebeut avat ouz e gaout.

Evit ma chomo ganeoc'h peoc'h an ene, dalc'hit ganeoc'h gras ho Pask.

Grit pep tra evit mirout ennec'h karantez Doue. Poagnit da soubla bepred d'e volontez. Na stagit ket re ho kalon ouz netra war an douar...

Karit beva kuzet... Bezit izel a galon ha dalc'hmat trugarezus e-keñver o nesa.

AR V. K.



BIEVA

Ma teufes da anaout an donezon

Eun donezon dreist natur eo ar c'hras a ro santelez

NEUS netra war an douar hag a ve talvoudusoc'h eget an donezon-mañ.

Petra int, e gwirionez, an holl vadou all ken prize gant an dud ?

Petra eo enor, danvez, plijadur ?

Petra eo perziou mat ar c'horf, ar spered, ar galon, hervez an natur ?

Petra eo yec'hed, kened, deskadurez, helavarded, ijin ?

Petra eo kaout nerz-kalon, madelez, ha kant ha mil eus an traou-se a blij kement p'o c'haver en eun den ?

N'int nemet avel ha moged hep ar stad a c'hras !

Ha n'eo ket souezus e teufe Doue d'o lezel gant e vrashaenebourien o-unan !

Gwelit petra eo Satan bremañ c'hoaz : dispar eo dre e spered, e ouziegez, e nerz ! Daoust da se, n'eus ket reuzeudikoc'h e-mesk an holl grouadurien. Perak ? Donezonou an natur n'int netra, koulz lavarout, dirak Doue, ma n'emañ ket ouz o heul an donezon dreist natur : ar c'hras a ro santelez. Selaouit ar Spared-Santel o veull ar furnez, hag ar c'hras, mamm ar furnez : « Muioc'h e plij d'in eget rouanfeleziou ha kargou ar pennou kurunet... Aour ar bed, dirazi, n'eo nemet eur bernig traez, an arc'hant n'eo nemet eun tammig fank... Hi, hepken, eo tenzor gwirion an den. »

Ar c'hras a ro santelez a zo eun donezon hag a zo en ene, hep na ve gwelet.

NEO na gwiskamant, na ment, na dremm eun den a zesko d'eomp emañ an den-se e stad a c'hras.

Kargou enorus, danvez, deskadurez, spered lemm, doa reou séven, komzou helavar n'hellont ket diskouez emañ ar c'hras a ro santelez en eue unan bennak. Tud doujet ha meulet gant o c'henvoiz a zo nebeud a dra, dirak Doue, ma n'emaint ket e stad a c'hras.

Tudou all, ha ne vez ket graet eur sell outo, a c'hell beza gwella mignoned an Aotrou Doue. Perak ? Enno e wel ar c'hras a ro ar santelez, ha warno e taol e vennoz : eun diañvazez paour a c'hell kuzat eur galon aour.

Ken gwir all : tud hag a zo eur blijadur sellet outo, n'int martez nemet tud gouillo o spered ha brein o c'halon.

Eun ene hag a blij da Zoue a c'hell beza kuzet en eur c'horf gwisket gant truillhou.

Ar c'hras a ro santelez a zo eun donezon hag a zo e diabarz an ene.

Ar c'hras a ro santelez a zo eun donezon hag a chom en ene.

HOM a ray ennañ keit ha ma vez hep pec'hed marvel.

CHa kemend-all a c'hoarvez gant ar madou a zo en den dre natur ? Ar maro, siouaz, a ziframm digantañ kement perz mat pe fall a zo ennañ.

Falc'h an Ankou a ziskar prim nerz, madou, yec'hed, yaouankiz ha gened. Da bred ar maro ret eo lavarout kenavo d'ar c'hargou enorusa, d'an enoriou brasa.

An eil warlerc'h eben e koller ar pemp skiant.

Da heul ar c'horf ne ziskenn en douar nemet pleñich an arched. Na fur eo an den hag a oar mont da skol ar vered ! Eno e tesker pegen dister eo an den dre e gorf.

Petra a chom anezañ goude beza bet astennet er bez yen ha didrous, du-hont e bered ar barrez ?

Ar barz a respont :

Ma vije d'hon lagad dizoloet ar beziou,

Petra a welfemp diabarzh ?

Daou pe dri askorn paour, diweza relegou,

Ha ludu, kemmesket gant tammou brein an arc'h.

O labour hirisus an Ankou ! Gwir 'ta e :

Tra ebet all ne vo chomet

Eus hennez a oa dec'h gwevn ha leun a vuhe ?

(J.-P. Calloc'h. Evit an Anaon).

Ar c'horf muia karet, dizale, a vago ar preñved er bez teñval; eun dervez, zoken, ne vez soñj ebet anezañ e-touez an dud a gendalc'ho da vont ha da zont war an douar.

Mac'harid, eus kér Kortona, p'edo c'hoaz e bleun he yaouankiz, en em roas d'ar pec'hed, o vont da heul eun den yaouank a gare dreist ar re all.

Eun dervez, e chomas, en aner, d'e c'hortoz. Ki ar pôtr yaouank a zeue dalc'hmat da droidellat war he zro : n'eo ket harzial eo a rae ar c'hi, met leñva kentoc'h ! Ouz e welout o chacha war he broz, e teuas c'hoant d'ar plac'h mont da heul ar c'hi. Degouezet dirak éur bern déliou hanter-sec'h, e stagas hemañ da skrabat ha da harzial-gwasoc'h gwas.

Eur sell a ra Mac'hari ouz an douar. Ha petra a wel dirazi ? Korf maro an hini a c'hortoze, distumm ha linkret.

Mac'hari en em ro da ouela... Hep dale, avat, ne skuilh nemet daelou a geuz. « Diskiant ma oan, emezi, setu eta ar pez a vire ouzin da garout an Aotrou Doue ! »

Diwar neuze en em laka da ober pinijenn.

Gwisket evel eur baourez, e teue bemdez dirak unan eus doriou-kér, hag eno e pede a-greiz kalon an dremenidi da bardoni d'ezí an droug he doa graet dre skoueriou fall he buhez diroll.

Ar madou naturel tremen a reont. En ene, avat, e kendalc'h ar c'hras a ro ar sanfelez da chom.

Hag evit beza komprenet reiz ar wirionez kaer-mañ, Mac'hari adkavet ganti ar stad a c'hras, a zo savet bremañ war roll ar Sent.

(Da genderc'hel).

Goude beza lennet

“ AR VUHEZ KRISTEN ”

roit anezi da lenn d'eur mignon bennak, ha lavarit d'ezañ koumananti.

E PEP TI KRISTEN.,, « AR VUHEZ KRISTEN ! »

Sorc'hennou Yann Digredenn

AN ILIZ

Yann Digredenn a ra d'an ilz tamallou kontrol-beo an eil d'egile. Tamall a ra d'ezí war eun dro, beza re a-du gant Sezar hag enebourez d'ezañ.

E pelec'h emañ ar wirionez ?

Ne gomzin nemet d'an dud leal, rak d'ar re all ne dalv lavarout netra. Evito e vez atao an Iliz e gaou :

Sezar (ar gouarnamant) a ra mat o kastiza an Iliz gant aon razi. Mat a ra iveau ar bobl p'en em sav enep an Iliz a glask he gwaska (war o meno).

D'an dud leal e lavarin :

N'eus forz piou eo Sezar, gwechall pe vremañ, n'emañ ket an Iliz, dre heg, a ratoz-kaer, a-enep d'ezañ nag a-du gantañ. Na muioch na nebeutoc'h eget he Mestr, ar C'hrist. Hen a roe urz da baea e dra da Sezar, hep gwerza, avat, ar goustañ.

Ober a ra an Iliz heñvel. N'en deus ar gouarnamant aon ebet da gaout rak an Iliz, ne laero ket digantañ e c'halloud, chom a ray war he zachenn, rak gouzout a ra e teu pep galloud diant Doue hag eo eun dra ret, eun dever, senti ouz ar gouarnamant evit ar pez a sell ouz traou ar bed-mañ, ma vo urz vat ha peoc'h er vro. Setu aze perak, zoken en amzer Neron, ec'h alie Sant Paol ar gristenien da senti.

Pa deu Sezar da heskina an Iliz e ra eta droug d'ezañ e-unan.

Arabat d'ezañ, koulskoude, gortoz digant an Iliz tevel pa 'z ay dreist ar roudenn, p'en em emmello eus traou ha ne sellont ket outañ; pa ray judarez fallakr, pa vreso koustiañsou he bugale en eun doare disleal ha gouez.

Neuze, avat, n'helle ket chom peoc'h hag e savo he mouez evit gourdrouz ha difenn groñs al lealded.

Pa lavarer d'an Iliz : — « N'oc'h ket mignon da Sezar ! » — « Penaos ec'h ententit an dra-se ? ». Gwelomp.



Nann, m'en deus youl ober droug d'an eneou; rak an eneou a zo d'in. Pa laverer d'ezzi : — « Re a-du emaoch gant Sezar » e respont : — « Mar d'emaoun a-du gantañ eo evit e sikour da lakaat urz er vro, oc'h alia va bugale da senti ouz e lezennou, mar d'in mat. Ma klask lakaat brezel ha trouz dre lezennou fall, emaoun enep d'ezzañ. »

O ! gouzout a ra an Iliz ne vo ket kavet atao mat he respont. Skiant prenet, ha prenet ker, he deus pell 'zo.

Gwelet he deus oc'h en em glevout enep he mestr Jezuz, tud ha n'oant ket evit en em c'houzañ etrezo, tud hag a oa disparti-krenn etrezo : Juzevien ha paganed, Farizianed ha Sadousean, Herodez ha Pilad, met enep ar Christ e ouient en em unani. N'eo tamm ebet souzezet o welout petra a zo bet graet ha petra a vez graet d'ezzi d'he zro.

Dirak lez-varn ar Sanedrin ha dirak Pilad, Jezuz ne ranne ger, hag e oa souzezet, war o meno, e enebourien.

Pelloc'h, evit stanka d'ezzo o ginou e lavaras : — « Ma komzan n'am c'hredoc'h ket. Gwelit 'ta va Oberou, int-i eo a ro testeni ac'hnanon. »

An Iliz, evit krenna o zouchenn d'he zamallerien, a c'hell ober an hevelep respont : « Sellit ouz va buhez, ouz va Oberou, ouz va istor e-doug naoñtek kantved. »

Marteze, neuze, e teuio eul lakez bennak da rei d'ezzi eur stavad, evel d'he mestr Jezuz, en eur lavarout : — « Petra, evel-se eo e responder ? » Hag e lavarao an Iliz : — « M'am eus komzet fall, diskouezit penaos, ha m'am eus komzet difazi, perak e skoit ganen ? »

Ha ma n'o defe ket hec'h enebourien evet pep mez, pell'zo, e tlefent tec'hout kuit, lostek, evel ar Farizianed, pa lavare d'ezzo Jezuz war dachenn vras kér Jeruzalem : — « Tamall a rit eo kablus hag hoc'h eus c'hoant he laza a daoliou mein ? Mat, ra daolio outi ar maen kenta an hini ac'hanc'h a zo direbech kaer. »

Holl ez ejont kuit, pep hini dre e riboul.

Marteze, avat, eo re zivergont enebourien an Iliz evit mont kuit.

Gwaz-a-se... evito.

MELEGAN.

Petra 'ta en deus disonjet ?



Paea e goumanant

d'"Ar Vuhez Kristen"

Met, taolit evez ! Keraet eo :

koumanant ordinal : 25 lur.

koumanant a enor : 30 lur.

Disponent
seder
glan ha
salver !

EUJEN CONORT
(1896-1916)

Ar vamm hag ar bugel !

GANET e oa bet Eujen Conort d'ar 26 a vezeven 1896, e Pordik (Aodou an Hanternoz), eur sulvez, da bred ar gousperou, e-pad ma kane ar bobl ar « Magnificat ».

Bez' e oa eur c'haer a baotrig, gant e zivoch' roz, e zaoulagad du; eur bugel kreñv ha beo-buhezek, bepred eur mousc'hoarz seven war e zremm.

Hag e vamm a veilhe warnañ.

E dad, o redek ar mor bras, ne veze ket allies er gêr. Ne oa nemeti evit sevel Eujen. Leun a feiz ha devot, evel kalz a Vreizhadezed, en em westlas d'he mab, ha d'an euriou diaes — bez e voe outo dreist-holl er bloaveziou kenta — ar gemenerez baour ne c'houenne danvez all ebet nemet eur bugel kristen mat. Al labour, ar c'hoari, pep tra euz ar vuhez pemdeziek a roe tro d'ezzi da zihuna koustians he mab ha da zeskil d'ezzañ karout Jezuz, an Hini en deus lavaret : « Lezit ar vugaligou da zont davedon. »

Netra ne denerae ar galon kement eget gwelout Eujen o selaou istor ar Mabig Jezuz pe oc'h astenn e zaouarnigou war-du ar grusifi, e-pad ma seblante, gant e zaoulagad sarret, sellout ouz taolennou dudius ar baradoz.

En eun neizig ken dous ha ken tomm, ene Eujen a vleunie e mil jestr, e mil gomz miret gant e vamm e gouled he c'halon-

PA oa daou pe dri bloaz, e kemeras anezzañ ganti, eun dervez, da vont da ober eur gwel da berson ar barrez; ha setu int o daou e sal baour ar presbital nevez savet.

Edont o c'hortoz an Aotrou Person pa grogas Eujen da zifreta etre divrec'h e vamm, en eur lavarout :

— N'emañ ket aze ! N'emañ ket aze !

Souzezet da genta, ar vamm a gomprenas buan eus plou e oa meneg, met dirak an Aotrou Person o tigouezout n'he doe nemet amzer da lavarout d'ar babig : Peoc'h 'ta te ! Peoc'h 'ta te !

Evel eur bugel sentus, Eujen a davas hag a reas van da deurel evez, eur pennad, en diviz a oa etre an Aotrou Person hag e vamm.

Met, hep dale, e krogas adarre da drei e Benn e pep tu ha da lavarout :

— N'emañ ket aze ! N'emañ ket aze !

Souezet ha nec'het, war eun dro, gant fistilh Eujen, ar beleg a c'houlennas digantañ, en eur ober allazig d'ezañ :

— Piou n'emañ ket aze, va mabig ?

Ha dirak ar vamm, ruz gant ar vez, ar bugel, en eur ziskouez gant e zorn mogeriou noaz ar sal, a respontas ken brao ha tra d'an Aotrou Person :

— Met... Jezuz !

Ar pez a oa gwir. Karabasenn ar presbital n'he doa ket bet amzer da lakaat ar grusifi er sal baour; an Aotrou Person, en eur c'hoarzin, a lakaas ar peoc'h da zistrei e kalon ar vamm en eur respont :

— A ! eur gentel vat a roez d'in, Eujen; ne vo ket kollet, bez sur.

Antronoz, eun daolenn gaer eus Hor Salver er groaz a voe staget a-uz siminal sal ar presbital.

Eun tammig diwezatoc'h, ar vamm a zeskas d'he mab mister ar gomunion. Karet en defe Eujen, hen iveau, degemer Jezuz...

Evel ma oa karantek ha flosus, e kare choucha war barlenn e vamm.

Eur vintinvez m'edo evel-se, sioul, Klozet e zaoulagad, hi a lavaras :

— C'hoant kousket ac'h eus c'hoaz marteze ?

— Nann, mammig.

— Perak e chomez aze ?

— Evit diviz gant ar Mabig Jezuz a zo en ho kalon.

Hag ar bloaveziou a dremene, hag ar paotrig bihan a greske, kreñvoc'h-kreñva bemdez evit ar gourinou da zont.



DKAVOUT a reomp anezañ, echu gantañ e skol, d'an oad a unnek vloaz, o teski ar vicher marichal. Pep mintin ha pep abardaez, e ra drant al leo a zo etre ar c'hoel hag e di, hag evel ma ra e gammecou kenta er vuhez, e yamm he deus fiziet ennañ eun nebeut gwenneien da welout petra ray ganto.

— Te a evo, he deus lavaret d'ezañ, eun dakenn jistr pa ' po sec'ned..

Eiz dervez goude e c'houlennas digantañ :

— Ha bez' ec'h eus atao da wenneien ?

— N'em eus ket dispignet eur gwenneg.

Eun nebeut sizunveziou goude, e c'houlenn adarre :

— Ezomm ac'h eus arc'hant ?

— Emañ atao ganin an hini ho poa roet d'in; ne ran netra gantañ. An tavarniou ne blijeant ket d'in; ne din ket enno da zebri; me a gaso ganin va jistr hag a zebro va bara war an aod.

Devot e chome e-pad an amzer-se, o kenderc'hel da zarem-predi ar « Patronaj », ar gador-gofes hag an Daol Santel. Pa wele eur micherour bennak anezañ o komunia, e veze flatret d'ar varichaled hag ar re-mañ a roe d'ezañ da ober al labouriou

na blijeant ket d'an deskarded all. Ar mestre ne veze ket atao er c'hoel ha ne ouie seurt, rak Eujen n'hel lavaras nemet d'e vamm.

— Ha c'hoant ez pefe, emezi d'ezañ, da drei kein da Zoue, da chom heb ober da zevieriou relijiel evit plijout d'az kamaraded ?

— Nann, va mamm, Doue da genta. Noun ket nec'het gant glabouserez an dud.

Hag, e gwirionez, pell diouz beza nec'het, en em voaze da zi-fenn, ouz ret, ar relijiun hag ar veleien. En eun doare seven, met start, ne derme ket an deskard-bihan da respont d'an holl er c'hoel, zoken d'ar mestre.

— Met, eme d'ezañ e vamm, eun dervez, da vestre ne c'houzañvou ket atao respoñchou eun deskard eveldout.

— Ma kievfec'h ar pez a glevan, ne vefec'h ket evit mirout da gas an dorz d'ar gér; ha neuze, ne ran nemet ar pez a die ober eur c'christen. Pa gomzan, e vezer a-du ganin.

Gant an dra-se, labourer e oa, leun a nerz-kalon, deut mat d'an holl. An Aotrou Paturel, mear Pordik, o welout vertuziou Eujen, en doa pedet anezañ da vodadegou e gelc'h-studi evit deski d'ezañ e oa ret ha kaer beza abostol.

Gant e zevosion don ha gwirion, gant e garantez entanet e-kenver Doue, Eujen a sante eul liamm striz etre ar bedenn hag al labour. Dal m'en devoe ar Aotrou Paturel komzet d'ezañ eus ar « Groaz-Wenn », ar gevredigez a zifenn ouz he izili eva an « hini kreñv », Eujen a welas ar vad a rafe eun hevelep emgleo e Breiz, en eur ûnani ar brezel d'an alkool hag ar spered a binijenn. En em deuler a reas en abostolerez-se gant nerz-kalon..

Setu elfennou kenta an tan na die mui mervel.



OULSKOUDE, ne blije ket, re an holl, ar c'hoel da Eujen; gwelloc'h en dije karet beza den a vor. Komzet en doa eus skol ar voused d'e vamm. Houmañ, da genta, ne oa ket falvezet ganti e lezel da vont kuit, ken yaouank.

— Met amañ, n'em eus ket deskamant a-walc'h evit sevel em micher; e skol ar voused me a zisko; eun aluzener a zo enni ha gwelout a reot n'en em gollin ket, e chomin bepred eur paotr mat...

— Evit c'hoaz, ne fell ket d'in; gra mat da soñj.

Neuze, o kredi e teuje ar gér a-benn da skuba e humvreou a vor, e vamm a lakaas anezañ e kovel eur mestre Pordik.

Met, e gwirionez, Eujen a oa galvet da veza den a vor. Eur wech sur a gement-se, goude beza pedet hir amzer, e vamm a reas he sakrifiz gant levenez, ha d'an 3 a viz gouere 1911 ar mouz nevez en em gave e eil miridigez (2^e dépôt) ar vartoloded e Brest...

Pemzek vloaz e oa.

-: Evit ar re a oar konta :-



Ha soñjet ho peus bet, eun deiz bennak, nag a draou souezus dispar a zo en-dro d'eo'h?

Ar sklerijenn a ra *tri c'chant mil* (300.000) *kart-leo en eur rann-vunutenn*, en eur « segondenn » ma kavit gwelloc'h. Ar pez a ra:

triouec'h milion (18.000.000) *kart-leo en eur vunutenn*,

dek mil milion (10.000.000.000) *kart-leo en eur bloavez*.

Ma c'hellfec'h mont da heul ar sklerijenn-se, e tegouesfec'h: *betek al loar*, a-benn eur rann-vunutenn,

betek an heol, a-benn eiz munutenn,

betek ar steredenn dosta, a-benn pevar bloaz,

betek ar steredenn anvet Capella, a-benn 47 vloaz,

betek ar steredenn anvet Orion, a-benn 500 vloaz,

betek ar penn pella eus bali Sant Jakez, a-benn 150.000 vloaz.

E bali Sant Jakez e c'heller konta tregont mil milion (30.000.000.000) heol, pep hini anezo ken bras hag an hini a ro sklerijenn d'an douar.

Met en tu-all da vali Sant Jakez, ez'eus nivlennou-oabl (« nébuleuses » e galleg), hag e pep hini anezo, hervez ma lavar an dud desket, ez eus tregont mil million heol all.

Hag evit mont betek an heoliou-se, e veze ranket bale e-pad tri c'chant million a vloaveziou, en eur ober 4.500.000 leo en eur vunutenn.

— Chê, na pegen bras eo ar bed! a lavare va zintin goz Jani, pa yeas, evit ar wech kenta, eus Brest da Landerne. Ha m'he defe gellet mont betek ball Sant Jakez! Petra he defe lavaret.

Ya, bras eo ar bed. Bras eo iveauz an Aotrou Doue.

GWASTINO.

Breiz Po Kana meuleudi
Werc'hez
RANN-VRO KEMPER

13) ITRON VARIA LANNOUREC pe I. V. GELOU MAT
(GOULIEN)

Daou gart-leo emañ ar chapel-mañ diouz ar vrouc'h; eur vro dibourvez a goad eo ar c'halter-se, met ar chapel a zo evel e-kreiz eun enezenn a c'hlasvez, eur brouskoadig koant tro-war-dro ha gwez uhel war al leur-gêr.

Savet eo bet war eun dorgenn, a-us d'eun draoniennig c'hlas. Peurliesa e klaske hon tud koz andreadou plijus evit ar chape-liou a savent. Eur c'chart-leo, pe war-dro, emañ diouz an hent-bras ha ne wel an tremener nemet beg an tour, e-kreiz ar gwez.

Dediet eo da *Itron Varia GELOU MAT*.

Gwechall ne oa anavezet ar chapel nemet dre an ano-se; abaoe kant vloaz 'zo pe ouspenn, e vez graet anezo kentoc'h *Chapel Sant Lorañz*, abalamour moarvat m'en deus an avielor merzer e skeudenn hag e aoter e tu kleiz ar groazenn (ne deus tu dehou ebet).

An tour, mistr ha skañv, a zo eus diwez ar XVet kantved, pe benn kenta ar XVet.

Kaer eo ar chapel, en diabarz, Kaeroc'h c'hoaz, abaoe un'eo bet gwalc'het ar vein benerez bet saotret gwechall gant eur gwiskad raz gwenn. Eun neo vrás a zo hag eun neo a-gostez, diouz an tu kleiz, etrezo c'houec'h pilher.

A-us d'an aoter, en tu kleiz, skeudenn ar Werc'hez-Mamm, patronez ar chapel; en tu all, skeudenn sant Yann-Vadezour.

Ouz pilher teo an neo, e kavomp c'hoaz eun delwenn vaen:

ar Werc'hez Vari, gant ar Mabig Jezuz etre he divrec'h. Ar Mabig Jezuz a zo gantan eul labous, hag e vamm eun neiz.

Sant Fiakr en devoa gwechall e skeudenn er chapel. Troet e oa ar baotred yaouank, evit klask o nerz, da ziskenn ar skeudenp diwar he sichenha d'he lakaat en-dro en he flas, a-bouez o divrec'h. Eun dervez e kouezas diganto; ar pern a voe distaget hag ar skeudenn a voe lakaet a-gostez, e diavaez ar chapel.

Kavout a reomp c'hoaz, er chapel, daou blad bras kouevr evit ar gest — unan anezo a zo skeudennet warnañ: « Eva touellet gant an Drouk-spered », — boest-relegou sant Lorañz, eus ar XVIIet kantved, hag eur groaz prosesion gant kleierouigou ha boulouigou. War ar groaz ez eus skrivet: « Ceste croix appartient à la chapelle de Notre-Dame de Lannurec en la paroisse de Goulien — Fait au temps de Guillome QUILIVIC, fabrique. 1594. »

War al leur-gér ez eus eur c'halvar graet gant Larhanteg (1901); ar groaz koz a oa bet torret gant an dispac'herien, er bioavez 1793.

Diou feunteun a zo iveau, unan gouestlet d'ar Werc'hez, hag a vez graet anezzi peurliesa feunteun Sant Lorañz; eben dediet da sant Fiakr.

E-kichen ar chapel ez eus eur menhir bihan, pemp troatad uhelder d'ezañ; gwechall e oa eur groaz war ar beg anezañ.

Ar pardon a vez lidet da geñver sul ar Pantekost.



“War Roudou ar Werc'hez”

E kalz parreziou, da geñver sul ar Basion, e vez graet en iliz eun abaden-bedennou evit ar vro.

Er bloaz-mañ adarre, kevredad Ykamiz eskopti Kemper en deus embannet eul levrig nevez :

« War roudou ar Werc'hez ».

Kaout a reoc'h ennañ eur c'hantig nevez :

« Mamm Jezuz, hor Mamm »,

war eun ton savet gant an Aôtrou Mayet, hag eur c'han all, nevez iveau : « Setu an amzer nevez ».

Ar c'homzou hag an ton a vez kavet el levrig,

Skriva da :

Direiction des Œuvres, rue Feumentig-ar-laez, Quimper.
(Distaol war ar priz pa vezoz kemeret kalz).

Lizer Annaig d'he c'henderv Jobig

Frad al lann, 8/3/44.

Kenderu Jobig,



Tro vraq az peus kavet, neketa, da skei war ar merc'hed; met, va Doue, nag amparfañ ha toazenn e oa da rebechou! Pa glaski ober goap, eur wech all, fil da voutou koad ha laka da voutou-ler! Ma kendalc'hez, e chomi el lagenn en deiziou-mañ! Choarzin ho peus graet, met feuket oc'h bet; an dra-se a ziskouez anat em eus lakaet va biz war ar gor.

C'hoant am boa kaozeal d'it diwar-benn ho treid. Pet gwech ar bloaz e teu d'eoc'h o gwalc'h? Wardro amañ emañ ar c'hiz da cheñch lîsferiou bep miz. Met ne vez ket c'hoaz hanteret ar sizun genta ma vez dija lous plas an treid. N'eo ket souezus gant al labour a rit.

Ar mevel koz n'eo ket aes lakaat loc'h ennañ. « Ne blij ket d'in gwalc'hia va zreid, emezaf, goude-ze em bevez riou d'ezo! » Anat eo d'it, avat, ken teo e vez ar gwiskad loustoni war e dreid hag e zivesker, ma n'en deus ezomm na loar na boutou enep ar riou!

— « Peoc'h. Annaig! emezaf, arabat eo d'it chom war ar maez, m'aiz peus aon da gaout treid lous ! N'eo ket difennet kaout treid lous diouz al labour a vez da ober. » N'eo ket difennet kennebeut o gwalc'hia, emichafis!

En ti all, eo bravoc'h c'hoaz! Ar mab kosa en deus lakaet lard-karr ouz e dreid skaret evit o farea!

Eun hent all am eus klasket digeri: lakaat Yannig da walc'hia e zent!

« Lez da zent trankil, a lavar d'ezaf ar mevel koz. Kement hini a welan wardro ar yourc'h aze, merc'hedigou faro, o walc'hia o dent bemdez moarvat, marteze meur a wech bemdez, piou ' ou — war sotaat ez eont atao ! — sell outo : n'o deus ket c'hoaz ugant vloaz, ma ne chom ganto nemet an hanter sus o dent mat, ar re all a zo brein pell'zo, lod anezo a zo ganto sur c'hemaoñad dent preñat! E-lec'h sell em genou-me, ne vank hini ebet c'hoaz, ha bet holl evit netra digant an Aôtrou Doue! Gwalc'hia an dent ne ra nemet o lakaat da vreina, Gouenn 'ta digant Annaig pet dant prena ha

deus. Ha n'eo ket souez! Gwel petra lakeont outo: eul lastez pri brein pe soavon c'houez vat, ampoezon pa lavaran d'it. An traou c'houez vat-se ne reont nemet ober heug d'in. Perak e vefe lakaet c'houez vat ganto ma n'eo ket evit mouga eur c'houez bennak all? Da bournen, ya, gant o « fastez damprifis »! Hag uza an dent evel ma ra ar brosou-se!

Yannig eo ar mevel koz e Zoue! Evit e galanna em eus paeet d'ezañ eur bros hag eur voestad soavon evit an dent. Betek-hen n'en deus graet implij ebet anezo c'hoaz!

Ha perak n'en em walc'hfech' ket penn-da-benn eur wech an amzer? En goafiv e vez re yen, eme Yannig; en hañv eo risklus evit ar yec'hed. Hag e teu gantañ eun diskar desket gant ar mevel koz : « E-pad an hañv, emezañ, emañi ar mare da lakaat al lin da ogi en ogelliou pe er pouillou-lin; er mare-se e paker buan klefivejou spagus dre an dour! » Hag adarre serret he genou da Annaig.

Koulskoude, ar mevel koz n'eo ket bet o teski an dra-se en Aviel! Ma teufez wardro amañi ne rafez ket fall ober eun tammiñg kentel da Yannig.

Ne gomzan ket diwar-benn ho paro; lod a chom eiz ha pemzek dervez hep o lemel, pa vez o zro da vont d'an oferenn-bred ha netra ken. Setu aze eun dale avat evit eur paotx yaouank lemel e varo! Gant sevel pemp munutenn kentoc'h e vefech kitez. Ni, merc'hed, a chom marteze re bell d'en em ginkla diouz ar mintin, met c'houi paotred, ne chomit ket pell a-walc'h.

Setu aze disac'het kement a oa ouz va samma, da c'hortoz ar ribotadenn all.

N'eo ket gant ar blijadur da skef war ar wazed eo e lavaran kement-se, met gant ar c'hoant da welout o sevel, war hor maeziou, paotred yaouank a-zoare a yo eul levenez evit ar merc'hed beva ganto.

Te da vihana a zo eun den a benn hag a zo a-du ganen, n'oun ket nec'het. Met da dro a zo adarre, arabat eo d'it en em chala ma karez.

Ganez a galon:

ANNAIG.

ER MIZ A ZEU...

e lennec'h amañi eur pennad-skrid diwar-benn

« an Tad Konstantin a Blogoneg »

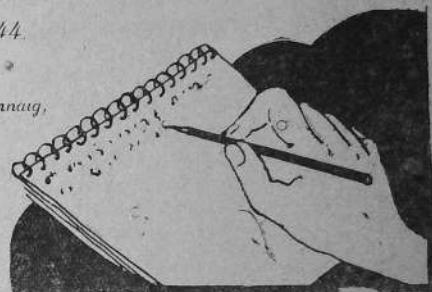
aet da anaon e Miz du tremenet.

Respong Jobig d'e geniterv Annaig

Koad-fao, 15/3/44.

Keniterv Annaig,

Spontet pe doct eo bet va zad gant da lizer diweza. « E pelec'h bennak, emezañ, eo bet, an « doke »-se, o ti-boucha tout an traou-se? An dispach'h hag ar freuz a lakafe war ar maeziou, ma ve selaouet! »



Koulskoude, me oar a-walc'h n'eo ket diskiant a-bez ar pez a skrizez; a-du emaoun ganez zoken evit pep tra pe doct, nemet evo ranked mont goustad; amzer 'zo!

N'eo ket lavaret e fourfez da fri gwali allies e pajennou ruz ar geriadur Larousse; eno e kavies krenn-lavariou latin hag a zo mat da anaout. Unan anezo a zo evel-hen : « Natura non facit saltus », gant an droidigez c'hallek: « La nature ne fait pas de sauts ». « AN NATUR NE RA KET A LAMMOU », da lavarout eo ez a war a-rack, pe... war a-drefñv, a gammejou bihan. Mat a rafes hada pasianted en da liorzh.

Krog mat omp, koulskoude, ni paotred an YKAM, da zegas gwellaenn war gement a lavarez. En hañv tremenet, da gefiver ar sizun-studi hon eus bet war draou ar maeziou, omp bet och' ober eun dro eun atant dalc'het a-ratre. Evel e meur a atant all, em eus gwelet kreier ha marchosioù savet brao ha mat, karridou bras e-lec'h ma kave plas pep tra: kolo, foenn, binviji labourez-douar ha kement 'zo. Met setu avat ni chomet holl hor genou gansomp war nav eur, pa 'z eus bet diskouezet d'comp penaos e oa renket an traou evit ma c'hellef an dud beza dilastez. En ti, eur gambr evit en em walchi, eur gambr-kibella ma kavez gweiloc'h, gant eur gibell gaer gwenn-kann, eur c'haorez pe eun doare-sil e beg eur gorzenn; it dindan, digorit d'an dour hag e kouez warnoc'h evel glao puill, tomm pe yen evel m'ho peus c'hoant. An dour tomm a reu eus ar gegin: a-us d'ar fournez-kegina ez eus eur gibell leun a zour: e-ser ober ar gegin e vez dalc'het bepred dour tomm er gibell-se. Pour tomm ha dour yen a red dre ar gambr-kibella ha dire ar c'hramprel; e pep kambr-gousket, eur gibell vihan gant dour-red evit ober eun tammoù dibikouza diouz ar mintin. Evit ar vevelien ez eus eun tammoù kambr all e penn ar marchosi e-lec'h ma 'z eus ives eur c'haorez hag eur

gibellig, gant dour-red, met dour yen nemet-ken. Bemdez, a-raok mont d'o c'hoan, ar vevelien a rank gwalc'h o zreid; anez n'o defe tamm ebet d'o c'hoan, hag ar vatez eo a daol evez war ar poent-se; hag arabat eo klask mont ebiou! E-pad am hañv, ne vez ket ret pedi den ebet da vont dindan ar chlaoerez, anezo o-unan ez eont. Kentoc'h ciou wech bemdez eget unan.

Evel just, n'eo ket aes d'an tiegeziou bihan ober kemend-all! eun tamm dispign eo! Gwir eo, ez eus tiegeziou hag o deus peadra a-walc'h, nemet o defe mez o renka evel-se o zi. Met, kred ac'hounan, an dra-se a zeulo a-nebeudou, dreist-holl ma 'z a mat ar priz war an traou, goude ar brezel. Kavet e vo c'hoaz moarvat unanou ha ne gavint ket dek munetenn evit en em walch'i pa dremenont eun hanter eur da skrivellat o marc'h, met ar ouenn eus an dud-se a yelo war ziskar. Kaout a raimp, war ar maeziou, paotred yaouank dilastez ha maet, tud a zoare. A drugare Doué, n'eo ket an dour a ra diouer war maeziou BREIZ, ha mar deo aet berr ar saon prena, ijin a-walc'h o deus hor merc'hedou evit ober saon o-unan.

Nemet kemeromp pasianted; war bouezig atao! Arabat feuki den ebet o klask mont re vuau.

Gwelet a rez n'omp ket, ni paotred yaouank, ken aheurtet hag a soñje d'it.

Lavar da Yannig e klevo e « 'jeu » ganen kenta m'hher gwelin. Ma karfe mont da vodadenou an YKAM, e vefe dibellec e spred d'ezan buan; gwelloc'h skol a gavfe eno eget gant ar mevel koz!

Setu ni mignoned adarre, n'oum ket nec'het, peogwir e kord va menzoziou gant da re. Ar merc'hed a blii d'ezo e vefe layaret « ya » hag « amen » d'ezo.

Dalc'homp mat atao hag e tivorfilo hor maeziou da gement 'zo dereat ha seven.

Lennit... hag adlennit.

BUHEZ SANT FRANSEZ A ASIZ

464 pajenn.. ouspenn 200 skeudenn
Priz : 50 lur

PREZEGENNOM WAR DREDE-URZ S. FRANSEZ

Priz : 25 lur

LEVRIG-DORN TREDE-URZ S. FRANSEZ

Priz : 10 lur

Taolit evez : Ar mizou-kas a zo ouspenn.

Doujañs ar bed

Fall eo doujañs ar bed

MAR karit teurel evez mat, c'houi a welo pegen fall eo doujañs ar bed.

Doujañs ar bed a ro hardisegez da ober an droug hag aon da ober ar vad. Lezenn doujañs ar bed a vir ouz ar re fall a drei kein d'o fallentez hag a zistro ar re vat diwar ar gwir hent.

E gwirionez, nag a dud, tamallet start gant o c'houstlañs ha galvet splann gant Doué, en em lakafe da ren eur vuhez vat, panevet doujañs ha goaperez ar bed ! Kalz a dud ne gredont ket ober o deveriou kristen, gant aon eus ar pez a vo lavaret diwar o fenn.

Ouspenn c'hoaz, doujañs ar bed a ra d'imp kavout mat, ober ha meuli dirak ar re all ar pez a ouzomp a-wale'h a zo fall.

Ma ne vevan ket, ma ne gomzan ket, ma ne ran ket evel ar re all, petra vo lavaret ? Ma ne dan ket gant ar re all, ma n'o darempredan ket mui evel diagent, ma ne farsan ket mui evel gwechall, petra vo lavaret ? Setu ar pez a zalc'h kalz kristenien war an hent fall !

Doujañs ar bed, nag a dud a stlejez te d'an ifern !

**

Diskiant eo doujañs ar bed

PETRA diskiantoc'h eget doujañs ar bed ? Aon a gemer an dën eus ar pez a die ober enor d'ezan. Doujañs en deus eus ar vad ha n'en deus ket mez eus an droug !

Hag e teu an den da veva d'e soñj ha da ankounac'haat e silvidigez, hep kaout aon na ve lavaret emañ hep feiz hag hep lezenn, hep doujañs Doué. Pebez fallentez !

Douja a ra an den komizou binimus ar re falla eus ar vro, o deus, e gwirionez, istim evitañ en o c'halon, daoust ma seblantont e c'hoapaat. Aon en deus ar c'christen rak lavariou tud ha ne reont an neuz d'e zisprizout evel-se, nemet dre m'eo e san-telez sun tamall evit o fallentez. Met n'en deus ket aon rak lavariou eun niver bras a dud, souzet o welet anezan o 'n em lezel evel-se da gement fallentez a zo.

Aon en deus rak eun tammig goaperez, ma kendalc'h da ren eur vuhez kristen, ha n'en deus ket mez da veza goapaet da viken en ifern, ma sent ouz doujañs ar bed kentoc'h eget ouz doujañs an Aotrou Doue.

Ma toujomp kement an dud, kalz muioc'h e tlefemp douja an Aotrou Doue. Rak petra a lavaro Doue diouzimp pa zeuio da varn ar bed ? « An hini en devo bet mez ac'hanon dirak an dud, eme Jezuz, me am bo mez anezañ ives dirak va Zad a zo en Neñv. »

Soñjomp ervat er c'homzou-se.

**

Fall ha diskiant oun bet...

DAUST ha n'em eus ket meulet dirak an dud ar pez a ouien a-walc'h, em c'houstiañs, beza fall ha difennet?

N'em eus ket me disprizet ar pez a ea mat ha gourc'hennet, gant aon da zislavarout ar re en em gaven ganto.

Daoust ha n'em eus ket lavaret ha graet eredo, gant aon da zisplijout d'ezo, hep kaout aon da zisplijout d'eoc'h-c'houi, va Doue !

Kustumafisou fall ar bed, pet gwech em eus sentet ouzoc'h, gant aon eus ar pez a vefe bet lavaret.

Kavout a raer eo eun ener bras beza e servij eur roue eus ar bed, hag em befe mez o servija Roue an neñv ?

Goudre beza ho tisprizet, va Jezuz, penaos kredi mont dirazoc'h hag ho pedi d'am degemer c'hoaz e-touez ho servijerien, panevet e lakait, c'houi hoc'h unan, ar c'hoant-se em c'halon ? Ouzoc'h c'houi hepken e vennan bremañ sellout en desped d'ardou ar bed.

**

Salver karantezus, c'houi a oar pegen tener oun war ar garantie am eus evidoun va-unan ha pegement e toujan ar goaperez a vefe graet ouzin. Gouzout a rit pet gwech, oun bet dal-c'het gant ar goaperez, pell diouzoc'h.

Roit d'in ar c'hras da zisprizout goaperez ar bed, evit ma n'am distroio ken diouz ho servij. Roit d'in nerz da drec'h an doujañs euzus am eus sentet outi ken alies diwar goust va c'houstiañs. Selaout va fedenn.

« N'em eus ket mez gant an Aviel », eme Sant Paol. « Na dieit kaout nag aon na mez a netra, p'emañ sin ar greaz war ho tal », eme Sant Augustin.

Adskrivet gant GOURNADEC'H.

Jakez Morzolig, e zaoud hag e amezeien

JAKEZ Morzolig a gar muioc'h e zaoud eget e amezeien ! Na c'hoarzit ket o klevout kement-se, rag truez a ranker da gaout ouz Jakez ha muloch c'hoaz ouz e amezeien.

An dra-mañ a dremen e Kerharz, eur c'harter a bevar diegez, kluchet ouz eun dorgennig, treuz tri bark diouz an hent bras.

Jakez Morzolig a zo kouezet war e ano al leve kaera eus ar c'harter, eun tiegez a zaou-ugent devez-arat. E di, eur maner emecheñs, a zo ar pella diouz an hent bras.

Gwechall, ne oa nemet eur c'hoz tamm straed da vont betek ennañ, eur straed troidellus, hag a gemere ar boan d'ober an dro d'an dorgenn, en eur ziskenn betek an traon, a-raok sevel a-nevez evit tremen dirak ti Jakez da genta, ha goudeze dirak an tri diegez all.

Hag eveljust, en traon e veze pri, hañv-c'hoñv, koulz lavarout. Rouez e veze an dervezioù m'he defe gellet Annaig Morzolig tremen dre ar straed heb karga he boutou-ler melen, en eur vont d'ar Bourk.

Ar plac'h yaouank ne blije ket kalz an dra-ze d'ez, hag e veze mil boan o kas anez d'ober ar marc'had pemdezick. « Penaos e vezin -me adarre o tigouezout er vourc'h ? Leun-bri ! Setu aze hag a zo brao evit eur plac'h yaouank ! »

— Mat, eme Jakez, eun devez ma oa skuiz o klevout grosmol ha klemmou, ret e vo d'in ober eun hent nevez, hag a vez disklabesoc'h eget an hini koz!

**

JAKEZ Morzolig, m'hel lavar d'eoc'h, n'eò ket eur genaoueg eo :

Ezomm ebet evitañ da vont da c'houlenn digant an Aotrou Maer pe an Aotrou Person, dre belec'h kas e hent nevez.

Ezomm ebet kennebeut d'en em glevet gant e amezeien evit goulenn diganto tamm pe damm eus o douarou; an holl barkeier, etre Kerharz hag an hent bras, a zo stag ouz leve Jakez. Pemp munutenn da sofjal, hag emañ divizet gant ar pabor an doare da sevel al labour.

Diouz an noz, kuzul-meur en-dro d'an daol e maner Kerharz : « Setu amañ petra vo graet, eme ar penn-tiegez. An hent nevez a grogo war an hent bras, eeuñ gant an ti, hag a deuio eteid talarou an tri bark, evit kouenza e penn al leur, goude beza tremenet dirak porrastell an ti tosta. Ne vo nemet daou gae da gouenza, eeuñ aode da derri e pep penn, eun drav'war pep hini anezo, ha mat evelse. »

Annaig, en devez warlerc'h, a c'hellit kredi, a voe mall ganti mont da gonta ar chelou dre ar charter a-bez. Fouge bras en amezelen holl, o soñjal e vefe dizale da vont da Gerharz eun hent nevez, graet evit ar gristenien c'hoant d'ezo d'en em gaout en oferenn-bred gant boutou din da veza gwelet gant an Aotrou Doue.

Ha pep hini a deuas, e doug an deiz, da ginnig da Jakez e nerz hag e volontez vat, evit sikour kas al labour da benn.

**

SIUAZ d'ezo! Ar pabor n'en doa ket renket e stal evelse. Perr Bodkelen, Marianig Teolenn ha Yann ar C'hemener, an amezelen a volontez vat, ne zale-jont ket da zacha war o fri.

— Va jeadra a zo d'in, eme Jakez, hag e fell d'in ober gantan hervez va bolontez ! Ha va bolontez eo na dremenje, dre an hent savet war zouarou Jakez Morzolig, nemet Jakez Morzolig, e dud hag e chatal.

— Koulskoude, a lavare Per Bodkelen, ne vo ket kals fal-loch an hent pa vezimp ni aet dreizañ. Soñjit peseurt aezamant a vefe evidomp. Ne c'houlennomp ket diganeoc'h kas hor chatal er-maez dre eno. Lezel an dud da dremen, da vihana !

— Ta, ta, ta ! N'em eus ket klevet kana. N'eo ket d'in-me, emechañs, lakaat dindan treid an aotrouien-mañ eun hent nevez, savet ganen a-dreuz va douarou. Kals re vrao !

— Met, Jakez, ni ho sikouro d'hen ober, ha goudeze d'e zresa pa vez eo zomm. Hag ouz ret zoken, e kempennimp anezañ war ar goanv, pa vez savet eun tamm pri warnañ.

— Nann ha nann, sklaer a-walc'h eo, ar mestr eo ar mestr, ha me eo ar mestr amañ. Mat, peoc'h en toull-ze neuze, ha kenavo ar c'henia !

An hent nevez a voe graet, evel m'en doa lavaret Jakez, eun hent meinet start, kompez ha flour, eun dudi teurel an treid warnaf.

Met hervez bolontez ar perc'henn, ne weler war an hent benniget-se nemet tiegez Jakez Morzolig, tud ha chatal. Bep an amzer koulskoude, e tigouez warnañ ive eun den dianvaez bennak.

Gwell-a-se d'ezañ ma vez evit mont da di Jakez ! E giz all, ne zale ket da veza diarbennet. Ar brezoneg, daoust m'eo pinvidik, a zo re baour evit gellout disionka an holl valloziou a espern Jakez, evit an den paour a lak e droad da gailhara hent nevez Kerharz.

Kredi a rafed erva eo e gwirionez hent an ifern, pa weler an nerz-kalon a zispign ar pabor evit stanka anezañ ouz an dud.

An Aotrou Person hepken, hag al leanezed pa deuont da gerch'het laez evit ar skol, a vez lezet da dremen, hep beza mallozet: awechou zoken e tenn Jakez e dog dirazo.

Petra a vefe lavaret anezañ a-hent-all?

**

Alies koulskoude, war-lerc'h e grogadou, ha pa vez dirak hent nevez Kerharz, e weler Jakez o chom a-sav, saouzanet, hag e skrab e benn.

N'eo ket direbech a-walc'h e goustiañ, pa deu da soñj d'ezañ eus gourc'henn bras al lezenn gristen, an hini a garfe heuill er memes tra: « Karout a ri da nesa eveldout da unan, dre garantez evit Doue ».

Hag ec'h en em c'houlenn, neuze: « Daoust hag e gwirionez, n'eo ket hent Kerharz hini an ifern pe da vihana ar purgator ? »

Ne fazi ket, moarvat.

FALC'H-AR-PRAD.

KRUSIFI AL LEAN

Va C'hrusifi koat prenn, setu va holl danvez;
Netra tout, hep d'ezañ, ne dalv ar bed ec'hon.
Evit va C'hrusifi, va zeñzor a furnez,
Roet am eus va madou, va c'herent, va c'halon.

Va c'hrusifi a lavar d'in en he yez leun a nerz :
« Ar vrud, ar blijadur a dremen 'vel bleuniou ;
Va gwella mignonned a c'houzañ eus va ferz
An dispriz hag ar goap, ar boan hag an daelou. »

Doue va C'hrusifi, va Mestr ha va Salver,
Pa glev, da c'houlou-deiz, va mouez o c'hervel,
A ziskenn eus an Neñ war daol sakr an Aoter
Hag em c'halon goude, sibouer diwarvel.

Em dorn ar Grusifi, me redo da vro bell
Da brezeg va Jezuz, karantez e galon ;
Evurus ma c'hellan, 'kreiz va labour santel
Beza lazet 'vitañ pa 'z eo marvet 'vidon.

O va C'hrusifi, da bred va zremenvan,
Etre va bizied, te ' vez va skoazell ;
Ra c'hellin em ginou kemer an Osti c'hlan,
Larout ano Jezuz, poka d'it ha mervel.

Tad BONAVANTUR, Kapusin.

Kalon ha kalon gant ar Werc'hez

HOR Salver Jezuz-Krist en deus gouzañvet dindan Poñs-Pilad, a lavar d'eomp ar Gredo.

Ar Werc'hez Vari iveau he deus gouzañvet dindan Poñs-Pilad.

En he sav emañ, tost tost d'ar groaz m'emañ warni Jezuz o vervel. Ha lavarout a c'hell e gwirionez : « O c'houri holl hag a dremen dre an hent-man — hent ar glac'h — sellit ha gwelit hag eur glac'h — a zo par d'am glac'h ».

E pelec'h, ya, kaout eur glac'h par da hini ar Werc'hez Vari ?

An Aotrou Doue en doa lavaret d'ez : « Me fell d'in e varvfe ho pugel, Jezuz, war ar groaz ».

Hag ar Werc'hez he deus respontet : « Ra vezo graet ho polontez ! » Hép eur glemmadenn !

TUD hag o deus gouzañvet poaniou skrijus a gaver diouz an druilh.

Rouez meurbet avat eo ar re a oar gouzañv o foaniou gant karantez !

— « O Gwerc'hez Vari, deskit d'in karout va foaniou hag iveau ar poaniou a welan o waska an dud a garan ar muia; evel m'ho peus, c'houri, karet Jezuz ha karet ar poaniou e oa brevet ganto.

Roit d'in da gomprent ez eo bepred bolontez Doue just ha santed, emañ ûr gwiriziou anez en e galon hag e klask va sacha war e galon...

Deskit d'in iveau, o Mari, dougenn poaniou an dud a garan... sikour anezo da c'housany

fallentez o flanedenn,
tamallou an teodou fall,
dismegañsou o amezeien,
gouliou o c'halon,
ha gouliou o c'horf marteze...

Deskit d'in pokat da zorn an Aotrou Doue, zoken pa vez gantañ gwasket rust va c'halon...

Pokat d'e zorn zoken e-kreiz an daelou a skuilhan dindan samm ar boan... hep koll fiziañs mors !

War an douar, o Gwerc'hez, n'ho poa nemet eun tenzor : Jezuz, Jezuz a oa **PEP TRA** evidoc'h.

Hag abalamour ma oa evidoc'h pep tra, ez oc'h deuet iveau da veza **HE DRA D'EZAN**.

Ar pez a gare a rae eus ho kalon.

« Setu aze da vamm », emezañ da Sant Yann.



Hag en deus kemeret ho kalon evit reï anez da bep hini ac'hantomp. Ni hag a zo bet falvezet gantañ, o tont er bed-mañ, ober ac'hantomp e vreudeur.

Ha breman, betek fin ar bed, dre holl heñchou an douar, c'houri a yelo dre garantez, da frealzi, da savetei ha da glask paour-kaez breudeur ho Mab Jezuz..., breudeur skuizet ha bouill-hennet gant ar pec'hed..., breudeur Jezuz ha ne oant netra evidoc'h. Hag e lavarit da Jezuz, o Gwerc'hez vat ! :

— Me eo o mamm, peogwir int breudeur va Mab, e izili muia karet, hag o c'harout a ran evel ma karan va Mab.

...O Mari, e-touez holl dud ar bed, n'eus ket unan hag a vefe evidoc'h eun diaveziad, eun estrañjour...

Pep den, n'eus forz piou eo, a zo « Jezuz » evidoc'h.
Deskit d'in gwelout, e pep lec'h,

izili beo ho Mab Jezuz,
izili klañv ho Mab,
izili gouliet ho Mab.

Teurvezit lakaat d'in em c'hreiz, evit ar re n'int netra evidoun, eur galon heñvel ouz kalon Jezuz.
O, deskit d'eomp karout.



ESKIT d'eomp iveau pardoni.

Biskoaz den ebet n'en deus bet da bardoni evel m'ho peus c'houri bet.
Pardon ar gouliou graet d'ho kalon ha da galon ho Mab.

Holl omp bet, evidoc'h ho taou, Bourrevien didruez...
Bourrevien a dost... pe Bourrevien a bell...

Ha koulskoude e kavomp ho karantez ken c'houek ha ken tomm, ma tisoñjomp diwar peseurt gouliou eo diwanet.

Eus kalon gouliet ho Mab,
eus ho kalon rannet, n'eus diredet nemet madelez !
O Mamm, deskit d'eomp saouri ho karantez, deskit d'eomp pardon pep fallagriez... pep gouli..
ar gouliou graet d'eomp hon unan...
ar gouliou graet d'ar re a garomp...

gant dismagañsou an dud,
gant o gevier,
gant o c'homzou flemmus,
gant o dislealdeed.

Dirak fallagriez an dud, deskit d'eomp chom sioul, hep lorc'h na c'houervoni, ha zoken mousc'hoarzin laouen, eveldoc'h...
Ha derc'hel bepred digor bras dor hor c'halon.

Mision an diaoul e Lanlutig



Mision a zo bet e Lanlutig.

Hag eur mision eus an dibab.

N'eo ket gant an diaoul avat eo bet prezeget, met gant misionerien ha n'ouzount ket petra eo daouhanter gwirioneziou, gant misionerien hag a lavar d'an holl ar wirionez, krenn ha krak, « hep chom da glask pemp troad d'ar maout na glan war gein ar saout. »

Ar wirionez a zo eur wialenn...

Eur wialenn hag a oar ober allazig ha mont goustadig d'an dud a volontez vat, evit o c'henerzi, o frealzi, o derc'hel war an hent eeun...

Eur wialenn hag a ra debron d'ar varc'hadoùrien digareziou a glask dalc'hmat lakaat o c'houstiañs da voredi ha da c'hina ouz mouez an Aotrou Doue...

Eur wialenn hag a flemm ar bern tud a glask hirio servija daou vestr, Doue hag ar bed..

Gant an tadou misionerien pep hini en deus klevet e begelement...

« Luch, tort ha kamm

En deus bet e damm. »

Setu echu ar mision hag aet kuit ar visionerien.

Ha raktal setu boule'het eur mision all.

Goude mision ar sklerijenn, setu hini an defivalijenn.

Goude mision ar wirionez, setu hini ar gevier.

Goude mision ar garantiez, setu hini ar gasoni.

Goude mision an Aotrou Doue, setu hini Satan, hini an diaoul.

Ha n'eo ket misionerien eo a ra diouer d'ezan.

An holl, e Lanlutig, o deus graet o mision, met, kaer 'zo, kavout a ra an diaoul mevelien n'eus forz pegement evit kas en dro e vision...

Da genta emañ Yann Lezdafila.

Evel an holl, en doa klevet Yann, d'ar sul ma oa bet digoret ar mision, e rankfe pep kristen, er barrez, ober e sizun mision, adalek al lun vintin betek ar sadorn vintin.

— Gwall striz eo ar relijion gant ar baotred-mañ, a lavare Yann Lezdafila, en eur c'hoapaat. Er sizun all em eus ranket tremen pemp novez er c'hraou gant va marc'h klañv.. chomet eo a labour da ober; me a raio va zammig mision pa blico gamen.

An Tadou misionerien n'int ket ganet abaoue dec'h, hag eun tammig skiant prena a zo dindan krogenn o fenn... Ha Yann, p'eo deuet da glask an absolvenn a zo bet korbellet. — « Ni ne gofesaomp nemet an dud a ra o mision, en deus an Tad lavaret d'ezan; deuit er sizun a zeu penn-da-benn hag ho pezo absolvenn.

Sot a-walc'h eo bet Yann da gonta d'an holl e zistokadenn. Ha goude beza tremenet pemp novez oc'h entent ouz e varc'h klañv, Yann Lezdafila a zo bet ret d'ezan tremen pemp dervez oc'h entent ouz e ene..., kaiz klañvoc'h martzez eget na oa e varc'h.

Met chomet eo war e galon ar gorbelladenn en deus bet, hag en em vefiji a ra bremañ, oc'h inkanti dre ar barrez eo « re striz ar relijion gant ar visionerien ». Ya, dre c'hras Doue, eo eun tammig striso'h eget m'eo gant Yann Lezdafila.

O kas en dro mision an diaoul emañ ives Juli Paolour.

Juli a gav d'ezo eo c'hoaz eur goantenn. Hag, e gwirionez, li-vrin eo c'hoaz he dremm, skañv e zroad, gweñv an tammoñ anezai.

N'eo ket o sevel bugale e veze bet skuizet, rak n'he deus nemet eur bennherezig, lipet ha moumounet, eur plac'hig yaouank anezai dija.

War he meno, eo bet feuket Juli, « skandalizet » evel me lavar, o klevout an Tad o tisplega, er gador-brezeg, deveriou ar briedelez.. — « Traou evel-se, eme Juli, ne diefe ket beza permetet lavarout en illiz.. dirak an holl, yaouankizou hag all ! »

Aza 'ta, paour-kaez Juli, ken « skandalizet »-se oc'h bet ? Koulksoude, ho peus embannet kreñv a-walc'h d'an holl e felle d'eo'h chom gant ho pennherez ha ne vez kavet nemet an dud diwarlerc'h, ar c'henaoueien n'emaint ket « à la page », evel ma lavarit, evit sevel torradou bugale.

Hag ouspenn-se, Juli, n'ho peus ket aon e veze gloazet na diskozarn na daoulagad ho pennherez, pa lezit anezzi da vont da zañsal pe d'ar sinema.

Pa vezet bet digalon a-walc'h evit terri, bresa ha goapaat lezennou santel ar briedelez, eo arabat, da vihana, klask louza brud ar re a glask difenn gwiriou ha lezennou Doue.

Met, gwir eo :

**Dañvad kailharet, mar gellfe
An deñved all a gailharfe.**

Dorn ha dorn gant Juli Paoflour ha Yann Lezdafila, evit kas war-raoù mision an diaoul, ez eus c'hoaz meur a hini all...

Naig Frikaouenn, hag he defe sur ar priz kenta, gant ar vetañ aour, ma veze graet konkour an teodou fall. En e brezegenn war an teodou fall, eo bet taolennet ken brao poltred Naig, ma oa an holl prest d'he diskouez gant ar biz... Hag abaoe eo chomet ganti he c'hofad imor !

Perrin Ribotig, mestrez an ostaleri vrás, n'he deus ket kennbeut pardonet d'ar misioner, beza gwialennet ken taer an ostizien digoustiañ a roe da eva betek mezvi...

Gwelout a rit, n'eo ket berr ar sikour gant an diaoul, evit e vision.



Yann Lezdafila, Juli Paoflour, Naig Frikaouenn, Perrin Ribotig hag ho kenseurte... meuleudi d'eoc'h ! Labour vrao a rit
evit tad ar gevier,
evit hader an hudurnez,
evit toueller an eneou,
evit an diaoul.

Pa vezo echu ganeoc'h ho mision, e c'helloc'h mont e prosesion betek ti ho mestr.

Enb e vezo roet d'eoc'h, marc'had mat, pеadra da zevi an digarezou ha da frita an techou fall o deus miret ouzoc'h ober mat mision Doue.

**Ar vuhez vat a bad ato
Ar vuhez fall a baouezo.**

PETROMIK.

Meulet ra vezo Jesuz-Krist I... Bepred I

Kenteliou Sant Fransez

pe

Kelennadurez an Drede-Urz



Bezit laouen !...

Va Breudeur ha va C'hoarezed ker,

A-benn eun nebeud dervezioù amafin e vezo adarre digor amzer Bask...

Ar c'hleier, distro eus Rom, a hado dre an oabl o notennou skilfus, hag an Iliz santel, evel eur vamm vadolezus, hor c'haso betek bez Hor Salver, hen diskouezo d'eomp goullo, hag a lavaro d'eomp:

« Resurrexit!... Savet eo ho Salver a varo da veo!... Bezit laouen!... Setu amañ an deiz graet gant an Aotrou, tremenomp anezañ er joa hag el levenez! Alleluia, Alleluia, Alleluia ! »

**

Beza laouen ! ! ! a lavaroc'h d'in martez...

Beza laouen, pa n'eus nemet brezel e pep korn eus ar bed?...

Beza laouen, pa 'z eus e pep lec'h, en-dro d'eomp, tud en dienez hag en anken, tud o ouela hag o krena rak an amzer-dazont?

Beza laouen, pa weler, war ar maeziou koulz hag er c'hériou, tud eus ar memes bro prest d'en em daga?...

Beza laouen, pa n'eus lec'h nemet da veza trist?... Ha kollet eo ho penn ganeoc'h ! ! !

**

Nann, va Breudeur ha va C'hoarezed ker, n'eo ket kollet va fenn ganin, pa c'houennan, diganeoc'h beza laouen...

...na gant sant Paol, pa brezeg al levenez kristen: « Bezit laouen, emezañ, eur wech c'hoaz, hel lavarout a ran d'eoc'h, bezit laouen ! »

...na gant sant Fransez, ho Tad, o tridal gant al levez, pa vez degemeret fall gant porzier ar Borsionkul, bazatet evel eul laer, ret d'ezan tremen an noz er-maez e-kreiz ar skorn hag an erch: « Hounnez eo al levez peurvat », emezan.

A-unan gant Hor Salver Jezuz-Krist, n'eus ket ha n'hell ket beza a wir dristidigez... intentit mat kement-se!

Gwir eo, lec'h a zo da hirvoudi; daelou hag anken a zo, ha n'eo ket hep abeg!... Teñval eo an amzer-da-zont ha ne oar den petra a c'hoarvezo warc'hoaz...

Ha koulskoude, en desped da gement-se hag en desped da bep tra, e lavarin d'eoc'h c'hoaz: Bezit laouen!... Alleluia!... Alleluia!... Bezit laouen!

Bezit laouen...

...abalamour evidomp-ni, kristenien, e-kichen ar boan hag ar glac'h, e vez atao plas evit al laouenidigez.

...abalamour ma teu d'eomp al laouenidigez-se, n'eo ket eus ar bed trubuilhet-ma, met eus Baradoz an Aotrou Doue.

...abalamour ma 'z omp en em roet, dre hor profesion e Trede-Urz ar Binijenn, d'eur Mestr madelezus ha brokus ha ma 'z eo evel-se hor buhez eur vuhez leun ha pinvidik dirak Doue.

...abalamour, ma talc'homp mat d'hor Reolenn, en deus ar Mestr-se prometet d'eomp ar vuhez peurbadus, ha ma talc'h atao d'e ch'er.

...abalamour, evit hor blenia war hent ar Baradoz, hon eus eun Tad madelezus, sant Fransez a Asiz.

...abalamour, dreist-holl, ma 'z omp ha ma fell d'eomp beza atao muioch-mui da Jezuz, hor Mestr... penn-kil-ha-troad!

Ennañ, hag ennañ hepken, emañ hor fizians, ha pegwir en deus bet an trech war ar maro, e chounezo iveau war e holl enebourien, n'eus forz piou int.

« Scio cui credidi !... Gouzout a ran e piou em eus kredet ! » a lavare sant Paol... Pep-hini ac'hanomp a c'hell hag a dle lavarout iveau kemend-all; war ar feiz ha war ar fizians-se eo diazezet start hol levez, hag, evel ma lavar d'eomp Jezuz e-unan, al levez-se, den ebet n'hello he lemel diganeomp.

**

Ya, va Breudeur ha va C'hoarezet ker, bezomp laouen ha kanomp a-greiz kalon « Alleluia » Pask.

Bezomp laouen... hag, evel gwir vugale da sant Fransez, skignomp al levez-se en-dro d'eomp!



TREDE-URZ - BUHEZ A FAMILH

Eur Vreuriez a Drede-Urz a zo hag a dle beza eur familh. E penn ar familh-se emañ ar beleg-rener, ar superior pe ar superiorez ha kuzul ar Vreuriez; eno e tie an holl Vreudeur pe C'hoarezet beva diouz an hevelep spered, heulia an hevelep reolenn, kaout perz en hevelep madou, kemer skouer war an hevelep Tad, en eur ger: beva eus an hevelep buhez.

En eur familh, petra 'zo ret evit ma vezo ar vuhez eur gwir vuhez a familh?... Tri dra: ret eo d'an dud en em anaout, en em garout, en em sikour.

En Drede-Urz emañ an traou evel-se iveau. Lavaromp 'hirio eur ger diwar ar genta tra a zo ret:

EN EM ANAOUT

1^o Ret eo en em anaout :

En eur Vreuriez e vez graet « Breudeur » pe « C'hoarezet » eus an holl izili,... evel en eur familh. Ha kavet e vez en eur familh « breudeur » pe « c'hoarezet » gwirion ha n'en em anaout ket ? Nann sur !

En eur Vreuriez e tleer en em skoazella, mont da welout ar re glañv, ar re ezommek; kas kelou eus tra-mañ-tra (maroiou, bodadegou, retrouj, pirc'hirinajou, gweladennou, h. a.), voti evit hemañ pe hen-hont da lakaat e penn ar Vreuriez... Evit-se holl, e ranker en em anaout !... Ret eo !

2^o Diaes eo a-wechou en em anaout mat..

...dreist-holl er c'heliou pe er parreziou bras, pa vez kalz tud en eur Vreuriez. Pell e vez neuze an Dredeidi an eil eus egile; n'o devez ket tro d'en en welout alies a-hed ar miz; da zeiz ar vodadeg, ma vez graet e-barz an iliz, n'heller ket komz an eil gant egile, ha goude ar vodadeg, e vez alies prez war an dud ha mall ganto distrei d'ar gêr.

3^o Peaos en em anaout :

N'eus ket diaes, p'he devez ar Vreuriez eun ti d'ez pe eur sal evit bodadegou ar miz. Neuze e c'hell an Dredeidi en em voda eno evit gwriat, lenn, goulenn al levriou o devez ezomm, kaozeal an eil gant egile. A-raok ha goude ar bodadegou e vez tu d'ober anaoudegez. Netra gwelloc'h !

Ma n'eus avat nemet eur chapel pe an iliz-parrez, eo ret klask en em anaout a-hend-all..., goude bodadegou ar miz, a-raok distrei d'ar gêr (en eur sal bennak marteze pe e ti eun tredead), da gefñver ar retrouj, ar pirc'hirinajou, kendalc'hion hag all... o

vont da welout ar re glañv... Muioc'h c'hoaz eget ar re-all, ar re a zo e Kuzul ar Vreuriez, a die en em anaout mat. Evit-se, ra vezint aketus d'en em voda da vihana eur wech an amzer !

**

Breudeur ha C'hoarez ker, n'eus forz penaos emañ an traou en ho parrez, e c'hellit ober anaouadegez an eil gant egile. Poagnit ha poagnit war an dachenn-se. Seul-vui m'en em ana-vezoc'h etrezoch, seul-vui a vuhez a familh a vez en ho Preuriez !

TAOLENN AN INDULJANSOU. — EBREL 1944

Deiz	GOUELIOU	Indulj.
2 S.	Sul ar Bleuniou.....	A. J.
3 L.	Lun Santel.....	A. J.
4 M.	Meurz santel.....	A. J. I. L.
5 M.	Merc'her santel.....	A. J.
6 Y.	Yaou-Gambrlid	A. J.
7 G.	Gwener ar Groaz.....	A. J.
8 S.	Sadorn santel.....	A. J.
9 S.	Pask	A. J.
16 S.	Deiz profesion S. Fransez e Rom.....	I. L.
	O nevezi ar profesion d'an deiz pe d'ar sul war-lerc'h.....	I. L.
23	D. E. Ejid a Asliz.....	I. L.
24 G.	S. Fidel a Sigmaringen.....	I. L.
26 M.	Gouel-meur S. Jozef.....	I. L.
28 G.	S. Paol ar Groaz.....	I. L.
30 S.	S. Benead a Urbino.....	I. L.
	Da sez bodadeg ar Vreuriez ha tri der-vez d'ho choaz :	I. L.

A. J. = Absolvenn jeneral; I. L. = Induljans leun.

HON OFERENN AR MIZ a vez lavaret d'ar gwener kenta eus ar miz, 7 Ebrel. Ni a bedo ar Galon-Sakr da veza trugarezus ouz ar bec'hien ha da lezel da goueza war bep-hini anezo eur berad eus he gwad prizius, evit netaat o eneou ha rei d'ezo ar c'hras da dostaat e stad vat ouz an Daol-santel evit goueliou Pask.

HON ANAON. — Goudilin : Mari-Anna ar C'ham.

Imprimerie Commerciale de la « DÉPÈCHE DE BREST »
25, rue Jean Macé, Brest
Le Gérant : G. LEQUEAU.
(Cum permisso superiusum)

18st BLOAVEZ

MAE 1944

N^o 5

ARVUHEZ



KRISTEN

N^o P. C. 411

KELAOUENN VIZIEK

ADKOUMANANCHOU

Koumanant ordinal : **25** lur

Koumanant a enor (gant perz e 365 oferenn) :
30 lur

Taolit evez mat !

« KENTELIOU SANT FRANSEZ » ne vezont mui moulet distag diouz « Ar Vuhez Kristen ». War ar peder bajenn ziweza eus « Ar Vuhez Kristen », e kavot, bcp miz, kelennadurez an Drede-Urz.

KOUMANANCHOU

1° Evit koumananti a-nevez, roit atao hoc'h adress *evel ma oa war an niverenn ziweza*, ha ma vez ret, goulen-nit da-choude chench anez.

2° Ma tegasit asambles koumananchou hag adkoumananchou, dispartiit mat ar re-man diouz ar re-se war ho lizer.

3° Skrivit pep tra fraez, aes da lenn ha da intent.

SKRIVA DA :

Monsieur le Directeur de « Ar Vuhez Kristen »
Couvent des Capucins
C. C. 209-81 Nantes ROSCOFF (Finistère)

Taolen Míz Mac

	PAJENN
Mamm Doue deuit d'hor sikour.....	131
Beva	132
E-tal ar poull.....	135
Liziri Annaig ha Jobig.....	136
Troveni vras ar Wer'hez.....	140
Ave Maris Stella.....	146
Jaketta-Rapronobis	147
A bep seurt.....	150
Kenstrivadeg ar c'hatekiz.....	152
Bara gwenn ha naon du.....	156

— 131 —

Mamm Doue

deuit d'hor sikour

An Iliz, hag a oar kerkoulz hor c'hetelia, he deus cha-
zet iveau ar miz kaera eus ar bloaz, evit ober d'eomp enori ar
gaera eus an holl grouadurien : an Itron Varia.

C'hoantaet he deus e vije miz mae, en e bez, pur gouel
padus en he enor, e vije evel eur c'harlantezenn hir a beden-
nou, a veuleudiou hag a vleuniou kinniget d'ezl...

Ha setu perak, en holl ilizou ha chapeliou, hag iveau en
holl diegeziou kristen, ar c'halonou devot a drido gant leve-
nez, e-pad ar miz-mañ, en enor d'an Hini a zo bet anvet, en
eun doare ken gwirion, ar Rozenn vurzudus, « Rosa mystica », da lavaret eo, ar boked kaera diwanet war an douar.

Dre ma z'oant tud a feiz kreñv, tud hag a oa boaz da
sellout uheloc'h eget traou an douar-mañ, hon tudou koz a
oa iveau ken troet da enori ar Werc'hez.

Hadet o deus, e pep korn a Vreiz-Izel, ilizou ha chapeliou,
evil bruda hag embann he galloud hag he madelez. Hag enno
e karient mont da zaouilina en holl drubuilhou a stourme
oute.

O pedi kalonek e-harz treid ar Vamm vat-se, eo e kavent
laouenidigez, nerz, ha skoazell e pep doare...

E-kreiz an anken dirollet warnomp, abaoe keit all, ha
soñjet hon eus a-walc'h kemerout skouer diwarno ?

Hi eo skoazell ar gristenien, Frealzourez an duet an-
keniet, Rouanez ar peoc'h...

Petra c'hortozomp evit en em erbedi outi a galon hag e
gwirionez ?

Pa bedomp ken fall ha ken nebeut, ha souezus eo ta-
defe da zont war hor sikour ?

E-pad ar miz kaer-mañ, greomp, da vihana, ar pez a zo
en hor galloud, evit teneraat he c'halon hag obtien he bennoz
hag he skoazell.

Ar V. K.



BEVA

Ar c'hras a lak santez an den a vez roet d'ezan gant Doue evit e silvidigez e-unan.

An den a reseo donezonou all, evel ar re a sikouro anezan da labourat gwelloc'h evit silvidigez e nesa.

Talvoudusoc'h eget an donezonou-se eo donezon ar c'hras a ro ar santelez.

Selaouit sant Paol o veuli ar garantez, a gaver e-kichen ar c'hras evel eur c'hoar d'ezzi: « Hag e komzzen holl yezou an dud, hag an aelez, hep ar garantez — hep ar c'hras eta — petra e ven-me ken nemet eun tamm arem skiltrus, hag eun tamm koevr trevernus. Hag e ven gouest da ziskleria kement a zegouezo, da zizoli ar misteriou, da anaout kement tra a zo, hag e ve start a-walch' va feiz da rei loc'h d'ar meneziou, hep ar garantez — ar c'hras — ne vijen c'hoaz nemet eun netraig. » (1 Kor. 13, 1-2.)

Dre veritou Jezuz-Krist e teu d'an den ar c'hras a ro ar santelez.

Evit gwiska hon ene gant ar c'hras, e kemeras Jezuz-Krist eur c'horf-den, e tiskennas war plouz kraou Betleem, e vevas evel eur micherour paour e Nazared, hag e prezegas an Aviel, ar c'helou mat, e-pad tri bloaz...

War eur groaz en deus asantet mervel da c'hounit evidomp ar c'hras... E liorz Jetsemani, an anken a sklasas izili Jezuz, ar spont, ar glac'h ar waskas e galon; a-hed e gorf e veras eur c'houezenn a wad.

Krabanou e enebourien a gouezas warnañ, kerdin ha chadennou, a voe rodellet en-dro d'e gorf. Nag a daoliou kalet a voe skoet gantañ e-pad ma kerze betek ti e varnerien digalon!... Goude beza bet tamallet e gaou, kurunet gant spern ha skourjezet en eun doare kriz, e rankas dougen eur groaz betek menez kalvar.

Perak e c'houzañvas kement a boaniou, hep an distera klemmadenn? Perak? Evit prena d'espac ar gwir da reseo ar c'hras a ro ar santelez.

Hag evit-se, iveau, eo e lezas astenn e gorf war ar gwela kaleta, gwelle ar groaz... En-dro d'ezan eur bern tud, mall ganto gwelout e wad o ruilha, a drid gant levez. Ne vank mui netra. Emañ diwisket e zilhad, emañ astennet e gorf war ar groaz, emañ staget e zaouarn hag e dreid, emañ sanket ar groaz en douar: ar gouliou a zigor adarre, ar gwad a ziver!...

Den, morse, n'hello dispiega ervaot poaniou Jezuz, e-pad teir eure dremenan... Eun denvalijenn iskis a zeu da c'holoi Jersalem. A vare da vare, e klever eur gomz bennak o koueza diouz muzellou an Doue-den merzeriet... setu e c'her diweza: « Peur c'haet eo pep tra ! » Kerkent e stouas e benn hag e varvas.

Perak eo marvet? Evit ma c'hello an den kaout ar stad-se, ken dispar, a anver ar stad a c'hras.

Petra dalvez, eta, ar stad a c'hras, buhez ar c'hras evit an ene? Muioc'h eget talvoudusa tra a ve kavet en nefiv ha war an douar, kement ha buhez Mab-Doue en em c'haet den!

Met neuze, petra eo eta, e gwirionez, ar c'hras a ro ar santelez? Eun dra misterius eo, eun dra kuzet evidomp.

Dre ar bed e kavomp, iveau, traou hag a zo misterius evit hor spered: da skouer, an tredan pe elektrisite. Eun dra bennak eo, n'eus ket da lavarout nann. Met petra eo an nerz-mañ pa vo laveret mat? Den n'hell respont.

Ma rit gouennou ouz eun den a vicher, e lavaro d'eo'h, marteze: « Drezañ e teu sklerijenn, traou pounner a c'hell loc'h ha dougen, lusk a ro da vekanikou bras-sponkus, ar c'hlieira gas dre ar bed, a-dreuz bolz an nefiv e skign mouez an den, eus an ell penn d'egile d'ar bed. »

Kemend-all a ve gellet lavarout diwar-benn ar c'hras. Hep gouzout petra eo, da vat, e c'heller diskouez petra a ro d'an ene. Eur vuhez dreist natur a laka en ene, ha dre reseo ar vuhez-mañ e teuomp da veza just ha santez, gwir vugale Doue, breudeur, mignon, ha gwir izili eus ar c'horf misterius m'eo Jezuz ar penn anezan. Bugale ar Wer'hez e teuomp da veza, iveau, unan eus familh vrás an holl dud santez, templou, ilizou ar Spered-Santez hag an Dreinded Sakr, eritourien ar baradou.

Meur a vloavez a zo, eun den yaouank a veve en eur gér vras. Netra ne vanke d'ezan, gouest e oa da ren e vuhez hervez e faltazi. Den dibreder mar doa unan: eur gouel n'oa ken e vuhez pas c'helle redek eus eun ebab d'egile... Eun denig dibreder ha didalvez oa, eta, an den yaouank-mañ. Hogen, eun dervez, m'edo o lenn evit tremen e amzer, setu peseurt gériou a gavas

war e levr: « Eürus ar re o deus naon ha sec'ched a justiz, rak o gwalch' o devezo. »

Kaout e walch'! Morse n'en doa bet e walch'. Meur a wech en doa, zoken, tavaet blaz ar goullo gant e vuhez. Ha setu ma kinniged e walch' d'ezan: ar justiz, ar stad a c'hras. Da oa gwelout. Hag e troas kein d'e vuhez diroll. Naon ha sec'ched ar c'hras a groge ennañ. Ha bloaz bennak goude e tisplege e vuhez d'eur beleg. War-lerc'h an absolvenn e lavaras: « Pegen kaer, pegen laouen e vezou va buhez diwar an deiz-mañ! »

Dre virout ennomp ar c'hras a ro ar santelez, buhez pep hini ac'hannomp a vezou, ives, eürus ha dispar.

TESTENI EUN DEN DESKET...

An Aotrou Lindet, mestr-kelenner war ar Strilhouriez (chimie) e Paris, a skrive kement-mañ bremañ 'z eus eun nebeud bloaveziou :

— « P'edon bugel, emezañ, ez aen da bournen war ar maeziou gant va zad ha va mamm, hag i a lavare d'in, en eur ziskouez d'in geot, ed, eur wezenn dero, bleuñv : sell, an Aotrou Doue eo en deus graet an holl draou kaer-se. »

Me ne glasken ket pelloc'h... Ar pez a lavare d'in va zud, a oa ar wirionez evidoun.

Abaoc em eus studiet kalz, er skolaj da genta, er Skol-veur da-c'houd... Anaout a ran dre o ano kement plantenn a zo...

Gouzout a ran ez eus ezomm tommder, sklerijenn, glao, evit lakaat ar geot da greski, an ed da ziouana hag ar vleuñvenn da zigeri, met perak ?... n'ouzon ket.

Tud desket a zo hag a glask her gouzout. M'hel lavar d'eo'ch, ne zeuint ket a-benn. Aze ez eus eun dra pell dreist galloud hor spered. Aze ez eus eur mister... mister ar vuhez... »

Dan dud desket-bras koulz ha d'ar vugale vihan e c'heller lavarout ives ar pez a lavare d'in va zad ha va mamm :

« An Aotrou Doue eo en deus graet an holl draou kaer-se ! »

Nann, n'eus ket a dabud etre ar Feiz hag an Deskadurez... pell ac'hano : ar Feiz a ro skoazzell d'an Deskadurez... hag an Deskadurez... ar wir Deskadurez... a zesk d'an dud hent ar Feiz !

E-TAL AR POULL



A-vec'h m'en deus an heol dispaket e zremm ruz,
A-zioch Kerlavezo hag ar prajeier druz,
Dre c'hlizenn ar beure, e wele Marianna
O tiskenn er riboul a ya d'ar poull-kanna.

Eur bech dilhad ganti linsert war he c'hein,
Mont a ra daoubleget, o ruza war ar vein
He boutou-koat tachet, warnezo bourrou foenn,
Gwisket net ha kempenn, koef lien war he fenn.

Ha pa zigouez er poull eo da genta bepred;
Evit kreski an dour e stank war an dour red;
Eur bedenn a ra kent staga da walch'i,
Rak Marianna a zo eus bugale Mari.

Pucha a ra neuze war eun dournadig plouz;
En he chichen emañ he fakad dilhad louz,
Aze e labouro war he maen bras ha flour,
Mezyet a-hed an deiz gant hiboud kaer an dour.

Arabat d'eo'h kredi e vefe, tudou keiz,
Marianna, he unan, o lopa' hed an deiz !
Katell an Ogelliou ha Channed a Doulbroud,
A zeu ives prestik, bech dilhad war o chouz.

Al labour 'ya en dro e poull ar Feunteun-Veur:
An teodou, ken nebeut, ne gollont ket o eur :
Dre ma vezou gwalc'het an dilhad fank, d'ar red,
O stlabez a gouezo war meur a vrud, me gred.

— « Ne c'houzout ket Katell, petra gont Liz Kerdall ?
E vefe bet chach bleo, en ti-four, en deiz all,
Etre Mac'harit Stoup ha Filo he mamm-gaer !...
— Hounnez he deus eun teod a flemm evel eun naer !

— Ha me, e bourg Kleder, am eus klevet, disul,
Eo torret an embannou etre Bel ha Jul !

— An dimezell, koulskoude, a zo aet e tog !...
— Feiz fresh eo da welout, ar vaskaradem sot ! »

An heol a bign, a bign, hag ar merc'hed bep eil,
A frot, a riñs, a lop war an dilhad gleb-tail;
Stlaka a ra an dour dindan ar cholvaz beuz
Ken e spont ar moulech'i, kludet e lann ar chleuz.

LAOUENANIG BREIZ.

Lizer Annaig d'he c'henderv Jobig

Frad al lann, 8/4/44.

Khenderv Jobig,



N'out ket evit da dech, kement-se ! N'ez peus ket a vez oc'h ober goap eus ar merc'hed yaouank evel-se ? Piou a zo kaoz ma laka ar merc'hed yaouank a bep seurt liviou war o dremm — sot a-walc'h, hen anzao a ran, evit klask gwellaat labour Doue ! — ma n'eo ket ar baotred eo ? Daoust ha n'eo ket war-lerc'h ar begou livet eo e redit, c'houi ? Hag unan a zo — ne lavarin ket piou — hag a oar mat ne vefes ket ken laouen outi ma ne lakafo ket eun nebeud « poulteri » war e fri, pa 'z a d'ar foar.

Pardonet out kouliskoude, peogwir ez peus asantet ganen ne vez ket dilastez a-walc'h ar wazed hag e c'hellfent war an da-chenn-se degas gwellaenn.

Gant gouelioù Pask em eus bet tro da varvailhat gant Per an Dreo hag eun nebeud kamaladed d'ezaf. Na lent eo memes tra ar paour-kaez Per, ken n'am eus truez outañ.

Sevel a reas ano ganeomp, n'ouzoun ket penaos, diwar-benn an traouezioù-se : beza dilastez, en em walch'i ha kement 'zo. Diaes em eus kavet kompreñ pegen nebeut a evez a daole Per ouz ar gont, e-lec'h me a oa savet dija ar gwad d'am fenn.

« Petra fell d'it, eme Ber, diouz an noz e vezet skuiz hag e vez mall da vont d'ar gwele; diouz ar mintin, eur wech savet, goude beza graet eur bedennig c'houek ha berr, e vez mall kregi gant al labour ha n'eo ket chom da c'hoariellat gant dour na gant bleviou eo a zo da ober... »

Al labour eo 'z eo ! ... Lavaret e vefe n'omp lakaet war an douar nemet evit labourat, nemet evit beza sklavour hol labour. Entent a ran, me, eo al labour evel an arc'hant: eur mevel mat, met eur mestr fall.

Ha me d'ezzo, mar gouien !

— « Mat eo poania gant an douar ha gant al loened; n'eo ket difennet kouliskoude kaout soursi eun tammig ganeor an-unan ! Eun never eo zoken. Hor c'horf ive a zo bet roet d'emp gant Doue ha n'eo ket hon ene nemetken. N'oun ket eus ar re a gred hon eus bet hor c'horf digant an diaouli hag hon ene digant

Doue. Mar deo an ene al lodenn wella eus an den, ar c'horf a zo eul lodenn iveau hag eul lodenn vat. Dilastez ha digailhar e rankomp d'el hon ene : dilastez iveau hor c'horf. Hor c'horf, dre ar vadiziant, a zo deuet da veza templ ar Spered-Santel, dont a ra zoken da veza tabernakl ar Sakramant pa 'z aer da gomunia. Ha neuze, ha pa ne vefe ken nemet abalamour d'ar re a zo o veva en hor ser; ha goude m'en em blijfer el loustoni evel ar penmoc'h en hañvoez, pe ma vezet re lezirek evit en em gempenn a-zaore, soñjomp en dud a vev ganeomp. Eun doñjer eo beva gant tud lous. Daoust ha n'hellfer ket eta, en abeg d'an doujañs ha d'ar garantez a dleomp kaout evit an nesa hag evit Doue, ober eun tamm kempenn muioc'h d'ar c'horf ?... »

Eun dra bennak evel-se am eus lavaret d'ezzo. Souezet maro o doa an aer da veza, feuket marteze zoken.

Klask a rajont farsal c'hoaz, mar plij !

— « Ne garfes ket kouliskoude, eme unan, e walch'en va dent bemdez ? Me a chaok karotez kriz war an deiz ha n'eo ket stank ar re a zo ken gwenn o dent hag oun-me ! »

— « Me, a lavaras unan all, a vezet abred a-walc'h da walch'i va dent p'am bezo poan enno; da c'hortoz e chikan. N'eo ket gwenn-kann va dent, e c'hellez kredi, ne gredan ket avat e vefe gwelloc'h louzou evit kaout dent yac'h. »

Diwar farsal eo e tistagent ar bommou diweza-se, ha gwilcha a raent an eil d'egile da c'hortoz gwelout peseurt penn a rafen.

— « Gwelout a ran, emeve d'ezzo adarre — gouzout a rez e kavan diaes chom hep kaout ar ger diweza pa vez tabut — ne dalv ket ar boan klask enebi krenn ouzoc'h; gwelloc'h am befe graet mont d'ec'h diwar dro. N'eus forz, kendalc'hit gant ho poazamañchou lezirek, grit evel va amezog tosta : diarc'henn e vez en e voutou ha lous brein e dreid hag e ziwesker; pa 'z a d'ar vourc'h, ne goll ket a amzer gant dour na soavon... eur re eo e chomo an dud diwar ar maez gant ar brud da veza tud lous ha diseven, tud diwarlerc'h. Tamallit bremañ ar merc'hed yaouank a zo mennet da redék war-lerc'h paotred yaouank naet ha kempenn a zeu eus ar c'hériou da ober lez d'ezzo ! »

Marteze oun bet re daer ha re zichek... Per ne lavaras netra hag a droas ar gaoz. Petra fell d'it, er-maez ac'hanoù va-unan oan aet !

Ne gav ket d'it eo gwelloc'h d'in diskleria va soñj fraez, kentoc'h a-raok eget war-lerc'h ? An neb a dap a dap ! Pa vez e'hoant kaout dour er prad an-unan e ranker a-wechou freuza ar chaoser e foenneg an amezeg. Ne garfen ket kouliskoude em befe re feuket Per... Klask 'ta gouzout petra en deus soñjet.

Kenavo ar c'henta.

ANNAIG.

Respong Jobig d'e geniterv Annaig

Koad-fao, 15/3/44.

Geniterv Annaig,



Hiraat atao a ra da lizir ! Amzer da goll az peus, mezaoun. Klevout a raen eur vaouez o lavarout en deiz all : « Ar pez a gavfen an diaesa eo kaout poan em zreid rak plijout a ra d'in pourmen. » Te a lavarfe moarvat : « Ar pez a gavfen an diaesa eo kaout poan em zeod ! » Ha c'hoaz pa vez echu an dervez, pa vezez da-unan, aet da deod skuiz o vala ha den ouz da selaou, e tigollez o skriva. Pec'hed dister evit eur vaouez, war a gonter.

Kredi a ran ez out kroget en eul labour hag a vez o diaes da gas da benn. Hir amzer a c'houlenno... war bouezig eo mont. Gant a ri, arabat eo d'it feuka re den ebet; anez e vez lavaret abred : « Sell ta, Annaig Prad-Al-Lann a zo o klask rejant an holl... Gwelloc'h e vefe d'ezil dic'hroza he breur Yannig... ha me oar... » Klasket e vefe laou d'it en da benn ha c'houenn en da loerou hag aze, merc'h kaez, an hini a glask a gav peurliesse.

Daoust hag anaout a rez eul levr nevez embannet : « Evit enor hor maeziou » ? O paouez echui gantañ emaoun hag e plijife d'in gwelout an holl baotred yaouank hag an holl... verc'hed yaouank ouz e lenn. Aliou fur a zo ennañ evit an eil rumm hag evit egile. Anaout mat a ra ar skrivagner doare-beva an dud en hor bro, flemmus e vez a-wechou. Setu amañi eur pennad :

« Maezidi Breiz, an eva-re a zo bet rebechet d'eo'h gant an Aotrou 'n Eskob Graveran, eskob Kemper, giniñik eus a Graon, en e lizer Koraiz 1846 :

« O pobl Breiz, ken kreñv en da feiz, ken onest, en dervez ma tremeni hep chom a-sav dirak an tavarniou milliget-se, e vez kenta pobl ar bed : met ma teufe d'it, ouspenn kleñved ar vez-venti, paka c'hoaz eur c'hlieñved all ha koll da feiz, gwaz a-se, eur vroad tud gouestlet d'an dizurz ne vefe ken ac'hanout. »

« Mat, eun tech all hoc'h eus — daoust ma n'eo ket ken c'houero ar frquez a daol — hag a ra koulskoude gaou bras ouz brud vat hor bro hag ouz talvoudegez hor c'henvroiz : an tech da veza lous warnoc'h hoc'h-unan. Arabat eo d'eo'h rebarbi re vuan, lenner ker, war zigarez marteze ma 'z oc'h didamall hoc'h-unan : diwar unan e vez barnet kant. Pep-hini ac'hanc'h eta a die beilha warnañ e-unan evit enor hor maeziou, evit enor

maeziou Breiz, c'houi dreist-holl yaouankizou hag a zo abred a-walc'h c'hoaz evit kemerout boazamañchou mat. »

Ha da heul, e tispleg d'eomp ar skrivagner penaos en em zerc'hel kempenn ha dilastez : korf, daouarn, treid, bleo, baro, dent, ivinou ha kement 'zo. Netra a re er pez a lavar, evit tud diwar ar maez eo savet e levr; netra re nebeut.

Kas a ran al levr d'it dre ar post. Ne gavi ket moarvat nemeur a dra da zeski ennañ, met plijadur az po ouz e lenn dre 'n abeg d'an doare farsus m'eo displateg lod' traou. Hag ouspenn, mar gellez lakaat Yannig d'leenn n'ez po ket kollet da amzer.

Pouenza 'rez bremañ war ar boazamant da veza naet ha dilastez, met estreget an dra-se a zo oc'h ober eur maeziad seven. Kement ha m'emaout ganti, stag 'ta gant an doare d'en em gomporti, d'en em wiska... Ni, Ykamiz Lanvaodez, a zo krog er gu-denn-se ha pa lavaran d'it, krog a zo, gwasoc'h eget o tifonta eur waremm goz.

Met poent eo d'in echui, anez e vo lavaret ez oun ken ranez hag ar merc'hed !

Gra va gourc'hemennou d'an holl e Prad-al-Lann.

JOBIG.

Ha galleg-saout adarre...

Gant koan emañ an dud... Eur verc'hig figus a zo ouz an daol...

— Maman !

— Quoi qu'y a ?

— Moi je trouve pas bon le semoule.

— Tampire pour toi..., manger sort qu'y a à manger ou tu seras envoyé à dormir sans manger rien du tout, avec un fes-kennad sur le marché. Compris tu as, 'spée de beg figus.

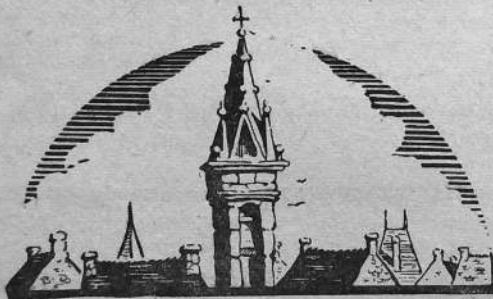
GWIRBATER.

Distro meur ar bec'herien ouz Doue ha

Troveni vras ar Werc'hez

Hepdale e vo ano en holl barreziou eus ar « Grand Retour ».

Setu amañ eun tamm sklerijenn war an doare m'eo bet komañset an emsao-se, emsao a bedennou hag a binijenn, war an doare d'en em brepari ha da denna anezañ an holl vad a c'heller.



I. Eus a belec'h e teu an emsao ?

1) Kendalc'h ar Werc'hez er bloavez 1938 ha le ar Roue Loeiz XIII^e.

Bep pevar bloaz e vez graet e Frañs eur c'hendalc'h war an devision d'ar Werc'hez Vari. Hini 1938 a voe graet e Boulogne-mor, du-se e nord ar Frañs. En o kavomp unan eus an ilizou kosa dediet d'an Itron Varia.

Setu, ar pez a vez kontet: er bloavez 638 en em ziskouezas ar Werc'hez Vari da gristenien Boulogne, bodet en o iliz, hag e lavaras d'ezo: « It d'an aod, d'ar mare-mañ dres ez eus eur vag o font er porz hag a zo ennt eur merk eus skoazell an Aotrou Doue. C'houi hen lakaio en iliz-mañ hag amañ eo e teuoñ d'en em erbedi ouzin. Selaou a rin ho pedennou. Me a vez ho patronez, hoc'h alvokadez hag ho repu e-kreiz ar brasa trubuilhou. »

Senti a reas an dud fidel ouz ar Werc'hez ha mont d'an aod. Sioul ha difiniv e oa ar mor, mouch avet ebet warnañ, nemet eur vativant wenn o tostaat, na martolod na roeñv ebet war he zro. Pa skoas ouz ar c'hae setu tud Boulogne e bourz ar vag. Kaout a rajont eun delwenn, eur skeudenn eus ar Werc'hez Vari gant ar Mabig Jezuz.

Derc'hel a reas an Itron-Varia d'e ger. Hir e veve roll he madelezou ha kalz devosion a zougas d'ez Kristenien Boulogne.

Da genver kendalc'h ar bloavez 1938 e voe klasket ober muioch a enor d'ez c'hoaz. Eun doare troveni a voe graet hag a yae dre bevar hent, war eun dro.

Peder delwenn, savet diwar batrom I. Varia Voulogne, a ziskeze ar Werc'hez azezet en eur vag, ar Mabig Jezuz ganti war he brec'h kleiz hag eur galon en he dorn dehou.

Mont a reas an delwennou eus an eil parrez d'eben. Eun degemer eus ar re'gaera a voe graet e pep lec'h d'ar Werc'hez, sevel a rae an dud diwar o labour er parkeier evit mont en arbenn d'o rouanez ha degas a raent o c'hezeg da stleia ar c'har m'edo warnañ an delwenn... Dre ma 'z aed ha dreist-holl pa chomed a-sav er parreziou ne oa nemet kantikou, meuleudiou, pedennou.

Goulenet e oa bet digant ar gristenien kinnig da Vari eur galon alaouret, e-lec'h m'o doa lakaet eur folenn skrivet warni o goulenou ha le ar roue Loeiz XIII^e.

Miliadou ha kant miliadou eus ar c'halonou-se a oa bet lakaet e bag an Itron-Varia ha kaset da benn-iliz Boulogne. Testeni kaer eus feiz ar Fransizien o doa, tri c'chant vloaz kentoc'h, roet ha gouestlet o bro d'ar Werc'hez, en eur mare trubuilhus dreist eus istor hor bro.

2) War-du ar c'hendalc'h all... freuz a savas... hag ar c'hendalc'h a droas en eur pir'hirinaj a bedenn hag a binijenn graet gant ar yaouankizou da Hanter-Eost 1942.

Grasou puilh a savas diwar an droveni-se? Perak chom hep kenderc'hel ganti?

Goude kendalc'h Boulogne gta, setu mignonned ar Werc'hez en hent adarre gant ar Werc'hez. O soñj a oa he c'has da gêr ar Puy e-lec'h ma tlee beza ar c'hendalc'h war-lerc'h, er bloavez 1942.

Mont a rajont hed-ha-hed da dalbenn ar brezel 1914-18; pebez taolenn gaer gwelet Iliz-Veur Reims o pedi gant feiz evel e Lourd. An dra-mañ a oa da sul ar Pantekost 1939.

Met da viz Gwengolo setu ar brezel o strakal. N'helled mui kenderc'hel hag ar Werc'hez a chomas e manati Igny.

N'oa mui ano eus kendalc'h ar Puy. Koulskoude divizet e oa ez afe ar yaouankizou d'ar Puy da bardona evit gouel Maria Hanter Eost 1942. Dont a reas e soñj lod paotred yaouank kas ganto Itron Varia Voulogn. Ha yao eta d'ar Puy en eur dremen dre Sion, el Loren, Domremy, Paray-le-Monial ha Klermont-Ferrand.

Hed-ha-hed an hent, ar Werc'hez a voe stlejet war eur c'har, a-bouez divrec'h paotred yaouank ha gwazed. Diouz ar mintin e veze lavaret an oferenn ha goude, dre ma 'z aed, e veze dibunet ar chapeled hep ehan.

3) Lourd ha merk burzodus an 28 Meurz 1943 : ar bed goustlet da galon dinamm Mari.

En despet da zarvoudou hon amzer ec'h erruas eta ar Werc'hez, a-benn Hanter-Eost, er gér ma vez pedet gant an ano a « Itron Varia Frans ».

Adarre e voe bet war an hent, etre Igny hag ar Puy, eur mor a zevozion, kaeroch marteze c'hoaz eget e 1938.

An Aotrou Martin, eskob ar Puy, a lavaras neuze da vignoned ar Werc'hez e veve dieet d'ezo kenderc'hel gant o hent ha digeri eun ero a feiz, a garantez hag a fizians, betek douar santed Lourd, chapel vroadel ar Werc'hez.

Graet e voe ar veaj etre ar 16 a viz Eost hag ar 7 a viz Gwengolo, en eur dremen dre Rodez, Albi, Toulouz ha na pet ker all, bras ha bihan, e-lec'h ma voe kanet meuleudi da Vari.

D'an delz ha d'an eur merket, evit gousperou gouel ganidigez ar Werc'hez, Itron Varia Voulogn a zegouez e kér Lourd, e-touez eur mor a dud hag ar gouellou kaera.

Chom a reas eno skeudenn I.V. Voulogn...

Etre daou, d'an 8 a viz Gwengolo 1942, Hon Tad Santel ar Pab a uestlas ar bed a-bez da galon Dinamm Mari.

D'an 28 a viz Meurz 1943, Kardinaled, Arc'heskibien hag Eskibien Frañs a c'houenne digant an holl, renevezi an akt a gONSEKRAZION DA GALON DINAMM MARI, en o ano o-unan, gant pedennou ha kommunionou leun a feiz.

Daoust ha ne oa ket aze eur merk eus an Nefiv, evit gervel a'chanomp da zistrel ouz Doue, evit Distro Meur ar bec'heliem diwar hent ar pec'ched!

Ha perak ne dafet ket ar Werc'hez hec'h-unan da ober eur mision bras dre ar vro a-bez, eun droveni vras dre zouarou he rouantelez. Ya, ar Werc'hez a yafe en hent evit gounit ar c'halonou d'Hor Salver Jezuz-Krist dre uestlia anezo da Galon Dinamm Mari.

D'an 28 a viz Meurz 1943 eta, an Aotrou Chocquet, eskob Lourd, a uestlas e eskopti da galon Dinamm Mari, e penniliz ar Rozera, diouz an abardaez hag I. Varia Voulogn a guitaas keo ar weledigez, eun engreez tud war he lerch o pedi hag o kana.

Mont a reas d'an iliz parrez hag eno e voe graet lidou kenta an Distro Meur.

Loc'het e oa an Distro Meur.

Ha dioustu e voe gwelet grasou Doue o tegas eur bern tud war hent ar feiz hag ar furnez.

An holl a gemere an akt a gONSEKRAZION, a sine anezan, a skrive warnañ o goulenou, o fromesaou, o charantez hag o fizians er Werc'hez Vari, hag ar paperennou-se a veze taolet e bagig an Itron Varia.

D'o heul e voe kement a bedennou, a binijennou, a zaelou, a c'hoant da chefich buhez, ma savas e spred ar re a oa e penn an « Distro Meur » kemeret pevar hent asambles, e-lec'h unan. A-hend-all ne veze bet fin ebet da vision ar Werc'hez!

Teir skeudenn-all eus Itron-Varia-Voulogn a oa du-se, e Boulogn, abaoe kendalc'h ar bloavez 1938. Degaset e voent da Doulouz, ha, diwar Toulouz eo e kavomp ar pevar hent a dreuzo, pep hini diouz e du, holl eskopti ar Vro.

Degouezout a ray Itron-Varia-Voulogn e eskopti Kemper, e penn kenta miz Here, hag e chomo ganeomp da vihana e-pad daou viz.



II. Petra 'vezo an Distro-Meur ?

1) Ar gensakradur.

Kentra tra da ober: gouestla, kensakri ar vro da galon Di-namm Mari.

N'eo ket a-walc'h lenn an akt a gensakradur gant feiz, ret eo c'hoaz prederia warnañ gant evez, evit gwelet mat e dalo-voudegez.

Kudenn ar bed paour en argoll eo a zo da zirouestla; lavaret a raer d'ezañ penaos e teuio « peoc'h an armou »:

en eur zegas en-dro « peoc'h an aneou »,

en eur ober ar peoc'h gant Doue da genta, en eur drei kalonou an dud war-du ar wirionez, al lealded, ar garantez evit Jezuz-Krist, ar c'hlanded, ar vuhez kristen penn-da-benn, an abostolaj.

Kaout a reomp en akt a gonsékrasion-se eur wir reolenn a beoc'h kristen.

E pep lec'h, war ar maez koulz hag er c'hériou, ar gristenien a-lenn a vouez ühel an akt-se, e-pad sakrifiz santel an oferenn, da vare ar gomunion, dirak korf sakr Hor Salver savet etre daouarn ar beleg.

Goude-se, an dud fidet a verk e traon ar baperenn o an hag an deiz, hag ar paperennou-se a vez taolet e bagig ar Werc'hez.

N'eo ket diwar c'hoari eo e vez graet kemend-all, met goude beza pedet ha pouezet mat pep tra. Evit pet ne vo ket aze penn hent eur vuhez neverz, « hervez c'hoant kalon dinamm ar Werc'hez Vari », evel m'her goulenne Hon Tad Santel ar Pab en e-lizer « singulis annis » eus ar 15 a viz Ebrel 1943.

2) Pinijenn, Pinijenn, Pinijenn.

An akt a uestladur, an akt a gonsékrasion, eo kreizenn an Distro-Meur. An holl lidou all a zo evit kas betek ennañ, hag a zo renet gant an hevelep santimañchou; eun druez vras evit an amzer hag evit hor bro gwasket gant bech'o fec'h'ejou o-unan, eur volontez start da gemeret hent ar yec'hed: tec'hout diouz ar pec'hed, trei ar c'halonou ouz Doue.

Setu perak, evit dihuna ar santimañchou-se, e vez, a-raok skeudenn ar Werc'hez, e penn ar prosesion, eur skeudenn eus Hor Salver Jezuz; en illzou, skeudenn Hor Salver a vez lakaet war penn a-raok ar vag. Da heul e vez c'hoaz banniel Jan d'Arc.

broudet warnañ ar geriou-mañ « Jhesus Maria » gant tresadenn an Ael Gabriel dirak ar Werc'hez.

Skeudenn Itron-Varia Voulogn a bouez tri mil lur. Lakaet e vez war eur c'harr hag ar c'harr a vez stlejet gant an dud: gwazed, merc'hed, bugale zoken, diarc'henn kalz anezo. Pinijenn atao ! C'hoant diframma digant Doue ar pardon, silvidigez ar vro, setu ar pez a deer kaout c'hoaz er c'chantikou kanet gant ar gristenien, er Rozera diskrieriet ar misteriou anezañ ha lavaret allies an divrec'h e kroaz, en abadennou pedennou a vez enno displeget ar misteriou a c'hlac'h, e-keit ha ma vez beleien er gador-gofes o selaou ar bec'herien baour hag o rei d'ezo an absolenn, ha dreist-holl e sakrifiz santel an oferenn. Kinniget e-kreiz an noz pe diouz ar mintin evit rapari ar boan a ra hor pobi da Jezuz, dre an diseblant ma chom dirak e boaniou.

Hag amañ n'eus ket ano eus lidou kaer nemetken, eus sarmoniou helavar... n'eus ket ano kennebeut eus pedennou graet gant pep-hini en e bart e-unan met kentoc'h eus eur bedenn vrás graet gant an holl asambles. Holl gristenien ar vro, gant o beleien, dastumet start en-dro d'o Doue ha d'e Vamm, evit strinka war-zu enno, o youc'hadennou a feiz, a esperâns ha dreist-holl a garantez, eur garantez leun a geuz hag a c'hoant da chom fidel hiviziken.

Hag e vezet beuzet neuze en eur mor a bedenn, a feiz, a fizianis hag a zeu a-benn da deneraat ar c'halonou kaleta, gwelloc'h eget lidou pe sarmoniou kaer..

Keit all a zo emañ ar Werc'hez ouz hor gervel d'ar binijenn, e Lourd, er Salette hag e Pontmain... e Fátima c'hoaz er bloavez 1917 ! Hon Tad santel ar Pab ives, dreist-holl er bloavez 1935, evit kloza jubile an Daspreñadur, e keo ar weledigez, e Lourd, hag er bloavez 1940 war-lerc'h an dismantre : « Ar Groaz, ar Groaz, ar Groaz ». — « Pinijenn, Pinijenn, Pinijenn. »

Holl da heul Mari ha Kroaz Hor Salver.

V. F.

Falloc'h falla

e teu da veza an dud fall :

Gwelloch' gwella

e tie dont da veza an dud vat.

|| Ave Maris Stella ||

Salud dor an neñvou,
Ha sterenn ar moriou.
C'hwi 'zo mamm da Zoue,
Ha gwerc'hez e-keit-se.

Klevit salud santel
An Arc'hael Gabriel,
En enep da Eva,
Rentit d'ar bed ar joa.

Torrit nask ar pec'her,
D'an dall roit ar sklaerder,
Hon diwallit dalc'hmat,
Warnomp skuilhit pep mat.

Bezit mamm druezus,
'Vidomp pedit Jezuz,
Grit ma vimp selaouet,
Gant ho mab benniget.

Gwerc'hez meurbet dispar,
Lilienn an douar,
Hol lakit dibec'hed,
Ha dous ha glan bepred.

Grit dimp bale bemdez,
War hent ar santelez,
Ma vezimp evurus,
Un deiz, gant gwel Jezuz.

Meulomp ar Tad Krouer,
Meulomp ar Mab Salver,
Meulomp ar Spered glan,
D'o zri, enor unan.

M. G.



Jaketa Rapronobis n'eo ket kontant...

Pa skriven d'eoc'h, daou viz a zo, edo Liza an ti all o vont e koef, ne oan ket o konta d'eoc'h bidennou...

Re wir eo. Graet eo ar stal, aet eo Liza e koef ha meur a blac'h yaouank all o deus graet pe a raio evelti.

Trouz a zo bet ha trouz a zo c'hoaz, er c'hanton, diwar-benn koefa ha digoefa, toka ha didoka.

War a gonter, ez eus eur bern pilhaouerien prest da ziroll war ar vro evit dastum an tokou dilezet gant o fer-c'henn...

Mont a ra an teodou en dro... Ha n'eo ket Jaketa Rapronobis a zraih an nebeuta kaoziou. Eur c'hofad imor a zo enni, seurt n'oufet ket kompreñ !

Ha penaos ne veſe ket ? Klevit kentoc'h...

Jaketa a zo eur plac'h yaouank koz, klañv gant ar c'hoant beza kemeret c'hoaz evit eur plac'hig yaouank. Ha war zigarez yaouankaat eo bet o prena eun tok.

Graet mat he doa he soñj digoefa da e'houelion Pask ha diskouez he zok neverz d'ar barrez a-bez pa veſe kanet an « Alleluia ».

Prenet eo an tokig koant, ouspenn eur miz a zo. Ken alies ha bemdez, pa vez hec'h-unan en ti, Jaketa a zigor he armel, a sell gant karantez ouz he zokig karet hag a ya gan-tañ dirak ar mellezour. Neuze e klask penaos lakaat he zok war he fennad bleo. Amañ e-kreiz ar penn ? aze eun tammig war ar skouarn ? evel-se muioc'h war an tal ? N'eo ket aes diazeza kompez an tamm truilhou-se.

Eun tamm truilhou a 900 lur, mar plij !



E-pad eun hanter-eur,
an tok-nevez-flamm, a ya
hag a deu, a wint hag a
lamm war benn ar plac'h
yaouank koz, betek ma
vez skuiz he divrec'h o
lakaat ar spontailh da
ober « gymnastique ».

**

Ya, met, va zud vat, re
abred he deus Jaketa
prenet he zok.

N'eus kaoz er barrez nemet eus ar merc'hed yaouank a
zo o vont e koef.

Petra 'ta a lavaro an dud, ma vez gwelet ar merc'hed
yaouank koz o vont e tok, just en dervez m'emañ ar re
yaouank o en em lakaat e koef ?

Ar chas o-unan a c'hoarzo d'ezo.

Ha setu perak, da sul Fask, tok Jaketa a zo chomet en
armel.

An teodou fall zoken a lavar eo bet, kerkent hag al lun
Fask, e Landerne, o kinnig d'ar « modiste » kemerout he
zok diganti.

Met ar werzerez tokou a zo bet er skol ouspenn d'ar yaou
ha d'ar sul, ha troet he deus ken brao hè c'hrampouezenn,
m'he deus roet da gredi da Jaketa e oa bet graet an tok-se
a-fatz-käer eviti ha n'helle bremañ beza lakaat nemet war
benn eur ganfartez eveldi.

Hag ar plac'h yaouank koz a zo distroet d'ar gêr gant
eur c'hoafad lorc'h ha gant he zok.

Met, kaer 'zo, evit c'hoaz, n'eo ket bet an tok-se e riskl
da veza dislivet gant an heol.

**

Anat eo d'eoc'h, n'eo ket eur blijadur evit ar werzerez
tokou, ar « modiste » evel ma lavar ar mere'hed « toket »,
gwelout yaouankizou hor maeziou o vont e koef...

Aon he deus marzeze na dafe he stal da stalig.

Arc'hant a-walc'h he deus koulskoude gounezet oc'h
ober maskaradenned eus hor merc'hed yaouank.

— Ma n'eo ket eur vez, emezi, gwelout eur ganfartez evel
Liza o tistrei da c'hiz koz ar c'hoefou... ken koant all ma oa
gant he zok !

Met, itronig an tokou, n'eo ket eun tok eo a ra koantiri ar
plac'h yaouank... M'he deus eur genou treflez, eur fri tougn
hag eul lagad luch ha ma 'z eo divalo evel ar seiz pec'hed
kapital, ne vez na diluchet na didouget ha pa lakfec'h
d'ezí war he fenn eun hanter dousenn tokou.

O tilezel ar c'hoef hag o vont e tok, ar plac'h yaouank
diwar ar maez a zeu da veza eun dimezell « n'eusforz-
piou ». Gwisket eo evel merc'h ar maner, ya, met iveau evel
an distractella strakell hag an divalaoa rompilhenn.

Eur plac'h yaouank diwar ar maez, dalc'het ganti d'he
c'hoef ha d'he dilhad koueriadez a vez bepred dereat, kaer
ha drant.

Pa 'z it er c'hériou, ouz piou e vez sellet ma n'eo ket ouz
ar merc'hed gwisket e giz ar vro ?

D'ar pardoniou bras, ouz piou e teuer da sellout, ouz
tokou dic'hizet ar pennou-avel pe ouz gwiskamañchou dis-
par ar merc'hed yaouank a zo bet fur a-walc'h da zerc'hel
d'ezo ?



Ac'hanta, itronig an tokou, poent eo
d'eoc'h soñjal serra ho stal ha gwerza
d'ar pilhaouer ar bern tokou koz kuzet
en ho ti, an tokou koz a rit ganto pa garit
tokou a c'hiz nevez... Ha digorit eur stal
da werza koefou...

Jaketa Rapronobis hec'h-unan a zeuio
hep dale da brena koefou nevez diga-
neoc'h, rak, sur oun, dispega a raio diouti
klenved an digoefra.

Met petra raio neuze gant he zok ne-
vez ?

Soñj he deus kinnig anezañ d'ar c'ho-
cher pa zeuio da balat lior ar pres-
bital, pa vez re domm an heol.

PETROMIK.

A bep seurt...

POLTREJOU AN AO. PERROT

Ar Bleun-Brug en deus embannet poltrejou ha kartennou-bost eus an Aotrou PERROT, hag a zo gwerzet da zikour sevel e vez e Koatkeo :

Ment 18 × 24 : 20 lur da nebeuta.

Ment 24 × 30 : 30 lur da nebeuta.

Kartennou : 1 skoed ar pez. 30 lur an 12.

GWIR FOTOIOU INT, zoken ar c'hartennou. Kement brez-neger 'zo a vez eurus bras da gaout en e di eur poitred kaer eus hini a stourmas an-hed e vuhez evit ar brezoneg.

Ober ar gouleniou ouz : Moulerez Bro-Leon 7, Str. Lafayette, Landerne;

Librairie de Bretagne, 17, Quai Châteaubriand. Roazon;

Librairie Celtique, 108 bis, rue de Rennes, Paris;

Librairie Derrien, rue E. Zola, Brest.

Gwerz Lazadeg skolidigou Itron Varia Lourd Montroulez, a zo anezi eul levrig koant savet gant an Aotrou Dujardin, goude bombezadeg euzus ar 29 a viz Genver 1943. Gwerzet e vez al levrig-mañ evit kaout peadra da sevel eur chapalig e lec'h ar skol dismantret.

« Le Breton par l'image, par Monsieur Visant Seit , illus-trations de Moriss », a zo eul levrig nevez flamm, skeudennou a liou enna  leiz ar pajennou. Rouez int al levriou ken plijus hag al levrig-mañ.

Priz al levr : 45 lur. Skriva da : Moulerez Bro-Leon, 7, rue Lafayette, Landerne.

Mil bennoz Doue d'an dud vat a gemer poan da skriva d'eomp liziri hir, leun a alieu fur : « Lakit an dra-mañ er Vuhez Kristen hag an dra-mañ c'hoaz...; perak ne gomzit ket eus an dra-mañ nag eus an dra-hont ? » A dra-sur, alieu fur a zo mat da gaout... Kaer 'zo, gwelloc'h e vefe ganeomp reseou pennadou-skrid. Petra c'hortoz ar varc'hadourien alieu fur evit kregi en o fluenn, ha sevel skridou, istoriou ha kontadennou « diwar-benn an dra-mañ ha diwar-benn an dra-hont » ?

Gant plijadur e embannimp anezo.

Kavout a reoc'h, en niverenn-mañ, anoiou ar vugale o deus graet konkour ar c'hatkiz hag o deus bet, d'an nebeuta, 50 poent war 100. Er miz a zeu, ar barner, goude beza c'houennet ha pouezet 280 never pep lodenn, a zisplego petra en deus kavet a vad hag a fall e labouriou ar vugale. Bugale, lennit mat Ar Vuhez Kristen, er miz a zeu.

Prizou kenstrivadeg ar c'hatkiz a vez eus kaset d'ar vugale a-benn ar 15 a viz Mae:

Eur pez labour eus ar re gaera en deus graet an Tad Eujen o reiza, o kempenn, o kreski hag o skeudenni levrig Lan Inizan diwar-benn buhez Sant Fransez. Buhez nevez Sant Fransez a Asiz a zo anezi eur pikol levr a 464 pajenn, gant ouspenn 200 skeudenn. Ne goust nemet 50 lur (ar frejou kas ouspenn).

DRADEM.

Ha prenet hoc'h eus...

BUHEZ NEVEZ SANT FRANZEZ A ASIZ

(464 pajenn ; — ouspenn 200 skeudenn)

Priz : 50 lur (ar mizou-kas ouspenn)

Kenstrivadeg ar Chatekiz

Roll ar c'hounideien

(Maximum 100 point)

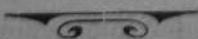
1. Selectina Tanguy, Guinevez-Lokrist	92	27. Lizeta Timen, Plogoneg	70
2. Josef Mescoff, Lambér	90	28. Aliz Squiban, Plogifer	70
3. Madalen Miossec, Guinevez	88	29. Odeta Kervarrec, Pouldergat	70
4. Jeanne Mellaza, Plogifer	85	30. Tereza Blouet, Plougoven	69
5. Josefine Vern, Lambaoz-Guitalmeze	84	31. Fransez Stang, Plougoven	69
6. Anjela Lamour, Plouarzel	81	32. Tereza Cozien, Lambér	69
7. Eujeni Corroler, Plouarzel	80	33. Anna Marzin, Plabenneg	69
8. Tereza Riouall, Plogifer	79	34. Anna Coatanéa, Plogifer	69
9. Fransez Autret, Lambér	78	35. Albert Jacob, Rosko	68
10. Mari Gleau, Lambér	78	36. Roza Petton, Plougoven	68
11. Bernardine Bosco, Sant Neven	77	37. Anna Bléas, Plogifer	67
12. Yann Cam, Plouzeniel	76	38. Deneza Castell, Guipavas	67
13. Tereza Cadour, Lambaoz Guitalmeze	75	39. Jeanne Pellé, Plogifer	67
14. Simona Mougn, Plogifer	75	40. Jozefina Tanguy, Follgoad	67
15. Mari Briant, Lambaoz-Guitalmeze	74	41. Anjela Peuziat, Pouldergat	67
16. Anna Guéménéur, Plogifer	73	42. Anna Deneza Nihouarn, Plogoneg	67
17. Mari Tereza Beuz, Ploenevez-Porze	72	43. Tereza Lescop, Lokmaria Plouzané	66
18. Maria Quéré, Pouldergat	72	44. Yann Yvon Stang, Plougoven	66
19. Eujeni Bihan, Plogifer	72	45. Deneza Yan, Ploenevez Porze	66
20. Francisina Cozien, Lambér	71	46. Mari Jozefa Abiven, Kernilis	66
21. Mari Teresa Cadiou, Plogifer	71	47. Anjela Bernard, Plogoneg	65
22. Mari Quéré, Sant Neven	71	48. Jermana Rouz, Guinevez	65
23. Yvona Autret, Lambér	71	49. Mark Cariou, Lambér	65
24. Eufrazi Quiguer, Sant Neven	70	50. Mac'harit Lescop, Vourzh-Wenn	65
25. Anna Cadiou, Plogifer	70	51. Soazig Auffret, Sant Neven	65
26. Semilia Cariou, Plogifer	70	52. Tereza Castre, Pouldergat	65

53. Eliana Carn, Pouldergat	65	87. Ursula Caroff, Plonevez Porze	61
54. Flinig Gad, Sant Neven	65	88. Jann Gahagnon, Lambér	61
55. Soaz Thomas, Lambaoz-Guitalmeze	65	89. Mari-Ter. Quinquis, Lok-Maria-Pl.	61
56. Oliv Copy, Lambaoz-Guitalmeze	65	90. Mari Jacolot, Guipavas	61
57. Pelaji Abjean, Kernilis	64	91. Herrieta Guéguen, Triagat	61
58. Jannig Bargain, Triagat	64	92. Mari Jozefa Rest, Follgoad	61
59. Solaj Grall, Kernilis	64	93. Yveta Corre, Triagat	61
60. Herrieta Calvez, Plabenneg	64	94. Eufrazi Quéré, Kernilis	61
61. Tereza Kerdranvat, Triagat	64	95. Monika Gall, Plogoneg	61
62. Jozeta Morvan, Sant Neven	64	96. Yveta Deniel, Sant Neven	61
63. Tonig Breivet, Pluguen	63	97. Yan Callac, Lambér	60
64. Jannig Rannou, Plonevez Porze	63	98. Yvona ar Berr, Pluguen	60
65. Julieta Le Grand, Plogoneg	63	99. Mari Hascoet, Plonevez Porze	60
66. Simone Arzur, Plabenneg	63	100. Tereza Perennou, Plonevez Porze	60
67. Tereza Mazé, Vourzh-Wenn	63	101. Jann Laot, Vourzh-Wenn	60
68. Hortafis Roumier, Follgoad	63	102. Mari Abaléa, Plabenneg	60
69. Paolina Hunaut, Plogifer	63	103. Mona Guével, Vourzh-Wenn	60
70. Josef Borgn, Santeg	63	104. Mona Losac'hmeur, Plogoneg	60
71. Deneza Petton, Traon Lambér	63	105. Anna Mari Crenn, Guinevez	60
72. Katell ar Go, Plogoneg	62	106. Amelia ar Ru, Plougoven	60
73. Madalen Lareur, Lok-Maria	62	107. Mari Roudaut, Kernilis	60
74. Soslig Page, Sant Neven	62	108. Tonig Moenner, Pluguen	60
75. Tereza Tréguler, Guipavas	62	109. Teresa Bars, Sant Neven	60
76. Manuela Rouz, Kernilis	62	110. Mari Boedec, Triagad	60
77. Franses ar Briz, Lambér	62	111. Mari-Klara Lagadec, Follgoad	60
78. Phiomena Coadou, Kernilis	62	112. Mari Prigent, Lambaoz	60
79. Yvon Jaouen, Lambér	62	113. Glaodinig Cariou, Lambér	60
80. Kristiana Collin, Guengat	62	114. Lisig Bourhis, Plogoneg	59
81. Helena Podeur, Plougoven	62	115. Deneza Cartou, Plogoneg	59
82. Herrieta Celton, Pouldergat	62	116. Tereza Quérau, Plogoneg	59
83. Herrieta Tréguler, Vourzh-Wenn	62	117. Felisia Hunaut, Plogifer	59
84. Rose ar Berr, Triagat	62	118. Mona Leon, Kernilis	59
85. Jannig Cossec, Triagat	62	119. Josef São, Lambér	58
86. Yvona L'Hostis, Plougoven	62	120. Franses Oulhen, Vourzh-Wenn	58

122. Mari-Jozefa Kernaldic, Lambér.....	58	147. Yveta ar Ru, Plougonvelen.....	54
123. Franzeza ar Ru, Plougonvelen.....	57	148. Mari Corre, Triagad.....	53
124. Simona Guével, Guipavas.....	57	149. Anna Breton, Guipavas.....	53
125. Mari Apperry, Follgoad.....	57	150. Alina Vigouroux, Pluguen.....	53
126. Mari Tereza Lucas, Triagad.....	57	151. Yveta Phélepp, Guipavas.....	52
127. Helena Kerneis, Guipavas.....	56	152. Jeanne Guennoc, Plabenneg.....	52
128. Yann Petton, Lambér.....	56	153. Eujenij Petton, Lambér.....	51
129. Mari Marc, Triagat.....	56	154. Deneza Petton, Kerveur-Lambér..	51
130. Annaig Philipp, Plougoneg.....	56	155. Alina Corre, Pluguen.....	51
131. Yveta ar Ru, Plougonvelen.....	56	156. Jozef Caradec, Plougerne.....	51
132. Helena Larhant, Pluguen.....	56	157. Mona Biger, Pluguen.....	51
133. Yvona Petton, Lambér.....	56	158. Yann Croguennec, Lambér.....	50
134. Mari Caradec, Plougonvelen.....	55	159. Jermana Kermarrec, An Dreneg....	50
135. Mona Lescop, Vourc'h-Wenn.....	55	160. Augustina Abjean, Plounéventer..	50
136. Jermana ar Brun, Triagat.....	55	MENEG A ENOR :	
137. Augustina Souron, Triagat.....	55	Ar re-mañ o deus graet mat al lodenn genta. N'o deus ket, avat, degaset respont ebet eus an eil lodenn.	
138. Mari Marc, Triagat.....	55	Klara Gouez, Plabenneg.	
139. Jozefina Jolivet, Pluguen.....	55	Franzeza Bosseur, Plougerne.	
140. Alizig Pariel, Pluguen.....	55	Tereza Bosseur, Plougerne.	
141. Yveta Noach, Pluguen.....	55	Anna Mari Kervella, Plougastell.	
142. Tereza Mellouet, Guinevez Lokrist	54	Marivona Mescoff, Pouarzel.	
143. Suzana Nedeleg, Guengat.....	54	Franzez Prigent, Pér Quemeneur, André Prigent, skol santez Barba, Rosko.	
144. Alizig Pape, Pluguen.....	54		
145. Madalen Bonnard, Guipavas.....	54		
146. Mari Pailler, Guipavas.....	54		

Ar vugale n'o deus graet nemet an hanter eus al labour,
pe ar re o deus kaset re ziwezat o deveriou n'o deus ket gellet
kemerout perz er genstrivadeg.

Er bloaz a zeu e raint gwelloc'h !



Lennomp brezoneg !

Skignomp ar brezoneg !

AR VUHEZ KRISTEN

a c'hell kas kas d'eoc'h
(ar mizou-kas a zo ouspenn)

Buhez sant Fransez a Asiz

nevez-deuet eus ar wask,	464 pajenn,	50
ouspenn 200 skeudenn	lur
Buhez Hor Salver Jezuz-Krist	60
Buhez Ar Werc'hez Vari	30
Prezegennou war an Drede-Urz	25
Buhez an Tad Maner. (Uguen)	22
Kanomp	10
Pedomp	7 1. 10
Ar pevar Aviel en unom (Caer)	8
Aviel ar zul (Uguen)	15
Katekiz ar gêr	12

Evit rei da anaout

" AR VUHEZ KRISTEN "

d'ho mignonned ha d'hoc'h amezeien,
goulennit diganeomp
niverennou da ingala.

Evit netra e vezint kaset d'eoc'h.

BARA GWENN HA NAON DU

Dre ar Frañs a-bez ne vank ar bara nemet war daol ar Vretonez...

Souezus eo... ha glac'harus eo iveau gwelout ar bec'h o koueza dalc'hmat war ar memes re.

Emaon o paouez distrei eus ar Gironde.

Eno ne vank na bleud na bara... Er c'horn douar-se kouls-koude ne eoster ket kalz a winiz.

E departamant ar Finistère, ez eus bet dastumet, e 1943, a-walc'h a winiz evit maga holl dud an departamant e-pad daou vloaz.

Hag eiz miz goude an eost, setu ma vank ar bara e ouspenn 200 parrez.

Tiez a zo n'o deus ket gwelet liou ar bara war o zaol, abaoe tri miz...

Bugale a zo n'eo ket bet blaz ar bara ouz o staoñ abaoe miziu...

Hag e-keit-se e kaver tud, kristenien war o meno, o tebri bemdez bara gwenn, leiz o c'hoant...

Hag e-keit-se, d'ar frikoiou ha d'al leinou bras, e tebrer gwestell, kouignou hag a bep seurt meuziou lipous...

Hag e-keit-se e weler c'hoaz koueriaded, rouez dre c'hras Doue, o werza sac'hadoù gwiniz d'ar marc'had kuz...

Al labourerien-douar, an darn vrasha anezo da vihana, o deus graet o dever... her gouzout a ran... ha ne fell ket d'in tamall anezo.

Amañ ne glaskan tamall den ebet.

Pa vez krog an tan-gwall en ti, n'emañ ket an eur da glask war biou teur ar bec'h. Kenta tra a zo da ober eo sikour laza an tan.

Ha ma ne sikourit ket laza an tan e ti hoc'h amezog, emaoch'h e riskl da welout ho ti iveau o tevi.

Emañ dirollet an naonegez war ar vro... Kenta tra a zo da ober eo en em unani evit herzel ha kaea outi... ha sikour rei da bep hini e dammig bara.

Penaos ?

grit piz war ar bleud,
grit piz war ar bara,
ehanit da ober bara gwenn,

dalc'hit ganeoc'h hebken a pep reta a winiz evit beva, hep kaout aon da ober, diouz ret, eun tammig pinijenn.

Betek-hen hoc'h eus graet ho tever, met dreist an dever e tie mont ar c'hristen pa vez en argoll buhez e nesa.

TAD YVON.

Meulet ra vezo Jesuz-Krist !... Bepred 1



Kenteliou Sant Fransez

pe

Kelennadurez an Drede-Urz

Dindan skoazell ar Werc'hez Vari...

Va Breudeur ha va C'hoarezet ker,

Eun dra vat e vefe d'eoc'h, er miz-mañ gouestlet d'ar Werc'hez, soñjal ervat e devosion Hon Tad S. Fransez en he c'hefiver.

Lennit ar pennad-mañ eus Tomaz a Celano, an hini en deus skrivet da genta e vuhez bremañ 'z eus 700 vloaz :

« Eur garantez hep muzul en doa Fransez evit Mamm Doue, rak hi eo he deus roet d'emp da vreur an Doue uhel-meurbet. Skigna a rae e-harz he zreib eun niver bras a bedennou entanet; kinnig a rae d'ez i karantez e galon, kement ha ken mat ma n'hellfed hen displega e yez ebet. Met ar pez a dile hol laouenaat dreist pep tra, eo e tibabas anezo da ziwall e Urz hag e lakaas dindan he skoazell an holl vugale a dilee lezel war e lerc'h, evit ma vije madelezus outo ha mo difennfe betek ar fin » (11 Celano, Penn. 150).

Lennit iveau ar bedenn-mañ bet savet gant Fransez e-unan :

« Salud, Itron santel, rouanez santel-meurbet, Mamm da Zoue, o Mari, hag a zo gwere'hez bepred, dibabet gant an Tad santel-kenañ eus an Neñv, gouestlet gantañ, a-unan gant e Vab santel-kenañ meurbet-karet hag ar Spered Frealzer; C'houi a zo bet hag a zo ennoch'h atao pep gras ha pep mad ! Salud, Palez; salud, Tabernakl; salud, o 'Ti; salud, Gwiskamant; salud, Servijerez; salud, Mamm Doue ! Ha salud d'eoc'h holl, Vertuziou santel a zo, dre c'hras ha sklerijenn ar Spered-Santel, hadet e kalonou an dud fidel hag hol laka, ni tud disleal e-kenver Doue, da veza fidel d'ezan ! » (Salud d'ar Werc'hez Vari savet gant sant Fransez).

**

Va Breudeur ha va C'hoarezed ker, goude beza lennet piz an daou bennad-se, ha ne gomprenit ket gwelloc'h devosion hon Tad d'ar Werc'hez Vari ?... Ha ne welit ket gwelloc'h gant pebez nerz e kare Mamm Doue ?

Eun devosion gatolik, birvidik ha leun a fiziañs e oa an devosion-se.

Eun devosion gatolik...

...da lavarout eo diazezet mat war gwirioneziou ar Feiz.. Ma 'z eo bet Mari diwallet diouz pep pec'hed ha leun a c'hras, ma 'z eo ken galloudus, karget ma 'z eo da ranna an holl c'hrasou etre he bugale, eo abalamour ma 'z eo « goustest gant an Tad, a-unan gant ar Mab hag ar Spered-Santel ». Ma 'z eo santel dreist an holl grouadurien all, eo abalamour ma 'z eo Mamm Doue !

Eun devosion virvidik...

...hag a zeu, n'eo ket hepken eus ar spered, met iveau, ha dreist-holl, eus ar galon..., eun devosion leun a deneridigez...

Sant Fransez a gar ar Werc'hez evel ma kar eur bugel e vamm. El laouenidigez koulz hag er boan, atao e vez o soñjal enni; atao e vez e galon tost d'he hini.

Eun devosion leun a fiziañs...

Eur vamm n'eo ket evit dilezel he bugel na chom hep rei d'ezzañ kement tra en devez ezomm..

Mari a zo mamm dreist pep tra..., ha pebez mamm..., galloudus..., leun a furnez..., madelezus dreist-holl !... Na lec'h o deus he bugale eta da gaout fiziañs enni.. Evel-se da vihana e ra Fransez : gant e holl galon en em daol etre divrec'h e Vamm eus ar Baradoz.

**

Va Breudeur ha va C'hoarezed ker, gwelout a rit pegen beo e oa devosion ho Tad sant Fransez evit ar Werc'hez Vari.

E-skoaz an devosion-se, siouaz ! pegen yen, pegen didalvez, n'eo ket hon hini !... Na fallgalonomp ket evelato.. Ar miz-mañ eo miz Mari... Bemdez, ha meur a wech beñdez, savomp hor spered war-du enni; a-unan gant sant Fransez, kasomp d'ezzi enoriou ha meuleudiou; goulennomp digantañ ar c'hras da gaout eveitañ evit Mari eun devosion gatolik, birvidik ha leun a fiziañs.

N'hen ankounac'haomp morse, a-raok kuitaat ar bed-mañ en deus laket e holl Vugale dindan he skoazzell !...

Dindan skoazzell ar Werc'hez Vari..., pebez gras evidomp ! N'eus-forz petra a c'hoarvezo ganeoc'h, atao hag e pep lec'h e vezo en hor c'hichen evit hon diwall diouz pep droug.

Sant Fransez, hon Tad madelezus, deskit d'emp karout ervat ar Werc'hez Vari, hor Mamm, ha c'houi, Gwerc'hez santel, hon henchit holl betek Jezuz, ho Mab... betek ar Baradoz! Evel-se bezet graet !

TREDE-URZ - BUHEZ A FAMILH

Eur vuhez a familh gwirion e tie beza buhez eur Vreuriez a Drede-Urz. Evit-se eo ret d'ar Vreudeur ha d'ar C'hoarezed en em anaout, en em garout hag en em skoazella.

Er miz tremenet hor boa displeget penaos e tieont en em anaout. Lavaromp hirio eur ger diwar-benn ar garantez a' dle ren etrezo.

Ret eo en em garout :

« A gement-se ec'h anavezo an holl ez oc'h va diskibien, eme Hor Salver, m'en em garit etrezoc'h. » ...Kement-se en deus lavaret d'an holl, ...kement-se a laver dreist-holl d'ar re a zo en Drede-Urz hag a glask sevel uheloc'h war skeul ar santelez.. A-hend-all, penaos e c'hellifent e gwirionez rei an eil d'egile an anoiou kaer a « Vreudeur » hag a « C'hoarezed » ?... Penaos e c'hellifent lavarout ez int diskibien d'Hor Salver ha bugale da sant Fransez ?

Ar pez a zo enep ar garantez :

En eur Vreuriez, ne vez ket an holl eus ar memes oad, eus ar memes renk; n'o deus ket an holl ar memes doare da gomprent an trau; a-wechou marteze e vez kavet santimanchou a avi; a-wechou all ne vez ket taolet evez a-walc'h war ar c'homzou... Met, en eur Vreuriez a Drede-Urz, daoust ha kement-se holl a c'hellife mirout ouz ar wir garantez da ren ?...

Doue ra viro !

Penaos en em garout :

Ret eo da genta holl kaout ar garantez e-barz ar galon, beza madelezus, en em voaza da soñjal er re-all, diwall da varn re vuan, klask ar pez a zo a vad en nesa kentoc'h eget ar pez a zo a fall, e garout e gwirionez dre garantez evit Doue.

Ret eo da-c'houde diskouez ar garantez en diavaez : en em saludi, renta servij an eil d'egile, goulenn kelou an eil eus egile, mont da welout ar re-glañv, ar re-ezommek, kas gourc'hennou an eil d'egile evit kement tra eurus pe walteinurus a c'hoarvez er familihou.

Pa vez eur garantez gwirion e-barz ar galon, n'eo ket tu a vank d'he diskouez en diaavaez.

Va Breudeur ha va C'hoarezet ker, en em garit an eil egile. Ra vez ho Preuriezou... gwir Breuriezou..., gwir familhou..., leun a garantez !

TAOLENN AN INDULJANSOU. — MAE 1944

Deiz	GOUELIOU	Indulj.
17 M.	S. Paskal Baylon.....	I. L.
18 Y.	Ar Yaou-Bask	J. I. L.
19 G.	S. Feliz a Gantaliniz.....	I. L.
20 S.	S. Bernardin a Sien.....	I. L.
21 S.	D. E. Krispin a Viterb.....	I. L.
28'S.	Pantekost	J. I. L.
30 M.	S. Ferdinand (T. U.)	I. L.
31 M.	Santez Anjela Mericl.....	I. L.
	Da zeiz ar vodadeg ha tri dervez d'ho choaz :	I. L.

A. J. = Absolvenn jeneral; I. L. = Induljans leun.

HON OFERENN AR MIZ a vezo lavaret d'ar gwener kenta eus ar miz 5 Mae. Ni a bedo dreist-holl evit ma vez ar vugale leun a garantez evit Jezuz o tostaat ouz an Daol-Santel.

HON ANAON. — Plougar : J. Prigent; A. Auffret. — Mespaol : M. Prigent. — Plouzane : Perrina Lannuzel; M.-J. Rioual. — Plabennec : Stefania ar Gall. — Kernilis : Mari Vourc'h. — Brélez : An It. Lescop. — Poulgoazeg : M. F. Billiec. — Gwitalmeze : M. J. Jacob. — Koilloreg : M. Menez.

KOMZOU AR WERC'HEZ VARI DA SANTEZ ELIZABED

« Ma fell d'eoc'h beza va merc'h, me a vez ho mamm.
Ma fell d'eoc'h beza va diskibl, me a vez ho mestrez-skol.
Me eo Mamm Doue; n'eus den er bed holl hag a c'heilje koulz ha me rei d'eoc'h kelennadurez.
Pa vezoc'h desket-mat ha sentus, me ho kasos d'am Mab.
Diwallit mat diouz an tabut a ra poan ha sarrit ho tions-kouarn ouz ar chomzou o deus feuket ac'hanc'h. »

Imprimerie Commerciale de la « Dépêche de Brest »
25, rue Jean Macé, Brest Le Gérant : G. LEQUARU
(Cum permisso superiorum)

ARVUHEZ



KRISTEN

N° P. C. 411

KELAOUENN VIZIEK

ADKOUMANANCHOU

Koumanant ordinal : **25** lur

Koumanant a enor (gant perz e 365 oferenn) :
30 lur

Taolit evez mat !

« KENTELIOU SANT FRANSEZ » ne vezont mui moulet distag diouz « Ar Vuhez Kristen ». War ar peder bajenn ziweza eus « Ar Vuhez Kristen », e kavot, bep miz, kelennadurez an Drede-Urz.

KOUMANANCHOU

1° Evit koumananti a-nevez, roit atao hoc'h adress evel ma oa war an niverenn ziweza, ha ma vez ret, goulennit da-choude chench anezi.

2° Ma tegasit asambles koumananchou hag adkoumananchou, dispartit mat ar re-man diouz ar re-se war ho lizer.

3° Skravit pep tra fravez, aes da lenn ha da intent.

SKRIVA DA :

Monsieur le Directeur de « Ar Vuhez Kristen »
Couvent des Capucins
C. C. 209-81 Nantes ROSCOFF (Finistère)

Taolen Miz Mae

	PAJENN
Nerz ar c'christen.....	163
Traou ha traou all.....	164
Eugen Conort	165
An Tad Constantin.....	168
Liziri Jobig hag Annaig.....	171
Rasket eo bet.....	175
Diskouezit d'in eur mirakl.....	177
Ar boan, servijerez Doue.....	179
E dra da bep hini.....	181
Levriou nevez	183
Ilizou ha chapeliou (I. V. Veaj Vat).....	184
Pedenn Sant Bernez d'ar Werc'hez.....	187

— 163 —



NERZ AR CHRISTEN

Tenn eo buhez an den war an douar.

Evit ar pez a sell ouz mad ar c'horf, nag a boan evit kaout, hepken, ar bara pemdeziek !

Hag evit an ene, pegen kalet n'eo ket rankout enebi dalc'hmat ouz ar gwall-youlor a zo ennomp !

Deiziou an den, eme ar Spered-Santel, a zo leun a drubuilh !

Penaos kaout kalon da labourat ha da stourm, penaos kaout nerz a-walch' da chom en hor sav ha da voñt war a-raok, en despet d'an drein a gavomp war an hent ?

Anezañ e-unan an den a zo gwan ha bresk. Eur gorzennig dister n'eo ken, aes da blega ha da derri.

Evit gellout ober bepred e zever, en deus ezomm a nerz, eus eun nerz hag a deu d'ezan eus uheloc'h.

Eur varrenn dir lakaet e kleuz eur gorzenn a ro d'ez i eun nerz sôuezus. Galloud ha skoazell Doue o tont war sikour sempladurez an den a ro d'ezan ivez eun nerz dispar.

War an dachenn-vrezel m'eo hor buhez, an arm kenta a ginnig Doue d'eomp eo ar gomunion.

Tenn eo al labour ! Start eo an dever ! E sakramant an Aoter emañ eienenn an nerz evidomp.

Ar gristenien genta her gouie mat. Distaget e veze warno loened gouez. Bourrevet e vezent e pep giz. Ne grenent ket.

Maget ha kennerzet gant korf Hor Salver, ez aent d'ar maro, al laouenidigez o para war o zal...

Komunia a zo en em staga ouz Jezuz-Krist. Bez' ez eo reseou ar vuhez, eva ar santelez, debri an nerz.

Evit ma vezimp barrek da zougen hor c'hoaziou, ken pouanner, en amzeriou-mañ, debromp eta gwir vara an neñv, bara mat ar gêr. Debromp n'eo ket eur wech, diou wech, teir gwech ar bloaz, met aliesa ma c'hellimp. Debromp n'eo ket abalamour ma 'z omp din d'hen ober, met abalamour m'hor beus ezomm anezan :

« Hepdon-me, eme Jezuz, ne c'hellit netra... »

AR V. K.

Traou... ha traou all...

FEIZ HA BREIZ.

Unan eus hor gwella kenlabourerien, an Aotrou Guivarc'h, a zo deuet da veza rener Feiz ha Breiz.

An Aotrou L. Bleunven, kure e Gwitalmeze, cur mignon bras iver d'Ar Vuhez Kristen, a zeu da veza merour Feiz ha Breiz. D'ezañ eo e ranker skriva ha kas an arc'hant evit koumananti da Feiz ha Breiz. An Aotrou L. Bleunven, kure, Gwitalmeze. K. R. 21-802, Roazon.

Buhez hir d'hor c'hoar hena, Feiz ha Breiz, etre daouarn an daou veleg gredus !

AR BLEUN-BRUG.

« N'eo ket maro an Tan a zo bet strinket eus kalon vreizek ar « stourmer koz » ma oa an Aotrou Perrot », a skrive an Aotrou Guivarc'h, war niverenn Genver-C'houevr Feiz ha Breiz. Setu perak e kendale'h Feiz ha Breiz. Setu perak e kendale'h ar Bleun-Brug... An Aotrou Chaloni Fâve, rener yaouankiz kristen ar Maeziou eskofti Kemper, a zo bet karget gant an Aotrou 'n Eskop Duparc da gemer, er Bleun-Brug, lec'h an Aotrou Perrot Doue e bardono.

E « Strollad kuzul Breiz » (Comité consultatif de Bretagne), an Aotrou Chaloni Favé a gendale'ho iver labour an Aotrou Perrot.

PRIZIOU KONKOUR AR C'HATEKIZ.

Da holl chounideien ar genstrivadeg hon eus kaset o friziou... a-benn vremañ. Brokus kenañ hon eus gellet beza, a drugarez d'an Aotrou Yann Fouéré rener « Ar brezoneg er skol » en deus kinniget d'eomp eur bernig mat a levriou-priz. Bennoz Doue d'ezañ.

Bennoz Doue iver d'an Aotroned Caouissin, renerien Moulerez Bro-Leon, o deus profet d'eomp eur pakad mat a levriouigou evit ar vugale.

SKEUDENNAR VUHEZ KRISTEN.

Al lodenn vrasa eus ar skeudennou a gavit en niverenn-mañ a zo bet treset gant an Aotrou René Bresson. Aotreet omp bet gantañ ha gant e geneil, an Aotrou R. Micheau-Vernez, da embann en hor c'helaouenn an holl skeudennou treset ganto evit an daou levr « La vie est belle » ha « Les yeux s'ouvrent ». Trugarez d'ezo !

*Dispont
seder
glan ha
salver !*

EUJEN CONORT

(1896-1916)

Bloa-
veziou
kenta



Bez' e oant war-dro pevar c'chant e porz bras ar viridigez (dépôt). Pevar c'chant paotr yaouank divroet, moustret o c'halon oc'h en em gaout, evit ar wech kenta, pell diouz ar gêr, kollet e-touez tud dianavezet.

Buan a-walc'h, koulskoude, e tremenas o amzer, o vont da lakaat o ano war ar roll, o vont betek ar medisin da lakaat ar vrec'h, o vont d'en em wiska...

Diwar ar pred kenta e tifretas an teodou hag e tremenas braoù an dervez evit Eujen, koulz hag evit ar re-all. Met, deuet an noz, chouchet en e vrafisell, evel en eun neiz, e-tre daou gamalad ha n'anaveze ket c'hoaz, Eujen en em gavas e-unanik... Nijal a reas e soñjou betek ti e vamm, du-hont e Pordig, gant e liorz hag ar bokedou en doa plantet ennañ. Soñjal a reas er gwele gwenn a chomfe goullo en noz-mañ, en e vamm a lavarfe hec'h-unan ar grasou... En em drei a reas neuze war-du Doue... ar memes hini e Brest hag e Pordig... hag e kouskas, frealzet.

Evel-se e voe an traou e-pad eun nebeut dervezioù, betek ma voe gwisket gant an holl o dilhad martolod, gant ar c'holier glaz hag ar boned-poufenn-ruz.

Hag, eur beure, diwar ar pont Geydon, e savjont en eur vag a gasas anezo, e pemp minutenn, betek bourz « La Bretagne » e lec'h m'edo ar « re goz » krapet er c'herdin hag er gwerniou o heja o boned en eur youc'hal, e-pad ma c'hoarie ar piferien gant holl nerz o skevent « Bale ar Voused », evit ober d'ezo degemer laouen.

Ha kerkent e tigoras buhez ar mous.

N'eo nemet eur c'hoari, da bemzek vloaz, ar vuhez-se dindan an amzer e-kreiz an hañv.

Ar pont da walc'hi, diouz ar mintin, diarc'hen en dour fresh; an embregerez-korf (gymnastique), noaz betek ar gouriz, war ar choser; al labouriou war-dro ar wern, ar roénv pe ar ouel... ar bagou da sevel diwar bouez an divrec'h, skol ar soudarded; an holl draou-se ken plijus dre ma 'z int nevez, ken mat ives evit yec'hed ar c'horf, a garg dervez ar mous. Ar c'has, ar c'hen-tellou, an deveriou, evel er skol, a vag o spered e-ser diskuiza ar c'horf.

Met pa dec'h kuit an hañv, an hañv ken berr e Brest, e kendalc'h ar memes buhez dindan an amzer, daoust d'an avel, d'ar glao, d'an erc'h pe d'ar skorn...

Tenn eo neuze buhez ar mous: deski a ra labourat daoust d'ar yenienn, gouzañv hep klemm, beza mordead en eur ger, kalet ouz ar boan, prest da vale ne vern peseurt amzer a ra.

Ouspenn, oc'h en em frota bepred ouz sez kant bolonteze dishefivel diouz e hini, e tesk — hag eun dra vat eo — beva e kompagnunez, souplaat e garakter ha gouzañv hini e gamaladed, en eur ger, en em rontaat, evel m'en em ronta bill an aod ruilhet ha diruilhet gant an tarziou; met deski a ra ives — an dra-mañi n'eo ket kenkoulz — « ober e-giz ar re-all ».

Poan hon eus o kompreñ galloud al labour-se hag a deu a-benn, e berr amzer, da lakaat ar re holl a zo o veva asambles da gemer ar memes plegou, hag ar re fall kentoc'h eget ar re vat.

E skol ar Voused, « ober e-giz ar re-all » a zo kemer eun doare-komz grosoc'h eget er gér, koll, nebeut ha nebeut, boaz ar bedenn ha dilezel an traou santel...

Daoust hag Eujen en em lakaas ives da « ober e-giz ar re-all » ? E gamaladed ne weljont netra. Met Eujen e-unan, diwezatoc'h, pa we las gwelloc'h ar pez a c'heller rei da Zoue, ne vern e pe stad a vuhez, a afizavo beza bet « eur pecher bras ».

Sur eo e we las mat e zever, pa reas anaoudegez gant an aluzener, an Aotrou Maze. C'hom a reas anaoudek en e gefiver, da vez miret outañ da ruilh d'an traon ha dont a reas da veza adarre ar c'hristen abostoi hon eus gwelet e Pordig, met marteze truezusoc'h eget a-raok, dre m'en doa desket pegen aes eo kouezza, hep zoken her c'hoantaat...

Eujen a brezege dreist-holl dre e skouer. Karet e oa abalamour ma veze laouen bepred ha ma ouie ken brao konta istoriou... Ne skuized Morse gantañ.

A-wechou ives, e tivize kalon ha kalon gant eur c'hamalad brallet fall ha lent... Poania a rae d'e sacha gantañ, d'ar sul war-lerc'h, da gelc'h-studi an aluzener, pe de lakaat da gomunia, evit beza krefñvoc'h...

— Pebez levenez, emezañ eun dervez d'eur mignon, pa c'heller lavarout : eun dañvad muioch degaset d'ar gér. Dre c'has Doue, gellet em eus hel lavarout a-wechou ha fiziañs am eus da c'hellout hel lavarout c'hoaz.

Prizet kenañ e oa gant e gamaladed. Eur gomz eus unan anezo d'an Aotrou Caroff, aluzener war-lerc'h an Aotrou Maze, hen diskouez mat:

— Petra 'fell d'eoc'h, emezañ d'an aluzener a oa ouz e skandalat, me n'ouz ket Conort, me.

(Da genderc'hel.)

Mont d'ar Skol...

a-raok klask ober skol...

War « Semaine religieuse » eskopti Kemper, 14 ebrel 1944, en eur pennad-skrid diwar-benn « Le Breton », er bajenn 115, e lennan:

« ...Puis-je ajouter que je suis toujours un peu agacé, lorsque je reçois « Ar Vuhez Kristen », de voir que le titre même de cette belle revue est fautif... »

Hag hor mestr-skol (n'ouzon ket piou eo) da zisplega eur reolenn eus ar grammadeg, evit rei d'emp da gompren e tiefemp skriva « Ar vuhez gristen ».

Mat e vefe bet d'ezafí ober nao gwech tro podig al liou gant e bluenn a-raok skriva... rak fazia a ra.

Reiz eo ar reolenn dispeget gantañ, met n'eo ket klok. Evit beza klok ha gwir penn-da-benn en dese ranket skriva c'hoaz :

« Exception : la mutation K, p, t, en G, b, d, ne se fait qu'après les mots terminés par une voyelle ou une liquide (l, m, n, r). Setu perak e skrivomp lezenn gristen.

Setu perak e skrivomp ar vuhez kristen.

Mat a rafe hor mestr-skol, evit sklerijenna e c'houlou-lutig, lenn : *Tableau des mutations an Tad Eufen*, embannet gant F. Vallée e dibenn e levr « La langue bretonne en 40 leçons ».

Pe : « Grammaire bretonne », R. Hémon 1941, p. 9.

Pe c'hoaz : « Premier cours de breton », Daniel 1944, p. 67.

An dud-se, war dachenn ar brezoneg, o deus graet ouspenn, pismigat ha klask abeg. Studiet o deus o yez, embannet o deus skridou... hag er skol int bet, e-pad hir amzer a-raok en em lakaat da ober skol d'ar re all.

Fur e oa hon tud koz, pa lavarent :

A-raok meuli pe damall

Gwelit mat hag ez eo leal.

An Tad MEDARD.
Renier « Ar Vuhez Kristen ».

An Tad Konstantin (Per Moysan), a Blogoneg

E barr e vrud, d'e eiz vloaz ha tregont, eo bet diskaret gant ar maro, ar manac'h kapusin yaouank. Berr eo bet e vuhez, met pegen leun ha pegen pividik !

Ez-yaouank e kemeras hent kloerdi bihan an Tadou kapusined, e Dinarz, hag ac'hano hent an novisiad.

D'an 8 a viz gwengolo 1936, e rae e leou kenta e urz Sant Fransez.

En abeg d'e berziou mat ha d'e spered lemm e voe dibabet gant e Superior ed ha kaset da Rom da beurechui e studi, hag e Rom e voe beleget d'ar 17 a viz Gouere 1932.

Brao tre e kasas da benn e holl studiou hag anvet e voe Doktor war ar Feiz-doueoniez.

Galvet e voe neuze gant e Renerien da veza ke lenner en unan eus o c'hloerdiou bras.

Buan e teuas an Tad Konstantin da veza karet gant e studierien...; karet evel ke lenner, ken brao ma ouie lakaat ar gwirioneziou uhela a-rez spered pep-unan...; karet evel beleg ha relijius, ken devot e oa, ken hegarat, ken mat ouz an holl...

An Tad Konstantin ne ouie ket damanti na d'e skuizder na d'e boan...; ne ouie ket petra oa kila dirak al labour na dirak an never ha pa vefe ret

mont en tan evit ober an never-se. Hag hini ebet eus e gamaladed brezel ne voe souezet o welout spega d'ezan war e vruched ar groaz a vrezel...

Echu gantan e labour war dachenn an emgann, ar manac'h a grogas adarre en e labour ke lenner e kouent ar Gapusined, e kér Naoned.

Eno eo e kollas e yec'hed.

Ouspenn kelenn ar venec'h yaouank e kave amzer c'hoaz da gofesaat, e-pad euriou hag euriou.

Bep sul e prezge, diou ha teir gwech a-wechou, dirak ilizadou gwazed ha paotred yaouank hag holl bersoned an Naoned o defe karet klevout bep sul, en o iliz, ar manac'h santel a ouie ken brao hag en eun doare ken plijus displega d'ar bobl kaerder ar relijion.

An Tad Konstantin n'en deveze ket amzer da skriva e prezge..., met hir-sonjal enno a rae ha prederia warno en e bedennou..., ha, pa prezge, e tispake eun tamm eus e galon, entanet gant karantez ar C'hrist.

Poulzet gant ar garantez-se, e asantas c'hoaz ren eur c'hec'h-studi paotred yaouank...

Gant skoazell ar re-man, e savas, e-kichen dor ar gouent, eun tamm barakenn evit rei degemer d'ar beorien. Hag eno e kavent bemdez o skudellad soubenn domm...

Hirio c'hoaz, e ranner eno d'an dud ezommek ouspenn daou c'hant skudellad soubenn bemdez.

Goude bombezadeg vrás kér Naoned, e tec'has an Tad Konstantin gant e studierien, da glask repu da gouent Versailles.

Eno e rankas nerz-kalon ar manac'h kila dirak
ar skuizder ha dirak ar c'hlenvet kriz...

Hag e kouezas, a-daoł-trum, evel ar soudard war
an dachenn...

Kapusined Breiz o deus kollet eur breur mat, eur
mignon kalonek, eun difennour taer.

Bretoned an Naoned a lavarfe d'eoc'h pegen don
ha pegen beo e oa, e kalon an Tad Konstantin, ka-
rantez Breiz hag ar brezoneg.

Eus lein e varadoz ra blijo gant'an skoazella e
vreudeur hag e vignoned.

An Tad M.

Ar peoch... ar peoch...

An holl a c'houenn hag a c'hortoz ar peoc'h.

Met goulenn ha gortoz a reont anezañ digant an dud.

Hag ar peoc'h n'hell beza roet d'eomp nemet gant kalon an
Doue a garantez.

« LAKAAT A RIN AR PEOCH ER FAMILHOU », he deus
lavaret ar Galon-Sakr.

Tadou ha mammou, priejou kristen, konsakrit ho familhou
da Galon-Sakr Jezuz.

Mar dint bet dija konsakret d'Ezi, renevezit ar goneskrasion-se.

Kalon Sakr Jezuz, roit d'eomp ar peoc'h dre
Galon Dinamm Mari.

Lizer Annaig d'he c'henderv Jobig

Frad al tann, 15/5/44.

Kenderu Jobig,



Eur c'hlaz brao az poa digoret d'in en da lizer diweza : an
doare d'en em gomporti ha d'en em wiska. N'eo ket diouz an
diavaez na diouz an dilhad eo mont da eun den. gwir eo;
re alies koulskoude ne vez an diavaez nemet an tu gin eus an
diabarz, hag an daou du, kaer zo, ne reont nemet an hevelep dan-
vez. Ni, merc'hed, alies, a yvarno gwelloc'h eun tamm mezer diouz
an tu gin eget diouz an tu mat ! Ma vez eta re ziskempenn doare
diavaez eun den daoust ha n'heller ket lavarout, hep aon da fazia.
eo iveau disk empenn. kalz pe nebeut, en diabarz ?

Da gredi eo ne anavez ket ar baotred yaouank — hag ar wazed
— ar wirionez-se, pa gomprener pegen nebeut a soursi a gemeront
gant o c'homportamant hag o dilhad. An dra-mañ a ra alies poan
spared d'ar merched,

Lakomp ar mevel koz du-mañ, — boudinellat a die alies e zis-
kouarn, ar paour-kaez mevel koz, mar deo gwir e voudinell an
diskouarn seul wech ma vez unan bennak o lavarout traou acha-
nor ! — n'em eus ket kement-se da welout warnañ, ma karez,
peogwir eo beo e wreg Katell ; hag ouspenn, d'e oad ne vezet mui
gwall lorzh'hus hag e ranker digarezi; met koulskoude, Santez Anna
ar Palud venniget !

E zilhad da bemdez ne vezont ket chefchet ouspenn diouz
wech ar bloaz, d'ar bloaz nevez ha da c'houel Yann. Aes eo d'it
kredi eo eun doñjer selout outo. N'o deus liou ebet ken, luc'h a
a peont evel ma veñent bet koaret pe goiltaret. N'eo ket souezus !
Pa vez lous e zaouarn, saotret e gontell... n'eus dale ebet : eur
frot d'ar bragez ha... mat pell zo ! A-hend-all, pa vez o skarna ar
c'hrevier, o fulha teil pe vesin, o charreat er straejou don, setu
eur gwiskad teil war eur gwiskad pri ha... mat pell zo ! Pa vez
war e labour, e fil e zilhad n'eus fors e pelech. En derves all, edon
o tiwall ar saout war relajennou park an Dosenn, ar wazed a oa
o tenna avalou-douar. N'edon ket nemeur war evez ouz va saout,
a-zevri m'edon gant va stamin — eur chilettenn-c'hloas vriz d'am
breur Herve mu rank chom c'hoaz eur goafver all du-se — A greiz
pep kreiz ! Sell 'ta, emeve ! Ar saout a oa e vresa chupenn ar
mervel koz, taolet garñañ war greiz ar relajenn ! Ha c'hoaz m'en
defe sellet e pelech ha seurel ! war sur bern k...saout an hiniv oa :

— Fanch koz ! emeoun-me, sell 'ta e peseur stuziou eo lakast
ho chupenn, bremaf e vezou brao avat ! amanennet kaer oa ar
c'hein anez, me ' lavar d'it.

— Petra 'r chibet ! Setu aze eur pez kaer avat, emezaf, sech'i a ray !

— Ya, ya... ha mat pell 'zo ! kredabl.
Yannig ne daoi ket kalz muioch'a evez pa fil e zilhad. Ne vez ket fin a-walch' ar baotred d'an oad-se, pe betra ? Evel ar wazed en oad eo e rankont ober hag arabat d'ar merc'hed klask fourra o fri, mardouen !

— Perak, a lavaran-me d'ezaf, ne lak'z ket brao da zilhad war eur c'harz pe a-istrabilh ouz eur skour ?

Koll va amzer ne ran ken : mez en deus o senti ouz e c'hoar. Evit heza eur gwaz, moarvat, eo diet chom hep kaout preder gant an dilhad 't an dra-se a zo mat d'ar merc'hed gant o stamm hag o brouderoz.

Diouz an noz, pa 'z a da gouskat, goulenn digantaf 'ta plega e zilhad pe da vihana o lakaat a-istrabilh... da sutal ya ! Ha kouls-koude ez eus bet lakaat d'ezaf, en e gramp, krogou koad da spega e zilhad. N'ouzout ket petra en deus lavaret d'in p'en deus gwelet ar c'hogou koad-se !

— Eur vaouez vat out, Annaig, krogou brao az peus lakaet em c'hamp ! eur pok muioch'a d'ar blosaz nevez ! bremaf n'eus nemet prens ur mekanig hag a lakaat va dilhad da vont anezo o-unan ouz ar c'hogou-se. »

Hag e c'hoarz neuze evel eun diskiant ! Pa lavaran d'it, tu ha tu a zo da ziskouez e vez spered, meti evelato ! Derveziou a zo n'ouzoum ket petra 'vir ouzin da blanta eur stafad gantañ !

Egari a ran iverz pa vank boutonou ouz e zilhad pe pa vezont toll pe freuzet. Fafich koz n'en deus dale ebet : eun tamm fisel e-lec'h ar bouton, eur spilhenn-grog da ober kraf ha... mat pell 'zo evel-just : derezat ar paot koz adarre.

Klasket em eus iverz lakaat Yannig da chefch dilhad pa vez war-dro labouriou a zo : skarza ar c'haou, charreat teil, futina bezin, louzaoui avalou-douar. N'eo ket dipitus a gav d'it, e welout evel-se gant dilhad lous, a-wechou kerkenet hag al lun pe ar meurz ! Mat, kae da glask da rest gant ar seurt-se, koulz eo d'it mont da sutal e brulu da venez Are. Hag e teu d'in brejou gant e zilhad kall-hare, atan eo d'it, hag eur flaer ganto ! N'eo an dra-se nemet leziregez ha netra ken ; eo, c'hoant diskouez ouspenn eo eur gwaz ha n'emañ mui dindan bell ar merc'hed.

Pa vez bet gourdrouzet Yannig ganen, e vezont neuze Fanch koz hag heñi o kuzulikat a-daoù, o sellout ouzin a gorn en eur vousc'hoarzin, ha ma teu d'in tremen e-biou e laveront gant eun aer disebiant : « Petra 'gav d'it a ray an amzer, iverz, Yannig ! »

— Brao, brao, Fafich koz, emañ an avel o trei ! »

Ha c'hoaz, ma vezont evel-se en o faotred yaouank penaos e vezint ta da-choude ? Pa vezont dimezet, ma teuer da ober eur rebezh bennak d'ezo, e respondont : « Ché ! Bremaf n'em eus ka-lionig ebet ken da zeseo ! »

N'oum ket nec'h et lavari adarre n'eus nemet reverez ganen hag emaoun o klask pemp troad d'ar maout. Gwaz a-se evidout ma ne gavez ket fur va allou.

Hep kenavo !

ANNAIG.

Respong Jobig d'e geniteru Annaig

Koad-fao, 30/5/44.

Geniteru Annaig,

Ne oa ket mui a beuri er foenneg-all 'ta, pa 'z peus ranket chefch plas d'az saout ! Ha bec'h adarre avat, ken taer ha biskoaz... war an dilhad en taol-mari. Taol evez, dre fors taeri ha mont en egar evel-se, e teul da veza tortez ! Diaes e kavien, sell, eur gaer a blach' yaouank eveldout. Ha neuze dalc'h soñj n'eo ket piljadur beva e-ser tud re brimmoù da folli evel-se.

Plac'h a daer hag a foll
A zispilij buan d'an holl ;
Plac'h a foll hag a daer
'vo kaset buan d'ar gér.

A-du emaoun ganev evit an darmvula eus ar rebechou a rez d'ar baotred yaouank. Marteze iverz n'eus ket bet dalc'h et strix a-walch' warmo en amzer ma oant bugale ha krenn-baotred. Ma wefent bet boazet, ez-vihanik, da zerc'hel kempenn o dilhad, d'o renka diouz an hoz, d'o diboultrenna diouz ar mintin ha d'o disaotra, martez e veve aesoch dont a-benn anezo pa savont da dud yaouank.

Sell ouz ar soudarded ha dreist-holl ar varlodod, pa zeuont d'ar gér da welout o zud; dilastez a-walch' e vez e dilhad ganto ha n'eus koulskoude maouez ebet war o zro. Ha neuze, evel ma lavarez, troet eo ar baotred da ober evel ar wazed en oad.

Ne dennez ano ebet eus tonton Laou — kompreñ a ran ne garfas ket dispenn an distera da dad — da gredi eo e rank beza eun tammig lezober, heñi iverz, rak ales e ra an tiad diouz ar mestri. Me 'wel du-mañi ez eus eur mevel yaouank ; e-pad an deiz emañ, koulz laverout, troad-ha-troad ganen, mat, farsus eo, hefvel-poch ouz eur marmonz : kement a ran a ra... Hag o vez a mameran preder gantañ ha ma 'm eus c'hoant ober anezaf eur paotrig savet mat ha seven, ales e poanian muioch' gant va c'homportamant, e pep doare, dre an abeg ma ouzoum emañ e zaoulagad o para-war-noun, prest atao d'am zrevez.

Nemet, kaer 'zo, ni n'omp ket martoloded war bourz eur vag ; merc'hed a zo war hon tra, ha pep-hini e vicher. N'eo ket d'empni ober ar gobez, ni hag a vez er park eus ar mintin betek an noz. Piou a zo kaoz ma weleñ gwazed gant dilhad hag a vank boutonou outo, nemet ar merc'hed ? Gwazed gant dilhad toll pe freuzet, dilhad saotret, nemet ar merc'hed ? Ma karfent rei nebeutoc'h a amzer da wrac'hellat, e chomfe muioch' ganto da wriat pe da lakaat lavig er c'holvez hag er palouer. N'em eus ket ezomm da welout maouez ebet evit laverout d'it e pelech' ez eus merc'hed dillastez ha labourerezed ; ti-ha-ti, diouz kiaz, e laverfen d'it, er barrez a-bez, netra nemet diouz an doare m'eo akoutret ar wazed war ar pemdez pe da sul.

Sklaeroc'h kont a vefe c'hoaz mont en tiez da welout, anat eo d'it ! Rak c'houi, merc'hedou, a zo estreget re zilastez ac'hanoec'h war ho tilhad ! Da sul, ya, e poagnit da veza faro an tamm ac'hanoec'h, ha fichez, o klask trelli o daoulagad d'ar baotred, 'moarvat, o « klask perc'henn » evel ma lavar Per an ti all, met war ar sizun er gér ! Pebez kemm a-wechou ! Evit meur a hini — plac'hed yaouank — e c'hellifed lavarout :

*Da sul koantenn
Da bemedz loudourenn.*

N'oun ket souezet avat ha goude m'o defe lod mez pa zeu unan bennak diavaez en ti war ar sizun. Aze eo mont evit barn eur plach' yaouank ha n'eo e-kreiz trouz ha ficherez eur sal-dafis. Lod a zo hag a vez dilastez atao, met re all ! o galleg koz ! Ar bleo a vez rodel-dirodell... war zigarez ma 'z int bet rostet gant ar berrukennerez ha ma chomont krijet warno o-unan evel ar gloan war eur penn-danvad, hep koueza re war an diskaoz pe war ar fri, ne vezint na kribet na kempennet.

Ma vez d'al iun vintin, e kavoch' c'hoaz alies restachou yodaj war an dremin, restachou bleudaj hag a ra d'ar chrochen kaout eun doare disec'het ha skarret evel kroc'hent eur vaouez pevar-ugent vloaz.

Hag an dilhad ? Ne c'houennan ket e vefe dilhad nevez atao evit mont da c'hor ar saout, da rei gwelien d'ar moc'h pe d'al leueou bihan, pe labouriou-all evel-se, met n'oun ket evit gouzañiv eun tamm sach' ludu melen staget en-dro d'ar groazlez gant eur pennad fisel. Dreist-holl bremaf, ken berr ha ma vez an dilhad, ar sach' a gouez izeloc'l eget ar vroz, war diwesker ...bet dilastez ; setu aze hag a ro « allure » avat.. evel eun « termaji » bennak. Gant an dra-se, boutieir koad re vras o storlokat en treid. Perak chom hep cheñch dilhad, c'houi iveau, pa 'z it war-dro labouriou a zo ? Amañ, ar merc'hed o deus eur sae war chorr a liou sklaer, buan da denna ha buan da lakaat, a cheñchont ken alies ka ma vez lous.

War draou a zo, ni, paotred yaouank, n'ho kompreñomp ket, a lavarez ; c'houi a zo ar memes tra, war draou all a zo. Ne gom-preñit ket eo ar plach' yaouank evit ar paotr yaouank eun ael a joa, a levenez hag a garantez. Eur blijadur a diefe beza bepred evit eur paotr yaouank gwelout eur plach' yaouank, evel m'en devez plijadur o sellout ouz ar bleuniou digor, bleuniou a-liou ha c'houez vat ganto. Estreget an dra-se eo evel just eur plach' yaouank evit eur paotr yaouank, met-an dra-se iveau : skeudenn ar c'hlanded hag ar goantiri. Hag e rank ar plach' yaouank beza bepred prop ha dilastez, gwisket dereat ha plijus...

Met ne echufen ket ! ha sonet unnek eur noz !

Noz vat d'it ha Kenavo !

JOBIG.

RASKET EO BET...



Yfig, mab Marijan Vitous, a zo bet rasket evit e bask, korbellet, ma kavit gwelloc'h.

Yod en deus bet, a lavarfe paotred kerne.

Ha Marijan Vitous, anat d'eoc'h, a zo enni eur c'hofad imor.

— A, ya ! Rasket eo bet va mab' ! Gwelout a ray an Aotrou kure petra a gousto d'ezañ ober traou evel-se. Warc'hoaz vintin e tesko piou eo Marijan Vitous, ma ne oar ket c'hoaz !

Kerkent ha kloc'h an oferenn e tegouezas Marijan hag he mab e-kichen dor an iliz.

A-vec'h ma oa distroet an Aotrou kure d'ar sakreteri goude beza oferenet, e oant war e seulioù.

— Penaos, Aotrou kure, c'houi a zo bet digalon a-walc'h evit raska va mab ?

— Feiz, Marijan, n'hellen ket ober a-hend-all gant va gwella bolonetz... Yfig ne oar tamm katekiz ebet.

— Ne oar tamm katekiz ebet ! Setu amañ eur gonchenn all avat ! Yfig a zo ken desket eget ar vugale all... ha penaos ne vefe ket, kemend-all am eus me poaniet gantañ ?

— Mat, Marijan, m'en deus desket e tie gouzout. Gwelomp adarre, mar karit... ha ma respont d'in evel m'eo dieet e venso digorbellet... Ac'hanta, Yfig, lavar d'in 'ta pet Doue a zo ?

— Heu... heu..., eme Yfig o sellout a gorn tro ha tro ouz e vamm hag ouz ar beleg.

— Respont 'ta d'an Aotrou kure, va aelig koant. Lavar d'ezañ 'ta pet Doue a zo. Dec'h diweza em eus desket se d'it.

— Heu... heu... eme Yfig adarre.

— Met respont 'ta, marmous fall, eme Varijan oc'h heja he mabig, an imor fall enni a kemer adarre an tu war-c'horre. Lavar 'ta d'an Aotrou kure pet Doue a zo.

— Gwelout a rit, Marijan, ne oar seurt ebet.

— Ché, pebez penn azén... ! N'em boa ket lavaret d'it dec'h, ouspenn ugent gwech, ez eus daou Zoue.

— Gwelout a ran, Marijan, n'ouzoc'h ket kalz muioc'h a gatekiz eget ho mab... It 'ta da gaout an Aotrou Person, evidoun-me n'hellan ket rei e bask da Yfig.

Ha Marijan Vitous da gaout an Aotrou Person.

— O, Aotrou Person, ho pet truez ouzin. Sonjitet 'ta... an Aotrou kure ne fell ket d'ezan rei e bask da Yfig. Ha koulskoude en deus respontet d'ezan e oa daou Zoue. Trawalc'h eo, a sonj d'in... ne gav d'eoc'h Aotrou Person.

— Eo, eo, Marijan, trawalc'h eo sur, unan a re a zo zoken, er c'hatekiz eo merket « unan hepken »... Met gwelomp 'ta neuze petra ' oar Yfig.

Lavar d'in 'ta Yfig peur eo maro Jezuz-Krist.

— Va Doue, Aotrou Person, eme Varijan raktal, c'houi a c'houenn traou, ie 'vat ! Gwechall pa oamp o chom e-kichen ar vered ni a wele kement interamant a dremene; met abaoe ma 'z omp aet da chom da benn pella ar barrez, ne glevomp seurt ebet ken... penaos e kav d'eoc'h e oufe Yfig peur eo maro hemañ ha peur eo maro hen-hont.

An Aotrou Person a oa anezan eun den habask... hag a gendalc'has :

— Mat, Yfig, lavar d'in neuze pet Iliz a zo ?

— Heu... heu... eme Yfig eur wech c'hoaz.

— En taol-mafi avat, Aotrou Person, emaoch oc'h ober goap... Penaos e chellec ar paotrig paour-mañ gouzout pet iliz a zo, pa n'eo bet aet biskoaz eus ar barrez-mañ ?

Deus d'ar gér, Yfig... Eun druez eo soñjal e ranki mont da c'hounit da vara hep beza graet da bask ! Met petra 'ri gant beleien a zo ken diaes all kaout affer outo ? !...

P. LANVILIN.



DISKOUZEZIT D'IN EUR MIRAKL

Klañv eo Yann Digredenn. Klañv gant eur c'hleñved souezus a-walc'h.

Klañv gant ar c'hoant gwelout eur mirakl !

Mat, Yann, n'eo ket diaes parea ac'hanoec'h...; kemerit ar boan da zigeri ho taoulagad, sellit ouz an Iliz hag e weioc'h eur mirakl eus ar re gaera.

Ya, sellit ouz an Iliz. Ne lavaran ket ouz an ti bras a zo aze e-kreiz ar bourg, met ouz an holl gristenien a zo dre ar bed, gouarnet gant an Tad Santel ar Pab ha gant an Eskibien a-unan gant ar Pab.

Digorit ho taoulagad, Yann, hag ho tiskouarn iveau... Gwelout ha klevit !

Sav eo bet an Iliz-se, 1900 vloaz a zo, gant Jezuz-Krist. Karget en doa daouzek den d'he skigna dre ar bed holl... An daouzek den-se ne oant na doktored, na mondianed, na tud a renk uhel, na tud a vezel... Bez' e oant kentoc'h tud dizesk, micherourien paour, tud a renk izel... Daoust da-se, Yann, ret eo d'eoc'h anzav n'int ket deuet re fall a-benn eus o zaol...

An Iliz, savet ganto, he deus gwelet en-dro d'ezil o koueba en o foul : tronjou an impalaered, rouanteleziou mistri ar bed, galloud ha nerz ar spontusa brezelourien...

E-kreiz an dismantrou-se, n'eus nemeti a veve chomet en he sav.



En-dro d'ezzi, an dud, hep ehan, o deus cheñchet o boaza-mañchou, o doare-beva, o lezennou.

Hi avat a zo chomet divrall en he c'hredennou hag en he lezennou.

E pevar c'horn ar bed, e kement pobl a zo, dindan n'eus forz peseurt gouarnamant, an Iliz he deus graet brezel d'an droug ha skoazellet ar mad, stourmet evit sila e pep lec'h gwirionez ha sklerijenn an Aviel, hep aon ebet da zisplijout da vistri bras ar bed.

E pep giz, e ano pep seurt tud ha pep seurt traou, ez eus bet graet brezel d'ezzi.

Klasket ez eus bet he diskar e ano an Deskadurez... hag an Iliz he deus diskouezet e kaved, e-touez he bugale, desketa tud a zo bet biskoaz.

Ma veze skubet diwar ar bed, an Deskadurez bet hadet gant an Iliz, e kouezfe an dud en eun deñvalijenn spontus.

E pep amzer, e pep bro, e-touez an dud a bep renk, he deus lakaet da vleunia tud kalonek eus an dibab, sent, misionerien, leanezed... tud hag a ra enor d'ar bed...

Hag ar re a zo o vlenia an Iliz-se, Yann, n'int ket aelez int, met tud eveldomp...

Hag ar re o deus diazezet anezzi a oa iveauz tud eveldomp.

Ha, kouiskoude, o deus renevezet ar bed... roet e frankiz d'ar skavour, lakaet renta enor ha resped d'ar vaouez, adsavet ar famih, diwiriennet an holl blegou fall, hadet er c'halonou ar vertuziou kaera, lakaet an dud da zegemer doareou-beva dereat ha gwirioneziou uhel.

Ha, dalc'hmat, eo bet ret d'ezo ober al labour-se, en desped da bep seurt fallagriez... ha daoust da se e chom an Iliz en he sav.

Setu aze eur mirakl, anzavet gant an holl, nemet gant an dud a lavar e ra noz da greizteiz.

DRADEM.



HAG EUN TAMMIG GALLEG-SAOUT

— Bondé qu'il était l'auto... J'ai pas pu venir avec... alors je suis venu sur mon tranquillité, avec mes chaussons, usés tout dija.

(Klevet e Plougoùlm).



SKLERIJENN HA NERZ

Ar boan, servijerez Doue

Daoust ha gouzout a ran gouzañv? dougen va c'hoaz? Va c'hoaz pemdeziek a gavan re bouunner marteze, ha va c'huru-nenn spern re boanius. Mar goufen gouzañv koulskoude, nag a du a gavfen da zigoll, da zic'haoui, da zastum meritou, da zis-kouez va c'harantez!

Va Doue, deskit d'in gouzañv, evel m'hoc'h eus gouezet gouzañv.

Kaer am bo ober, e teuio ar c'hléñved, ar gwallzarvoudou, poaniou a bep seurt da skei ouz dor va c'halon, da flemma, da dreanti va ene. Rak abaoe peched hon tad kenta, emañ an den e skol ar boan, eur gwall vestrez; eus daoulagad pep den e kouez eur gont a zaerou.

Klasket en deus an den pellaat diouz ar boan. E kreiz ar gouezoni hag e-kreiz ar sevenadurez, dindan galloud ar rouanez, dindan bell an impalaered pe dindan renadurez ar bobl, e pep lec'h hag e pep amzer, an den en deus skuilhet daerou.

Emañ c'houez ar boan gant pajennou an istor, neudenn ar boan e steuenn pep buhez.

Sellit ennoch hag en-dro d'eo'h: rouanez ar bed-mañ eo ar boan ha gant he nerz ankenius e pouez war ar re binvidik ha war ar re baour, war an dud galloudek ha war an dud izel; gwask ar boan a gav krog e pep kalon. Ne c'hall den tec'hout diwarni, skei a ra evel eun dall ha skei a ra hep paouez, ken na ro an taol diweza, taol ar maro, o freuza ar vuhez, an taol pounnara marteze gwasoc'h eget ar re all. Ret eo gwea ar blanedenn evel ma tegouez, degemer ar boan. Gwelloc'h c'hoaz eo karout ar boan hag he lakaat da vez talvoudus.

Da heul Jezuz hor Mestr, kemeromp hor c'hoaz, hor c'hoaz vihan, dougomp anezzi gant feiz, gant nerz kalon, gant sentidigez, fizianz ha karantez.

Ar re o deus an curvad da welout talvoudegez ar boan, ar re-se a gerz war hent an nefy hag a die trugarekaat an Aotrou Doue.

Gant ar bean degemeret mat e c'hallomp paea evit hor pech'ejou ha pech'ejou an holl bec'herien, e c'hallomp frealzi ha dic'haoui Doue eus an holl zismegañsou a reer d'ezan, e c'hallomp unani hor buhez gant poaniou skrijus Hor Salver, e groazstagadur hag o varo fromus.

Gant poaniou ar vuhez-mañ e c'hallomp beza ebrestel ha salverien eneou.

Setu komzou eur sant: « Ma fell da Zoue e refen difin, klanv, treid ha daouarn liammet, e c'hellin bepred lavarout : en eur c'houzañv e kemeran perz e dasprendigez ar bed gant Jezuz war ar Menez Kalvar. An ene a bed hag a ziwas poan e kuz a vez meur a wech kreñvoc'h hag uheloc'h eget eur prezeger Aviel. »

Dre garout ar boan hag ober ganti eur sakrifis, eur prof kinniget da Zoue, e lakaimp kalz a vertuziou da greski en hon ene: ar sentidigez, an izelded a galon, ar fizian, ar binijenn, ar garantze. Dont a raimp da veza heñvel ouz Jezuz, hor skouer, Jezuz hag en deus douget e groaz ha degemeret hep klemm e gurunenn spern!

Ar boan a zo eun dra ret, eun dra talvoudus. Goulenomp digant Doue hor skoazella en hor poaniou, en hor trubuilhou, en hor glac'har hag en hon c'hañvou ma c'helliñp o santelaat ha lavarout:

« Mat eo d'in pep tra. Desket em eus na gas Doue ar boan nemet d'ar re a gar; gouzout a ran ez eo eun Tad leun a vadelez. En em gustumet, en em voazet oun da zegemer pep tra eus e zorn.

Pa vezan e-kreiz ar boan, e veulan Doue o rei d'in an tu da chouint meritor; pa vezan hep poan, E drugarekaat a ran d'am beza diwalliet. »

Adskrivet gant GOURNADEC'H.



E dra da bep hini...



Keraet eo ar vuhez, pemp ha marteze c'houec'h gwech, abaoe ar brezel.

Gwerzet e vez an traou, pemp ha dek gwech keroc'h... a-wechou ouspenn.

Perak' ta, kalz mistri ha mestrezed n'o deus kresket koumaniañchou o servicherien, nemet diou pe deir gwech ?

Perak' ta e kaver c'hoaz mistri ha mestrezed — kristenien vât war o meno — na roont nemet 30 pe 40 lur bemdez d'o servicherien, diwar o dispign?

Hervez eun enklask graet, er bloaz-mañ, e departamant ar « Maine-et-Loire » gant « l'Union des syndicats ouvriers », eul labourer dizemez en deus ezomm, hirio, evit beva e kér, pep tra war e gont, eus 3.231 lur ar miz, hag eul labourerez dizemez eus 2.807 lur ar miz.

Lod a lavar:

« War ar maez eo aesoc'h beva ! »

Marteze! Pa ne da ket pep tra gant tud kér, dre ar marc'had kuz!

• N'eo ket difennet da bep hini kreski e zanvez gant lealded, met:

Rastella aoz'hant 'zo eur vez
Pa vez tenaset diouz ar stlabez.

Ma 'z eus eur stlabez mezus eo, d'am soñj, lakaat an dienez, an naonegez hag an anken e familh eul labourer, dre rei d'ezan eur c'houumanant « kof-tano »!

Ar Skritur Sakr a lavar:

« Setu m'emañ mouez ar c'houmanañchou laeret diwar ar vicherourien o sevel war-zu lez-varn Doue an armeou, evit gouenn justiz ! »

Penaos ' ta neuze ober eur c'houmanant just?

1) An darn vrasha eus an dud ne deuont ket er bed-mañ gant eur yalc'had aour en o doñ, ha n'o deus evit gounid o bara nemet poan o divrec'h. Al labour eo ar benveg roet gant Doue d'an den evit gounid e vara :

« Te a c'hounezo da vara diouz c'houezenn da dal ».

Ar c'houmanant izela et a dle, dre justiz, beza bras a-walc'h evit maga al labourer.

2) An darn vrasha eus an dud ne chomont ket dizemez. Stad ordinal an den eo stad ar briedelez. Diwar stad ar briedelez, peurvia, e sav eur familh. Ar vugale, pa zeuont er bed-mañ, n'hellont ket beva drezo o-unan. Ezomm o deus eus o mamm, hag e-pad bloaveziou o devo ezomm anez. Setu perak plas ar vamm a zo er gér, evit sevel ar vugale, e-ser ober labour an ti pe tro-war-dro an ti.

Setu perak an tad en deus gwir da gaout eur c'houmanant bras a-walc'h evit en em vaga ha maga e wreg hag e vugale.

3) Bras e vez a-wechou anken eun tad a familh pa soñj en amzer da zont. Ken dister eo e goumanant, ma vez debret dre ma vez gounezet... petra raio ma kouez ar c'hléñved warnañ pe war e vugale? Krouet eo bet ar bed gant Doue evit maga an dud, ha pep den en deus gwir da veva war an douar, heb beza dalc'hmat nec'het o klask gouzout penaos kaout bara evitañ hag evit e familh.

Setu perak eun tad familh, labourer, onest ha fur, en deus gwir da gaout eur c'houmanant bras a-walc'h da c'hellout espern ar pez a zo dleet evit kaout dirazañ peadra da skuba pep nec'hament diouz e di.

Setu aze ar c'henkelig embannet gant an Tadou Santel ar Pabed Leon XIII ha Pi XI, en o liziri-meur « Rerum Novarum » ha « Quadragesimo Anno ».

Eun dra vat a veze da galz mistri kaout soñj anezo.

AN TAD YVON.

LEVRIOU NEVEZ

Ar Vretoned kloar a zo pell 'zo prest da ober eun interamant kenta klas gant ar brezoneg, a veze mat d'ezo ober eur sellig ouz ar bern levriou a vez embannet hirio e brezoneg.

Setu amañ eul lodennig anezo.

Ne reomp meneg war Ar Vuhez Kristen nemet eus ar skridou hag al levriou a zo bet degaset d'emp.

— CHAL HA DICHAL, eun dastumad barzonegou gwenedek, gant Roperh er Mason, skeudennet gant X. de Langlais. Priz al levr : 200 lur.

Daoust ma n'en deus ket an oberour desket ar brezoneg war varlenn e vamm, e teu brao e vez gantaf... Plijus eo mont d'e heul a-dreuz e varzonegou, ha sevel gantaf betek an Aotrou Doue diwar traou distera ar groudigez. Kalon ar christen a lamm gant kalon ar barz e levr Roperh er Mason.

— AN TI SATANAZET, gant Jakez Riou, skeudennet gant P. Péron, embannet gant Skridou Breiz. Priz al levr : 46 lur.

Istor fentus daou istrogell o 'choari pep seurt troiou kamm d'o moereb evit gellout lakaat o c'hrebanou war he yalc'h... Eur gonta-denn kontet evel ma ouie konta J. Riou, Doue e bardono.

— C'HOARIVA BREZHONEK. Pemp pezh-c'hoari berr. Embannet gant Skridou Breiz. Priz al levr : 45 lur.

Kaout a raer amañ :

An diou zremm, gant Langleiz.

E-tal ar poull, gant Y.-V. Perrot.

An dakem dour, gant Jarl Priel.

Fostus an doktor daonet, gant Roparz Hemon.

Torfed ar frer Juniper, gant H. Ghéon (troet gant Jakez Riou).

Setu danvez abadenou c'hoariva d'ar skoliou ha d'ar patronajou.

— KONTADENNOU A VRO-SKOS, lukaet e brezoneg gant Roparz Hemon ha skeudennet gant Joel G. Philippon, embannet gant Skridou Breizh. Priz : 33 l. 50.

Kaout a raer er c'ontadennou-mañ, evel ma lavar Roparz Hemon e-unan, « eun heklev eus traou kozh-kozh desket pell zo gant ar Geited ha bet ankounad'haet gant o mibien ». Re wir eo: ha pa stager da lenn ar gontadenn genta, ne sarrer al levr nemet goude beza lennet an hini ziweza.

DRADEM.



RANN-VRO KEMPER

14) ITRON VARIA AR VEAJ-VAT

Souunn war eun dorgenn e-kichen ar mor, setu chapel I. V. ar Veaj-Vat, daou gart leo pe war-dro diouz bourc'h Plogoff. Neo ha kroazenn a zo ken hir ha ken hir, hag ar chapel he deus stumm eur groaz latin.

En diabarz, hed-a-hed ar gouriblenn (frise), e c'heller lenn kenta ha c'houec'hvet koublad ar c'chantig koz brezonek en enor d'ar Werc'hez.

Skeudenn ar Werc'hez, brao kenañ, a zo a-us d'an aoter vras.

Peder bagig dre lien, labouret kaer, a zo aze, bet kinniget evel testeni eus grasou resevet; douget e vezont da zeiz ar pardon.

PENAOS EO BET SAVET.

Savet eo bet ar chapel, er bloavez 1698, gant *Yann-Vadezour a Dreanna, Aotrou a Lanvilio*, o chom e diwez ar XVII^e kantved, e maner Kerazan, e Kleden ar Chab. Prometi en doa graet sevel ar chapel, eun dervez m'oa kouezet en eul lenn ha m'oa bet savetaet gant ar Werc'hez. Kontet ez eus bet, e-touez an dud, edo an Aotrou war var o klask gouzout e pelec'h sevel ar

chapell; neuze e lavaras d'ar Werc'hez e rafe tro parreziou Kleden ha Plogoff, a-c'haoliad war eun azen betek ma chomfe e zouger a-sav; eno e voe savet ar chapel.

D'an 13 a viz Gouere, e voe lavaret an oferenn enni evit ar wech kenta.

N'oa nemet eur chapelig vihan, graet evit beza sakreteri diwezatoc'h. Er bloaveziou 1702-1703, e voe savet ar chapel a welomp hirio, diwar eur patrom treset gant Favenneg eus a Bleiben. Tri bloaz war-lerc'h, an Aotrou a Dreanna a lakaas ober ar voger gaer a zo en-dro d'al leur-gêr.

Penaos kaout arc'hant da bae? An Aotrou a Dreanna a lakaas ober prosesionou da I. V. ar Veaj-Vat; dont a rejod eus ar parreziou tro-war-dro. Lakaat a reas kestal ha mont a reas e-unan da gestal.

Kempennet e voe ar chapel er bloavez 1893.

Ar feunteun a zevosion a zo 200 metr bennak diouz ar chapel, pa 'z aer war-zu al Loc'h. Eur chapelig vihan e mein benerez a c'holo anez.

Eun tu all d'ar chapel (tu ar c'huz-heol), 200 metr bennak iveauz diouti, ez eus eur c'halvar.

AR PARDONIOU.

Buan ec'h en em skignas, dre ar vro, an devosion da I. V. ar Veaj-Vat.

D'an eil sul a C'houere eo e vez ar pardon.

Er bloavez 1856, an Aotrou Glevarec, person Plogoff, a laver e oa eur bern tud, « martoloded holl pe dost ». Daou kilometr brosesion bennak a vez graet en-dro d'ar menez, gant bannie-lou, kroaziou ha delwenn an Itron-Varia. Ar re a zoug goulou, stank kenañ, a gerz war diou renkennad.

Gwelet e vez martoloded war gorf o roched ha diarc'hen. Ar c'hiz a zo da ober an dro d'ar chapel, en diavaez, war an daoulin. Martoloded ar vro a zo boaz da vont da ober èur bedenn d'ar Werc'hez, a-raok mont er mor hag iveauz pa zeuont en douar.

« Martoloded enez Sizun, pa dremenont gant o bag dirak ar chapel, a denn o zog hag a gan an « Ave Maris Stella ». Tud an Enez a zeu d'ar Brosesion da zeiz ar pardon, met war ziskar ez a an devosion-se. »

Da geñver ar pardon, e veze lavaret an oferenn en Enez kerkent ha goulou-deiz. Ar c'hloc'h a sone pa veze deuet ar poent evit gervel ar bardonerien d'ar porz. C'houec'h pe zeiz bag a rikle war o fouezig en doun-vor, gant o c'harg re bounner, e-keit ha ma kaned an « Ave Maris Stella ». Goude e veze tro

kantikou all, hep ehan, betek Plogoff. E-kichen ar c'halvar a zo war leur-gêr an iliz ec'h en em renked evit ar Brosesion hag ez aed da chapel I. V. ar Veaj-Vat.

Peurlies eo eur piled (goulaouenn) an hini a ginnige d'ar Werc'hez ar vartoloded, gwisket e gwenn. War enaou e veze dalc'het epad ar MAGNIFICAT hag ar brosesion. Le o devoa graet, a-raok kuitaat an enez, da chom hep komz ouz den nag en eur vont nag en eur zont.

Setu bremañ penaos e oa kont gant ar pardonniou, er bloavez 1913, hervez an Aotrou Riou, person ar barrez. Ar pardon bras a vez lidet atao d'an eil sul a C'housere. N'eus ket, sur a-walc'h, dre ar vro-mañ, pardon ebet darempredet gant kement a dud. Stank eo an dud a vez ganto piledou. Eur pardon all a zo d'ar sul war-lerc'h an 8 a viz Gwengolo.

D'al lun Fask, e vez iveau kalz pardonerien. An oferenn a vez kanet er chapel, da geñver gouelioù ar Werc'hez ha da bep gweñner ar C'horai e vez lavaret an oferenn. Bep bloaz e vez roet etre 800 ha 1.000 komunion er chapel, e-pâd ar C'horai.

Ar vartoloded o deus eun devosion vrás evit I. V. ar Veaj-Vat. N'eo ket stank ar re a chom hep ober eur bedennig, pa welont ar chapel. Bep tro ma vez benniget eur vag e teuont dirak ar chapel, war ar mor, da gana eun nebeud koublajou eus Kantig an Itron-Varia.

War-dro 6.000 pe 8.000 pardoner a vez da geñver ar pardon bras.

ITRON VARIA BEG AR RAZ.

E parrez Plogoff c'hoaz, e Beg ar Raz, e voe savet er bloavez 1904, eun delwenn uhel kenaf, e marbr Karrar, eus « NOTRE-DAME DES NAUFRAGÈS ». Kalz engroez a vez iveau da geñver ar pardon. Goude ar gousperou e vez kanet eno, dirak ar mor, eul « LIBERA » evit an dud beuzet er mor.

Risklus bras eo ar mor e Beg ar Raz, ha lavaret e vez

« Biskoaz den ne dremenas ar Raz,
« Hep n'en devije aon pe c'hloaz. »



PEDENN SANT BERNEZ D'AR WERC'HEZ

MEMORARE

1 Ho pezit soñj, Gwerc'hez truezus,
N'eo bet Morse, war an douar,
Klevet gant den ar c'helou euzus
E vijec'h bet chomet bouzar,
Hag ho piye prennet ho kalon
Ouz pedennou eur pec'her këz
A glaske drezo'h kaout ar pardon
Eus falloni e holl vuhez.

2 O ! nann, biskoaz... ha ne vo biken
Klevet er bed eur seurt kelou :
C'houi eo a c'halv an holl bec'herien
Da gastiza o gwall youlou;
Zoken eur pec'her hanter-zaonet
Ma teu d'ho kaout, glac'haret-holl,
Ganeoc'h a vezoo dichadennet,
Ha n'hello ket monet da goll.

3 Daoust d'in eta da veza pec'her,
Pec'her fallakr, meurbet noazus,
N'oun ket kouezet 'barz an dizesper,
Evel Judaz, gwerzer Jezuz :

Diredet oun gant kalz a zoujañs
 Da zaouline dirak ho tron,
 Ha c'houi 'zeuio, hervez va fiziañs,
 D'am savetei, o va Itron !

4 O Gwerc'hez dous, o mamm benniget,
 Digemerit va fedennou;
 D'am ene klañv rentit ar yec'hed;
 Stlapit er mor va fec'hejou :
 Eus a-vremañ betek ar maro,
 Gant ho skoazell hag ho pennoz,
 Me a raio pimijenn garo
 Evit gounit ar baradoz.

5 Pa vin savet eus bro ar c'hañvou
 Da vro ar Sent hag an Elez,
 Pa vin ganeoc'h e gloar an Neñvou,
 Dre c'halloud bras ho madelez,
 Neuze dreist-holl, mamm garantezus,
 Na me a vevo dianken !
 Na me neuze a vevo eürus,
 Hag ho meulo da virviken !

BASTIEN.

Taolit evez mat !

N'hon eus ket gellet embann, war an niverenn-mañ, ar
 renta-kont eus kenstrivadeg ar c'hatekiz.

War an niverenn a zeu, da lavarout eo war hini Eost-Gwen-
 gelo, e vez komzet hir d'eoc'h eus labouriou ar vugale.

Lennit ha lakait lenn

en-dro d'eoc'h

« AR VUHEZ KRISTEN »

Meulet ra vez Jesuz-Krist !... Bepred !



Kenteliou Sant Fransez

pe
Kelennadurez an Drede-Urz

Lenn... hag adlenn !...

Va Breudeur ha ya C'hoarez ker,

Daou dra a zo ret evit kerzout war hent ar santelez : anaout
 an Aotrou Doue hag e garout.

N'eo ket a-walc'h anaout; ret eo karout ouspenn. An neb a
 anavezfe hepken,... hep klask karout,... ne dafe ket pell.

Evelato, ma 'z eo ret d'ar spered anaout ha d'ar volontez
 karout, kenta tra a zo ret, eo anaout,... anaout an Aotrou Doue,
 gant e vadelez, e vraster, e drugarez, e justiz, e holl vadou,...
 anaout an Aotrou Doue Krouer, Salver ha Madoberour,... anaout
 an Aotrou Doue o chom noz-deiz en hon touez evit beza hor
 magadurez.

Ret eo anaout !... Peurliesa, seuvui ma teu an den da anaout
 an Aotrou Doue, seul-vui iveau e teu d'e garout ha d'e servija.

Sellit ouz sant Fransez : betek e ugent vloaz e ren eur vuhez
 skañv a-walc'h; klouar-meurbet eo ouz an Aotrou Doue; n'ana-
 vez mat nag Hor Salver nag e Aviel; evel eun estranjour ken-
 toc'h eo Jezuz evitañ.

Met kerkent ha ma klev eun nebeud komzou o koueza diwar
 muzellou Krist sant-Damian, e teu e spered da zigeri.

« Ar Garantez n'eo ket karet, emezañ, ar Garantez n'eo ket
 karet ! ! »

Deut eo da gompren;... raktal e chench buhez a-grenn hag e
 kerz war hent ar santelez.

Anaout.... komprend.... setu aze iveau, va Breudeur ha ya C'hoarez
 ker, ar pez hoc'h eus d'ober goude sant Fransez,... evel
 sant Fransez...

Anaout an Aotrou Doue, ho religion, ho Trede-Urz,... evit dont da veza gwir ziskibien d'Hor Salver ha gwir yugale da sant Fransez,... gwir gristen ha gwir dre idei ! !

Evit-se, petra hoc'h eus d'ober ? Penaos e tleit en em gemer ? Ne gredan ket e vije ezomm lavarout d'eoc'h pedi :

« Hep va skoazell, eme Jezuz, n'hellt seurt ebet ».

N'hellt ket dreist-holl anaout Doue, a zo ken bras, ken kaer, ken uhel ! n'hellt ket anaout prezoc'h hoc'h-unan misteriou hor religion sante. Re zister eo ho spered. Kit eta war ho taoulin ha gouennit digant ar Spered-Santel rei d'eoc'h e sklerijenn.

Goudre pedi, e vez ret d'eoc'h maga ho spered gant skridou mat... Hag amaf, evit ober labour vat, e lavarant d'eoc'h e rancoc'h lenn... hag adlenn...

LENN... HAG ADLENN AN AVIEL :

Pep kristen a die anaout an Aviel; Breudeur ha C'hoarez an Drede-Urz a die hen ober muioc'h c'hoaz. Eno e reoc'h anaou-degez gant Doue en em c'hraet den; eno e weloc'h petra en deus graet ha lavaret; eno e kompreñoc'h pegen bras eo e garantez evidomp ha pegement e tleomp poania da renta d'ezan karantez evit karantez.

Lennit hag adlennit eta an Aviel. Bemdez, kemerit ennañ eur « begad mat » da vaga ho spered.

LENN... HAG ADLENN BUHEZ SANT FRANZEZ.

Hen eo ho Tad, ho skouer; hen eo a die deski d'eoc'h penaos beva diouz an Aviel ha kerzout war roudou Hor Salver Jezuz-Krist.

Eur vuhez nevez eus sant Fransez a zo deuet er-maez eus ar wask; skeudennet brao eo; plijadurus eo da lenn, ha kaout a reoc'h enni kement tra a zo ret evit anaout sant bras Asiz, e spered hag e vertuziou dispar... Evit dont da veza Tredeidi gwirion, lennit... hag adlennit ar vuhez-se.

LENN... HAG ADLENN HO LEVRIG-DORN :

El levrig-se emaen ar Reolenn sante hoc'h eus prometet heulia hag a die ho hencha war-eeun d'ar Baradoz. Ennañ eo dispeget evidoc'h penn-da-benn, gant meur a dra diwar-benn lidou sakr an Drede-Urz... Ret ha ret-mat eo d'eoc'h hech' anaout... hag hec'h anaout piz a-walc'h evit-beva diouti... Lennit hag adlennit eta ho levrig-dorn !

**

Ha bez' ez eus Breudeur ha C'hoarez eus an Drede-Urz ha n'anavezont ket mat a-walc'h an Aviel, Buhez sant Fransez hag ho levrig-dorn ?... Ya, siouaz ! Bez' ez eus, ha n'eo ket souezus 'goude-se e vefent Tredeidi ha zoken Kristenien kloar.

D'an holl... met d'ar re-se dreist-holl, e lavarant eta eur

wech c'hoaz : evit beza Kristenien ha Tredeidi entanet, digorit alies an Aviel, buhez sant Fransez hag ho levrig-dorn... o lennit... hag o adlennit !!

Trede-Urz : Buhez a familh

En eur familh e tleer... en em anaout,... en em garout... hag en em skoazella. Tad, mamm, breudeur, c'hoarez, bihan ha bras, an holl a ro an dorn an eil d'egile evit kement a sell ouz buhez an tiegez. Kement-se eo a ra e nerz...

En eur Vreuriez a Drede-Urz e tle beza evel-se iveau.

Ret eo en em skoazella.

Eun never eo; da heul ar garantez wirion e vez atao Oberou a garantez; eur gwir gristen a oar mat kement-se, eur gwir Dredead a die her gouzout gwelloc'h c'hoaz, ma kompreñ mat spered sant Fransez ha Reolenn an Drede-Urz.

Penaos en em skoazella.

Dreist pep tra, kaout atao soñj a gement-mañ : ar re-holl a zo en Drede-Urz, a zoug an an a « Vreudeur » hag a « C'hoarez », hag a zo e gwirionez « Breudeur » ha « C'hoarez » dirak Doue. Gant ar soñj-se, ne vo ket diaes d'ezo kaout an tu d'en em skoazella.

Setu amañ evelato eun nebeud servijou hag a c'hellont renta an eil d'egile :

Klask pe rei labour d'an neb a vefe dilabour; prena kentoc'h e ti eun tredead, pe gwerza d'ezan; mont da weïlout ar re glañv, an dud oajet; o degas eur wech an amzer, ma c'heller, da voddegou ar Vreuriez; rei aluzen d'ar re a zo en dienez, h.a..

Frealzi an dud glac'haret; pourchas ar re glañv da gaout eur maro sante, kelenn ha kennerza ar re a zo etre daou, douget da fallgaloni ha da zilezel o Reolenn; pedi evit ar Vreudeur hag ar C'hoarez, beo pe varo; rei skouer vat d'an holl.

**

Eur Vreuriez e-lec'h ma vez evel-se aketus an holl d'en em skoazella, a zo sounn en he say, leun a vuhez ha gouest d'ober er barrez eul labour souezus. Er Vreuriez-se e red, birvidik, spered sant Fransez, da lavarout eo spered gwirion an Aviel, ha gant ar spered-se e vez graet burzudou !

Ra vezou hon holl Vreuriezou gwir familhou !... Ra vezou hon Holl Dredeidi gwir « Vreudeur » ha gwir « C'hoarez » !... da lavarout eo gwir yugale da sant Fransez !

TAOLENN AN INDULJANSOU.—MEZEVEN-GOUERE 1944

Deiz	GOUELIOU	Indulj.
1 Y.	D. E. Feliz a Nikozi.....	I. L.
2 G.	P. E. Umiliiana (T. U.).....	I. L.
3 S.	D. E. Andre Hispello.....	I. L.
4 S.	An Dreinded Sakr.....	A. J. I. L.
8 Y.	Gouel ar Sakramant.....	A. J. I. L.
13 M.	S. Anton a Badou.....	I. L.
15 Y.	S. Jermenai Cousin.....	I. L.
16 M.	Gouel ar Galon Sakr.....	A. J. I. L.
19 L.	P. E. Mikaela a Pesaro.....	I. L.
20 M.	Eizved gouel S. Anton.....	I. L.
24 S.	S. Yann-Vadezour.....	I. L.
29 Y.	Sant Per ha sant Paol.....	A. J. I. L.
	Da zeiz bodadeg ar Vreuriez ha tri der-vez d'ho choaz :	I. L.
2 S.	Gouel Maria-Lid	A. J. I. L.
8 S.	Santez Elizabed a Portugal (T. U.).....	I. L.
9 S.	Santez Veronika Julianis.....	I. L.
11 M.	S. Nikolaz hag e geneiled.....	I. L.
14 G.	S. Bonavantur	I. L.
21 G.	S. Fransez Solano.....	I. L.
	P. E. Anjelina (T. U.).....	I. L.
23 S.	S. Laurans a Vrindisi.....	I. L.
26 M.	Santez Anna, patronez Breiz	I. L.
27 Y.	P. E. Mari-Madalen Martinengo.....	I. L.
	Da zeiz bodadeg ar Vreuriez ha tri der-vez d'ho choaz :	I. L.

A. J. = Absolvenn jeneral; I. L. = Induljans leun.

HON OFERENNNOU AR MIZ a vezd lavaret d'an daou wener kenta eus ar miz 2 Mezeven ha 7 Gouere... **Miz Mezeven** eo miz ar veleien nevez; ni a bedo evit ma vint niverus ha santel... **Miz Gouere** eo miz ar pirc'hiringajou bras e santez-Anna-Wenêd; ni a c'houlenno digant Patronez Breiz skuilha war hor bro he-gwella bennoziou.

HON ANAON. — Plouarzel : Perr. Quinquis; J. Mingant; Landeda : Franseza Maze; Santeg : an I int. Prosper Dirou; Ploneiz : Olive Monfort; Fouesnant : an itr. Le Torc'h.